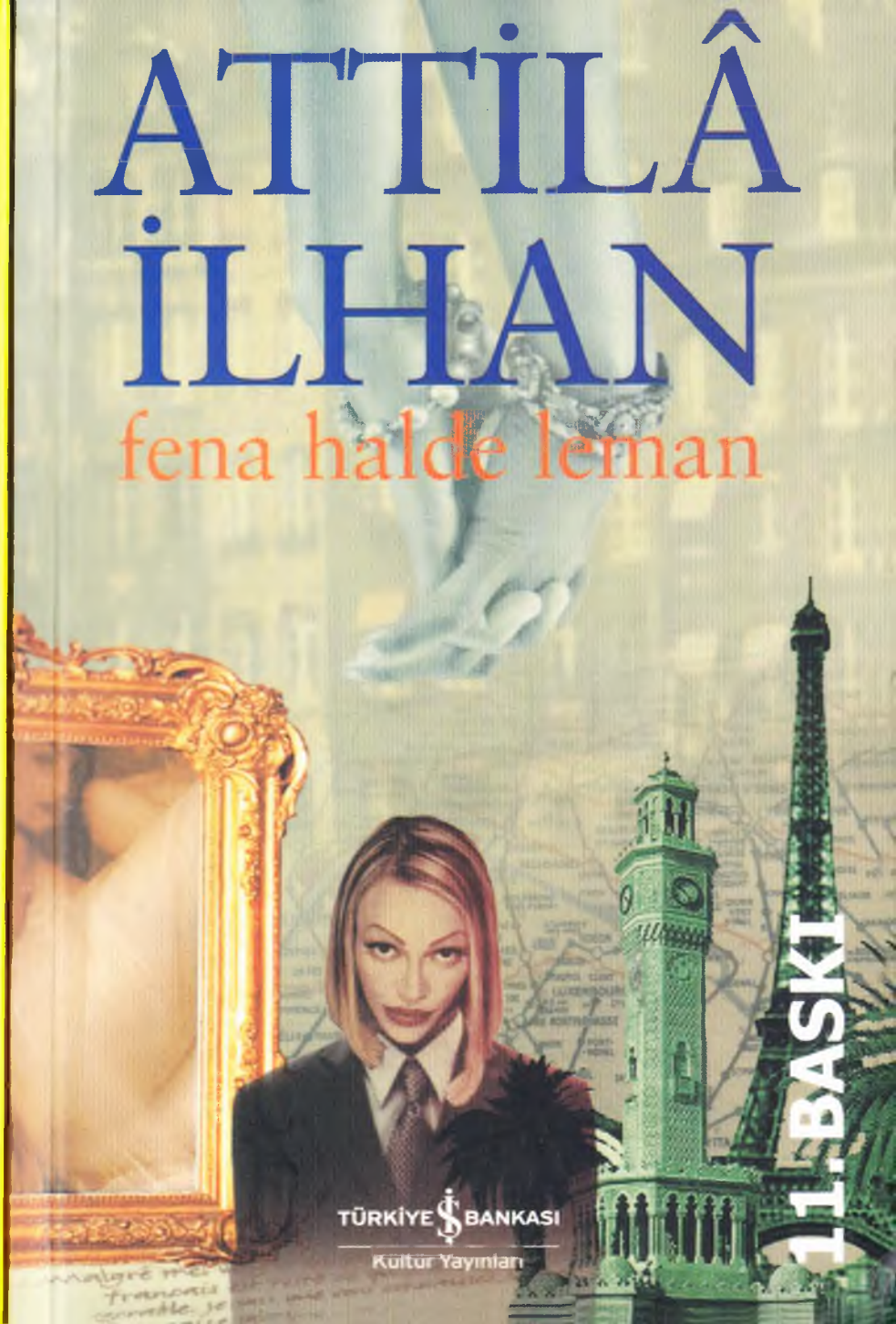
ATTİLÂ İLHAN

fena halde leman

TÜRKİYE İŞ BANKASI
Kültür Yayınları

11. BASKI

ATTİLÂ İLHAN • fena halde leman

569

© Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları
Meşelik Sokağı 2/3 Beyoğlu 34433 İstanbul

Kapak Tasarımı Mehmet Ulusel
Düzelti Eylül Duru
Tasarım ve Uygulama Tipograf (0212) 249 01 01
Birinci Baskı Kasım 1980, Karacan Yayınevi
Dokuzuncu Baskı Kasım 2002, İş Bankası Kültür Yayınları
On Birinci Baskı Kasım 2005, İstanbul
ISBN 975-458-324-2
OTM 11018603
Basımevi Şefik Matbaası (0212) 472 15 00
Marmara Sanayi Sitesi M Blok 291 İkitelli 34306 İstanbul

TÜRKİYE İŞ BANKASI
Kültür Yayınları

fena halde leman

Attilâ İlhan

Roman

"Bu kitapta anlatılanların
gerçek kişilerle ve olaylarla hiçbir ilgisi yoktur.
Onları ben, büyük bir aynanın içinde gördüm...
Üstelik ayna dumanlıydı
ve olmayan bir şehirde geziniyordu."

– 1 –

Fena Halde Leman

BEN Leman Korkut'u tanıdığım zaman, kırk yaşını geçmiş bir kadındı. Az bulunur kadınlardan. Ölçülü güzelliği, ciddiliği, telaşsız kararlılığı ilk bakışta göze çarpmaz. Sonraları, bilerek çekimser yaşadığını saptadım. Dikkati çekmekten hoşlanmıyor. Bunu başarıyor da.

'Le Cormoran', motelimizin az açığına demirler demirlemez, hepimiz İspanyol havalı, Musevi olduğunu ancak öğrenebildiğimiz, esmer güzelin alımına kapıldık. Yatın sahibiyle kimse ilgilenmedi. Hoş, 'Le Cormoran'ın, Leman Korkut'un teknesi olduğunu da bilmiyorduk ya! Bodrum'da dünyanın parasını harcayarak yaptırmış; görünüşü kaba, epeyce büyük, anladığım kadarıyla 'denizci' bir tekne! Gezi yatlarını beyaza boyarlar, bu tersine, siyah. Belki adından ileri geliyor: 'Le Cormoran', Fransızcada 'Karabatak' demek!

O gece, diş ağrısıyla uyandım. Alt çenemi oyuyorlar. Saat, sabahın ikisi. Camlardan boşalan ayışığı, odamızı gümüş mavisi bir aydınlığa boğmuş. Karım, kalktığımı duymadı. Elim çenemde, motelin ana binasına doğruldum: Ağrıkesici bir şey bulmalıyım. Aspirin eksik etmezlermiş, nöbetçi garson, uykunun zamkıyla kirpikleri birbirine yapışık oğlan, suyu uzatırken söyledi. Bir süre, plajın üstündeki sette, sıralardan birine oturdum. Ağrının hafiflemesini bekledim.

Gündüzleri burası çok rüzgârlı oluyor. Bu gece, inanılmayacak kadar durgun. Çok uzak sesleri, ayrıntılı bir açıklıkla işitebiliyorum. 'Le Cormoran'ın kıç güvertesinden yükselen tınlamayı bu yüzden duydum: Bir şişe bir bardağa değdi, sıvıyla dolu bir bardağa buz parçaları atıldı. Dikkatimi

verince, ayışığının yaldızladığı bir insan karaltısını seçebiliyorum. Yüzünü, cigarasını yakmak için, çakmağını çakınca göreceğim: Leman Korkut!

Yo hayır, Leman Korkut olduğunu, Mısta'bey'den ertesi günü öğrendim. Mısta'bey motelin sahibi, uyanık işletmecilerimizden, gevezeliği konukseverlik sanıyor. Bir şey sorar, bin şey öğrenirsiniz. Bu defa da öyle oldu. Gecenin ilerlemiş saatinde, yattaki kadınlardan hangisinin, güvertede tek başına kafayı çekebileceğini sordum, neler öğrendim.

— Leman Ham'fendidir, maşallah iyi içer. Nasıl, tanımaz mısınız? Hayret! Gazetecilerin kulağı delik olur diye bilirim. Kendisi Nattier Traktörleri'nin en büyük hissedarı. Karun kadar zengin. Ortaklarıyla iş müzakere ediyorlar: Başta Müsü Meşulam. Moiz Meşulam, hani herkesin bayıldığı o esmer dilberin babası. Sonra Muhlis Bey, Muhlis Cıvan, eski kurt.

Elinde olmaksızın, dallandırıp budaklandırıyor.

— yarın misafirleri gelecek, fevkalade mühim şahsiyetler! Ticaret ve Sanayi Odaları'nın mümtaz simaları. Akşama, onları ağırlamak hazırlığı içindeyiz. Aziz dostum, benden duymamış olun, bu yemekte iş muhitlerinin yeni iktidarla münasebetleri mevzubahis edilecek. Yazmayı düşünürseniz, motelimizin adını da münasip bir köşeye...

İyi bir gazeteci sayılmam, belleğim zayıf, aklım çabuk dağılıyor. Leman Korkut'u hatırlamalıydım. Nattier Traktörleri'nin patronu. Çevredeki köylerde, halkın, pehlivandan bozarak 'Pelvan' adını yakıştırdığı, ünlü 'Vaillant' modelini üreten firmanın. Nerde o kafa? Marttan beri yaşadığımız gerilim, sinir mi bıraktı? İzne çıkacağım gün teleksler, Türkiye İşçi Partisi'nin kapatıldığını geçiyorlardı. On gün önce, bazı ünlü aydınları, gizli komünist partisi örgütledikleri iddiasıyla tutukladılar. Büyük haksızlıkların yapıldığından eminim. Elimden ne gelir? İçim içimi yiyor, o kadar. İzmir'de tutuklamalara ilişkin bir yazı yazayım dedim. Yazı İşleri Müdürü yırttı attı. Başıma bela arıyormuşum. Karım da öyle diyor. İznimi bu motelde geçirmemizi sağlayan o: Mıs-

ta'bey uzaktan akrabasıdır, indirim yaptı. Yoksa, gazeteci maaşıyla Çeşme'de tatil mi geçirilir?

Geceki yemeği merakla bekledim. Sofra, lokantanın denize bakan kısmına kurulmuştu: Bizim yemek yediklerimize benzeyen, bardağı kristal, çatalı bıçağı gümüş, öbek öbek çiçekli bir masa. Peçeteler kolalı. Tertemiz örtüler, tiril tiril. Lüks arabalarıyla İzmir'den gelen konuklara, önce yatın güvertesinde içki sundular. Ellerinde bardaklarıyla, gülüşüp konuştuklarını uzaktan görüyoruz: Saçları kır, çoğu şişman, 'kıranta' erkekler. Süslü püslü birkaç kadın: Cırlak kırmızı, acı sarı, askılı, sırtı açık, 'yaz kıyafetleri', güneşten soyulmuş omuzlar, birkaç çift torba meme, mini eteklerin açıkta bıraktığı, mavi damarlı düğüm düğüm, bilekleri kalın bir sürü bacak. İç bayıltan bir Havai müziği, kıvamlı şurup damlaları gibi, yattan denize damlıyor. Arada çıngıraklı bir kadın kahkahası: Beki Meşulam'dan başkası olabilir mi?

Sular kararırken, sandalla motele gelindi. Kadınlı erkekli on kişi. Leman Korkut'u ayrımsayabilmek, çaba gerektiriyor. Erkeklerin arasında kaybolmuş: Düğmeleri sırmalı lacivert bir ceket. Beyaz ipek gömlek, beyaz pantolon. Boynunda, mavi fular. Yüzü boyasız, vücudu sırım gibi. Öbür kadınlarla bir tutmak olası mı? Onu masanın başına oturttular, daha iyi görebildim: Az yiyen, çok susan bir kadın, içmeyi yeğlediği belli. 'Birinci sayfalık' bir haberi, göz göre göre "atlıyorum", bölgenin en kalantor işadamları, niye kıyıda köşede kalmış böyle bir motelde yemek yesinler? Mutlaka duyulmasını istemedikleri bir konu tartışılıyor. Mısta'bey 'iktidarla münasebetlerinin' ele alınacağını söylemişti. 'İktidar' dediği, Muhtıra'dan sonra kurulan hükümet, Erim yönetimi. Bense, gözlerimi Leman Korkut'tan ayıramıyorum. İyi ama neden?

Karım kuşkulandı. Kalktık, motelin diskosunda Rock'n'roll yapan gençleri seyrederek, bir süre oyalandık. Yatmaya çıkarken, lokantaya bir göz attım, oradalar mı? Erkekler ve Leman Korkut: Evet! Işıklar söndürülmüş, aydınlık tek masa o, yeşil çuha serili ama oyun oynanmıyor; birkaç viski şişesi, bardaklar, cıgara paketleri, bir iki dosya,

teksirle çoğaltılmış kâğıtlar. Leman Korkut elinde bardağı, Moiz Meşulam'ın hararetli hararetli anlattıklarını dinliyor; yanı başında, tereyağından oyulmuş bir heyk'eli andıran Muhlis Bey, kaygan ve yumuşak. Karım, bu sefer ay yolculuğuyla fikrimi çeldi. Adamlar, ay çevresinde: Cıva tozundan pırıltılı bir bulut halinde geceye dağılan mehtap, araçların dolaştığı ölü bir uydu: Şiiri dünyadan kovaladık, uzayda da barınmayacak!

Gecenin bir saatinde uyandım. Dişim ağrımıyor, susamış değilim. Beni uyandıran dürtünün, Leman Korkut olduğunu çabuk anladım. Hareketli bir iş yemeğinden sonra, 'Le Cormoran'ın kıç güvertesinde, tek başına oturmuş, içiyor mu? Saptamak kolay olmadı. Meltem çıkmış, kasaba içlerinden, çevredeki bağlardan kof köpek havlamalarını kulaklarıma taşıyor. Ayrıca 'Le Cormoran'ın burnu plaja dönük, kıç güvertesini göremiyorum. Neden sonra, bir çakmak alevi seçebildim. Ayışığında hiçbir yüz belirmese de, çakmağın kimin cıgarasını yaktığını, bir gece öncesinden biliyorum. 'Leman Korkut'un üstüne gitmek' kararım, yanılmıyorsam, o dakika kesinleşti. Geceki şölen üzerinde, Mısta'bey'i konuşturmalıyım. Yarından tezi yok.

Hiç nazlanmadı. Tam tersine, kişiliğini önemli ilişkilerine göre değerlendirdiğinden, olup biteni anlatmak için, yanıp tutuşuyor. 'Ege'nin güzide sanayicileri, onu, turizm sektörünün isimsiz neferini aralarına alıp, memleket meselelerini tartışacaklar da, susacak... olur mu hiç? Plajda güneşleniyorum, yanında garsonlardan biri, elinde o sabahki gazeteler, çıkageldi. Bahanesi hazır, Denizli yolunda gerçekleştirilen 'vahim soygunun failleri hâlâ yakalanamamış, nereye varacakmış bu işin sonu?' Denizli Ziraat Bankası'na para götüren bir araba, Selçuk yöresinde soyuldu. Soyguncular, dört milyon lirayı alıp kaçtılar. 'Anarşistlerin' işi!

— bu gidişe bir dur diyen çıkmalı! İş hayatı güven ister, güven olmadı mı...

Garsona döndü, elindeki tepsiden koka kola bardaklarını aldı, birini bana uzatıyor: Buzlu, limonlu, dumanı tüten,

şekerli bir serinlik! Mısta'bey, hamamböceği gözlerinde sevinç kırıntıları, sözünü sürdürüyor:

— dün gece, mevzuun üzerinde hassasiyetle durulmuştur, bilhassa Müsü Meşulam tarafından. Yok efendim, gizlimiz kapaklımız yok, bir tebliğ şeklinde efkâr-ı umumiyeye açıklanacağını zannediyorum: Bir teşkilat lüzumu hissedilmekteydi, münhasıran sanayicileri sinesinde barındıran bir dernek, işte bu tahakkuk ediyor. Sanayici dediysem, hakikilerini kastediyorum, beş parmağın beşi bir mi, elinoğlu bir sundurmanın altına iki motor, iki torna tezgâhı atıyor...

Kemeraltı'ndaki ayak satıcılarından karımın bulup aldığı, geniş kenarlı hasır şapkanın altındayım (Philippe buna *sombrero* diyor). Kumlar ısındı. Deniz buğulanıyor bile. Bugün çok sıcak olacak. Kulağım Mısta'bey'de ama gözüm yatta, plaja uzandım uzanalı izledim durdum: İlkin Muhlis Bey çıktı, elinde *Yeni Asır,* şezlonga uzandı: Garsonlar, kahvaltısını getirdiler. Narçiçeği bikinisiyle şimdi Beki Meşulam, küpeşteye yaslanmış, vücuduna güneş yağı sürüyor.

— teşkilat mı, dedim, ne teşkilatı?

Mısta'bey bir devlet adamı tavrı takındı. Bin kere tıraş olsa silemediği sakal gölgesi, suratına mavimsi bir renk veriyor. İnce dudakları, yağlı çiğ et kırmızısı. Öyle yılışıkça küstah bir sesle konuşur ki, karım 'Yalak' diyor.'... adını söylese, insanın içinden sağlı sollu iki şamar indiresi gelir.' Doğru.

— sanayiciler ve işadamları derneği! Yüzden fazla sanayici methaldar: Türkiye'nin en büyükleri. Dün akşam, Leman Ham'fendi'nin iştirakini temin maksadıyla gelmişlerdi. Baktım, Yaşar Holding'ten Rasim Bey filan, biraz müteredditdit: Katılır mı, katılmaz mı diye, dedim ki, aziz dostum siz ne söylüyorsunuz, ben Leman Ham'fendi'yi yakinen tanırım, merhum kocası da mektep arkadaşımdı...

Sözünü kesivermişim: — Kocası öldü mü? Kimdi peki? Mısta'bey, bu defa bana 'resmen' acıyarak baktı:

— şayan-ı hayret doğrusu, dedi, nasıl bilmezsiniz? O zaman gazeteler uzun uzadıya yazmıştı: DP İzmir Milletvekili Ekrem Korkut, 27 Mayıs darbesinde Paris'teydi, orada

kaldı, kahrından da öldü. Hem bir dakika, Karşıyaka'lı olacaksınız, rahmetli siz akran, mektepte vapurda filan tanımış olmanız icabeder: O da eski Karşıyakalıdır.

Birden, çocukluğumun Karşıyaka'sı. Osmanbey Gazinosu'nda, hurmaları taşlıyoruz. Su mavisi bir sıcak, şakır şakır üstümüze yağıyor. Sahilde, denize girenlerin çığlıkları. Hayır, oralarda hiçbir Ekrem'e rastlamadım.

— sizi bilmem, ben Ankara Mektebi'nde Ekrem'le beraber okudum. Çamlık'ta otururlardı, Orman Fidanlığı olan yer var ya, tam karşısında: Havuzlu, kameriyeli, koca köşk, zamanında Plastiras'ın köşkü denirdi, çevresi bütün çam. Ekrem yetim büyümüştür, annesi gayetle zabit bir kadın, çocuğu sokağa mokağa salmaz, mektepten eve, evden mektebe!

Mısta'bey daldı. O da, eski Karşıyaka'da. 1930'lar mı? Kemal Paşa Caddesi'ndeki bir dükkândan, altmış kuruşa bir Flora mızıka almış, yalıda çala çala dolaşıyor. Çaldığı *Cici Berber* filminden, Zozo Dalmas'ın Rumca şarkısı: *Elâ tamolono tomikrano*... Ertesi gün Ekrem, okulda, kutusundan çıkarıp Hohner bir mızıka gösterecek: İki ağızlı, pırıl pırıl. Yüreği burkulmaz mı? Üstelik Ekrem 'Çıktık açık alınla'yı bile çıkaramıyor. 'Dil vurması'nı hiç bilmez.

Motelin kafeteryasında müzik çalıyorlar: *Bir şarkıdır bu / ömür boyu sürecek*... Birer ikişer, millet plaja dökülüyor: Kanserli memesi alınmış, yeşil gözlü o güzel kadın, Ödemiş'li zenginler, Frankfurt'tan tatile gelmiş kalabalık bir işçi ailesi, iyi kötü arkadaşlık ettiğimiz Fransız öğrenci grubu: Jean-Claude, Laurence, Anne, Philippe...

— evet, İzmir'de devamlı bulunmadınız, doğru, esasen ben de bulundum sayılamaz. Önce Karantina'ya taşındık. Ekrem'le irtibatı kaybettim. Peder Esnaf ve Ahali Bankası'nda çalışırdı, açığa çıkardılar, n'aparsın. Hanımninemin yanına sığındık, malûm, buhran seneleri. Mamafih, harbin içinde, İkinci Lise'de aynı sınıfa düşmeyelim mi? İşe bak! Fevkalade mağrur bir çocuktu Ekrem. Hendese'den kırık aldı diye, İstanbul'a naklettiğini hiç unutmam: Tasdiknamesini aldığı gibi kapağı hususi bir liseye atmıştı. Hayriye mi, Feyziati mi ne?

Sormadan durabilir miyim: — Peki ya evlenmesi?

Çaresizlikle avuçlarını havaya açıyor: — onu diyordum ya, İzmir'den kaybubetim sırasında vukubulmuş, askerlik, memuriyet vesaire sebebiyle. 1950 seçimlerinin akabinde olacak. Fakat Leman Ham'fendi'yle teşerrüfümüz hayli sonradır. Ekrem'in irtihalinden sonra, işleri bizzat tedvire başlayınca...

Sağına soğulan bakındı, eğilip sesini alçaltarak ilave etti:

— cerbezeli kadın, azız dostum, çok cerbezeli: Tuttuğunu koparıyor. Şu yakınlarda turizm sektörüne el attı. Urla'da deniz kıyısında büyükçe bir bağları varmış. Fransızlarla ortak bir şirket kurdular, adı belki kulağınıza çalınmıştır. Tursan A.Ş. Kocaman bir tatil köyü inşa ediliyor, müşterisi şimdiden hazır. Güya bu aklı Muhlis Bey vermiş, mümkündür efendim...

Gözüm yatta: Leman Korkut, birdenbire meydana çıktı: Lacivert bermuda, önü açık beyaz gömlek, güneş gözlükleri, kaptan şapkası! 'Müsü' Meşulam da oradaymış, hem purosunu yakıyor, hem Muhlis Bey'le konuşuyor.

"— haberleri veriyoruz: Ay çevresindeki yörüngesinde dönen Apollo 15'in astronotları David Scott, Alfred Worden, James Irwin, geceyi komuta kabini Endeavour'da dinlenerek geçirmişlerdir. Yarın..."

Almanya'dan tatile gelmiş işçinin, el radyosu. Kulak kesildim. Mısta'bey'in suratında, verilecek haberleri önceden küçümseyen, çokbilmiş bir sırıtma. Bense çoktan uzay gemisindeydim. Az sonra, meteoritlerin vızır vızır uçuştuğu, tehlikeli bir bölgeye gireceğiz. Bütün sistem çalışıyor. Yanıp sönen işaret ışıkları: Kırmızı, sarı, yeşil...

"— astronot Scott ve Irwin, Falcon ay aracına geçip, ana kabinden ayrılarak, Appenin bölgesinde ay yüzeyine iniş yapacaklardır. İniş başarılı olursa, iki astronotun beraberinde götürdükleri Rover jeep'iyle ay yüzeyinde dolaşması bekleniyor. Bu süre zarfında astronot Worden, komuta kabininde kalıp gözlemlerde bulunacak ve ayın haritasını çizecektir..."

Beki Meşulam bir Kızıldereli çığlığıyla suya atladı. Bu kız böyle, herkesin dikkatini üstüne toplamadı mı, rahat edemiyor. Leman Korkut, varlığını gözden silmeye ne kadar çabalarsa, bu o kadar sergileme hastası. Mısta'bey'e çıtlatacak oldum, bir sürü çene çaldı ama incir çekirdeğini doldurmaz. Korkut ailesine, hele Leman Korkut'a ilişkin bilgisi, anlaşılıyor ki, ilk söylediklerileyle sınırlı. Ötesi böbürlenme, şunu bunu bahane edip, kişiliğini yüceltme uğraşı.

Ondan öğrenemediğim bazı şeyleri, Philippe'den öğreneceğim. Hiç akla gelir mi? Akşamüzeri, kafeteryada oturmuş, öğrenci eylemlerini tartışıyoruz. Rüzgâr kesildi. Bardaklarda çay, vişneçürüğü. Hoparlörde, Hümeyra: *Uzun ince bir yoldayım /gidiyorum gündüz gece...*

Philippe sap gibi bir oğlan. Zayıf. Çıplak vücudunda kaburgaları, yukarıdan aşağı tek tek sayılabilir. Kabarık kıvırcık saçları, başında eğreti duruyor, üflesen uçacak. Burnunun sivriliği mi, gözlerinin birbirine yakınlığı mı ne, bakınca insana kurnaz biriyle yüzyüze bulunduğu izlenimini veriyor. Yanlış. Philippe de, Jean-Claude gibi, 1968 Paris olaylarına karışan öğrencilerden: Alışılmış devrimci aydın tavrını yadsıyor, goşist, Guevera hayranı, Jean-Claude tıknaz, enine bir delikanlı: Tek gözünü kısarak konuşur, göğsü kınalı bir kılla silme örtülü, sakalı Troçkist. Kışa doğru, Türkiye'de baskı ve terör ağırlaşınca, bunlar Paris'ten bana yazıp, yurtdışına gizlice çıkmayı düşünürsem, Kıbrıs üzerinden yardımcı olabileceklerini bildirmişlerdir.

İkisi de sualtı avcılığına meraklı, oksijen tüpleri, paletleri, zıpkın tüfekleriyle saatlerce kaybolur, ellerinde salkım salkım ışık balıkla dönerler. Beni de çağırdıkları oldu, gidemedim: İçim çekmiyor. Öğleden sonra, şişirme sandallarını civar koylardan birinde demirlemiş, avlanıyorlar: Su yüzeyine yıldırım hızıyla çarpan güneş tuzparça ufalanıp, dibe doğru, yağ yeşili bir aydınlık halinde dağılıyor. Daha aşağıları, önce siyaha çalar nefti, sonra düpedüz karanlık.

Philippe diyor ki: — o koyda bir ahtapot görmüştük, alamet bir şey, onun ardındayız: Ara ara, yok! Onun yerine,

ne görsek iyi, kocaman bir balık karaltısı, uzaktan süzülerek üzerimize geliyor. Jean-Claude'a işaretle gösterdim, kulağımızda neredense bir köpekbalığı lafı kalmış, zıpkın tüfeklerimizi hazırladık.

Hazırlık boşuna, gelen balık değil, Leman Korkut! Meğer sualtı kamerasıyla film çekmeye düşkünmüş, ne filmler çekmiş, ne denizaltı görüntüleri! Avlanırken filan, onların da filmlerini alıyor, sonra beraberce 'Le Cormoran'a gidiyorlar. Güvertedeki şezlonglarda çay içilecek. Balıkadam giysilerini çıkarmadan. Öylece.

Jean-Claude'un saplandığı kadının sesi, durup durup diyor ki:

— korkunç bir ses! İliklerimin titrediğini hissettim.

Ya da, daha gerçekçi: — Fransızcası kusursuzdu, diyor, o iki bey de konuşuyorlar gerçi, kadınınki bir harika, İzmir'de böyle Fransızca duymadım.

Türkiye'deki olaylar ele alınmış, öğrencilerin şiddet eylemleri, komutanların 'Muhtırası'. Leman Korkut, çocukları bir güzel haşlıyor: Gençlere arka çıkıp, Erim yönetimini faşist diye nasıl karalarlarmış? Bu kadar özgür bir faşizm hiç görülmüş mü? Siyasal partiler serbest, basın serbest, sadece teröristlerle onlara yataklık eden, ya da kışkırtan aydınlar tutuklanmış, ülke kalkınmayı gereksiniyorsa, bu işçilerin aşırı ücret isteklerinden vazgeçmeleri, anarşinin kökünün kurutulmasıyla gerçekleşebilirmiş, o halde...

Philippe kolunun derisini soyuyor, bir yandan da.

— akıllı kadın, diyor, bilinçli bir kapitalist! Asıl şaştığım, Paris'i cebinin içi gibi bilmesi oldu; sık sık gelirmiş! Pigalle'de evinin olduğunu söyledi. Henri Monnier Sokağı'nda, ben ve Jean-Claude, Noel'de davetliyiz. Mutlaka beklerim diyor.

Jean-Claude'un derdi başka: Sakalını çekiştire çekiştire diyor ki:

— kadını belirleyen, sesi. Susunca, sanki bir başkası. Konuşması kişiliğine yeni bir boyut ekliyor, yok yok, yanlış söyledim, kişiliğinin temel boyutu, sesi.

O gece deliksiz uyumuşum. Sabah martı çığlıklarıyla uyandım. Şafak pembeliğini, üstünden atamayan bir sabah. Sanki ışığın yoğunluğu azalmış, ışınlar seyrelmiş. Kahvaltıya inerken, ne göreyim: 'Le Cormoran'ın yerinde yeller esiyor. Gitmişler, demek! Oyuncağını koyduğu yerde bulamayan bir çocuğun, şaşkınlığına ve üzüntüsüne düştüm. Yatın bıraktığı boşlukta, ne idüğü belirsiz bir martı güruhu, etrafı şamataya boğuyordu. Ne diyeceğimi bilemedim.

Bir ara masamıza uğrayan Mısta'bey, tıraş mavisi çenesiyle martıları gösterip:

— Sabaha karşı gittiler, dedi. Gümüldür'e uğrayacaklar, Leman Ham'fendi, yazlık villa yaptırıyormuş, inşaata bakılacak; bilahara, Kuşadası'na, Fransız Tatil Köyü'ne gidiyorlar.

Kısa bir an sustu, altını çize çize Fransızca tekrarladı:

— *Le Club Mediterranee!*

Asıl amacı başka, koltuğundaki sabah gazetelerini masaya yayıyor. 'Bir göz atmaya vakit bulabilirse, geçen gün münakaşasını yaptığımız bazı hususların, tahakkuk ettiğini görürmüşüm.' Gördüm de! Göz göre göre 'atladığım' haber çıkmıştı: Bununla yetinmişler mi? Hayır! 'Ülkenin kaderine özel sektörün de ağırlığını koyması gerektiğini' açıklamış, hemen her gazetede çıkan büyük ilanlarla Komutanların Muhtırası'nı, Muhtıra sonrası yönetimi desteklediklerini belirtmişler. Leman Korkut'un, 'Le Cormoran'ın kıç güvertesinde, Jean-Claude'la Philippe'e söylediklerini, koskoca bir gazete ilanı olarak, şimdi elimde tutuyorum. Bilmem neden, içimi hüzün kapladı. Dalmışım. Karımın uyarısıyla toparlandım. Sevimli kabalığıyla diyordu ki:

— Bak, eğer sen bu karıya tutulmadıysan...

EYLÜL sonlarında bir gündü, güneşin denizden yansıyıp İzmir'i erimiş cam aydınlığına boğduğu, bunaltıcı sıcağın tenimize ağda gibi yapıştığı bir gün.

Ter, omuzlarımdan sırtıma akıyor. Ağzım kurumuş, iktisat sayfasına girecek haberleri gözden geçiriyorum. Haber Merkezi'nin önerdiği bir başlık taslağı dikkatimi çekti: "İzmir'de Üçüncü Holding Kuruldu / Korkut Holding, Ekim Başında Faaliyete Geçecek". İlginç bir haber: Türk Nattier Traktör Anonim Şirketi'nin başı çektiği bir şirketler grubu, Yaşar Holding, Fevzi Ozaktan Holding'ten sonra, İzmir'in üçüncü holdingini oluşturmayı karara bağlamış. Başlıca hissedarları, Muhlis Cıvan, Moiz Meşulam ve Leman Korkut!

Konuyu derinlemesine işlemesini söylemek için, iktisat muhabirini çağırmaya yelteniyorum, iç telefonda Yazı İşleri Müdürü: Ankara muhabirimizle bağlantıdaymış, bir diyeceğim olup olmadığını soruyor. Olmaz olur mu?

Ankara karışık. Erim yönetimini iki yönden sıkıştırıyorlar: Adalet Partisi, Demirel'in ağzından 'ara rejimi' hırpalamaya başladı, daha dün AP Gençlik Kolları Genel Merkezi'nde söylediklerini manşete çıktık: "... bir ülkenin mensupları, milleti, devletin idaresine iştirak etmiyorsa, vatandaşlık nasıl olacaktır?" Ayrıca, hükümetin 'beyin takımı' sorun çıkarıyor, 'ilerici' yaldızıyla ortaya sürülen bakanların, uluslararası kredi kuruluşlarının, bu arada IMF ile Dünya Bankası'nın görüşlerini uygulatmaya çalıştıkları anlaşıldı. Uğraşları ekonomiyi duraklatmaya yönelik olduğundan mı ne, tepki görüyorlar, bu da onları tedirgin ediyor.

Ben, Ankara muhabirine başka bir 'talimat' verdim: Amerikan Başkan Yardımcısı Spiro Agnew Ankara'ya gelecek, bizim çocuk gözünü dört açıp ziyaretin altında yatan gerçek nedeni öğrenmeyi başarmalı: Agnew'ün Atina ve Ankara'ya gönderilmesi boşuna mı? Yunanistan'da 'Albaylar Cuntası' egemen. Türkiye'de 'Generallerin Muhtırası'.

Çay söylesem mi? Eski İzmirliler, aşırı sıcakta 'hararet'i soğuk 'meşrubatın' değil çayın kestiğini söyler. Kesmesine kesiyor ama ne zaman içsem daha çok terliyorum: Yazı masamın camında ıslak ıslak parmak izlerim. Müessese müdürü, çayımı karıştırırken, odama girdi: Suratı kâğıt beyazı, merdiveni hızlı çıkmış, nefes nefese. Derinliklerinde korku telsizlerinin yanıp söndüğü Tatar gözleriyle, beni tepeden tırnağa süzdü, boğuk boğuk:

— Şimdi haber aldık, dedi. Sıkıyönetimden sizi tutuklamaya geliyorlar: Jeep yola çıkmış.

Güçlü bir el sanki ensemden sımsıkı kavradı. Haber Merkezi'nde ısrarla çalan telefonu, kapısı açılınca teleks odasından dışarıya vuran gürültüyü, her zamankinden farklı bir seçiklikle işittim. Gözlerimin önünde, nereden nereye, son gözaltına alınışım: Kar tozuna benzer bir yağmur çiseliyor, Beyoğlu'nda dolaşıyorum, yalnızım. Saray Sineması'nın önünde, iki 'sivil' ansızın kollarıma girdiler, birisi kulağıma eğilip, "Müdüriyet'e kadar gideceğiz" dedi. Kaç yıl olmuş?

Elimdeki işi bırakmaksızın, müessese müdürüne:

— Otursana, dedim. Beni niye tutuklasınlar? Örgütlerle ilişkim olmadı, yazılarımı imzamla yazmıyorum.

Cıgara yaktı. Kibriti tutan elleri titriyor: — gazetenin tutumunu, dedi, tasvip etmediklerini biliyorsunuz.

Karıma telefon etsem? Saçma! Gözaltına alınacağıma ilişkin ilk haber mi? Kim bilir kaçıncısı! Hepsi asılsız çıktı. Korkutup sindirmeyi amaçlıyorlar. Camlardan baktım, yoğun ışık Konak'tan Kadifekale'ye öylesine yığılmış ki, parıltıdan doğru dürüst bir şey seçilemiyor: Sırçadan bir şehir. Kadifekale'nin üstünde, krom mavisi gökyüzü.

İç telefonda, teleks odası: — tamam ağbiy, büyük balığı tuttuk! Hava ve Deniz Kuvvetleri Komutanları, Demirel'e sert çıkmışlar, manşetlik haber.

— Ne diyorlar?

— Ohoo, neler! Haberin tamamı geçmedi, az sonra getiririz.

Gece müdürünü aradım. Arşivde Orgeneral Batur'un ve Oramiral Eyiceoğlu'nun resimlerini bulmasını söyledim. Müessese müdürü, sanki götürülecek olan o, yaslı yaslı cıgara içiyor. Gözüm masamın üstündeki habere ilişince, iktisat muhabirini çağıracağımı hatırlıyorum: Korkut Holding'e ilişkin bilgi alacaktık. Az şey bilmiyormuş, haberi uzun süredir kovaladığı kuşkusuz, sorar sormaz ayrıntıya girdi.

— bir ay oluyor, Muhlis Bey, 'Müsü' Meşulam, Leman Korkut'un teknesiyle Ege'ye açıldılar, iş orada pişirilmiş, üçü birkaç şirketin müşterek hissedarı, holdingleştiler mi hesapları yuvarlaklaşacak, işritakleri sayesinde başka şirketleri de kontrol edebilecekler.

Bu çocuğu sevmem. Haber Merkezi'nde kimse sevmez. Ağzı kerpeten ağzını andırır, sımsıkı ve dudaksız. Gözlerine de sanki zeytinyağı damlatılmış, kıvamlı kaygan yeşil. Görevinde dürüst, çalışkan bile denebilir. Korkut Holding'e katılacak şirketleri, bir çırpıda sıraladı:

— başta Türk Nattier Traktör A.Ş. elbet, sonra Dağıtım Ticaret Şirketi Egenat A.Ş., sonra turizm alanına bulaştıkları şirket Tursan A.Ş., bir de Kormeş var, Korkut Meşrubat ve Biracılık Limited, bu çok yeni, galiba iki Fransız firmasıyla anlaşmışlar, biri boyalı gazozcu, öteki biracı...

Sormak görevimdi, sordum: — Niye birinci sayfaya önerdiniz?

Omuzlarını kaldırıyor: — yo, Haber merkezi önermedi, idare öneriyor, onurlandırmak amacıyla olmalı, gazete bunlardan tonla ilan alır.

Korkut Holding konusunda ayrıntılı bir 'dosya' düzenlenmesini söyledim. Leman Korkut'u kurcalamalı, kimin nesiymiş, serveti nereden geliyor, işin büyümesini örgütleyen o mu?

İktisat muhabiri dediklerimi not edip çıktı, müessese müdürü hemen telefona uzanıyor, yüzü hâlâ beyaz, sesi boğuk:

— Kapıcıya sorsak mı? Belki gelmişlerdir...

Laf! Gelseler, kapıda mı bekleyecekler? Çoktan çıkmış olurlardı. Sordu: Gelen giden olmamış. Canı sıkılıyor, aşırı telaşından utandığından mı, bu defa da paçayı kurtardığımdan mı? Aşağıdan inlemeyle karışık bir uğultu: Üçüncü sayfa bağlanmış, asansörle mürettiphaneden matbaaya indiriyorlar. Geciktik mi? Güneş çılgınlığının billura dönüştürdüğü şehirden, içeriye dolan ışık, gözle zor seçilir cıva tozları. Soludukça, akkor dumanı yutuyoruz. Hep bulutlu bir akşamüstü tutuklanmayı düşünmüşümdür, ilk defasından bu yana kışları alınıp götürüldüğüm için mi? Böyle aydınlığın çileden çıktığı bir öğle sonu götürülmek!..

Yazı İşleri Müdürü, gece müdürüyle geldi. Ellerinde teleksten koparılmış demeçler, komutanların irili ufaklı resimleri. Dinliyorum. Bunalımın eli kulağındaymış, Kuvvet Komutanları seslerini yükseltiyorlar, hele Batur'un dedikleri akıllara ziyan, birkaç manşet taslağı getirmişler, göz atar mıymışım? Demeçleri aldım, altı kırmızı kalemle çizili bölümleri yüksek sesle okuyorum:

Türkiye'yi 12 Mart durumuna getiren çeşitli sebepler vardır. Ana sebep milli irade sloganını kendine paravana edinen sandıksal neticelerle, Anayasal organlar ve elit düşünürlerin Türkiye sorunları ve çözüm yolları üzerinde birleşememeleridir..."

Güldüm: — Öyle ya, dedim, işin kolayı halkı 'elit düşünürlerin', 'elit düşünürleri' ise Amerika'nın yönetmesi.

Yazı İşleri Müdürü onaylıyor. Ufak tefek, dazlak kafası gövdesine iri düşen bir adamdır, yaz kış dumanlı güneş gözlükleriyle dolanır, ne vakit yan yana bulunsak kendimi taşrada bir berber dükkânında sanırım: Aynı ucuz Bahar kolonyası ve Birinci cıgarası kokusu. Herkesin yöntemi başka. O da çeyrek saatte bir kolonya dökünerek sıcakla savaşıyor.

— bir yerde 'reformlar için oyalama ve taktik iste-

miyoruz' demiş, Muhtıra'nın 3. maddesini işleteceğiz manasını taşımaz mı bu? Bence tehdit ediyor.

Muhtıra'nın 3. maddesi unutulur mu? Daha 13 Mart sabahı gazeteden kesmiş, yazı masamın camı altına koymuştum:

"... bu husus süratle tahakkuk ettirilmediği taktirde, Türk Silahlı Kuvvetleri kanunların kendisine vermiş olduğu Türkiye Cumhuriyeti'ni korumak ve kollamak görevini yerine getirerek, idareyi doğrudan doğruya üzerine almaya kararlıdır..."

Teleks odasına verdiğim 'talimatı' hatırlıyorum. Cuntaları desteklediğinden, Nixon yönetimine, Amerika'da yöneltilen eleştirileri toplamalarını söylemiştim. Amerikan vergi yükümlüsünden, 'hür bir dünya kurmak için' alman paralar, azgelişmiş ülkelerdeki kıyıcı cuntaları ayakta tutmaya nasıl harcanabilirmiş? Başkan Yardımcısı Agnew'ün Atina yolculuğu, belki bununla ilişkili: Albaylara baskıyı gevşetmelerini önerecek, dikta koşullarını yumuşatmalarını! Peki, Ankara'da komutanlara önerisi ne olacaktır? 'İdareyi doğrudan doğruya üstlerine almaları' mı? Hiç olmaz! Ankara muhabirini uyarışım bu yüzden. Teleks odasını da. Bakıyorum, teleksçiler uyanık:

— Tamam, diyorum, sağolun çocuklar!

Akşama kadar gelen giden olmadı. (Sıkıyönetimin, gazeteyi, daha akıllıca bir çareye başvurup denetlemeye kalkışacağını, çok geçmeden öğrenecektik: Yayınını yasaklamak! İlki yedi, ikincisi on günlük iki kapatma kararı, asıl duyarlı kişiyi ürkütmeye yetecekti: Gazetenin sahibini!) Altı kırk vapuruyla Karşıyaka'ya geçtim. Günün yorgunluğu dikkat bırakmamış, elimdeki romanı okuyamıyorum. Güneş bütün debdebesi ile batıyor. Batı ufkunda, turuncudan bronz yeşiline renk fıskiyeleri, birbirinin içinden fışkırıp, sessiz çağlayanlar oluşturarak, kat kat dökülüyorlar. Çatalkaya, zakkum pembesine çalan havai eflatun. Deniz, körfezin içlerine gelindikçe, erguvan rengi. Açık pencerelerden vuran akşam yeli, geminin perdelerini yapraklandırıyor.

Bir an, dişimin ağrıdığı gece, Çeşme'deki moteldeyim. Ayışığının çil gümüş lira aydınlığında, 'Le Cormoran' yaldızlı bir rüya teknesi. Yanıp sönen bir çakmak, kıç güvertede, Leman Korkut'un yüzünü çizip bozuyor. Düşündürücü, güzelliği vahim bir yüz. Anlaşılan yalnız işadamları derneğine üye olmayı konuşmuyorlarmış, aynı zamanda Korkut Holding'i örgütlüyorlarmış! Acaba Korkut Holding, faşizme arka çıkan büyük sermaye olayına kanıt olabilir mi? Bunun için mi bu kadar üstünde duruyorum, yoksa -karımın dediği gibi- Leman Korkut'un etkileyici kişiliğine mi takıldım?

Ertesi gün, (belki iki gün sonra), *Yeni Asır'ın* 'sosyete' sayfasında gözüme ilişen haber, sorunu yeniden gündeme getirdi: "Soroptomistler'in Mogambo'daki Balosu Renkli Geçti / Leman Korkut'a plaket verildi." Bir sürü resim, birinde Leman Korkut plaketi alırken görülüyor: Varla yok arası bir gülümseme, dalgın bakışlar, pantolonlu bir gece kılığı. Sade fakat zarif. Haberi bizim gazetede aradım, bulamadım. 'Atlamış' olabilir miyiz?

Serpil, sosyete ve moda muhabiri, gözlüğünü çıkara taka, atlamadığımızı gösteriyor: Resimsiz, 'tek sütuna' bir haber olarak, kenara sıkıştırılmış. Serpil 'devrimci'dir, üyesi olmasa da Dev-Genç'e gönülden bağlı, silahlı eylemi eleştirdiğimden bana içerlediğini bilirim. Açıklaması, inançları doğrultusunda oluyor: Rotary Kulüp, Lions Kulüp, Soroptomistler, ona göre, 'dış sermaye çevrelerinin, iç sermaye çevreleriyle bütünleşme çabalarının organları.' Mogambo'daki baloda 'görevi gereği' bulunmuş, adamakıllı kalabalıktı diyor. İzmir'in en gözde aileleri, en şık kadınları oradalarmış, olağanüstü bir müzik, ulu palmiyelerden süzülen yıldızlar vs. 'Cezaevlerinde devrimci gençler eziyet çekerken, böyle bir balo gecesini yazmak, içinden gelmemiş.'

Sordum: — Leman Korkut'a neden plaket veriyorlar?

— Öksüz kız çocuklarına burs bağladı, okutuyor: Her yıl beşer kişiden, yirmi kişi! Okulu bitirdiler mi, fabrikalarında çalışacaklar.

Dudağını büktü: — ... kafaları ona göre ütülenir.

Serpil, yüzüne bakılır bir kız, gözleri taşkömürü siyahı, gülüşü akıllı, boyu boşu yerinde. Yüksek Gazetecilik okullarından birinde okuyor. Derdi gözlükleriyle, suratına yakışanı bulamaz, değiştirir durur. Bu defa, yukarı uçları şakaklarına doğru incelen, handiyse üçgen mercekli, acayip bir gözlük takmış. Camlarının ardında, gözleri ateş saçıyor. Sosyete muhabiri olduğuna göre, Leman Korkut'a değgin bilgileri olması gerek.

— işbirlikçi bir kapitalist, diye kesti attı. Karşıyaka'da oturuyor, Deniz Bostanlısı'ndaki yalı apartmanlarında, dört daireyi içerden birleştirmiş, âdeta saray. Çayda baloda görünmeyi sevmez, Soroptomistlere başkan olsun diye üstüne az düşmediler, kabul etmiyor.

Sustu, sesinde belirgin bir hınçla ekledi: — BMW spor arabasını kendi kullanır. Mercedes'le DS Citroen'in şoförleri ayrı. Bu yaz özel yatıyla Ege'den geziye çıktılar: O, sağ kolu Muhlis Cıvan, baba kız Meşulam'lar. Yatın ismi bir garip, Fransızca galiba.

— Serpil, dedim. Sana özel bir görev: Leman Korkut hakkında bilgi toplayacaksın, ne bulursan, belge, dedikodu, rivayet...

Buna niye gerek gördüğümü ona açıklayacaktım sanırım, vakit kalmadı: Teleks odası, AP Bolu Milletvekili Ahmet Çakmak'ın Meclis Başkanlığı'na verdiği soru önergesini iç telefonla duyuruyor: "Başbakan Erim, devlet memuru sıfatındaki komutanların açık ve kesin tutum ifade eden demeçleri için ne gibi tedbirler düşündüğünü belirtmeli"ymiş! Komutanların demeçleri yayınlanır yayınlanmaz, Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı İhsan Topaloğlu istifa etmişti, Ahmet Çakmak'ın önergesi, bunalımı tırmandıracak. AP, komutanları 'Muhtıra'nın 3. maddesini uygulamaya doğru itiyor. Uygulayamayacaklarını kestirerek mi?

O birkaç gün teleks başında geçti: 'Flaş' zillerinin yüreğimizi oynattığı, şehirlerarası telefonların gazeteyi ayağa kaldırdığı, gerilimli günler! İçilmiş kahve fincanları, gazoz şişeleri yerlerde sürünüyor; kül tablaları dolup dolup boşalıyor-

du. Sıcak kırılmıştı biraz, o kadar terlemiyorduk, ışığın şiddeti düşmüş, göz kamaştıran yoğunluğu yerini, şehri sanki sırlamış tatlı bir ışımaya bırakmıştı. İzmir'in sonbaharı çok güzeldir.

Başbakan Erim, Meclis'te gündem dışı konuşarak, Demirel'i cevaplandırdı: "Komutanlarla aynı şekilde düşünüyormuş! Yalnız bu kadar mı, hayır: 12 Mart Muhtırası verildiği zaman ses çıkarmayıp, demokrasiyi yaşatalım diye vatanseverlik yapıyoruz deyip, arkadan bu kürsüden zamanı gelince onu da eleştiririz demek, bu kürsü dışında, şurada burada, 12 Mart Muhtırası hakkında şöyle veya böyle konuşmalar yapmak, mertlik değil"miş! Başka ne diyebilirdi, hâlâ merak ederim. Ne derse desin, Demirel amacına ulaşmış, 'Muhtıra'yı da, Muhtıra hükümetlerini de, 'meşruiyet' açısından tartışma gündemine getirmişti.

Ankara muhabiri, heyecan verici haberler aktarıyor: AP Genel Yönetim Kurulu toplantıya çağrılmış. Başbakan Erim'in konuşmasına 'parti olarak' karşılık vereceklermiş. Öyle yapmadılar mı? 5 Ekim günü, sabaha karşı, AP Genel Yönetim Kurulu, hükümetteki beş bakanını çekmeye karar verdiğini açıkladı. Kitaplı, Özalp ve Akçal, birbiri arkasından istifa ettiler. Karakaş ve Ergun görevinde kaldı ama hükümet bunalımı başlamıştı. Buna 'ara rejimin bunalımı' demek yanlış mı olurdu acaba?

O telaş arasında ben unutmuş olsam da, Leman Korkut'u iktisat muhabiri unutmamış. Bir akşam, çıkmak üzereyim, elinde bir dosyayla önüme dikiliyor. 'Leman Korkut'la ilgili araştırmalarının ilk sonuçlarını görüşüme sunmak arzusundaymış.' Böyledir bu çocuk, filan konuyu kurcala demek yeter, canla başla çalışıp öyle ayrıntılı bir dosya hazırlar ki içeriği, tertibi ve temizliği karşısında şaşakalınır. Şöyle gelişigüzel karıştıracak oldum, bölüm başlıkları bile işin ne derece ciddi tutulduğunu gösteriyordu: "Ticaret Odası Kayıtlarına Göre Egenat A.Ş.'nin Kısa Tarihçesi." Biraz daha ileride: "Türk Nattier Traktör A.Ş. Hangi Şartlarla Kuruldu?"

Az önce gece müdürü ve Yazı İşleri Müdürü'yle birinci

sayfa üzerinde çalışmıştık, içerde cıgara dumanından göz gözü görmüyor, mavi bir tül denizi içinde yüzüyoruz. İktisat muhabirine "Şu pencereyi açar mısın?", dedim, yerime oturdum. Pencereyi açtı, saygıyla ayakta duruyor. Gün batımının tutuşturduğu camlar. Acı itfaiye sirenleri, Hatay doğrultusunda uzaklaşıyor. İktisat muhabirine:

— Otur, dedim. Dosyanı ayrıca inceleyeceğim, ilave etmek istediğin başka şey var mı?

Oturdu: — iki şey, dedi. Birincisi: Leman Korkut adına, iş adamı diye, 1965'ten önceki kayıtlarda rastlamıyoruz. Önemli bir sanayici olarak, yani bu tarihte ansızın peydahlanıyor. Evveliyatını bulamadım. Merakımı çekti, kurcaladım, saptadığım şu oldu ki Leman Korkut, kocası Ekrem Korkut'un mirasçısı, o ise 1951'den itibaren tüccar olarak gözüküyor: Nattier Traktör Dağıtım ve Ticaret firmasının sahibi, Demokrat Parti milletvekili, Paris'te ölmüş, bunun üzerine...

— Orasını geç, diyorum, söyleyeceğin ikinci şey?

— Korkut Holding olayının gerisindeki, bence Leman Korkut'tan ziyade Muhlis Cıvan, Korkut ailesiyle ilişkileri hayli eskiye dayanıyor. Ta Ekrem Korkut'un babası zamanına! İhtiyarın mirasını bir süre o yönetmiş, arkasından Ekrem Korkut'un Nattier Traktörlerinin Türkiye Mümessilliği'ni almasını sağlamış, o ölünce de eşinin traktör montaj fabrikası işine girmesini! Bence üstünde durulması icabeden şahıs budur: Muhlis Cıvan!

— Neyin nesiymiş? Adını hep duyarız, ama...

— Eski piyasa kurtlarından: Selanik'liymiş, Balkan Savaşı'ndan sonra İzmir'e geliyor, Frenk Mahallesi'nde Lotaryo Piyango bileti satarak başladı diyorlar, bir ara American Tobacco Company'ye kapılanıyor, Kurtuluş'tan sonra Emval-i Metrûke'ye! Ekrem Korkut'un babasıyla orada rastlaşmışlar.

İster istemez, o akşam yedi on vapuruna kaldım. Akşam, eflatun cam kırığı halinde şehrin üzerine serpiliyordu. Batıda hâlâ büyük bir yangın kızıllığı. Ufukta kaybolmak üzere olan bir gemi. Konak meydanı bir tuhaf! Bu yıl İzmir Fuar

sonrası sakinliğini bir türlü bulamıyor, iki adımda bir boynu fotoğraf makineli, eli haritalı turistler, her köşebaşında yabancı plakalı otomobiller. Nedenini şehrin duvarlarını kuşatan afişlerden çıkarmak olası. (Spor Servisi'ndeki çocuklar, bir tanesini de odalarının duvarına asmışlar:) 6. *Akdeniz Oyunları / 6 Ekim -17 Ekim / İzmir*. Yarışmaların eli kulağında. Çeşitli ülkelerin sporcuları, salkım salkım, şehre dökülüyor. Fuar'a gelmiş turistlerin bazıları da bu yüzden gitmedi.

Vapurda "Leman Korkut Dosyası'nı başından sonuna okudum. Şirketlerin kuruluş tarihlerinden sermayelerine, sermaye 'tezyitlerine' kadar her şey araştırılmış; kurucuların adları, adresleri, birbiriyle ilişkileri titizlikle belirtilmiş; ortaklık payları, hatta ödedikleri vergi hesaplanmıştı. Elimde, bir bakıma, 'eski' bir İzmir ailesinin 'eşraflıktan' tüccarlığa, tüccarlıktan sanayiciliğe nasıl yükseldiğini kanıtlayan bir belge tutuyordum. Yalnız, iktisat muhabirinin dediği gibi, iş çevrelerinde olduğu kadar, bu dosyada da Leman Korkut, 1965 sonrasında birdenbire, Türk Nattier Traktör A.Ş.'nin en büyük hissedarı olarak peydahlanıyordu. Daha önce neydi, neredeydi, ne yapıyordu? belirsiz.

Bu belirsizlik örtüsünü, ertesi gün, moda ve sosyete muhabiri Serpil oldukça araladı. Başmürettiple dizgi yanlışlarını önlemek için ne yapabileceğimizi tartışıyorduk. Baktım, o uzaktan eliyle işaretler yapıyor: "— Bir dakika görüşebilir miyiz?" Üzerinde, alışılmadık bir heyecan. Yanına gittim: "— Nedir Serpil?" diye sordum.

— Leman Korkut'la ilgili bilgi istemiştiniz ya, dedi. İki gündür, Kültürpark Evlendirme Dairesi'nin arşivinde anam ağladı, sonunda aradığımı buldum: Leman Korkut diye birisi yok ağbiy, bu adla dolaşan kadın, aslında Jeanne Courtine diye bir Fransız, anasının adı Magda, babasının...

ÇOCUKLUĞUMUZDA Deniz Bostanlısı'na tramvay işlerdi: Karşıyaka'nın atlı üç tramvay hattından biri. (Öbür ikisi, Naldöken ve Soğukkuyu.)

O tarihte, bu küçük kıyı köyüne 'Papaz' deniyor: Tahta bir iskele, çevresinde martılar ve balıkçı kayıkları, bir cami, birkaç dükkân, iki gazino, 'Papaz Gazinosu', savaş yıllarından önce hatırı sayılır bir eğlence yeridir. Akşamüstleri, 'gülüşâhenk' faytonlara binilir, 'Papaz Gazinosu'na çay içmeye gidilirdi: Empirme şemsiyeli, ipek eşarplı hanımlar, yalı boyundaki evlerin nazlı çocukları. Bunlar iskeleye bitişik gazinonun havuzundaki kırmızı balıklarla ilgileniyor, bir de sundurmanın çatmaları arasında başıboş dolaşan şebek maymunu ile. Ona avuç avuç fındık fıstık verirler. Bir cep nohut çekirdek, yüz para. Savaş yıllarının darlığı ve kıtlığı, 'Papaz Gazinosu'nu etkilemekte gecikmedi: Artık ne 'tenezzüh arabalarıyla' İzmir'lerden kalkıp 'felekten bir gece çalmaya gelen' eski hovardalar, ne de pazar akşamüstlerinin şenlikli telaşı!

Savaştan sonra, köyün ötesindeki geniş düzlüklere, bahçeli 'banka evleri' yapılıyor. 'Papaz', birdenbire Deniz Bostanlısı olmuştur. (Daha içeride, demiryolu üzerinde 'Kara Bostanlısı' var.) İzmir'in yaşantısı Karşıyaka'ya, Karşıyaka'nın yaşantısı buralara sıçradı. Her geçen gün 'Papaz'dan bir şeyler götürmekte, 'Deniz Bostanlısı'na bir şeyler getirmektedir: Atlı tramvayları koydunsa bul, tenha yalı sakinliği otobüs, dolmuş gürültüsüyle paramparça, yayıldıkça yayılan yeni mahalleler, kıyıda sekiz katlı yalı apartmanları. Leman Korkut, bu apartmanlardan birine ilk taşınanlardan. Hâlâ orada otu-

ruyor. İzmir 'sosyetesi' Karşıyaka'yı, Güzelyalı'yı terk edip, Alsancak'a göçeli çok oldu. Leman Korkut'un direnişi garip sayılmaz mı?

Sosyete ve moda muhabiri Serpil, soruşturmasına apartmanın kapıcısından başlamış. Mor bıyıklı, Azeriye çalar, Tortum'lu bir yiğit. Leman Korkut adını duyar duymaz, bir tapınmadığı kalmış: Yere göğe koyamıyor! Nasıl 'evinden töbe taşra çıkmazmış' da, 'diline yahşi, eline cömert' imiş! "Beyi vefat edeli bağrına taş basmıştır, eşiğinden erkek sineğin girdiği hâşâ görülmemiştir. Dini bütün, imanı kavi bir kadın ki, dostlar başına he mi?" Bakkal, manav, bekçi, postacı, kapıcının dediklerini doğruluyor: Leman Korkut, Deniz Bostanlısı'nın saygın bir kişisi: Caminin onarılması gerekince, gözünü kırpmadan elli bin liralık çeki kim yazmış? O. Bostanlı Gençlik Kulübü'nün formalarını kim alıvermiş? O. Yanında çalışan biri Şemikler'li, öbürü Nergis'li iki kızı, çeyiz çimen nasıl gelin ettiğini anlata anlata bitiremiyorlar. Ya ortağı Muhlis Bey'in karısına iyilikleri? Kadıncağızı 'periler bağlamış', ruh hastası, odasından dışarı adım atamıyor, düşer düşer bayılırmış. Leman Korkut, sanki ablası, yoklayıp hatırını sormadı mı, içi rahat etmez. İyilik meleği canım.

Serpil, alnına düşen siyah perçemleri, başının bir hareketiyle şöyle savurtarak, demişti ki:

— durumu sonra fabrikadan araştırdım; atladım bir dolmuşa, doğru Bornova! Mahallesinde iyilik meleği olan kadın, işyerinde acaba nasıl? Affedersiniz, bir rezalet! Bunlar, koca traktör fabrikasına, sendika sokmuyorlar! Maden-İş'in bir teşebbüsü olmuş, üye müye yazıyor, aralarından temsilci seçiyorlar; sen misin yapan, o işçileri, birer kulp takarak hemen atmışlar. Arkasından, yardım sandığı benzeri bir sendika uyduruluyor, sarı sendika, önayak olan işveren, işçiler bu sendikaya yazılmadı mı, hadi yallah, pasaportu elinde!

Mürettiphaneden tashih odasına geçmiştik, Serpil'le orada konuşuyoruz. Burası daha sessizcedir. İki düzeltmen, masa lambalarının ışık gölünde, spor sayfasının provalarını düzeltiyorlar. Kapı açık, koridordan, entertiplerin şakırtısı.

Klişehanede ark lambasının parlayıp söndüğünü görüyorum, çiğ nikel aydınlığı aygıt ve insan gölgelerini devleştirerek, duvarlara savuruyor.

— bir ara baktım, edindiklerim ikinci hatta üçüncü elden bilgiler, çılgınca bir işe kalkıştım: Direkt Leman Korkut'la konuşacağım. İyi ama nasıl? Sözde gazete başarılı işadamlarıyla bir dizi röportaj yapmaya karar vermiş, bir kadın olması hasebiyle, ondan başlayacakmışız. Sağa telefon, sola telefon, ulaşa ulaşa 'Halkla Münasebetler Müdürü'ne ulaşabildim: O da, bizim Ergun, hani sırık boylu, bir ara Ekspres'te çalışmıştı. Durumu anlattım, dedim ki böyle böyle, bu kadınla mutlaka konuşmalıyım, önce bir sorayım dedi, sonra cevabı olumsuz, Leman Korkut ilginize teşekkür eder, özür diler, adını gazetelerde görmekten hoşlanmıyor, o kadar. Hadi kızım başka kapıya!

Serpil cıgara içer, saygısından pakete davranmıyor, gereksindiğini seziyorum, şaka yollu, 'Hadi yak bir cıgara!' deyince, gözlük camlarının irileştirdiği taşkömürü siyah gözlerinde candan bir gülümseme. Cıgara yakmak için duraklamadı, dumanlarla birlikte sözlerini sürdürüyor:

— başladığım noktaya dönmüştüm: Kadın çevresinde görünmez bir duvar örmüş, yanaşmak istedin mi tosluyorsun. Şu halde dedim, öyle bir yandan sokulayım ki, onun ruhu duymasın, ben istediğimi alayım. Kim olur, kim olur derken, trak! kafamda bir ışık yandı;

İnanılabilir mi? Günlerdir öğrenemediklerini, iki saatte öğrenmiş: Ekrem Korkut, öğrenime gittiği Paris'ten bir Fransız kızı getiriyor. Evleniyorlar. O zaman, Karşıyaka'da, Çamlık'ta otururlarmış. Hayatları gayet kapalı, yani beş altı yıl İzmir 'sosyetesi'nin Leman Korkut'un varlığından haberi olmamış. Tanısa tanısa, Muhlis Cıvan tanıyabilirmiş, o da evlerine girip çıktığından. Leman Korkut, kayınvalidesinin ve kocasının ölümlerinden sonra, ortada görünüyor.

Çok değişik bir kadın, genç sayılmaz, havalı. Modayı umursamaz, sade giyiniyor, pahalı, çokluk Paris'ten. Kimseyle içli dışlı olmayı sevmezmiş, evine çağırdığı dostu pek

az, başkalarının çağrılarına da kulak asmıyor: Yalnızlığı sevdiği kesin, bir de okuyup yazmayı! Türkçesi olağanüstü, Osmanlıcaya heves etmiş, eski harfleri sökmüş. Başlıca merakı tekke musikisi, tasavvuf şiiri; bir iddiaya göre, Yunus Emre'yi Fransızcaya çeviriyor.

İzmir'deki yaşantısı yalnız ve tekdüze. Her yılın iki üç ayını Paris'te geçirmeyi alışkanlık etmiş. Nerede, kimlerle, nasıl? Belirsiz. Gitti mi, ne mektup, ne telgraf, ne telefon, bağlantıyı tam kesiyor. Geleceği güne kadar, böyle.

Sosyete ve moda muhabiri Serpil, daha sonra gazetenin kütüphanesine kapanıp, eski koleksiyonlardan Ekrem Korkut'un evlenmesine değin haber aramış. *Yeni Asır*'\a.rm birinde bulmuş da: O tarihe dayanarak, Kültürpark Evlendirme Dairesi Arşivinde yaptığı araştırma, Leman Korkut'un gerçek kimliğini saptamasını sağlıyor: Jeanne Courtine.

— Aferin Serpil, dedim. Peki, bilgileri edindiğin kaynağı gizli mi tutacaksın?

Güldü. Cıgarasını kül tablasında ezerek: — Başkalarına, evet! Size, hayır! dedi. Beki Meşulam'a gittim, kadın teşhir hastası, röportaj, resim, Ege'de yat gezisi, şıklık mıklık derken, ne biliyorsa söyledi.

Gösterdiğim içtenlikten yüreklenerek, 'solcu' bir yorum deniyor:

— Nattier et Fils çokuluslu bir şirket, Leman Korkut'un Fransızlığını güvence saymış olmalı, aracılığından yararlanıp yerli ticaret burjuvazisine çengel atıyor. Bence asıl, baba oğul Korkut'ları kurcalamalıyız, servetleri nereden? Çamlık'ta bir komşuları olmuş, adını not etmiştim, durun bakayım, şey, Manisalı İsmail Hakkı Bey'miş. Ekrem Korkut'un soyunu sopunu tanır dediler. Dedem yaşında bir avukat, konuşmaya çabaladım, beni kovdu.

Manisalı İsmail Hakkı Bey mi? İşe bak, haber kaynağını gökte ararken, elimin altında buluyorum. Babamın eski avukat arkadaşlarından. Serbest Fırka serüvenine beraber atılmışlardı, aralarından su sızmaz. Birden dokuz yaşındayım, sahildeki gazinoda kardeşimle babamı arıyoruz. Yaz

gecesi pırıl pırıl, akordeon körüğü gibi soluyor. Körfezin yüzü silme yıldız. Sahnede Ferahnak Faslı, önde şarkıcı hanımlar, geride saz heyeti. Babamla İsmail Hakkı Bey denize yakın bir masada demleniyorlarmış. Küçük kadehlerde rakının beyaz bulutu. Tabakta, taze bağdem ve tuz. Biraz oturur, mezelerden üç beş çatal çöpleniriz. Arnavutciğerini evde böyle yapamazlar. Demek Manisalı İsmail Hakkı Bey, Korkut'ların komşusuymuş, epeydir adamcağızı arayıp soramadım ama bir punduna getirirsem yardımını rica edebilirim.

Edemedim, araya olaylar giriyor: Bir süre, Akdeniz Oyunları'nın çalkantısından baş alamıyoruz. Kolay mı, şehrin her köşesinde bir başka karşılaşma. Civar şehirlerin stadlarından bile yararlanıldı. Sınırlı spor kadromuzla hepsini izlemek güç, işe hepimiz bulaştık; yüzme, güreş, futbol, atletizm sonuçlarını derlemeye, günü gününe yetiştirmeye çalışıyoruz. Siyasal gerilim, ayrı sorun: ABD Başkan Yardımcısı Agnev geldi gitti, 'resmi' açıklamaların dışında bir haber sızdıramadık. Ankara'da bir şeyler dönüyor ama ne? Cumhurbaşkanı Sunay, İran'ın 2.500 yıl şenliklerinde bulunmak üzere, Tahran'a uçacak. AP'nin hükümetten çekilmesiyle doğan bunalım, bu yüzden donduruldu. Başbakan Erim, 'buzdolabına kaldırdık' diyor, manşete çıkıyoruz. İşin uzaması, 3. maddenin uygulanması olasılığını zayıflatmadı mı? Nihayet Manisalı İsmail Hakkı Bey'in yazıhanesine gidebildiğim o akşamüstü, Ankara muhabiri, kabinenin tümüyle çekilmesinin yakın olduğunu bildiriyordu. 'Siyasal çevrelerde ısrarla dolaşan bir söylentiymiş!'

İsmail Hakkı Bey beni tanımadı. Telefonumu hatırlatmak zorunda kaldım. Çipil gözleri, burnuna düşmüş gözlüğünün üstünden, masmavi gülüyor. 'Hafızasında, oldum bittim, kısa pantollu bir velet olarak kaldığımdan, böyle saçına kır düşmüş bir herif halinde karşısına çıkınca, tanıyamayışımı mazur görmek lazımmış.' Öyle diyor. Sokakta rastlasam, ben onu tanıyabilir miydim? Hiç sanmıyorum. Sahil gazinosunda babamla kadeh tokuşturan, alabros tıraşlı, bağdem bıyıklı, çenebaz İsmail Hakkı Bey nerede; ya-

zı masasının ardında kaybolup gitmiş, ak sakallı, saçsız ve dişsiz bu ufacık ihtiyar nerede? Aradaki rastlaşmalar, hal hatır sormalar, ikimizde de iz bırakmamış, birbirimizi kırk yıl önce halimizle hatırlıyoruz.

Nasılsın demeden, elindeki muşamba ciltli kitaptan, yüksek sesle birkaç satır okuyor. Sesi incelmiş mi, böyleydi de unutmuş muyum?

"— ibadetin en önde geleni nefse muhalefettir, zira harici düşmandan daha tehlikelidir, esir edilip öldürülmedikçe şerrinden halâs mümkin değildir. Nefis yedi başlı bir ejderhadır ki, bu ejderhadan selamete çıkmak ziyadesiyle müşkildir, kötü sıfatları arasında kibir, azamet, riya, haset, gazap, mal iştiyakı, mevki ve şöhret iptilası zikredilebilir."

Kitabı bıraktı, gözlüğünün üstünden masmavi baktı:

— Bursevi'nin *Kitab-ül Hitab'ını* bir yerden elime geçirdim, dedi. Onlar nasıl bir adamlarmış yahu? Okudukça, hayretten hayrete düşüyorum. Herif, Hicri 1096'ya kadar, Edirne, Filibe, Üsküp havalisinde bihakkın Celvetiye halifesi, sonra bakıyorsun İkinci Sultan Mustafa'yla 1107 Nemçe Seferine iştirak edip mecruh düşmüş! Fikri şecaatle, bedeni şecaatin muhasalası!

Ağzını elinin arkasına saklayıp, bir süre sessiz sessiz güldü:

— şimdi sen taaccüp ediyorsun, İsmail Hakkı Beyamcam bunları bu yaşında mı öğreniyor? diye; siz bizi Osmanlı telakki edersiniz, halbuki biz Meşrutiyet nesliyiz, alafrangayadır, 31 Mart irticai bize karşı oldu. Nasıl ki, bizim has Osmanlı addettiğimiz pederlerin nesli Tanzimat alafrangasıydı. Bir hazin hikâyedir, gider.

Açık kapıdan, elinde askıyla, kahveci çırağı giriyor. Güleç yüzlü, toraman bir çocuk. Hiçbir şey sormadan, yazı masasının üstündeki boş fincanı alıp, dolusunu bırakıyor. İsmail Hakkı Bey, bana dönüp sordu, ne içermişim? O adaçayı içiyormuş, günde kaç bardak Allah bilir, çocuk aklına estikçe getirirmiş, o da 'kemal-i rezaletle' gövdeye indirirmiş. 'Miğdevidir' diyor. Ben çay istedim. Bir yandan da, Redd-i İlhak Cemiyeti azası, Gazi'ye Suikast davası sanık-

larından 'maslup' Ziya Hurşit'in amansız 'müdafii', Avukat Manisalı İsmail Hakkı Bey'e bakıyorum: Babamla ortak çalıştıkları o dönemde, 'ipten adam almakla' ün salmışlar. İzmir Cezaevi'ne düştüğüm zaman, 'ipten aldıkları' bir katil karşıma çıkmasa inanmayabilirdim. İşgal gecesi. Maşatlık'ta konuşup halkı coşturan 'hatip', kahveci çırağına renkli markaları uzatırken elleri titreyen bu ihtiyar mıydı?

Çocuk çıkınca o, sakalını sıvazlayarak, Hamit'ten olduğunu sandığım iki mısra okudu:

... baki, o *enis-i dilden, eyvah*
beyrufta bir mezar kaldı...

Sonra daha gündelik bir sesle: — ee, söyle, bakalım, diye soruyor, kimdir o hakkında malûmat talep ettiğin şahıs?

Nasıl anlatmalı? Leman Korkut'u tanıyabileceğini ummuyorum. Babasının adını öğrenemediğimizden, ancak Ekrem Korkut'a tutunarak bir şeyler yapabilirim. Kaldı ki, bütün eski Serbest Fırka'lılar gibi, Manisalı İsmail Hakkı Bey de, kuruluşu sırasında Demokratik Parti'ye 'bir teşehhüt miktarı' bulaşmadı mı? Ya İzmir 'Müteşebbis Heyeti' içindeydi, ya kurulmasına yardım etmişti. Uzaktan partiyle ilgisini sürdürmüşse, İzmir Milletvekili Ekrem Korkut'u bilecektir, onu bilince de...

Beni dinlerken, çipil gözlerinin gök mavisi gazoz gibi fıkırdıyordu. Sonunda dayanamadı, sözümü bir el işaretiyle kesip, araya girdi:

— tamam, dedi, anladım! Sen Defterdar Râci Bey'i soruyorsun. Allah Allah, nereden nereye yahu? Mumaileyhi Mütareke'de tanımışımdır. Harb-ı Umumi'yi Suriye'de geçirmişti zannederim. Fevkalade derbeder, kalender meşrep bir zattı, hoşsohbet mi hoşsohbet, işrete düşkün, muhtemelen Bektaşi. Haa bak, İşgalde aleyhinde felaket koğu yapılmıştır: Osmanlı'nın Aydın Vilayeti, Yunan keferesinin İyonya Eyaleti olacaktı ya, Atina'dan bir Yüksek Komiser tayin ediyorlar, Stergiadis diye eli sopalı bir haddizatında İzmirli Rumlar bile şerrinden elaman diyor. Rivayet odur ki, Emrul-

lah Râci Bey merhum, Stergiadis'le fazla dostane münasebette bulunmuştur. Milletin ağzı torba değil ki, büzesin: O tarihte, kendisinin, Osmanlı tebaasından çıkıp, Fransız tebaasına geçtiği de iddia edilmişti. Bunlar gayetle nahoş şeyler, şu var ki, tamamen mesnedsiz olmamaları iktiza eder, zira Gazi tarafından mumaileyhin 'Yüzellilikler Listesi'ne dahil edileceğine muhakkak nazarıyla bakılıyordu, paçayı nasıl sıyırdı hâlâ mucib-i meraktır.

Yazıhane hiç değişmemiş: Cevizden yazı masası, kararmış gümüş hokka takımı, askılı telefon, yorgun maroken koltuklar. Ceviz dolapların camlarına bakınca, Mahkeme-i Temyiz'in (o zamanlar, Eskişehir'deydi) tevhid-i içtihat kararlarının dosyalarını, siyah düstur ciltlerini görüyorum. Duvardaki eski saatin kadranında rakamlar, Osmanlı rakamları. Her çeyreği, buçuğu ve saat başını titreye fitreye çalıyor. Hay Allah, sanki kapı açılıp Avukat Münir, Refik Şevket ve Kadızade Bedri Beyler, İsmail Hakkı Bey'i almaya gelecek, bu gece İsmet Gazinosu'nda...

— yok yahu, adamı nereden İzmir'li yaptın, zannımca Kıbrıslıdır, yahut Midilli eşrafından, her hal-ü-kârda 'adalı'. İzmir'in yerlisi olan zevcesiydi, hangi zevcesi desen haklısın, rahmetli Râci Bey'de zevce mebzul: Taaddüd-ü zevcadın nimetlerinden istifada etmekte kusuru olmamıştır, elhak! Anlayacağın üç karılı, evet üç. Variyetlisi ilk karısıydı, Kesecibaşı Hamdi Bey derler bir mültezim'in kızıdır ki, adım Muazzez mi, Müzeyyen mi neydi, hâşâ min huzur katır misillû bir kârı, zürefa filan da denilmiştir, lakin mal mülk kıyamet: Punta'da, Frenk Mahallesi'nde koskoca birer han, Yemiş Çarşısı'nda dükkânlar. Urla'da, Nif'te bağ bahçe... hasılı bir sürü gayrimenkul! Öteki karılarını bilmem, yoo, bir dakika, nasıl bilmem. Râci Bey'in vefatını müteakip Karşıyaka'da küçük zevcesi Hatice Hanım'la uzun müddet komşu oturduk. Genç yaşta dul kalmış olmasına rağmen, timsal-i namus bir kadındı, çalak, tuttuğunu koparır, mala mülke sahip! Bahsettiğin mebus Ekrem Bey bu hatundan olmadır, pederi onu küçük yaşında yetim bırakıp sizlere ömür...

Saat çaldı, çalar çalmaz İsmail Hakkı Bey, o dakikaya kadar görmediğim bir el radyosunun düğmesine basıyor. Saat geri kalmış, haberlerin başını kaçırıyoruz:

"— Deniz Gezmiş ve öteki on yedi sanık hakkında idam cezasına hükmetmiş, kararı okuduktan sonra, geleneğe uyarak kalemini kırmıştır. Ankara 1 Numaralı Sıkıyönetim Mahkemesi, ayrıca sanıklardan üçünün beşer yıl hapsini uygun görmüş, dört sanığın ise beraatine karar vermiştir."

İsmail Hakkı Bey, radyoyu, gizli bir öfkeyle kapattı. Kalın bir sessizlik oldu, ne diyeceğimizi bilemedik. Bitişik doktorun muayenehanesinde acı acı telefon çalıyor. Neden sonra İsmail Hakkı Bey, ince altın köstekli cep saatini cebinden çıkardı, duvardakiyle karşılaştırdı, bütün suç ondaymış gibi duvar saatini göstererek:

— Bu saat bunadı, geri kalıyor! dedi. Dişsiz ağzıyla yumuşacık gülümseyip, ekledi: — daha bunamasın mı, asgari yetmiş senelik! Azrail onu da unuttu, beni de!

Bıraktığı yerden, konuya dönüyor: — ne diyorduk, haa Emrullah Râci Bey! Efendim, istirdadı müteakip mumaileyh fazla yaşamadı, nasibi o kadar imiş! Emval-i Metruke'deki birtakım irtikap irtişa şayialarına adı karışmıştı, güya Yunanistan'a kaçan Rumların bıraktığı emvalin 'Mübadiller'e tevziinde gayr-ı kanuni muamelata tevessül edilmiş, keyfiyetten müstefit olan da Şam Defterdar-ı sabıkı Emrullah Râci Bey biraderimiz! Bir şahıs daha methaldardı zannederim, şimdi hatırlayamıyorum. Hâsılı, Rumeli'den göçmüş muhacirlere tevzii derpiş edilmiş emvale bunlar sahip çıkıyorlar, mesela Karşıyaka'da oturdukları konak, Plastiras'ın konağıydı, meşhur Rum tacir, alavere dalavere Emrullah Râci Bey'in oluyor, tabii günahı vebali söyleyenin boynuna...

Kahveci çayımı getirdi, yanı sıra İsmail Hakkı Bey'e bir adaçayı daha. O höpürdeterek ilk yudumu alırken, ihtiyatla soruyorum:

— Emval-i Metruke'deki yolsuzluğa karışan öteki şahıs, acaba Muhlis Bey midir? American Tobacco Company'de

çalışırmış, yanılmıyorsam, Selânikli, Ekrem Korkut'un ticarete atılmasına yardımcı oluyor.

Elinin ayasıyla masaya vurdu: — Hay ömrüne bereket! Muhlis Bey bittabi! Kibar, mütevazı intibaını verir, zinhar aldanmayasın, ne hinoğlu hindir o! Esasen İzmir'in faaliyet-i iktisadiyesine, Giritliler, Rumeli muhacirleri, bilhassa Selânikliler hâkim olmuştur. Zamanla, gayr-ı müslim ekalliyet tüccarının yerini aldılar.

Yeniden sakalını sıvazlıyor, gözlerinin mavisi fıkır fıkır:

— hem diyor, ne münasebetle Râci Bey merhumun cemaziyülevvelini karıştırıyorsun? Gazetecilik mi? Sen onu külahıma anlat, gazetecilik nedir bilmez miyiz. Serbest Fırka zamanında *Hizmet*'i kim çıkarıyordu: Zeynel Besim, ben, baban...

Ferah, gökkuşağını, çiçek açmış bahçeleri çağrıştıran deodorantı, odayı Avukat Aynur'dan önce doldurdu. Arkasından, o: 'Meçli' kumral saçlarını yumuşak topuzla ensesinde toplamış, kirpikleri lacivert, gözleri mavi. Giyimi, avukat hanımdan çok, üniversiteli kız! Yirmi beşinde midir?

Kapının eşiğinden soruyor: — Dede, ilacın?

Manisalı İsmail Hakkı Bey boynunu büktü: — İçmedim kızım, lafa dalmışız, eskilerden konuşuyorduk da! N'oldu Şakir Bey'in davası, ta'lik mi ettiler?

Avukat Aynur elindeki dosyaları koltuklardan birine bırakıyor. Nereden çıkardığını göremediğim küçük bir şişeden, bir kadehe ilaç damlatırken:

— ... on yedi Kasım'a, diyor. Ankara'dan bir ses çıktı mı?

Dedesi ilacını bir dikişte içti, suratını buruşturarak.

— Evet, dedi. On sekiz kişinin idamına hükmedilmiş. Deniz Gezmiş dahil. Teessüre kapılma, siyasi davadır, Temyiz'de kurtulurlar.

Avukat Aynur, gözleri masmavi açık, dondu kaldı. Sanki bir heykel! Sanki bizim göremediğimiz uzak ve sisli bir hayali seyrediyor. Alnında kımıldayan bir damar. Dudakları birden solmuş. Birkaç saniye, duvardaki saatin irileşen tıkırtıları. İsmail Hakkı Bey'le suçlu suçlu bakışıyoruz. O, to-

rununa duyurmak istemezmiş de fısıldıyormuş gibi, durumu açıklıyor:

— ... Deniz Gezmiş, Aynur'un fakülteden arkadaşı!

Üç gün sonra mı ne, daktiloya kâğıdı geçirmiş, patır kütür haber özetliyorum. Telefonda Manisalı İsmail Hakkı Bey. Hiç beklemiyordum, şaşırdım. Titrek sesiyle, yarı alaylı diyordu ki:

— yahu mühim bir noktayı unutmuşuz: Defterdar Râci Bey, yüksek masondu, Fransız Obediyansına bağlı Güneş Locası'ndan! Bu locanın evveliyatı, Seferberlik dolayısıyla 'uykuya yatırılan' Homere Locası'dır, üstadıysa Avukat Diran Aşnan, bilahara Nafıa Başmühendisi Nadir Bey oldu. Nereden mi biliyorum, ilahi çocuk, o tarihte bizler de mason değil miydik?

HER şey aklıma gelirdi, Leman Korkut'un beni arayacağı, hayır! Yoksa gözümde fazla mı büyütmüşüm?

İzmir, sonbahar tenhalığına çekiliyor. Denizde, köpükleri uçuran bir hırçınlık: Yeşili kirlendi, koyulaştı. Sabahın erken saatlerinde, Yenikale açıklarından körfez içlerine, duman sarısı bir pus. Arada, kulak memelerini incecik ısıran, geçici ayaz. Martılar insanlardan uzaklaştı, beyazları buz beyazı, bağrışları yırtıcı. Seyrek de olsa yunusları görüyorum: Çocukluğumun yunusları mı? Akşam erken oluyor, vapura bindiğimizde sular kararmış. Mendireğin sancak ve iskele fenerleri, kırmızı yeşil yanıp sönüyorlar. Birden üreyen fırtına bulutları, eflatun şimşek yansımalarıyla, Çatalkaya'yı sarmış. Havada çoğalan nem, vapurun camlarında hüzünlü bir buğu. Yağmur gecikmeyecektir.

Güneş kırıldı mı, gazeteyi buzlu cam aydınlığı sarar, kuytularda kurşun grisine yoğunlaşan, pencere çevrelerinde kristal yeşiline dönüşen, kederli bir loşluktur, bu etkisiyle duvarlar birbirine daha yakın, tavanlar olduğundan yüksek görünür. Belirli bir neden olmadığı halde, içlenmeler sıklaşır, beyhude yürek üzüntüleri, anlamsız pişmanlıklar! Akdeniz Oyunları bitmiş, İngiltere Kraliçesi II. Elizabeth Türkiye'ye, bu arada İzmir'e gelip gitmiştir: Körfezde, 'Kraliyet Yatında' verdiği 'kabul resmine' çağrılanlar, gördüklerini anlata anlata bitiremez. Yabancı ajanslar, Yugoslav kaynaklı bir haber geçti: Türkiye komünist hareketinin ilginç liderlerinden Hikmet Kıvılcımlı, sığındığı Belgrad'da ölmüş. Ekimin sonlarına doğru, sıkıyönetim ve siyasi polis, Ankara, Tekirdağ ve İz-

mir'de, sessiz, hayli telaşlı bir 'operasyon gerçekleştirdi': Cayan Hücresi'nden yakalananlar on beş kişiyi bulmuştur.

Kulağımız asıl Ankara'da: Hükümetin istifası bekleniyor. Başbakan Erim, 'Görevde nasıl kalabilirim?' diye partilere mektup yazarak, 'koşullarını' açıkladı: Kabine üyelerini bildiğince o seçmeli, çıkaracağı yasaları partiler -görüşlerine uymasa da- desteklemeliymiş! Demirel yanaşacak mı? Toprak Reformu tasarısında, AP'nin kopardığı gürültüye bakılırsa, yanaşmaz. Hükümet düşecek. O zaman, verdikleri sert demeçler, komutanları, 3. maddeyi uygulamaya götürecek mi, götürmeyecek mi? 12 Mart'ın kaderine oynanıyor. Büyük oyun.

Ankara muhabiri, uzay ıslıkları, elektrik tozları yüzünden, şehirlerarası telefon kanallarında boğulan sesiyle, dün akşam diyordu ki:

"— gerilim son haddine vardı, Çankaya devreye giriyor: Sunay'ın başkanlığında köşkte toplantı yapılacak. Başbakan Erim, Genelkurmay Başkanı Tağmaç'la birlikte, AP Genel Başkanı Demirel'le Genel Sekreteri Erkmen'in çağrıldığını öğrenmiş bulunuyoruz. Erim, basına verdiği demeçte, koşulları kabul edilmezse istifa edeceğini söyledi. 'Beni piyon olarak kullanmak gayretinin hiçbir faydası yoktur, ben buna gelemem' diyor. AP'den henüz tepki alamadım, alabilirsem gece veririm..."

Uykum çok hafiftir, o gece ısrarlı bir fısıltıyla uyandım. Neden uyandığımı ilkin anlayamadım. Ürkek, varla yok arası bir yağmurun çiselediğini, zar zor çıkarıyorum. Mevsimin ilk yağmuru. Oysa rüya görüyordum: Çeşme'deki moteldeymişim. Hava durgun. Deniz kımıldamıyor. Ayışığı 'Le Cormoran'ı küpeşte demirlerinden, yelken makaralarına kadar, tepeden tırnağa yaldızlamış. Kış güvertede çakılan bir çakmak, Leman Korkut'un vahim güzelliğini hayal meyal aydınlatıyor. Rüyamda o anı hem en ufak ayrıntılarına kadar yaşıyorum, hem de içimde pırpır eden bir kuşkuyu önleyemiyorum: Böyle bir an acaba hiç olmadı mı? 'Le Cormoran'ı, Leman Korkut'u, ben mi uydurdum?

Ertesi gün, daha sabahtan, bütün antenlerimizi Ankara'ya çevirmişiz. Çankaya'daki toplantı Erim Hükümeti'nin kaderini belirleyecek. Belki de, 12 Mart'ın kaderini. Haber Merkezi'nde, olağanüstü günlerin gerginliği ve heyecanı: Daktilo tıkırtısı, telefon zili, cıgara dumanı. Yazı İşleri Müdürü, ayaklı Bahar kolonyası olarak, teleks odasından sekreterlerin odasına dalıp çıkıyor. Ankara'yla sürekli bağlantıda kalmasını söyledim. Ben de odamda, toplantının olası sonuçlarına göre, yazılar tasarlıyorum. İç telefonda, müessese müdürü:

— efendim, mümtaz bir misafirimiz var, Korkut Holding'ten Muhlis Bey, Muhlis Cıvan! Kendileri yanımda, vaktiniz müsaitse sizi görmek arzu ediyorlar...

Hayır diyebilir miyim? Her şeyi bir yana bırakıp, Muhlis Bey'le bir süre görüştüm: Yaşına göre, aşırı şık bir adam: Bej ipek gömlek, tarçın rengi ipek kravat, kemik rengi takım elbise, çorapları, kravatı ve mendiliyle aynı renkten pabuçları İtalyan mokaseni. İçeri girmesiyle acı bir çam kokusu ortalığı sarıyor, Pino Sylvestre kolonyasını neden sonra tanıyorum. Elini sıktım, parmaklarım sanki vıcık vıcık bir vazelin kavanozuna daldı, avuçları terli; elimi sıkmıyor, kırılacak bir şeymiş gibi usulca tutuyor. Konuşması kaygan, kelimelerin ağzından yağlı yağlı döküldüğünü görebiliyorum. Öyle de kibar ki:

— Holdingin küşadı münasebetiyle tertip ettiğimiz kokteylde zat-ı âlinizi beklemiştik, şeref vermediniz. Nezih bir toplantı oldu. Vakıa bendeniz merdümgiriz bir tabiatınız olduğuna muttaliyim, bu itibarla...

Osmanlı çelebisi ağzı, kılığına kıyafetine uygun düşmüyor. Hem bu kadar yaşlı olabilir mi? Balkan Savaşı'ndan sonra, 'parasız, pulsuz, pejmürde ve perişan' İzmir'e geldiğinde, on yaşlarındaymış, 'yağmurlu, ayaz bir teşrinsani akşamı, Paquet Kumpanyası'nın bir vapurundan, rahmetli valideyle rıhtıma çıktık' diyor. Oysa Selanik'te Alliance İsraelite okuluna gidiyordu, 'peder merhum Reji İdaresi'nin mutemet adamı', varlıklı sayılmasalar da, 'ele güne muhtaç olmadan' geçiniyorlar. İzmir'de sıfırdan başlanıyor.

— felaket şurada ki, pederin vakitsiz irtihali ailenin olanca yükünü bendenizin zaif omuzlarına tahmil etmişti; siz yetişmediniz, o zamanlar İzmir'in Frenk Mahallesi vardı ki Beyoğlu yanında hiç kalır: Oteller, kafeşantanlar, büyük mağazalar... Bendeniz orada Lotarya bileti satarak hayata atıldım.

Muhlis Bey sandığımdan kısa boylu, göbeklice. Yaşı yüzünden anlaşılamıyor, kırışığı az yağlı bir surat; iki üç tel saçı, özenle, dazlak başının tepesine taranmış. Hareketleri köşesiz, değirmi, her sertliği içermeye hazır.

Teleks odasından bir THA bültenini getirip masamın üstüne koyuyorlar. Yan gözle baktım. Çankaya toplantısına girmeden, Demirel'in basına demeci: "Aldığımız karardan geri dönmemiz mümkün değildir, getirilen yeni teklifler üzerinde bu nedenle durmaya lüzum yoktur." Düşüncesinde ısrar ederse, hükümet düşer. Fikrimi Muhlis Bey'e açıklıyorum. Demirel'den yana çıkmıyor. Tavrı, iş çevrelerinde hanidir gözlediğimiz tavır:

— bu zat itimada şayan bir zat değildir, hatt-ı hareketini tasvibe imkân göremiyoruz, memleketin huzura ihtiyacı büyüktür, kanaatimizce, ancak otoriter bir iktidar bunu tahakkuk ettirebilir, bu itibarla mevcut hükümetin icraatını, biz özel sektör olarak...

Beklemediğim bu 'ziyaretin' amacı olmalı, herhalde hayatını anlatmaya gelmedi bu adam! Bu amaç ne olabilir diye düşünüyorum. Mürettiphaneden asansörün vınıltısı: 'Magazin sayfası' bağlanmış, basımevine indirdiler. Kapım açık, Haber Merkezi'ndeki siyasal tartışmanın iri lakırdıları, çekirge sürüsü gibi içeriye dökülüyor: 'Uluslararası mali sermaye azgelişmiş ülkelerde faşizmi yeğlermiş, Türkiye de azgelişmiş bir ülke olduğuna göre...'

Muhlis Bey iç cebinden başka bir mendil çıkardı, ipekli, beyaz; avuçlarının terini onunla kurularken, konuya ansızın girdi:

— son günlerde gazetenize mensup bazı çocukların, holdingimiz hakkında malumat topladıklarını müşahade et-

tik. Maksadınız meçhulümüz olsa da, bizce muhteremdir. Efkâr-ı umumiyeden hiçbir şeyimizi esirgemeyiz. Bendeniz, Korkut Holding'e ve evveliyatına mütedair arzu ettiğiniz her malumatı arza amade olduğumuzu beyan etmeye geldim: En sahib-i selayihet bir ağız sıfatıyla.

Muhlis Bey'in Selânikli olduğu, 'çocukların' diyeceğine 'şocüklerin' demesinden meydana çıkıyor:

— düşündük ki holdingimizin Fransız şirketleriyle münasebat-ı maliyesi sizi hususiyle alakadar edebilir, binaenaleyh neşriyata tevessül etmeden vaziyeti Paris'te bizzat tahkikiniz için icabeden imkânları hazırladık, emir buyurduğunuz taktirde başta uçak biletiniz olmak üzere...

Muhlis Bey 'piyasa kurdu' nezaketiyle, bir Paris seyahatine karşılık, yayınlamayı tasarladığım araştırmadan vazgeçmemi öneriyor. İşinin ehli, böyle önerileri kim bilir kaç kez yapmıştır, kılı kıpırdamıyor: Sadece avuçlarını kurulamayı bir türlü bitiremedi. Ses çıkarmadığımı görünce, hiç bozmadan lafı duygusal bir yöne kaydırıyor:

— çocuklar ne de olsa tecrübesiz, tahkikatı gayr-i ihtiyari Leman Ham'fendi'nin şahsiyetine teksif etmişler. Teessüfe şayan bir keyfiyet hasıl olmuş. Malum-u âliniz, Leman Ham'fendi refikinin ufülünden beri hayata bigânedir, hele hususi hayatının gazetelerde teşhirine katiyyen tahammül edemez, takdir edersiniz ki...

Ya da: — bendeniz bu aileye minnet hisleriyle merbutum efendim, Leman Ham'fendi zavallı refikamın üstüne titrer, Ekrem Bey, ticaret sahasındaki müktesabatımı kıymetlendirmek fırsatını vermiştir, cennetmekân pederi Râci Bey'fendi elimden tutmuş olmasaydı, işgal ve istirdat hercümercinde muhtemelen zayi olacaktım. Nur içinde yatsın, namusu mücessem bir adamdı...

Teleks odasından yeni bir haber. Bu sayede, Muhlis Bey'e olumlu olumsuz karşılık vermeden, konuşmamızı başka yöne çevirmek olanağı buluyorum. Sızan söylentilere bakılırsa, Çankaya toplantısında Başbakan Erim demiş ki: "AP, anormal şartların varlığını kabul etmiyor, bu şart-

ların kalktığı görüşündedir, o bu görüşte olduğuna göre, bu şartların getirdiği bir hükümetin varlığına lüzum kalmamıştır. O halde biz istifa ediyoruz." Haberi yüksek sesle okudum. Muhlis Bey mendilini iç cebine koyup telaşla ayağa kalktı:

— İşte bu fena! dedi. İşler karışacak. Müsaadenizi ricaya cür'et etsem, bağışlar mısınız? Vaziyeti müzakere etmeliyiz.

Kapıdan çıkarken gülümseyip, ekledi: — telefonunuzu bekleyeceğim, santral tembihli olacaktır, isminizi veriniz, bekletmeden bağlar.

Muhlis Bey'in önerisi üzerinde duramadım. Aşamadan aşamaya, Ankara'daki bunalım öylesine gelişti ki, haberleri izlemekten soluk almaya vakit bulamadık. O gün Erim'in çekilmesi kesinleşmişti. Cumhurbaşkanı da 'başka bir sonuca ulaşmak imkânı olmadığı' kanısına varmış! Hükümet Sözcüsü Arar, basına son açıklamayı Erim'in evinden yapıyor.

"— şimdi demecini vereyim: Hükümet istifa etmiştir. Evet! Bu kadar."

O gece hiç uyumadım. Namlu karanlığı gece. Sessizliğin ırmağı, sokaklardan uğuldayarak akıyor. Kulağım radyoda, ikide bir açıp bakıyorum: Generaller harekete geçti mi? Erim'in düşürülmesi, cuntaya, yönetime el koymaktan başka seçenek bırakmadı ki! Yeni bir hükümetin olağan yoldan oluşturulması, Demirel'in yeniden başbakan olmasını içeriyor. Hükümet sözcüsü bu olasılığı ileriye süren gazeteciye, çarpıcı bir cevap vermiş: "— Güldürmeyin beni!"

Peki, ne yapacaklar?

İlk anda akla gelmeyen bir önleme başvuruluyor. Başbakan'ın istifasını 'resmen' Cumhurbaşkanı'na verdiği sabah, Çankaya'da Milli Güvenlik Kurulu toplanmıştır. Toplantı sürerken, Cumhurbaşkanlığı Genel Sekreterliği'nden, TRT aracılığıyla kamuoyuna bir duyuru: 'Cumhurbaşkanı, Başbakan'ın istifasını kabul etmemiş. Hükümetin programını gerçekleştirmek üzere, göreve devamını istemiş'. Bu ne demek? Demirel'in yenilgiye uğraması, cuntanın bastırması mı? Ga-

zetecilerin çoğu belki böyle yorumlayacak, benim değerlendirişim farklı: ABD Başkan Yardımcısı Agnew'ün gelişi etkisini gösterdi, cunta iktidara el koyamıyor, çoğunluk partisi güç sınamasından kârlı çıkmıştır, 12 Mart'ı fena hırpaladılar: 'Etkili çevreler'in desteği, Erim'i ayakta tutmaya yetmeyecek! Bunu manşet yapabilir miyiz?

Leman Korkut beni o gün, akşama doğru aradı. Konuşması ciddi, sesi kalındı. Adını söylemese, rahatlıkla erkek sanabilirdim. Belki bunu kestirdiğinden, çabuk çabuk:

— Müdür bey, dedi, vaktinizi alıyorum, özür dilerim: Ben Leman Korkut, gazetenizin ilgilendiği kadın, sizce sakıncası yoksa karşılıklı görüşebilir miyiz?

Telefonumu beklemişlerdi, ses çıkmayınca, harekete geçiyorlar. Kendimi sırıtırken yakalayıp, bozuldum:

— Ne sakıncası olabilir? dedim. İstediğiniz zaman, istediğiniz yerde.

— Bu akşamüstü? diye sordu.

— Bu akşamüstü! diye cevap verdim.

Güldü, yorgun bir gülüştü gülüşü, neşesiz ve kederli: — şoföre söyleyeceğim, dedi, saat dört buçukta sizi gazeteden alacak. Uygun mudur?

— Tamamıyla! dedim.

Bunların Talat Paşa Bulvarı'nda merkez binaları olacaktı. Egenat'ın ana binası, sekiz katlı mı ne, beton, çelik, cam bir yapı, orada konuşacağız sanıyorum. Yanılmışım, tam saatinde beni almaya gelen sütlü kahverengi Citroen DS Alsancak'a yöneldi, acaba Bornova'ya, Traktör Fabrikası'na mı gidiyoruz? Şoför, bilinmez hangi içgüdüyle, duruma açıklık getirdi: "— Sizi" dedi, "Ham'fendi evde bekliyorlar." Evinde mi? Leman Korkut'la, en yakınlarının bile pek uğrayamadığı evinde mi görüşeceğim?

Haşhaş pembesi ve mor damarlı bulutların, körfezin batısına kat kat yığılısına dalmışım. Yukarılarda, şiddetli bir rüzgâr, onları önüne katmış sürüyor. Şimdi İnciraltı dolaylarında barut siyahına döküp kalınlaştırdıysa, birazdan Narlıdere taraflarında tel tel çözerek, pirinç sarısına kaydı-

rıyor. Deniz, göğün tersine, iyici durgunlaşmış. Turan'daki Petrol Tesisleri'nin iskelesinden kalkan Liberia bandıralı bir tanker koyu koyu öttü. Yolculuk özlemleri, yurtsamalar yankılanıyor.

Karşıyaka kıyısında, Ege Yat Kulübü dirseği dönüldü mü, şehir gittikçe denizin ve göğün egemenliğine girer, önemini yitirir, uysallaşır. Deniz Bostanlısı'na doğru, eski bahçeli yalılar yerlerini apartmanlara bırakmış olsa da, sıra sıra palmiyeler, çürümüş yosun kokusu, etraftaki tenhalık, hele bütün saltanatıyla göz önüne çekiliveren deniz ufku; hile, kalleşlik ve hınçla dolu bir yaşantıdan bir başkasına, her şeyin hoşgörüyle daha bilgece ele alındığı bir iç yaşantısına geçildiği izlenimini doğurur. Otomobil eski balıkçı köyünü geride bırakıp, en kıyıdaki yüksek apartmanlardan birisinin önünde durduğu an, bunları düşünüyordum. Arabadan çıkar çıkmaz her yanımı kuşatan tuzlu su tozu, acı martı çığlıkları düşündüklerimi pekiştirdi. Çeşme'de, herkes uykuya vardıktan sonra, yatının kıç güvertesinde tek başına oturup geceyi dinleyen Leman Korkut, ne kadar 'iş kadını' olursa olsun, elbette Alsancak'a taşınmayacak; Deniz Bostanlısının, deniz mi kara mı olduğu kestirilemeyen bu yöresinde, bulutlara, martılara, kanlı kızıl gün batımlarına karışarak yaşamayı seçecekti.

Güler yüzlü, eli ayağı düzgün bir hizmetçi kız, beni ummadığım bir salona alıyor: Meşrutiyet alafrangası bir dayanış döşeniş, jelatin yeşili kristal 'endam' aynaları, ayaklı abajurlar, XV. Louis koltuk takımı. Köşede, piyano. Duvarlarda, av hayvanı kafaları: Kurtlar, boynuzları çatallı bir geyik, yırtıcı dişleriyle bir kaplan. (Avcılığa meraklı olan kim, Leman Korkut mu?) Sağda solda, 'Osmanlı' fotoğrafları göze çarpıyor: Kahverengi ipek kâğıda 'büyütülmüş' müstehzi bir ihtiyar fesinin kalıbı bozuk, plastron kravatı hafif kaymış. (Defterdar Emrullah Râci Bey olsa gerek.) Kucağında sarışın bir oğlanla, atmaca bakışlı bir kadın. Çatık suratlı bir kadın daha. Ağır kadife perdeler ışığı emdiğinden içerisi loş. Gizli bir koronun, derinden derine,

Dede Efendi'nin Hicaz Yürük Semaisi'ni söylediğini duyuyorum:

Yine neş'e-yi muhabbet dil-i canım etti şeydâ...

Birden arkamda, o kalın ve ciddi ses: — Üsküdar Musiki Cemiyeti'nin konseri, diyor. Radyodan teype almıştım. Klasik Türk Musikisini sevmez misiniz? Etrafımda kimse sevmiyor da! Ben hayranım vallahi. Emin Ağa'nın Acemaşirân Saz Semaisi'ni ömrümce dinlesem, bıkmam.

Elimi kuvvetlice sıktı: — Hoşgeldiniz müdür bey, dedi, ben Leman.

Kolunun çevresel bir hareketiyle salonu gösteriyor: — bu salon, gelin geldiğim köşkün salonudur, kayınpederim nadide eşyaya meraklıymış, o döşemiş, mümkün mertebe muhafazasına itina ettik ama mümkün mü? O zamanki haliyle görmeliydiniz.

Cıgarasını yakarken, durdu: — eskiden Çamlık'ta otururduk.

— Biliyorum, dedim. Fransız olduğunuzu da: Adınız Jeanne Courtine.

Şaşırmış görünmedi. Kederli gülümsüyor: — Jeanne Courtine, zavallı bir kızdı, öldü. Ben, Leman'ım.

Gözlerimin içine bakarak ekledi: — ... fena halde Leman.

İster istemez, Çeşme'deki motelde Jean-Claude'un söylediklerini hatırlıyorum: "— Kadını belirleyen sesi. Susunca, sanki başkası. Konuşması kişiliğine yeni bir boyut ekliyor, yok yok, yanlış söyledim, kişiliğinin temel boyutu, sesi." Doğru bir saptama! Leman Korkut konuşmasa da etkileyici bir kadın ama güzelliğine vekar ve vahamet kazandıran, mutlaka o eşine az rastlanır sesi:

— çay içer miyiz? Gündüzleri alkol kullanmamaya çalışıyorum, sizin mutadınızsa bir kolayını buluruz, barda bir şeyler olacak...

Türkçeye egemen, ancak çok duyarlı bir kulak, bazı r'leri söylerken hafif g'ye çaldığını ayrımsayabilir. Bana 'müdür bey' deyip durması da, olsa olsa *'Monsieur le Di-*

recteur'xm içgüdüsel çevirisi. Az önceki güler yüzlü hizmetçi kız çaylarımızı getiriyor, servisi yapan Leman Korkut, hem de korkunç bir rahatlıkla, konuşmasını kesmeden:

— yabancı sermayeye niye muhalifsiniz anlayamıyorum, biz Nattier et Fils'le işe başladığımızda yerli üretim oranımız yüzde otuz civarındaydı, şimdi yüzde altmış, üstelik traktör ihtiyacının... kaç şekerli içersiniz, bir mi, iki mi, limon koymalı mıyım, ben sade tercih ediyorum... ne diyordum, Fransız sermayesiyle işbirliğimiz ülkeye bir sürü fabrika kazandırdı, bu sayede...

Ya da işleriyle ilgisiz bir konuya kapılıyor:

— tasavvufu anlamayı kafama koydum, vahdet-i vücut felsefesini! Biliyorum çetin bir iş! Üstelik benim doğru dürüst tahsilim yoktur, kendimi yetiştirmeye gayret ettim. Hele İzmir'e yerleştikten sonra! Haco Hanım olmasaydı, tasavvuf şiirinden bihaber kalabilirdim, beni uyandıran odur, kayınvaldem: Türkçeyi, tekke şairlerinin deyiş ve nefesleriyle öğretti.

Akşam, salonu teslim alınıştı, onu artık seçemiyordum. Yalnız, iliklerime işleyen sesi! Bir düğmeye bastı, koltuğun yanı başındaki ayaklı abajurdan, üzerine, altın sarısı bir aydınlık boşalıyor: Kısa sarı saçları, boyasız güzel yüzü, çağla yeşili kadife pantolonu ve yeleğiyle, yalnız ve mahzun bir kadın! İşte o zaman, asıl beklediğim soruyu yöneltiyor:

— Benimle niye uğraşıyorsunuz, müdür bey?

— Sizinle uğraşmak aklımdan geçmez. Bölgedeki sanayi sermayesinin kökenini kurcalıyoruz: Yapısı nedir, nereden gelir? Sizi, 'şahsen' merak ediyorum, ilginç bir kadınsınız, yakından tanımak isterdim, daha iyi anlamak.

Çay fincanı elinde dalıyor: — anlamak mı? Ne boş laf! Kimse kimseyi anlayamaz! Kimse kimsenin yerini tutamaz!

Sonra ağzından önemli bir sır kaçırmışçasına titizlenerek: — boşuna zahmet ettiniz, diye kesip atıyor, gücümüz bu yazıların çıkmasını önlemeye yeter. Muhlis Bey dostça uyarmıştı, susuyor dedi, görüyorum ki haklıdır: Fikrinizde ısrarlısınız! Fakat ben de ısrarlıyım, ailemin adını ve geçmişini, gazete sütunlarında teşhir ettiremem!

Dediğini yaptı. Aradan bir hafta ya geçmiş, ya geçmemişti, yağmurlu bir gün, teleksten İstanbul 3. Numaralı Sıkıyönetim Mahkemesi'nin Mahir Çayan ve on iki arkadaşının idamını istediğini alıyoruz; iç telefonda müessese müdürü, gazete sahibinin 'kesin talimatını' duyuyoruz. 'İzmir Çevresindeki Sanayi Sermayesinin Kökeni ve İlişkileri' başlıklı araştırmamız yayınlanmayacak! Başta Korkut Holding, bazı büyük sanayi kuruluşları, bu yazılar çıkarsa, gazeteye verdikleri ilanları keseceklerini bildirmişler.

Müessese müdürü, öksürerek: — büyük bir rakam tutuyor, dedi. Gazetenin hayatıyla oynayamayız!

ANKARA'YA göçeli, İzmir'deki günlerim, ışıkları gittikçe uzaklaşan, uzaklaştıkça sislenen, bir gece katarı. Her geçen yıl, o hayatın insanlarından, o insanların anılarından, bir şeyler alıp götürüyor. Kimisini görsem, tanıyamam. Tanıyabildiklerimin adlarını çıkaramıyorum. Leman Korkut'u büsbütün unutmuş sayılmam: Ara sıra, albümleri karıştırırken, eski yazlardan resimler gözüme ilişiyor, hele birisi, 1971 Temmuz'unda Çeşme'de çekmişim, karım motelin plajında kumlara uzanmış, ardında güneşten çıldıran bir deniz, denizde siyah ve düşünceli 'Le Cormoran'. Teknenin resme girişi düpedüz rastlantı ama onu her görüşümde Leman Korkut'u hatırlamamam olası mı?

Elektrik kısıntılarının yaygınlaştığı günlerdi, çalıştığım büro zemin katında, sabah saatlerinde bile bunaltıcı bir karanlığa gömülüyoruz, camların ötesinde pis bir kar tozutuyor, toprak kaskatı donmuş, ağaçlar çıplak. Telefon çaldı, baktım: Beni arıyorlar, yanlış olmalı: Ne Kormeş Limited Şirketi'ni bilirim, ne de Halkla İlişkiler Müdürü'nü! Fakat bu tür iş görenlerin yapmacık saygı ve içtenliğiyle, telin ucundaki ses, sahiden benimle görüşmek istiyor: Önemli bir 'mesaj' iletecekmiş!

— Nedir? diyorum.

Cevabı, müthiş: — efendim, bildiğiniz gibi, holdingimizin kurucusu Leman Korkut'u kaybetmiş bulunuyoruz, terekesinde adınıza yazılı...

— Ne? demişim, Leman Hanım öldü mü?

— maalesef, evet! Duymuş olduğunuzu sanıyordum,

özür dilerim: Feci bir trafik kazası, otomobiliyle yardan uçmuş, kırk metrelik uçurum, aşağısı bütün kayalık, o dakika ruhunu teslim ediyor! Gazetelerde ilanlarımız çıkmıştı, dikkatinizden kaçmış, ayrıca Korkut Meşrubat ve Biracılık Limited olarak da...

Birden, o yaz gecesi: Çeşme'deki moteldeyim, ayışığının gümüş mavisi yaldızladığı 'Le Cormoran'ın kıç güvertesinden, bardağa atılan buzların tınlamasını duyuyor, çakılan çakmağın kaçıcı aydınlığında Leman Korkut'un vahim güzelliğini ilk defa görüyorum. Böyle bir kadın, kullandığı otomobille yardan uçar mı? Bunu hiçbir zaman öğrenemeyeceğim.

— holdingten size ulaştırılması talimatıyla göndermişler, aldırır mısınız, bizzat mı takdim edeyim?

Ne söylüyor bu çocuk? Leman Korkut'un evrakı arasında bir dosya bulunmuş, bana iletilmesi yazılı olan, onu vermek istiyorlarmış, arayışları da bu yüzden. Derhal sokağa fırladım, jilet grisi bir ayaz çıkmıştı, buz tozu halinde serpilen karı gözlerime dolduruyor, ilk taksiye atladım. Kormeş Limited'in 'modern' binası Meşrutiyet Caddesi'nde, nasıl gittim, o geveze oğlanın elinden dosyayı nasıl aldım? hiç bilmiyorum. Aklım başıma gelince, kül esmeri bir gök, bulgur gibi ufalanan ahlaksız bir kar altında, koltuğumda dosyayla yürüyordum: Anlamsız ve amaçsız!

Yeşil plastik bir dosya bu, Paris'ten alınmış Quartier Latin'in ünlü kırtasiyecisi Joseph Gibert'ten, alt kenarında firmanın damgası: *Papeterie Joseph Gibert / 30. Boulevard St-Micbel, Paris, 6.* İçinde, iki yüz sayfa daktilo edilmiş metin, Fransızca. İlk sayfaya keçe kalemle bana verileceği Türkçe not düşülmüş, notun yanı başında başlık: *Le rendez-vous avec un mort / Bir ölüyle randevu.* Sayfaların arasında bir zarf buldum, zarftan aynı yeşil keçe kalemle yazılmış kısa bir mektup çıktı:

"Müdür bey / Bir akşamüstü beni 'şahsen merak ettiğinizi, yakından tanımak, 'daha iyi' anlamak istediğinizi söylemiştiniz. Sözlerinizi unutamadım. Elinizdeki dosya bunun

kanıtıdır. Okuyunca sandığınız kadın olmadığımı göreceksiniz ama aldırmayın: Hayatımızı hep yanılgılar üzerine kurmuyor muyuz / Leman."

O gece, sabahın ilk saatlerine kadar, *Bir ölüyle randevu'yu* okudum. Hırçın kar, dışarıda karanlığı pul pul dağıtıyordu.

-2-

Bir Ölüyle Randevu

Bir ben varım, bir de benden içeru...
Yunus Emre

BANA en çok dokunan ne olmuştur? Herhalde, intiharının biçimi. Havagazını usulca açıp, sessiz sedasız ölümü bekleyecek adam mı o? Asla olmadı. Onun gibi biri, canına kıymayı kafasına koyarsa, kalkıp umutsuz şair ölümlerine heves etmez. Burası belli. Canına kıyar mı, hoş, ondan da kuşkuluyum ya, neyse...

Telgrafı alınca inanamadım. Kısa, uğursuz bir yarıgece telgrafı. Adını ilk defa duyduğum birisi çekivermiş. "Ekrem intihar etti, başınız sağolsun. Nuri." İnanılacak şey mi? İşin garibi, balkonda yalnız başıma, gece onu düşünmüştüm. İzmir, ıslak ışıkları bütün sarkmış, uğultulu bulutların ağırlığı altında eziliyordu. Ortalıkta, sırılsıklam sonbahar kokusu. Önce hiçbir şey hissetmedim desem yeri. Belki, için için utandığım, o gizli rahatlama: Öyle ya, mutsuzluğun doruğuna ulaşmıştık, ne o bana eziyet edebilirdi, ne ben ona. Alışkın olduğumdan, yokluğunun birden sonsuzlaşması koymuyordu pek. Ekrem üç yıldır Paris'te, zorunlu bir sürgün hayatı geçiriyordu, varlığı benim için soyutlaşmıştı zaten.

Öyleyse neden yıkıldım? Yokluğunu, içine sık sık yuvarlandığım, dipsiz ve ürkütüsü bir uçurum gibi yaşamaya alıştıysam, ölümünü duyar duymaz serseme dönüşüm niye? Yoksa beni, onu kaybedişimden çok, kaybediş biçimim mi yıkıyor? Haco Hanım derdi ki, "Âlemin padişahı ölümdür, esrarlı ve heybetli bir padişah ki hikmetinden sual olmaz",

ya intihar, çözümü olmayan bir bilmece! Hele kendini öldüren, aklı fikri para kazanmak olan bir adamsa, bilmecelikten çıkıp muamma halini alıyor. Bildiğim kadarıyla, Ekrem'in lüks ve gösterişli hayatını, son dakikasına kadar sürdürmesi için bin bir sebep sayılabilirdi de, yarıda kesmesi için tek bir sebep bile bulunamazdı. O halde, neden?

Telgraf çeken adamdan üç gün sonra aldığım mektup, sorunun cevabını getirmedi. Yer yer okunaksız, noktası virgülü rasgele dağıtılmış, akıl almaz yanlışlarla dolu garip bir mektup. Fransızca başlıyor: *"Malgré mes vingts années parisiennes, mon français est resté ce qu'il a toujours été: execrable. Je sais que vous connaissez le turc à merveille, alors..."* deyip taraz taraz bir Türkçeyle (buna daha çok Osmanlıca mı demek lazım) sürüp gidiyordu:

"... câlib-i dikkattir, o akşam evine dönmeden bendenizi iki tek atmaya davet etmişti, *(Place Blanche)* icabet ettim. Müstesna bir akşamdı: Göz kamaştıran bir mavilik etrafı sarmış *(éblouissant)*. Bu, hakiki bir elektrik mavisi olup, farz-ı muhal, bulvarda kaynayan orospuların sivri tırnak uçlarından fışkırarak, cam, çerçeve, neon lambası, otomobil, afiş, ne bulursa bulaşıyor. İşte bu mavi hengame ortasında, *(dans ce bordel bleu)* Ekrem'in ağzı adeta mühürlü, bıçaklar açmıyor. Onun handiyse elle tutulabilir kefasetteki bu sükûtu, filhakika, bendenizi o akşam ziyadesiyle tedirgin etmiş, üzerimde, adeta vücuduna ilave edilmiş hilkat garibesi bir uzuv, yahut da gözle fark edilir bir süratle büyüyen habis bir ur intibaını bırakmıştır, demek o derece mustarip olmuşum, belki de müteellim. Mamafih, kadehimi dikip, bir sohbet vesilesi yaratmaya çalışmaktan kendimi alamıyordum:

— sıkma canını birader, dünyanın ucu uzun! Yahut:

— ... ah Paris ah, yaktın bizi!

Cevap yok. Sadece başını çevirip sabit nazarlarla bakıyor, hadi canım nazar demek mümkün mü, neredeyse maddeye kaybolmuş kesif bir sükût şuaı, mukavemet edebilmek de gayr-ı kaabil. Bir taraftan, hayatının devamı tamamıyla buna tâbiymiş gibi, azami dikkat sarfıyla, Amerikan bilardosu oy-

namaktadır: Rengârenk ışıklar yanıp sönüyor, ışıklı tabelada birbirini takip eden rakkamlar: 25.000, 50.000, 75.000! Bu ara, ansızın:

— bu şehir, dediğini duyar gibi oldum, bu şehir beni tekrar kalp sahibi etti Paşa, bilir misin? benimkini çoktan kaybetmiştim.

Düşünceli düşünceli bir yudum içti, ilave etti.

— ... kim bilir, belki de kalpsizin biriydim.

Bendenizi hayretlere gark eden, -oh tevahhüşle hatırlıyorum-, bunları söylerken sesinde hissettiğim tarifi imkânsız o istiğna idi, şefkat desen daha mı münasip düşecektir, takdirinize kalmış. Ya geceyarısına doğru, -ayrılmamızdan az evvel-, istikbale müteallik tasavvurlarını, bendenize tevdi etmesine ne buyrulur? O tasavvurlar ki esası, Paris'te, 'kendisine tekrar bir kalp hediye eden bu şehirde', mümkün mertebe çok kalmayı derpiş etmekte idi.

Peki ya intiharı diyeceksiniz? Manası mefhumu olmayan bir hareket, bir cinnet-i muvakkate *(un acte idiot, pur et simple)*. Yaptığını hayata karşı bir nevi hakaret telakki ediyorum, adeta bir cürüm, öyle bir cürüm ki, şahsen methaldarım, beni cürmüne ortak ettiği için de Ekrem'i ömr-ü billah affetmeyeceğim..."

Bu mektuptan açık seçik çıkarabildiğim tek şey nedir? Fransız Adli Polisi, kılı kırk yaran bir soruşturmadan sonra, ölünün 'defnine, ruhsat vermiş'. Ekrem, Nuri Bey'in himmet ve gayretiyle ("Her ne kadar adım Nuri Uçarı'ysa da, 'Paşa Nuri' derseniz, eş dost daha çabuk tanır"), Paris'teki Müslüman mezarlığında toprağa veriliyor. Kocama hiç yakıştıramadığım, hazin bir akıbet.

"... takdir-i İlahi! Defin günü gök yarılmış, bardaktan boşanırcasına yağmur yağıyordu. Bendeniz sudan, ab-ı hayat olsa, nefret ederim, üst üste bastıran sağanakların altında kalıp, perişan oldum efendim. Cemaat yok, tek basmayım, kalbim paramparça, olanca takatımla dişlerimi sıkmasam, içimdeki teessür bütün şiddetiyle boşanacak. Nitekim boşandı: Hoca Efendi 'talkın' verirken, kendime daha fazla

hâkim olamayıp, başladım böğürmeye... Malûm-u âliniz, ağlayan bir erkek, esasen tahammülfersa bir manzara arz eder, hele benim gibi bir de yaşı ilerlemiş olursa..."

Mektubun sonuna, 'hamiş' diye birkaç satır eklemişti:

"... polis vak'ayı müteakip, odasında yaptığı araştırmada bula bula, zavallı bir kâğıt parçası bulabilmiş. Bendeniz görmeye muvaffak oldum: Hayır, mektup değildi, alelade bir defter kâğıdı üzerine, 'rahmetli', nereden esmişse, Yunus Emre'nin dört mısraını çiziktirmiş, hem de on üçüncü asır Türkçesiyle: *'İlüm ilüm bilmektür / ilüm kendüyü bilmektür / sen kendüyü bilmezsin / ya nice okumaktur?'* El'an düşünmeme rağmen, itiraf edeyim ki, bu mısraları yazmasının künhüne varabilmiş değilim."

Her şey uzağımda, üstelik çok hüzün verici bir ortamda olup bittiğine göre, Paris'e gitmeye neden karar verdim? Yapılacak bir şey kalmamıştı ki! Hem bu yolculuk, önceden alınmış bütün kararlanma ters düşüyordu. Fakat, sağa sola çarçabuk edilmiş telefonlardan, çarpılan otomobil kapılarından, gözlerime çizilmesiyle silinmesi bir olan insan suratlarından sonra, bir de ne göreyim; Yeşilköy'den Orly'ye uçmakta olan bir Caravelle'in geniş koltuğunda, yorgun ve bitkin, oturmuyor muyum?

Beni önceki tutumumla açıkça çelişkiye düşüren, seçilmesi güç, saptanması zor sebeplerin üzerinde ancak sonraları, hem de çok sonraları durabildim. Açık, sınırları belirgin düşünceler olmaktan çok, içten içe gelişen, belli belirsiz anı kırıntıları, uzak çağrışımlardı bunlar. Besbelli bilinçsiz, ansızın karşı karşıya kaldığı çetrefil durumun dar ve karanlık labirentine sığamamış, dışında ve çaresiz kalmıştı. Bana, kim bilir hangi bilinmez gücün biçimlendirdiği içgüdülerim yön veriyordu: Bazen, ateşten pişmanlık okları halinde yüreğimi delik deşik ederek; bazen de, eskiden yaşanmış bir mutluluğun, şu ya da bu anına ilişkin bir görüntüyü birdenbire netliğe kavuşturarak!

(Üzerinden yıllar geçmiş olsa da, unutabilir miyim? İzmir'de geçirdiğim ilk yazdı, yaprağın kımıldamadığı bir öğle sonu. Dışarıda, ağustosböcekleri kıyameti koparıyor. Za-

man zaman, insanın teninden fışkıran ter, sabahtan beri içine işleyip, en derindeki hücrelerine sinmiş boğucu sıcağın, tuzlu güneş damlacıkları halinde, sanki dışarıya vuruşu. Tül perdelerden odamıza, yaldızlı yeşil bir aydınlık dağılıyor. Alışmadığım bir aydınlık.

Çırılçıplak yatağa uzanmışım, her yanımı tatlı bir tembellik sarmış, yarı uykudayım, yarı uyanık. Ekrem'in banyoda şakır şakır yıkandığını işitiyorum. Keyfi iyice yerinde, ıslık çalıyor. Az sonra, o da çıplak, yatağa sokulup beni ensemden, tam da kısa kesilmiş saçlarımın yerini ayva tüyüne bıraktığı yerden öpecektir. Öpmek mi, yoksa hafifçe ısırmak mı? Dişlerinin batıcı sertliğini, dudaklarının ıslak temasını hissetmem, beni arzudan delirtebilir.

Kendi kendime diyorum ki: — Bu benim kocam!

Sımsıkı boynuna sarılmak, iyiden iyiye sevişmek niyetiyle dönüyorum. Yanılmışım; hep öyle burnu yukarıda, gizli bir alaycılıkla gülümseyerek, uzaklaşmış bile. O tarihte Karşıyaka'da oturuyoruz, çepçevre siyah çam ağaçlarıyla kuşatılmış. Çamlık'taki evimizde: Ben, nasılsa buralara düşmüş Parisli kız, o, gözünü hırs bürümüş genç işadamı. Annesi Haco Hanım henüz sağ. Hayat, önümüzde, nereye açılacağı anlaşılmaz kocaman bir kapı.

İclal, haritada olmayan bu Paris yolculuğunu, içine kesinlikle sindiremeyecekti. Nasıl sindirir? Onun gibi tutkusal bir kadın! Derhal karşı çıktı. Telefonla konuşurken, hattın öbür ucunda, şehvet mi öfke mi, belirsiz bir duyguya kapılmış, yaprak gibi titrediğini basbayağı görüyordum. Ne pahasına olursa olsun, bana engel olmak istiyor, yolculuğumun 'netameli bir macera'dan başka bir şey olmadığını iddia ediyordu.

— bana baksana sen, bu seyahatten elinde ne kalacak sanıyorsun? İşte söylüyorum: Beyhude zahmet, masraflı yürek üzüntüsü, hepsi bu kadar. Hem Ekrem'in sana senelerce ettiği eziyeti, çektirdiği cefayı ne çabuk unuttun?

Cefa demek acaba doğru mu? Türkçem beni yanıltmıyorsa, bu kelime aklıma çeşitli acıları, hesaplı kötülükleri, gereksiz yürek çarpıntısını, bilerek umursamazlığı getiriyor. Ek-

rem'le aramızda bunlar hiç olmadı. Sadece, artık 'tarihi' dememiz gerektiğine gittikçe daha çok inandığım bir andan başlayarak kocam benden uzaklaştı. Öyle birdenbire değil, hayır, ağır ağır, uzaklığını bile usulca gizleyerek. Çünkü kopukluk, evlilik sürecimizde, somut bir olay halinde ortaya çıkmıyordu. Deyim uygunsa kocam, benden, her günkü hayatımızdaki hiçbir şeyi yerinden oynatmadan, hep öyle özenli, bana karşı dikkatli kalarak, başka (duygusal mı?) bir düzeyde uzaklaşıyordu. Sanki soğuk, ilgisiz, burnu Kafdağı'nda bir Ekrem, bir anlamda gölgesini bana bırakıp, o düzeyde gelişen değişik bir hayatın büyüsüne kapılmıştı: İş hayatının!

Anlaşılan, ağırlığını çevirdiği iş fırıldaklarına kaydırabilmesi, karısından kopmasına bağlıymış. Yazıhanesine ne zaman uğrasam, hep o eli kehriban tesbihli, mor bıyıklarından ter damlayan, içi dışı yağ, taşra tüccarları. Ya da bitmez tükenmez iş toplantıları: Tavanı yüksek, ince nakışlı salona; kravat iğneleri altın, burunları eğri, dillerinden Selanik şivesini hâlâ atamamış, birtakım 'beyler' doluşur; fazla tıraştan mavileşmiş ablak yanaklarıyla vantilatörlerin vınıltılı rüzgârını arayıp, yüzlerce kahve çay ve cıgara tüketerek, tütün ve pamuk fiyatlarını tartışırlardı. Önceleri doğrusunu söylemeliyim, onların arasında Ekrem, büyüklüğe heves etmiş bir 'zengin çocuğu', üçüncü sınıf bir işadamı, sıradan bir tüccardı. Böyle kalmadı ama, bir başarı, bir başarı daha, bir başarı daha derken, firması önem kazandı. Bu önem, Ekrem'in davranışlarına soğuk bir kibir, aşırı bir güven olarak yansıyordu. Tedirgindim bundan, savaşın darmadağın ettiği bir aileden geldiğim için, kendimi lükse hiç hazırlamamıştım: Hayatta kalmak için zorunlu olmayan her şey bana gülünç ve saçma gelirdi. Oysa Ekrem'in, Haco Hanım'ın hatırı sayılır servetine rağmen, paraya ve kudrete susamış bir yanı varmış.

Sıcaktan şehrin çatır çatır çatladığı kurak yazları hatırlıyorum. Yıldız çakıntılarıyla, baştan çıkarıcı çiçek kokularıyla yüklü geceleri. Hani, karşımda gerçek mi, düş mü belirsiz bir deniz, kafamda zehirli olasılıklar, balkonda geceyarılarına kadar tek başıma oturup, ufak ufak rakıya başlamış ol-

duğum geceler. Haco Hanım ölmüş, Bostanlı'daki apartmanımıza taşınmışız. Ekrem milletvekili seçilmiş, çokluk Ankara'da. İzmir'deyse eğer, her gece saat dokuza doğru bir telefon: Beklenmedik bir iş yemeği, ya da partide çok önemli bir toplantı, gecikebilirmiş, onu bağışlamalı, keyfime bakmalıymışım. Hiç yakınmıyordum. Tartışmaya değmezdi ki! Sadece, alkolün etkisinden mi ne, ünlü işadamı kocamla insanın sırtını üşüten bir ahtapot arasında, irkiltici benzerlikler buluyordum. Ayrılıkları ne kadar büyük görünürse görünsün, ikisi de aynı obur ve hayvansal güdüyle hain tuzaklar kurup, belanın farkına varmadan yaklaşanları çarçabuk kaparak, parçalayıp, emip, yutup bir güzel sindirmiyorlar mıydı?

Oysa işe başlarken Ekrem'in herkesinki gibi basit ve namuslu bir ilkeden yola çıktığına eminim. İsterse öz annesi olsun, başkasının desteğini gereksinmeden, yalnızca öz olanaklarıyla, saygıya değer, yani varsıl ve rahat bir hayata kavuşmak! Nasıl oldu da paranın insanlık dışı çarkına kapılıp, o da tıkır tıkır işleyen, verimli fakat duygusuz bir çarka dönüştü? Açıklayabilen beri gelsin.

(Nisan ortalarında bir akşam. Şimşekler birbirinin içinden ürüyor. Hoyrat gökgürültüleri. Başlayıp, bıçakla kesilmiş gibi duran, kararsız yağmur. Arada bir, çekirdekli dolu. Yatak odamızda yalnızım. Kapı açıldı. Fena halde 'resmi' bir Ekrem içeriye giriyor, elinde incecik bir altın zincir, ucunda sallanan küçük bir anahtar. Bir otomobil anahtarı bu, ilk arabamızın: 'Şahane' bir Chevrolet ki, yağmurun ve bunalımların hüküm sürdüğü o akşam saatinde, şimşekler çevik dilleriyle yaladıkça, bahçe kapısının orada, asit yeşili bir masal yaratığı gibi görünüp kayboluyor.

Anahtar avcumda, sevinç ve heyecandan kilitlenmiş, tek kelime söylemeden kalakalmışım. Tül perdelerin ardından arabaya bakıyorum: Besbelli, iç yaşantımızın dışında, etkileyici bir gerçeğin simgesi bu araba. Dahası, kocamla arasında doğasal diyebileceğim, karmaşık, gözle seçilmez bazı zorunlu bağlar olduğunu şaşkınlıkla seziyorum. Tadsız, rahatımı kaçıran bir izlenim, allak bullak ediyor içimi: Sanki kocam

bana arabamızı göstermiyor da, öz parasıyla edindiği, gücünün ilk simgesi olan otomobiline karısını gösteriyor.)

Yalnızlık, ('Paşa' Nuri, buna 'inziva' demez miydi?) görünmez ama öldürücü bir hastalık, yüreğimi kemiriyor. Kendini beğenmişlerin abartılmış gururunu zırh gibi kuşanmış olmasam, korkunç baskısına direnemeyip hiç kuşkusuz ezilecek, yamyassı olacaktım. Ne var ki bu direniş, içten içe yıkılışımı yabancı gözlerden saklasa da kendi gözümden saklayamıyordu ki! Haco Hanım'ı acı acı arıyordum. Tek dostum İzmir'di artık, mutsuzluğumun saklı tanığı İzmir: Çevremde hep öyle narin, ince ve sessiz. Öğle sonlarının hamarat rüzgârı İmbat'ta titreşen nazlı palmiyeleri, denize yalancıktan çizilmişe benzer kayıkları, Konakla Karşıyaka arasında gidip gelen beyaz körfez vapurları ve inanılmayacak kadar tenha 'taşralı' limanıyla...

Yazları, limana olduğu kadar şehre de iri düşen, gösterişli yolcu vapurları gelirdi: Sıcağın denizden kaldırdığı buğu var ya, işte onun sim oyalı örtüsünü aralayıp sütbeyaz beliren, yağmur mu, tuz mu, rüzgâr mı, yoksa yolcu mu yüklü, alışamadığımız vapurlar! Yolcuları turistlerdi, ya Amerikalı, ya Alman: Kimisi hiçbir şeyi önemsemez, kimisi her şeyi önemser, hayatlarından geçenleri ve hayatlarını ne yapacaklarını bilememiş ihtiyarlar, çoğu da kadın. Ayaklarında bermuda, boyunlarında fotoğraf makineleri, onları görüyordum; şehrin dar sokaklarında şaşkın bir kaz sürüsü gibi dolaşıyor, sanki artık hiç düzelmeyesiye bozulmuş eski bir uyumu, ölümlerini olsun kurtaracak önemli bir dengeyi arıyorlardı. Böyle karşıma çıkmaları nedense bunaltırdı beni, eve canımı dar atar, balkonda, o dehşet verici inadıyla aynı kalmış görünüp de, saatine, mevsimine, hatta keyfime göre değişen, manzaranın karşısına kurulurdum. Benim saltanatım da bu.

Elinde tepsi, tepsinin üzerinde geleneksel düzenle sıralanmış rakı, su sürahisi, kadehler, buz, bir iki çerez; hizmetçi sanki bir hayal, çıkıp gelirdi. İlk kadehi, yakın, can alıcı bir tehdit karşısında, doğal bir savunma güdüsüymüş gibi, çoğu kez farkına bile varmadan içmiş olurdum. Kendiliğinden.

Sonra doğal olarak, yavaş yavaş alkolün bulanık ve bulutlu evreni. Öylesine hafif, öylesine her hareketin ağırlaşıp yavaşladığı bir yerçekimsizliği ortamı ki bu, orada ikinci bir Jeanne'a rastlıyorum: Yalnızlığıma! Kaçınılmaz kısır döngü; yalnızlıktan kurtulmayı deniyor, başka bir yalnızlığın göbeğine düşüyorum. Şu farkla ki, kafa dumanlanınca, düşünce ve davranışları sınırlayan engeller kalkıyor, bu da yalnızların en büyük ayrıcalığını kazandırıyor insana: Hayal kurmak!

(Bütün pazar, Café Dupont'dan dışarı adımımı atmadım. Quartier Latin'deki Dupont'dan. Çıktım mı, kayboldum say, koca şehirde kimim kimsem yok! Camların arsında, Paris, tüyleri çamurlu, pis koca bir köpek: Soluk soluğa. Yağmur çiseliyor. Sağa sola sırıtıyorum, hayatın tadını çıkaran genç kız havalarındayım ama korkuyorum çok: Geceki beş yüz franktan, kala kala, kırk frangım kalmış. Sabahleyin, tereyağlı ekmekle sütlü kahve, akşama kadar hepsi bu. Birisi çıkıp, bir yemek ısmarlarsa, ne mutlu. Christiane böyle diyor. Christiane, *existensialiste'im* diye önüne gelenle yatan, kıllı bir kız, bretonne. Son Gauloise cigaramızı yarı yarıya paylaşıp, dua eder gibi içiyoruz. Dumanı nasıl içime çekmişsem, beynime çıkmış, kafatasımın içine büklüm büklüm dolduğunu duyumsuyorum. Yalancı keyfim, sıkıntılı bir uyuklamayla yozlaşıyor.

Tek tek önemli bir anlamı olmayan, bir arada ele alındılar mı, adamın canına okuyan, hayaller: Diri, sevinçli bir aydınlığı kuşanmış, ince bir kadın, sarışın bir kız çocuğunu öpmeye eğiliyor. Sözde genç kadın annemmiş, küçük kız çocuğu da, ben. Bilene bilene incelmiş, keskin mutfak bıçağı. Alsace sosisinden dilimler kesiyor: Yuvarlak yuvarlak. Yangın kızılı bir loşlukta, çardaklı bir karyola, karyolada çok yaşlı bir kadın, çok da sofu. Suratlarından kaygı akan bir sürü insan, köhne bir radyonun çevresini sarmış, 'haberleri' dinliyor: Gözü yaşlı, Çingene esmeri, şişko bir kadın. Durmadan esneyen, sinirli, dazlak bir ihtiyar. Gülünç hıçkırıklarını tutamadığı için, eksiklenen bir sarhoş. Ama ne sarhoş! Saint Jacques Sokağı'nda, eskilikten her tarafı dökülen bir apartman, çatı katındaki odamın tek penceresinde, yağmurun ürkek tıpırtısı.

Christiane bir ara dirseğiyle dürttü! Biraz toparlandım. Onu neden dinlemiyormuşum? Kulağıma eğilmiş, saçmalıyordu:

— Miss Higgins evine çağırmadı mı? Gitsene kızım, sendeki inat katır inadı, ben olsam uçarım.

Daha sonraki söyledikleri tenime kor parçaları gibi düşüyor, öyle yakıcı: — yolsuz kaldın mı, o kadar incesini aramayacaksın! Ne demek istediğim kafana giriyor mu?

Haklı, incesini arıyorum. Ne yapıp yapıp, oysa başımın çaresine bakmalı, kendime bir geçim yolu bulmalıyım, zira o çekilmez, o değme kadını kızı un ufak eden 1947 sonbaharında, Paris'te yalnızım ve yirmi yaşındayım.

Ya da durum, çok daha açık seçik: Miss Higgins, elimden çekip beni yanı başına oturtuyor. İlk bakışta kadın mı erkek mi olduğu anlaşılamayan, kaşsız kirpiksiz, yamyassı bir yaratık. Yaşı da belirsiz. Kınalı solgunluğu, miğdemi bulandırıyor. Gözlerimden hiç ayırmadığı, soğuk gri gözleri de. Tiksiniyorum ondan: İri beygir dişleri çakılı ahlaksız ağzından, diken diken saçlarından, daima kirli, daima siyah tayyörünün omuzlarındaki kepek bulutlarından. Her şeyinden. Yayvan İngiliz şivesiyle, hele açık saçık bir Fransızca konuşuyor ki, öğürebilirim.

İngiliz midir Amerikalı mı kimse bilmese de, şairlik tasladığını, sevici olduğunu herkes hilir. Parasızlıktan, doğru dürüst baktıramıyorum diye kısa kestirdiğim sarı saçlarıma, erkek sesini andıran kalın sesime bayılıyormuş. Onu büyülüyormuşum. Yan yana olduk mu, sözde belli etmeden, kemikli erkek ellerini göğüslerime uzatır, soğuk gri gözlerinde örümcek kızılı bir parıltı belirir. *Duffelcoat*'ların ceplerinde, sık sık, fark ettirmeden koyduğu bin franklıkları buluyorum. Beni büsbütün çileden çıkarıyor. Rahatça boğabilirim bu karıyı.

Hele eline fırsat geçince sorguya çekmesi yok mu, ölüm:

— Jeanne, annen sana benzer miydi?

— Bilmem Miss Higgins, şöyle bakarsan, belki! Babaannem daha Yahudi görünüşlü olduğumu söylerdi.

— Yaaa! Adı neydi, peki?

— Magda, Miss Higgins.

— Magda mı? Hiç fena sayılmaz, Alman adı sanırım.

— annemler esas Mulhouse'luymuş, ailesigil geçen savaşın ertesinde, St-Ouen'a yerleşmiş. Kendi halinde insanlar, hani nasıl denir, küçük ticaret erbabı. Babaannem hiç sevmezdi, bununla yetinse ya, hayır, benim de hiç sevmememi istiyor. Mutlaka. Sevmişim sevmemişim neye yarar? Zavallıların kimisi Auswitz'de öldü, kimisi Dachau'da.

— Annen de mi?

— ... annem de, Miss Hingins.

— Ya baban?

— ... o da, Miss Higgins.

— Bak bunu anlayamadım. Yahudi olmadığını söylemiştin Jeanne, Almanlar niye sürsünler onu?

— komünistti, Miss Higgins. İspanya Savaşı'na katılmıştı. Döndüğü geceyi hiç unutmam. Çocuk ruhlu bir dev, o kadar neşeli.

— Peki, gözlerinin güzelliğini kimden almışsın, anneden mi?

— ... annemden, Miss Higgins.

— Ya bu ses Jeanne, o nereden geliyor? Babandan mı?

— hayır, Miss Higgins, bir ameliyat kusurundan. Çok küçükken, bir şey yutmuşum, kalemtıraş mı ne, boğazıma takılıp kalmış, acele ameliyata koşturuyorlar, doktor boğazı kurcalarken ses tellerini bozuyor. O gün bugün sesim kalındır. Büyüdükçe erkek sesine benzedi, bir utanıyorum ki...

Telefonda İclal, yolculuğuma engel olayım diye çırpınırken, çok inandırıcı sandığı o kanıta başvurmuştu: Hani daha önce benim ele alıp tartıştığım. Bir anda alıverdiğim gitmek kararı, yıllardır tekrarlayıp durduğum kesinlemeyle çelişmiyor muydu? ("— Paris mi, yo, hayır, o fasıl çoktan kapandı.") Şöyle bakınca, haklıydı da zavallı: Akşam sabah Paris'i kâbus gibi hatırladığını söyleyen; Ekrem'in bütün çağrılarını, 'işleri bırakamam', ya da 'çok yorgunum' diye gülünç bahanelerle reddeden kim? Ben değil miyim? İçimde bir yerimde,

Paris'teki ilk gençlik yıllarımdan, giderilmesi zor bir tiksinti, yırtıcı bir korku taşımıyor muyum? Yirmi yıl sonra, bu ağır, bu yıldırıcı koşullar altında, o şehirle boy ölçüşmeyi nasıl göze alabilirim?

— ya o zaman yalan konuşuyordun ya şimdi konuşuyorsun. Kimse bu kadar zıt iki şeyi, aynı samimiyetle yapabilemez, ikisinden birinde muhakkak samimiyetten uzaktır, mahiyeti meçhul arzuların esiri.

Daha sert, daha keskin koyduğu da oluyordu sorunu:

— dinle ruhum, Paris ve Ekrem, hayatın boyunca sana en çok elem veren iki şey; şu halde sen oraya, onların yanına, bu elemleri tazelemeye gitmiş olmuyor musun? Ha?

İclal, hastalık derecesinde kıskanç, beni alıkoymak isteyişi, tutkusal. Tanıdım tanıyalı, yaldızlı saksılarda renk renk açmış çiçekleri, çağla yeşili divanına uzanmış, insanlardan uzak yaşıyor. Hayatında ben varım, bir de çiçekler:

— küçük saksıdaki karanfilleri bildin mi, ben onları beyaz sanıyordum, meğerse mor benekli pembe karanfillermiş, nasıl da yanıldım.

Ya da: — dün gece sıçrayarak uyandım, yüreğim pır pır ediyor, neden, çiçekleri sulamayı unutmamış mıyım? Bundan ne kadar mustarip oluyorum bilemezsin ruhum, fakir bir çocuğu kasten aç bırakmış gibi. Allah muhafaza!

Ona, artık iyileşemez uysal bir deli gözüyle bakan, ikiyüzlü kocası sayılmazsa; İclal'in, dünyayla bağlantısı benim; gidişim, bu yüzden hayatında ani bir kopukluk, yalnızlığın sürekli bir 'tecrit'e dönüşmesi anlamını kazanıyor. Telaşlanması da, hareketimi engellemeye çalışması da, bundan.

Yalnız, kestiremediği şuydu ki, bilinmez hangi mehtap gecesi, ben ne dersem demiş olayım, ("... yo, yo, lütfen Paris lafı açılmasın yine, usandım bıktım!") benle ben, bir bakıma Leman'la Jeanne arasında ciddi bir mesafe kalmış olduğunu hissediyorum: Her şeyi mantığa dayandırıp soğukkanlıkla değerlendirebilenle, hayatı dolaylı anlamlar, aşağı yukarılar ortasında gelişen arasında. O zaman bu mesafe gözümü çok korkutmuştu, kendimi, bir kopyası ötekisine

doğru dürüst çakışmayan simetrisi bozuk iki kişilik olarak görüyordum: Birini akıl güdüyordu bunların, öbürünü tutkular, tutkuların getirdiği beklenmedik tavır değişiklikleri, şaşırtıcı hevesler vs. Daha da kötüsü ne, bu iki kişiliğin dalga uzunlukları birbirini tutmuyor.

Durumun bilincine iyice varabilmem, kuşkularımın doğruluk derecesini doğru dürüst saptayabilmem, tekrar Paris'e dönüp orada ne yaşayacaksam yaşamama bağlıydı. Yoksa, İzmir'deki mutlu durgunluk, rahat tekdüzelik ortasında, varlığımı irademin biçimlendirdiğini, yönlendirdiğini sanıp duracaktım. Nasıl şaşmaz bir kesinlikle. Hareketimin mantığını bile, İclal'e zar zor bulabildiğim bir paradoksla benimsetmeye kalkışmadım mı:

— hayır İclal, Leman gitmiyor, giden Jeanne, onu zaten tanımıyorsun, iyisi mi anlamaya çalışma! Neden böyle yaptığımı, ileride belki sana, ayrıntılı bir mektupla anlatırım. Fırsat düşerse...

Söz verdiğim bu mektubu, kafamda iki üç kere enine boyuna tasarladığım doğru, asla yazamadım. Türkçe yazmak, benim için hâlâ, yolunu izini iyice bilmediğim, bir ormana dalmak demekti. Kaldı ki, Fransızca derleyip toparlamakta bile onca zorlandığım açıklamalar, duygusal soyutlamaları betimlemekten çok, somut olayları anlatmaya elverişli Türkçede, büsbütün içinden çıkılmaz görünecekti.

Uçak kalkar kalkmaz, üstüme bir yorgunluk çökmüştü. Kendimi tutmasam, gündüz mündüz, dalıp gideceğim. Uyku, kulağımın hemen ardında, pusuya yatmış. Uçağın camından, kara damarlı iri yangın bulutlarının geçtiğini görüyorum. Yanı başımdaki yolcu, içi dışı altın ve vizon kaplı, yusyuvarlak bir kadın. Adana'lıymış. Hostesin taşıdığı yiyecekleri atıştırıyor. Bana nedense İngilizce, sormadığı kalmadı. Oburluğu sinirime dokunuyor. Sorularına cevap vermek istemiyorum. Nereden yansıyorsa, çiğ bir alüminyum parıltısı, gözkapaklarımı kıyıyor sanki: İnce ince. Yeşilköy'den beri, pusuda yatan uykunun, gerçekte neyi deyimlediğini sonunda buldum: Korku bu, daha doğrusu, yıllar-

dır bilinçaltında unuttuğum, unuttuğumu sandığım eski korkuların, birer ikişer meydana çıkışı: Gestapo korkusu, babaanne korkusu, beş parasız sokakta kalma korkusu, Miss Higgins korkusu, kısaca Paris korkusu!

Gümrükten kurtulunca, bir zaman, nereye yöneleceğimi kestiremedim. Olduğum yerde, çakıldım kaldım. Ansızın peydahlanmış bir pus, gökyüzünde yıldız namına ne kalmışsa, silip süpürmüştü. Camların ardında, delikanlı bir soğuk, incecik su tozlarını her tarafa dağıtıyordu. Ben ki doğma büyüme Paris'liyim, o anda, gecenin içlerinde bir yerlerden uğultusunu işitip henüz göremediğim Paris'le karşılaşmaktan ürktüğümü itiraf ederim. Bunu saptamış olmak, cesaretimi büsbütün kırdı.

Etrafıma bakındım. Kendimden bile gizliyordum ama aslında hareketimi tellediğim o garip adamı, Nuri Uçarı'yı arıyorum. Umutsuzum. Hiçbir zaman, hiçbir yerde karşılaşmadığımıza göre, gelmiş bile olsa beni nasıl tanıyacak?

Telgrafı da, âdet yerini bulsun diye çekmedim mi? Fakat umutsuzluğumun tanı koyulaşıp kedere dönüştüğü sırada, genizden bir ses, Türkçe olarak bana sesleniyor:

— Hoş geldiniz yenge!

Evet, ta kendisi. Nuri Uçarı. Kenarları gereğinden fazla geniş bir fötr şapkanın altında, çift çeneli hantal bir surat, kalabalık bıyıklar. Sosis parmaklarının arasında, mercan bir tesbih. Gözlerindeki afacan çocuk pırıltısının, kalın, tıknaz, ağır gövdesiyle çeliştiği, ilk bakışta görülüyor. Onun boynuna sarılabilirdim, sırtımdan sanki büyük bir yük kalkmıştı. Gülümseyerek, Türkçe cevap verdim.

— Hoş bulduk Nuri Bey, nasılsınız? Telgraf çekmiştim ama, doğrusu Orly'ye kadar zahmet edeceğinizi pek ummuyordum.

Bir taraftan da ilk işiteni her zaman irkilten sesimin, onda uyandırdığı etkiyi yüzünden okumaya çalışıyordum: Şaşkınlık mı, kuşku mu, merak mı? Hiçbirisi! Babacan, çok da saygılı gülümsemesiyle içimi adamakıllı rahatlatarak bavulumu taksiye götürürken, bir çocuk gibi sıkılgan:

— şey, diyor, Ekrem beni 'Paşa' diye çağırmayı severdi. Burada herkes öyle çağırır. Bir mahzur yoksa, siz de yani...

Biraz düşünüp tumturaklı bir edayla ekledi:

— ... sizi istikbale gelmek vazifesi bize terettüp ederdi.

— Beni hiç görmemiştiniz ama?

— bu bir hakikat! Lakin Ekrem'in yaptığı portreden simanıza ziyadesiyle aşinayım efendim. Resim mevzuundan ahkâm kesmek, vakıa bana düşmez. Mamafih, hele sizi gördükten sonra, portrenin cismen olduğu kadar ruhen de çok benzediğine yemin edebilirim.

Kocam, portremi yapmış? İnanılır şey mi? İntihar etmeden önce eline geçirdiği bir kâğıda Yunus Emre'den dörtlükler çiziktiren, beni böyle şaşırtması yetmezmiş gibi, işi fazladan ressamlığa dökmüş, tanımadığım bir Ekrem! Bu Paris yolculuğu, ne sırlar saklıyor?

Araba gecenin puslu karanlığına gömüldü. Yol boyunca ansızın beliren gizli ışıklar, karanlığı yer yer aydınlatıyor; her kaçıcı aydınlıkta, alt alta, üst üste birtakım gece görüntüleri görünüp kayboluyordu: İşte bir banliyö kahvesi, işte gece devriyesine çıkmış pelerinli iki polis, göğüsleri ve kirpikleri takma sarışın bir yosma, neon reklamlarının dilsiz şenliği, ışıkları kösülmüş bir sürü de pencere. Ne tuhaf, bütün bunları akla sığmaz bir duygusuzlukla seyrediyorum. Sanki benim yerime, Paris'e bir başkası gelmiş.

Rahatsız edici bir sessizlik, içisıra dişağrısı gibi uzayan motor vınıltısıyla, aramızda büyüyordu ki, 'Paşa' Nuri fırsat vermedi: Sevimli şişkoların yuvarlak hareketleriyle, cıgara paketini uzattı:

— Yirmi senelik hasretten sonra, dedi, bir Gauloise içersiniz artık.

Siyah tütünün bir türlü tadına varamadım, bu kadar yabancılaşmışım demek!

EVİN gerçek sahibi, portre. Salona adımımı atar atmaz, anladım. Kapının tam karşısına düşen duvara, her açıdan görülebilecek bir yere asılmıştı. Birden içinde kaybolduğumuz, gizemli havanın nedeni de besbelli o: Yoğunluğu her an değişik, durduğu yerde duramayan, çarpıcı renkler: Safra yeşili, buz beyazı, deliksiz siyah, ateş kırmızısı, ölü eflatun. Ne kadar çizgi varsa, madde tutsaklığından kurtulmuş, oradan oraya koşuyor. Bence dağınıklıktan, portre izlenimine ulaşabilmek olası mıdır?

Şöyle ilk baktığımda, benimle, yani Jeanne Korkut'la (doğumu Courtine), tabloda beliren kadın arasında, ortak hiçbir şey gözüme çarpmadı. Gözleri işkence çığlıkları, ağzı fahişe ağzı, platin yeşili saçları makineyle alınmış, bu kadın ben miyim? 'Paşa' Nuri'nin sözünü ettiği benzerlik, neden sonra, o da ağzın, burnun, çenenin, ayrı ayrı karşılaştırılmasından değil, resmin bütününden ortaya çıktı. Ekrem, resmi hayalinden yapmış, yaratış tutkusu içinde, gerçeklerle saplantılarını birbirine karıştırmıştı. Sonuç çok mu kötü, hayır, rahatsız edici: Salonda tek başına bir saat geçirdikten sonra, içeride başka birisinin de soluk alıp verdiğinden emindim. Zaten, neye elimi uzatacak olsam, kadının gözleri üzerimde bakışlarıyla beni izliyor.

Ekrem'in 'evi', yöredeki köhne yapılardan birinin en üst katında, kendi halinde bir daire. Hepsi, üç bölüm: Duvarları tepeden aşağıya tablo, genişçe salon. Salondan, üstüne Mevlevi dervişlerinin semah ayini çizilmiş büyük bir paravanın böldüğü, yatak odası. Loş, daracık koridorun üzerinde ufa-

cık mutfak, nihayetinde onun kadar bir banyo. Hepsi bu. Perdeler salonu derhal zaptediyor: Vırt zırt yer değiştiren oje kızılı aydınlıkla kör karanlık, otıranı serseme çeviriyordu. Hele benim gibi engin manzaraların ülkesinden gelmiş olursa... Belleğim, kapıp sakladığı görüntüleri pat diye nasıl gözlerime yansıtıyor: Akşamüzeri, batan güneşin pembe yaldıza buladığı başıboş martılar: Mavi, yeşil bir sonsuzluğa ağır ağır demir alan, dalgın gemi; havai ama baygın kokularıyla, balkona sarılmış hanımelleri...

(Sıcak yaz geceleri, geç vakitlere kadar Haco Hanım'la bahçede otururduk. Uzay, üzerimize kapanmış dev bir fanus, içinde ateşböcekleri. Çamların siyah danteli arasında, Samanyolu titreşen pırıltılarla sağa sola kıvrılıyor. Hayret! Su gibi akıveren bir yıldız, bu beklenmedik şakasıyla, aramıza nasıl akıl almaz uzaklıklar koyar, onu gözümüzde nasıl büyüttükçe büyütürdü? Çevrede bir yerde, tadının yorgun basıncına dayanamayıp bir karpuz patlamış olur, şekerli kokusu, haydut kahkahaları halinde, paldır küldür bütün yolları keserdi.

Çamlık'taki evimizdeyiz. Haco Hanım, havuzun başındaki şezlonga uzanmış, nargile içiyor. Nargileyi, öyle 'tefekküre dalmış', öyle 'ilahi' sezgilerle yüklü bir içişi var ki, insan gizli bir dinsel törenin gereği sanabilir. Kısa, siyah sık kirpiklerle donatılmış, güzel atmaca gözleri, vahşi yeşil. Bakıştık mı, içimi karıştırıyor. Güleç sesi, buzlu su gibi serinletici:

— bizde kadın kısmı nargile içmez gelin, ben gençliğimde Şam'da alıştım buna, o tarihte Emrullah Râci Bey, Kermo'nun babası, orada defterdar olarak bulunuyor...)

Kuyruk sokumundan başlayıp, sırtıma dağılan ürpermeler. Üşüdüm mü, korkuyor muyum, yoksa sinirden mi? Kestirmesi güç. İçimde, böcek yiyen bir bitkinin, son derece gösterişli, o kadar da tehlikeli çiçeği gibi, karşı konulmaz bir içmek isteği büyüyor. Gerçi, valizlerin birine iki şişe Kulüp koymuştum, ama, daha ilk geceden şeytana uymak doğru mu? 'Paşa' Nuri, beni bu renkli 'kâbus' ortamında yalnız bırakmadan, demek boşuna uyarmamış:

— ortalığa mümkün mertebe çekidüzen verdirdim, iyi kötü mutfağın ikmalini yaptık, lakin ikaz etmedi demeyin: Burada yaşamak hiç kolay olmayacaktır sizin için, bakın sarahaten söylüyorum, bilhassa 'merhum'un yatağına girip uyumak!.. Bendeniz, yaşını başını almış bir adamım, feleğin çemberinden geçmişim, vallahi cesaret edemem.

Ardından boynunu büküp, beni evine çağırmıştı:

— birkaç günlüğüne, fakirhaneye teşrif etseydiniz bari...

Ona: — Hayır, cevabını verdim, ya şimdi, ya hiçbir zaman! Burada kalmayı şimdi göze akmazsam, sonra hiç alamam. İyisi mi, siz beni bırakın.

Ekrem'in adını söylemeyip, 'merhum' demesi, bana, ister istemez Haco Hanım'ı hatırlatıyor: 'İyilik' ve 'kötülük' melekleriyle, 'rahmetlilerle dolu dünyasını. O zamanlar annesinin bu yanıyla, belli etmeksizin ince ince alay eden Ekrem de, bir gün gelip 'rahmetliler' arasına karışacak mıydı? Haco Hanım ne derdi hep: "Yalan dünya."

Çevremde gözüme ilişen ne varsa, varlığını kanıtlar dururken, Ekrem'i nasıl 'rahmetli' sayabilirim? Kabalık olmaz mı bu, ruhunu inciten bir densizlik? Şu yarım kalmış tablolar, şu boş tuvaller; üst üste bir köşeye yığılmış, Türkçe ve Fransızca kitaplar; plak dolabındaki, çoğu zenci ve Kızılderili folkloru, bir sürü plak; Ekrem'i, İzmir'deki gerçek evine oranla, burada çok daha fazla 'canlı' kılmıyor mu? Şaşırıyordum da, bundan. Şaşkınlığım, öldüğünü bildiğim halde onun varlığını elimle tutarcasına böyle duyumsamaktan değil, koca olarak tanıdığım erkekle burada bazı özelliklerini keşfettiğim adam arasındaki çelişkiden doğuyordu. Birisi soğuk, yaptığı her şey hesaplı, herkesle arasına 'mesafe' koyan, balta profilli bir işadamı; öbürü, son İnka'ların ninnilerini dinlemekten, Mevlana'nın rubailerini okumaktan hoşlanıp, içten içe çoğalan parabollar, delimsirek renkler ortasında yaşayan, basbayağı bohem bir ressam! Kocamla ilgili her konuda, ya başındanberi tepeden tırnağa yanılmışım ya da Paris'te benden uzakta yaşadığı şu son üç yıl, beklenmedik

çetrefillikleri, kalleş tuzaklarıyla onu değiştirmiş, ortaya yepyeni bir Ekrem çıkarmıştı. Hangisi doğru?

Bulmacayı çözemiyorum. Ayaküstü çözülebilecek türden bir bulmaca da sayılmaz. Her soru, cevabını bulamadığım başka sorular doğuruyor; öyle ki, bir süre sonra, her biri her tarafa çekilebilen, birkaç anlamlı, bilinmezliklerin ortasında kalıyorum. Bocalamamın, telaşlı çaresizliğimin, asıl nedeni bu. Bir bakıma, deliler gibi içmek isteyişimin de! Doğru dürüst çözümleyip, bütün boyutlarıyla algılayamadığımız bir gerçekten, kaçmak istemez miyim? Yakın uzak bütün ilişkilerimizi koparıp, rahatlamak? Onun gibi, bir şey.

Bir an, bavullarımı boşaltıp öteberimi dolaplara yerleştirmek, epeyce vaktimi alacağı için, bana bu çıkmazdan kurtulmanın tek yolu gibi göründü. Valizleri açtım, içindekileri gelişigüzel ortalığa yaydım. Kılığımı değiştirdim: Fitilli kadife kahverengi pantolonum, yağ yeşili balıkçı kazağım, o kadar gereksindiğim hareket serbestliğini sağlayıverdiler. İlk saatlerde, tavanı fazla basık, duvarları birbirine yakın, bu yüzden de dar görünen ev, gece ilerledikçe enine boyuna genişleyip sanki açılıyor, böyle bir sanıya düşmekse tüylerimi diken diken ediyordu. Daha tuhafı, köşede bucakta ihanet fısıltıları, ne olduğunu kestiremediğim mırıltılar işitiyorum. Hatta bir keresinde, ipekliler giymiş bir hayaletin, yürürken çıkarabileceği yumuşak hışırtıları. Bunu yapan Ekrem'in ölümü mü, yoksa Paris mi? Bir iki kere, içimden, İclal'e hak veriyorum. 'Netameli yolculuk' dememiş miydi?

Bir zaman dolaplara sığışmakla uğraştıktan sonra, kendimi yeniden nerede bulsam iyi? Portrenin tam karşısında heykel gibi donakalmışım; yorgunluğu yüksek bakışların büyüsü, beni olduğum yere mıhlamış. Acaba resmin uğultulu havasından mı etkileniyorum, yoksa karşılıklı meydan mı okuyoruz? Israrlı bir zil sesi, bir kesinliğe ulaşmamı engelledi. Evde telefon olduğunu bilmediğimden (Ekrem hiç aramamıştı) önce yanıldım elbet, zili de soyut bir yanılsama sandım. Yok yok, gerçekten telefon çalıyordu, kulağıma götürdüm ki, fısıltıya yakın kırık dökük bir ses, Ekrem'in bir

süre önce çıktığı yolculuktan dönüp dönmediğini soruyor. Kahırdan ve acıdan, ellerimi ısırmak istemez miyim? Yine de acımın üstesinden gelip:

— Hayır, dedim, artık dönmeyecek.

— Öyle mi, işte bu haber yeni: Niyeymiş acaba?

Boğazım birden kurumuştu:

— ... çünkü, diye cevap verdim, Ekrem artık yaşamıyor.

Hattın iki ucu arasında, gerilimli bir sessizlik. Arayan kimse, belli ki duraksamıştı. Çok sürmedi, bu, bıraktığı yerden aldı, hem bu defa basbayağı alaycı bir edayla:

— benimle, dedi, dalga mı geçiyorsunuz?

Gizleyemediği bir merakla, arkasından başka bir soru geliyor.

— ... hem söylesenize, siz kimsiniz kuzum?

— Ben mi? Karısıyım?

Sözlerimi bitirmeden, hep öyle kısık, bir kahkaha:

— ... karısı mı? Artık ne cins bir kadınsa?..

Sesimin, hangi mikrofondan geçerse geçsin, erkek sesine benzediğini o anda sahiden unutmuşum, ama dokundurulmak istenen şeyin gerçek anlamını çok sonra anlayabildim: Durumu ayrıntılarıyla öğrenince.

Bu telefon beni büsbütün bitirmişti. Şaşkınlığım düzensiz bir telaşa döndü, kuşkularım kesinleşti. Bunlar, -kimlerse- Ekrem'i öldürmüşlerdi. Cinayetlerine intihar süsü vermeyi becermişler, kurdukları kapana beni kıstırmak için de, içlerinden birini, 'Paşa' Nuri'yi kullanmışlardı. Sıra bana gelmişti çünkü. 'Paşa' Nuri'nin görevi ne yapıp yapıp bu kimsenin bilmediği deliğe beni tıkmaktı, ötekiler bunu gerçekten kıvırıp kıvırmadığını, ya da sadece uyuyup uyumadığımı, bu görünüşte masum telefonla denetliyorlardı. Sonra?.. Sonrasını kestirmek o kadar kolaydı ki!

Korkunç bir umutsuzluğa düşmüştüm. Uykusuzluk ve yorgunluk, ipe sapa gelmez daha ne olasılıklar üstünde kafa yormama neden oldu. Uyku, ondan sonra, sessiz bir öfkeyle geliyor, beni alıp götürüyor. Rüyamda herkesin 'Prens' dediği, yakışıklı bir Türkle tanıştırdılar, adı Ekrem

Korkut'muş ama yakınları Kermo diye çağırırmış. Çok zengin, profili kartal profili, konuştu mu insanın fena halde kafasını karıştırıyor.

(Soğuk, kalın camdan parıltılı bir duvar, sokağa adımımı atar atmaz suratımı çarpıyorum, yanaklarım ustura yalamış gibi yanıyor, kulaklarım ve ayak parmaklarımın uçları, duyarlıklarını o dakika yitirdiler. Ah, param olsa da bir grog içebilsem!.. İçmesine içebilirim ya, gidip Miss Higgins dedikleri o kirpi saçlı cadıya, göğüslerimi okşattırırsam. Şimdi sıcacık evindedir, beygir dişlerinin arasında ağızlığı, Abdullah cıgaralarının sarımtırak dumanına sarınmış. Yo hayır, gitmeyeceğim.

St-Michel Bulvarı, görünmez buzların yansımasıyla, için için parlıyor. Karşımda bir vitrin, müstehcen; yanında bir başkası, uyukluyor. Berideki bir kemerin altında, iki üniversiteli, soğuk moğuk aldırmayıp, ağız dolusu bir öpüşmenin ateşinde eriyorlar: Oğlan İskandinav sarışını bir sakallı; kız, daha çok taşralıya benziyor: Tombul, öpüşürken güvercin gibi dem çeken. Kahvenin birinde, gazetesinin arkasına saklanmış kupkuru bir ihtiyar, sessiz sedasız, ölümüyle tartışmaya dalmış. Soğuk, çok soğuk! Üşüyorum, çenelerim titriyor soğuktan, donuyorum. Böyle bir havaya uygun giyinmiş sayılmam, üstümdekiler hafif. Babaannemi terk ettim edeli, ne zaman doğru dürüst giyinebildim; hangi gün soğuğa, ya da sıcağa uygun kılığım oldu ki? İdare edip gidiyoruz işte. Hoş, babaannemi daha fazla çekemezdim, bitmez tükenmez azizleri, din dersleri, şaşmaz ahlak kuralları ile canımı sıkmaya başlamıştı. Bunaltıyordu beni, gerçi onsuz da bunalıyorum ama ne de olsa...

Bir arkadaşım gelecekti bahanesiyle, St-Germain Bulvarındaki *cave*'lerden birine sızdım. Dans edilen bir yermiş, berbat bir müzik, orta yerde azgın bir boğa gibi dört dönüyor. Hava, aşk serbest havası. Bir köşede, bunalımlarını felsefe gevezeliği halinde kusanlar. Türü yeterince tanıdığımdan, yanlarına uğramadım. Oysa, sığınacak birini bulmalıyım. Gözleri porselen akı, kadının beyazına aç birkaç zenci,

ötede oturmuş, 'Siyah Afrika'yı emperyalizmin boyunduruğundan' kurtarıyor. Beride, tertemiz ve pespembe, iki mutlu domuzu andıran, iki semiz Amerikalı. Tanıdık birini bulamayacak mıyım?

Olmaz olur mu? Christiane, kolumdan çekiyor: Nasıl sarhoş, görmeli: Tıkabasa içtiğini, neredeyse kulaklarından şarıl şarıl işeyecek. İki yanında, en az onun kadar sarhoş iki kız: Gözleri kaymış, ağızları yayık, dilleri peltek. Karşısında, iyi giyimli, eli ayağı düzgün bir adam. Çok da yakışıklı. Christiane, tanıştırıyor:

— Jeanne, bu var ya bu, bizim 'prens', prenslerin hası, ne harika bir adam olduğunu göreceksin!

'Prens', tek kelime söylemek lütfunda bulunmadan, gözlerini hafifçe kısıp beni selamlıyor. Hepsi bu. Epeyce huzursuzum. Christiane zorla oturtuyor, ille içmeliymişim, hem bir yatak öyküsü anlatacakmış, ilginç mi ilginç!.. Kaşını gözünü oynatıp, el kol işaretleri yaparak, sahiden anlatıyor. Avaz avaz bağırması niye acaba? Kulaklarımı sağır edecek. 'Prens'e bakıyorum, tınmıyor hiç, ciddiye almadığı belli, dinlemiyor bile. İncecik dudakları birbiriyle öyle usturuplu bitişiyor ki, hoşlandığım kesin: Sağlamlık izlenimi uyandırdığından mı diye düşünüyorum, hem sağlamlık, hem kararlılık! Profili, hele etkileyici bakışları, bu izlenimi pekiştiriyor: Yılan büyüsüyle, mıknatıslı çelik parıltısı karışımı bir şey.

Çok susanları bilirim: Kimisinin suskunluğu bir davranış biçimidir, bir tutumu deyimler; kimisininki, sıradan ama gizli bir ahmaklığı. Ya bunun suskunluğu? Anlamı ne olsa gerek? Güvensizlik mi? Yok canım, dili bağlanmış ürkek biri olmayacak kadar kendinden emin. Onun suskunluğunu belki, küstahlığa çok yakın gururuyla, ağır umutsuzluğu doğuruyor. Her şey bitmiş, konuşulacak hiçbir şey kalmamış! Az konuşmakla kalsa, iyi: İçkiyle, cigarayla da arası yok. Yalnız ara sıra, alaycılığı ve iğneleyiciliği neden sonra fark edilen, bir iki cümle, diyor ki sözgelişi:

— mümkün mertebe az düşünmeye gayret ediyorum, çünkü hayatı zorlaştıran düşüncelerdir. Neden mi?

Nedeni ortada: Hayat, esas itibariyle, fizik yani maddi bir temele oturtulmuştur, halbuki düşünceler...

Ya da: — insanların ısrarla üzerinde durduğu, anlaşmak değil, paylaşmaktır. Anlaşmak, başarılı bir paylaşma anlamına geliyor. Etrafınıza bakınız: Korku, zevk, lüks, şehvet... her şeyi paylaşırlar, ama çokluk payları eşit olmaz. Fanilerin en büyük talihsizliği de zaten bu değil midir? Orgazm bile, iki kişi onu birlikte ve aynı yerde aradıkları halde, uyumlu gerçekleşmez, biri daima geç kalır.

İçki getirdiler, bir kerede diktim: Usul usul, içimi ısıtıyor. Isındıkça, hayat daha güzel, müzik daha yumuşak. Öteki iki kız dans etmek derdine düştüler, Christiane de 'Prens'e asılıyor ama o, üst dudağının belli belirsiz bir hareketiyle reddetti. Dinlemediler, çevrede kavalye avına çıkıyorlar: İki pembe domuzdan birisi, sıkma gözlüklü bir zenci, bir gemi gibi fena halde yalpalayan sarhoş bir sakallı, emirlerine hazır. Onlar piste gidince, 'Prensle masada yalnız kalıyoruz, başbaşa: O, dudakları kilitli, rahat; bense, dışarıdan eklendiğim için mi ne, kendimi 'fazla' hissediyorum, çok da huzursuz. Bunu hemen sezdi: Zarif, belki altın tabakasından, o güne kadar hiç görmediğim, yassı ve hafif Türk cıgaraları sunuyor bana:

— içimi çok farklıdır, diyor. Denemek ister miydiniz? Sarı tütünden, bizim oraların tütünü.

— Neden olmasın?

Bunlar ağzımdan çıkan ilk sözler... Sesimi duymak beni daha da huzursuz ediyor. O kadar ki, bıraktığı etkiyi görebilmek için olsun, gözlerimi kaldırıp yüzüne bakamıyorum. O, hiçbir şey demedi; zarif çakmağının alevini avcuyla koruyarak, cıgaranın ucuna uzatıyor. Kibar bir adam, Türk mürk, basbayağı iyi yetiştirilmiş, yoksa böyle yadırgatıcı bir ses işitince, takılmadan durabilir miydi?

Gönlünü almak niyetiyle, ülkesine değin bir iki tatlı söz söylemek istiyorum ama nerede bende o kafa? Türkiye neresi? Hayalimden çizdiğim bütün haritalarda bir türlü yerini bulamıyor. Yok, yok, yok! Arabistan'la ilgisi olmalı, pe-

ki, nasıl bir ilgi? Gel de büsbütün bunalma. Şuradan buradan kulağımda kalmış basmakalıp şeyler, -gizemli haremağaları, peçeli kadınlar, 'binbir hile ve desiseyle dolu' harem hayatı vs.- sıradan, tepeden tırnağa bıyık ve cüppe, bir Doğuludan çok, Oxford'da okumuş bir İngiliz 'centilmeni'ne benzeyen karşımdaki bu yakışıklı gence söylenemez ki! İstersen söyle, gülünç olduğun gündür.

Beni dinleyişi de bir hoş, sessiz bir kere, sonra sol yanağını çukurlaştıran eğri bir gülümseyişi var ki, yüzünün ifadesini tersyüz ediyor; sanki o laftan anlamaz, herkese tepeden bakan yırtıcı hayvan gitmiş, yerine uslu akıllı, söz dinleyen sevimli bir delikanlı gelmiş!

— kafanızı yorup durmayın, rica ederim. Türkleri Avrupa'da kimse tanımıyor. Bir keresinde, 'zenci' olduklarını söyleyen birine bile rastladım.

Ne diyeceğime aldırmadan, dalıyor; gözleri, iki tembel, kanatlarını oynatmaya üşenen akbaba, ağır ağır havalanıyorlar; dudaklarımda yabana gitmiş bir gülümseme, uzaktan onları izliyorum. Aynı masada, başbaşa oturduğumuz halde, bir süre birbirimizi yitiriyoruz; öyle ki, yeniden buluştuğumuzda ikimiz üstünde de bir şaşkınlık: Sahi siz buradaydınız.

Bana önemli bir itirafta bulunur gibi, ülkesini anlatıyor. Nedense, bakışlarında zar zor fark edebildiğim bir suçluluk gölgesi; sesinde, tuhaf bir af dileme tınısı:

— artık eskisi gibi olmayan, doğru dürüst ne olacağını da bilmeyen bir ülke. Acısı bundan doğuyor: Her kuşak, bir sonrakinden nefret halindedir; ilkinin övdüğü bütün değerleri, sonraki mutlaka yerin dibine batırır. Sözde kişiliğin kanıtlanması oluyormuş bu.

Daha da ciddi, ekliyor: — şu kadarını söylesem yetmez mi? Annemin yazdığı mektubu okuyamam, çünkü bu arada alfabe değişmiştir. Ne o? Fakat... Fakat siz beni dinlemiyorsunuz? Rahatsız mısınız yoksa?

Hayır, dinlemiyorum: Az önce beni bir balon gibi şişiren mutluluk duygusu, geldiği gibi gitti. Garip şey! Bir balon, nasıl ağır ağır sönerse, öyle sönüyorum. Alnımda, boncuk

boncuk, soğuk bir ter. Miğdemi avuçlayan korkunç bir bulantı. Kusacak mıyım? Boş miğdeye onca içkiyi soluk almadan devirir misin? Olacağı budur. Ortalığı batırmadan, kendimi tuvalete bir atabilsem!..

Kim inanır? Beni tuvalete 'Prens' götürdü. Belki götürdü yerine taşıdı demek daha doğru olacak, çünkü yeniden beliriveren o Viking suratıyla, duruma el koydu. Beni kucaklayıp, önce lavabolara taşıdı, sonra sokağa çıkardı. Daha kapıdan çıktığımız an, soğuğun parıltılı giyotini burnumuzu sıyırarak, üstümüze iniyor. Üstüm başım gibi kusmuk kokan, eski bir taksiye biniyoruz. Daha doğrusu, Ekrem beni bindiriyor. Ne kadar utandığım söze sığar mı? Okul kaçağı kızlar gibi davranmanın ne yeriydi, ne de sırası. Ağzımdan kırık dökük özür sözcükleri dökülüyor: Affedersiniz, size zahmet oldu, birden ne olduğumu anlayamadım filan...

Ekrem, eğri gülümsemesiyle yanağını çukurlaştıra çukurlaştıra, şakacıktan azarladı:

— aç karnına içmek, yanlış! Bazı hassas bünyeler, miğdesinde iki lokma bir şey olmadı mı alkol kaldırmaz, bilmeniz gerekirdi.

Ekrem'in o zamanki evi, ne de olsa öğrenci evi, ufacık: Su yeşili bir ışığa bulanmış, tavanı alçak bir salon. Dört duvarı arasında, tatlı bir sıcaklık, gözle görünmez kocaman bir kedi, ron ron soluyor. Tek, genişçe bir pencere, kadife perdeler. Yerde, desenli bir halı, halının üstünde rahat bir divan, bir de çalışma masası. Girer girmez göze çarpan, önce evin derli topluluğu. Hem nasıl bir derli topluluk, akla ziyan! Her şey, yerli yerinde. Ne yerde bir çöp, ne masada toz. Ancak kılı kırk yaran, her işin incesini arayan birisi, evini bu derece tertipli tutabilir.

Ekrem, beni divana bıraktıktan sonra, karnımı doyurmak için, hayli zengin bir gece sofrası hazırlığına girişmesin mi? Nasıl ustalıkla üstesinden geliyor, hayret! Oysa insan, eline yakışmaz sanır. Kısa zamanda tepsi donatıldı: Peynir, ekmek, reçel, tereyağı, içine ançüez doldurulmuş yeşil zeytin. Bir de tabii, dumanı tüten, şekeri bol sütlü kakao.

Ben karnımı doyuradurayım, o bir köşede nasıl yapmışsa yapmış, pijamalarını giymiş, üzerine bej bir ropdöşambr geçirmiş, boynunda koyu kestane bir fular, ipekli. Bu gece beni koynuna alacağı pek açık, ne yapalım, varsın alsın! En büyük zevki, engerek diliyle meme uçlarımı yalamak olan, o Miss Higgins cadısının koynuna girmektense!.. Hiç olmazsa, yakışıklı bir çocuk! Aslında yanılmışım. Ekrem gelip koltuğuna oturdu, tabakasını uzattı. Gülümseyerek, bir cıgara aldım: Parmaklarının ucunda büyülüymüş gibi ansızın beliren alevi cıgarama tutarken, o da gülümseyerek dedi ki:

— üstelik, güzelsiniz!

Önemli bir sözcüğün altını çizercesine söylemişti. Ne demek istediğini birden çıkaramadım. Sessiz sedasız cıgaramı içiyorum. O:

— suratına bakılmaz bir kız, kaldırıp kendini şu içinde boğulmakta olduğunuz çirkefe atsa, bir dereceye kadar anlaşılabilir, mazur görülebilir: Aşkı tanıması ve yaşaması için, tek olanaktır bu. Fakat sizin gibi güzel bir kız aynı şeyi yaparsa...

— Hayatta kendime bir yol seçtim, bir yaşama biçimi...

Öfkeyle sözümü kesti: — mükemmel! Hayatta kendinize bir yol seçtiniz, ne de iyi ettiniz?! Ben bu açıklamayı çok dinledim kızım: Birisi bir halt edip boyundan büyük bir hata işledi mi, artık bunun adı bir yaşama biçimini seçmek oluyor. Şimdi moda: Ama ben öyle kolay kolay inanmam, iyisi mi doğrusunu söyleyin: Bu yaşantıya sizi savaş mı sürükledi, yoksa kompleksleriniz mi?

Uysallaşıvermişim, baktım, öykümü kısaca anlatabilmek arzusuyla, harıl harıl, daha tatlı, daha kadınca bir ses arıyorum. Bulamadığımdan mıdır ne, düpedüz fısıldayarak:

— her ikisi de, diyorum. Ben yarı Yahudiyim. Annemle babam, sürgünde öldü. Beni büyüten, savaş yıllarındaki onca zorluktan yılmayıp okutmaya çalışan, babaannemdir. Çok sofu olduğundan, sıkı bir Katolik eğitiminden geçirmeyi kafasına koymuştu; aksi gibi ben, hiç hevesli değilim, boyuna yan çiziyorum. Uyuşamadık: O ilkelerine sımsı-

ki bağlı yaşlı bir kadın, vazgeçmiyor; ben, burnumun dikine gidiyorum; Allahın günü takışıyoruz. Sonunda canıma tak dedi, özgürlüğü seçtim...

Ben 'hayat dramımı' çok önemserdim, böyle birkaç cümleyle özetleyip bitirince, şaşkınlıktan sustum kaldım. Hay Allah, nasıl oldu bu? Ben bu öyküyü, dokunaklı ayrıntıları üstünde özellikle oyalanıp, unutulmaz anlarını özenle belirterek, kim bilir kaç kez anlatmadım mı? Her anlatışımda, öykünün kendisinden çok daha değerli yorumlar katıp, onu güzelleştirmiyor muydum? Bu defa, böyle birkaç cümleyle başını bağlayışım, neden? Bir şeyler ummuş da, edinememiş gibiydim. Kaygılıyım da. Oysa Ekrem olayı başka bir açıdan ele alıyor, benim dramımla uzun uzadıya oyalanacağına, başka bir öyküye atlamayı yeğliyor: Kendisininkine! Mutlu, girdisi çıktısı olmayan, yavan bir öykü bu, ama sonu, insanın yüreğine zıpkın gibi saplanan, soru işaretine bağlanmasa:

— benim hayatım, seninkinin tam karşıtı: Varlıklı bir ailenin tek oğluyum, babam rahat döşeğinde öldü, annem bir dediğimi iki etmeyerek beni tepesine çıkardı. Demin öğretim diyordun, benimkisi adeta bir eğlenceydi, paşa gönlüme bağlı: Filan matematik hocası hoşuma gitmiyor, ne gam, hemen okulu değiştiriyoruz. Off İzmir'den bıktım, dert mi, ver elini İstanbul!

Gözlerini gözlerime dikerek sordu: — beni deli eden nedir, tahmin edin bakalım: İkimiz, birbirinden bu kadar farklı, daha doğrusu karşı yaşantılardan geldiğimiz halde, nasıl oluyor da aynı tiksintilerle, aynı insan bataklığı içinde buluşuyoruz?

Bakışları ansızın kösüldü mü, yoksa o kadar hoşlandığım suratının alt tarafına bir kartal yırtıcılığı veren, uçları aşağıya aşağıya çekili ağzıyla çelişik, o biraz hüzünlü halleri mi? Ekrem yalnız bir adam, yalnız ve mutsuz. Ne kadar garip gelirse gelsin, bu buluşum beni sakinleştiriyor. Gecenin göğsümü sıkıştıran baskısı kalktı, sinirlerim gevşedi, hırsızlama yaklaşan uykunun, yumuşak tüylü ayak seslerini bile duymaya başladım diyebilirim.

Ekrem: — şu kadınlar yok mu, diyerek ayağa kalktı, hani kendilerine 'özgür' adını takan, özgürlüklerine en başta kendileri inanmaz. Nasıl inansın ki, kimisi itirafı güç vicdan azaplarının, kimisi bekâretini pisipisine kaybetmenin pençesinde kıvranmaktadır, kimisi de kısırlık saplantısının!

Saçlarımı usulca okşayıp aynı fikre dönüyor:

— oysa siz güzelsiniz, güzelliğiniz kesin, ölçülü, insana güven veren bir güzellik. Böylesi az bulunur.

Arkasından iki dakikalık bir sessizliği paylaştık, buzlu gecelerin için için çıtırdayan sessizliğini... Sonra da yattık, hayır birlikte değil, ayrı ayrı: Ben yatakta, o kalın bir battaniyeye sarınarak yerde, halının üstünde. Vazgeçirmeye çalıştımsa da, beni dinlemedi. İtirazlarıma, hep aynı karşılığı veriyordu.

— ... ben alışkınım!)

Telefonun ziliyle uyandım. Kötü bir uyanış, sanki henüz dalmışım da, koyulaşmaya başlayan uykumu tekmeyle dağıtıyorlar. Telefonu alırken, bileğimdeki saate şöyle bir baktım, aa, gözlerime inanamıyorum: Dokuz buçuk!.. Demek ki, sekiz saatlik, kesiksiz ve deliksiz bir uykudan uyanıyordum. Garip ve aydınlık bir zihin açıklığı: Kafamın içine, sanki uyurken floresan bir tüp yerleştirmişler, küstah ışınları gözlerimden fırlayıp, parıl parıl, iki kılıç gibi önüm sıra uzanıyor.

Telefonda, 'Paşa' Nuri'nin hımhım sesi. Genizden, uzak bir ses:

— günaydın, yenge! Sizi rahatsız ettiğimden katiyetle eminim, lakin bu saatte aramaya mecburdum, zira başka fırsatım olmayacak.

— Ah, diyorum, siz miydiniz?

Hardal sarısı bir loşluğa boğulmuş salon, gözüme, kavranması güç sürekli bir hareket içinde görünüyordu: Renklerin, durup durup, beklenmedik kaynaşmaları; küçüldükçe küçülen gölgeler; çizgilerin akıl almaz cümbüşü; yan yana uçuşan noktalar vs. Gizli gizli, bu şaşırtıcı kaynaşmanın sürdüğü evrende, 'Paşa' Nuri'nin sesini, sağlam ve tutunulabilir tek tutamak sayacaktım.

— öğle yemeğini diyorum, beraber yeseydik. Tabii,

lütfederseniz! St-Jacques Sokağı'nda bir yer keşfettim, tenha olur, ariz amik konuşurduk.

Fikri beğendim, kocamın yeni alışkanlıklarını öğrendikçe, soru işaretlerinden bir ormanın derinliklerinde kaybolmuyor muydum? hiç olmazsa bazılarını, 'Paşa' Nuri cevaplandırabilirdi.

— Olur, dedim. Nerede buluşacağız?

Telin öteki ucunda, feleğin çemberinden geçmiş şişkoların, o babacan gülüşü: Saat tam birde, 'La Boule d'Or'da olacağım: St-Michel Meydanı'nda bir kahvedir, köprüden geçince sağa düşüyor. Aradan yıllar geçmiş de olsa, Paris'i unutamadığınızı farzediyorum.

— Gerekeni yapıyorsunuz, Nuri Bey! Demek saat tam birde, 'La Boule d'Or'da, St-Michel Meydanı.

Telefonu kapatınca ev işlerine sarıldım. Önce, şu bana yerimi yadırgatan, hardal sarısı loşluktan kurtulmalı. Perdeleri açtın mı, tamam. Camlara, o dakika Paris'in 'ezeli' görüntüsü çiziliveriyor: Bulanık ve dumanlı bir avuç gökyüzü. Kanı çekilmiş ışıklı reklamların, gün ışığında sırıtan iskeletleri. Şurada, arduvaz damların, esmer esmer, canları sıkılıyor; orada, evde kalmış kızlara benzer, kupkuru kurumuş uzun oluklar. Hava öylesine kapalı, gri öylesine yoğundu ki, tuttum elektrikleri yaktım. Elektrikleri dediysem, hepi topu, üzerlerine non-figüratif desenler atılmış, iki masa abajuru: Işıkları yüreksiz, aydınlattıklarına inançları zayıf.

Elimi yüzümü yıkayıp kahvaltımı hazırlarken, mutfak, banyo ve salon arasında, gündelik ev yaşantısının gözle görünmez kördüğümünü oluşturuyorum. Bu bana iyi geliyor, daha bir açılıp yeni hayatıma yerleşiyorum. Daha ilginç, merakın burgacına takılan kafamın kendi başına çalışması: Yaptığım el işlerinden bağımsız, soruları ardı ardına sıralıyor: Her türlü sanat çabasını oldum olası hor görmüş Ekrem, nasıl oldu da resim yapmaya başladı? Paris şehrinin, ona yeniden bir kalp kazandırdığını söylemeyi niye gereksiniyor? Şu bakışlarına katlanamadığını, cinsiyeti belirsiz portreyi neden yapmış? Gerçekten beni seviyorsa, intiharının anlamı ne?

'La Boule d'Or'daki buluşmaya gitmeden bulduğum yeni bir şey kafamı büsbütün karıştırdı. Önünden gelip geçtiğim kauçuk çiçeğinin, plastikten kesilmişe benzer cilalı yaprakları, meğerse başka bir portreyi gizliyormuş, bir genç kız portresini: Alnı kırkmalı, uzun ipek saçları çıplak omuzlarına dümdüz dökülen bir kız bu, burnu zeki, ağzı dargın, dudakları belirgin ve fırlak, gözleri çiniden yapılmış iki böcek biblosu gibi iri, akları mavi kılcal damarlarla ince ince örülmüş. Bu portrenin neden dolayı beni allak bullak ettiğini hemen söylemeliyim: Bir kere, genç kızın elle tutulabilir çekiciliği duyumsanıyor; birazı duygusal, çoğu cinsel bir çekicilik, öyle ki, güzelliğine takıldım, havasını beğeniyorum derken, kendini suçluluk duygularına kapılmış yakalıyorsun. İkincisi, hanidir hayatımı çekilmezleştiren, içinden bir türlü çıkamadığım sorulara, kestirmeden bir açıklama buluşum: 'Gönüllü' sürgününde, Ekrem bir kız sevmiş. Yok yok, bu karmaşıklığın açıklaması bu kadar basit, böyle ilkel olmamalı. İşin içine mutlaka, henüz kestiremediğim olasılıklar, değişik gerçekler, çözümlenmesi olanak dışı tutkular karışmıştır. Sonraları adamakıllı kanıtlanıp doğrulanan bir önsezi, bu ilk ve basit açıklamaya inanmamı engellemiyor değildi ama, doğrusu içime yine de bir kuşku düşmüştü, ya da kuşkunun gölgesi. Daraldıkça daralıp, boğazımı sıkan bu lastik ilmiğin nedeni de bu olmadı mı?

(Sokağa çıkmak, başlı başına serüven! Çok da tehlikeliymiş. Babaannem yasakladı: Almanların Yahudi olduğumu sezip, sırtıma altı köşeli sarı yıldızı yapıştıracaklarından ödü patlıyor. Dehşete yakın bir korku onunkisi. Almanlarsa ne yana dönsen, her şeyi yasaklayan *-verboten-* suratlarıyla, orada: Gotik yazılı buyruklarıyla bulvarları kesiyor, kasıla kasıla ortalıkta dolaşıyorlar. Bizi yenmediler mi, ondan. Üniformalarının yeşile çalan grisi, iç karartıcı boş vitrinlerden, çocuk rüyalarıma kâbus olarak yansıyor. Kulaklarımda babaannemin sonu gelmez öğütleri, nerede olursa olsun eğer beni durdurur sorguya çekerlerse, çok, ama çok sakin görünmeli, sorularına hiç kuşku uyandırmaksızın so-

ğukkanlılıkla karşılık vermeliymişim: Evet efendim, hayır efendim gibi, kesin, açık ve seçik:

— adım Mercier Mauricette, Calvados ilinde doğmuşum, Bayeux'de. Babamın adı Mercier Albert, anneminkisi Martine. Ticaretle uğraşırlarmış, savaştan önce bir araba kazasında ölmüşler. Beni Madame Courtine yanına almış, o büyütüyor.

Bu oyunun kaçınılmaz olduğuna kendimi inandırabilsem!.. Annemin adının Magda olduğunu çevrede herkes bilmiyor mu? Hem kendimi bir başkasının yerine koymaya kalkışmak niye? Babaannem laf anlamıyor ki! Müthiş inatçı. Bana sahte kimlik belgeleri sağlayabilmek için, dünyanın parasını harcıyor. Kış. Gazetelerin birinci sayfalarında Hitler'le Mussolini el sıkışıyorlar. İçim dışım ürperme, Lyautey Sokağı'nda dolaşmaya çıkmışım; şişman kestane kızılı bir *Feldwebel,* kauçuk bir fıçı gibi yuvarlanarak, yoluma çıkmaz mı, korkudan öleceğim, dizlerimin bağı çözülüverdi, ezberlediğim 'dersi' içimsıra tekrarlayıp duruyorum.

— adım Mercier Mauricette, Calvados ilinde doğmuşum, Bayeux'de. Babamın adı...)

Paris, iyice tadımı kaçırdı. Yirmi yılını güneşte yaşamış birisine, alçak bulutların, ölgün renklerin doğurduğu külrengi pus, sütlü bir gece izlenimini veriyor: Mayasını tuttura-mamış, yarım kalmış, soğuk bir gece. Duygularım son derece 'seyyal', birbiriyle aralıksız çelişiyor. Üstümde aşırı bir duyarlık, sık sık kedere dönüşüveren bir 'efkâr'

Sokağın çılgın ivmesi, bereket versin, daha kapının eşiğinden beni kapıyor. Böyle ipe sapa gelmez, başı sonu belirsiz bir akıntıya karşı koyabilmek olası mı? Herkes, sadece kendisinin bildiği bir nedenden acele ediyor: Dalgın, suratı asık erkekler, üstübaşı özensiz erkeksemiş kadınlar, kaybolmuşa benzer, dokunsan kırılacak okul çocukları. Bulvar boyunca çocukluğumun atkestaneleri yaprak yaprak soyunuyorlar. Soyunma mı yoksa can çekişme mi? Sonbahar, kapıları tutmuş. Ne kadar da yadırgıyorum Allah bilir; çünkü şu anda İzmir'de, insanın iliklerine işleyen alaturka şarkıları,

ballı meyveleri ve parıltılı balıklarıyla, hâlâ daha açık birkaç kır ya da kıyı kahvesi bulmak mümkündür; oysa burada ciddi bir kış havası hüküm sürüyor: Kimin olduğu bilinmeyen o güçlü el, renklerin sevincini ve sıcaklığını öyle bir çabuklukla gözden kaybediyor, hepsini tekdüze bir bulanıklığın notasında öyle ustalıkla eritip karıştırıyor ki, çevreme isli camlardan bakıyor gibiyim. Yararlandığım aydınlık, aydınlık değil, pis bir renk ve ışık bulamacı. İçimi karartıyor.

Çıkarken kafama koymuştum, bildik kokusu yıllarca bir türlü burnumdan gitmeyen Metro'ya binecektim. Tam Pigalle Metrosu girişinde, tombul, derbeder, her haliyle zararsız olduğu belli bir polisle burun buruna gelmeyeyim mi? Hadi gel de bin! Yıldırıcı çağrışımlar, dört bir yanımdan kuşatıverdiler. Bir baktım, yarı korku yarı telaşla, eski günlerin unutulmaz dersini tekrarlamıyor muyum:

— adım Mercier Mauricette, Calvados ilinde doğmuşum, Bayeux'de. Babamın adı...

Metroya binmekten vazgeçip, ilk rastladığım taksiyi çevirdim. Tesadüf, şoförü bir kadın: Gagasında yarı sönmüş bir Gitane, sağı solu en halisinden gemici küfürleriyle donatıyor. Ama bu, beni saat tam birde 'La Boule d'Or'un kapısı önüne bırakmasına engel olmadı. Kuytularında çeşitli gölgeler kımıldayan, bir öğrenci kahvesiymiş burası. Kehribar sakalları koyunlarına akan İrlanda'lı oğlanlar, pembe beyaz Flaman kızları, masadan masaya koşuşmaktan kan ter içinde kalmış, ihtiyar bir garson. 'Paşa' Nuri görünürlerde yoktu. Ancak yirmi dakika kadar sonra, geniş kenarlı fötr şapkası, uçan daire gibi havalarda, soluk soluğa ve mahcup, meydana çıktı. Paldır küldür içeriye dalıp, çabuk çabuk etrafı taradı; ben, önümde aperitif bardağı, dipte oturuyorum, görmedi, ister istemez seslendim. Bin bir özürü ipe dizerek bir yanıma gelişi var ki, ömür. Ne özürler, ne özürler!

— ben sefilin biriyim yenge, ciğeri beş para etmez bir herif! Evet, evet, itiraz etmeyin, biliyorum. İnsafınıza sığınmaktan başka çarem kalmadı, çünkü mazeretim makbul değil. Pierre'le oturmuş tasavvuftan söz ediyorduk, o da

meraklı, ben de. Randevumuzu unutmadan, ona Türk mutasavvıflarını anlatmaya tevessül ettim, lakin mevzuun hararetine kapılınca... Neden sonra aklım başıma geldi, tüüü dedim, yengeye rezil rüsva olduk, hakkımızda ne düşünecek, randevusuna saatinde gelmeyen bir herif-i nâ-şerif...

Onu gülümseyerek, hoşgörüyle dinliyorum, çünkü bütün 'doğru' söyledi'lerinde nefes alıp veriyor: Yirmi yıl boyunca, benzer benzemez o kadar çok gerekçe dinlemişim ki...

BIYIKLARI olmasa, herhalde şaşırılmayacak. Ama ne bıyıklar, kalın, aşağı aşağı sarkmış, pırıl pırıl. Sahici Türk bıyığı işte. Onları görüp de, 'Paşa'nın dazlak olduğunu kim düşünebilir? Oysa, dazlak: O anıtsal şapkasını çıkarmaya görsün, ensesinden kısa, kıvırcık yağlı saçlarla çevrelenmiş kafası, olanca çıplaklığı ve parıltısıyla, yusyuvarlak bir ay gibi doğuyor. Gerçi böyle daha az ürkütücü bir adam, daha muhallebi çocuğu, daha cana yakın ama rahatsız: Sesim nasıl bana sorun olduysa, dazlaklığı ona öyle sorun olmuş. Baksanıza, söyleşimizin daha ilk çeyreği dolmamıştı ki, iç cebinden hayli yıpranmış bir fotoğrafını çıkarıp gösterdi. Eski bir resim, saçları henüz duruyor. Övünerek dedi ki:

— şuna bir bakar mısınız, lütfen? Müddet-i ömrüm, boynumun üstünde şu cilalı kabağı taşımakla geçmedi yani, on yıl kadar evvel ben de adama benzerdim, saçlarım adeta aslan yelesi!..

Çevresine, kaynağını çıkaramadığım, naneli, hafif ilaç kokusuna çalan bir koku dağıtıyordu. Sinirli olmasına sinirli ya, bunun tek somut kanıtı, parmakları arasında şaşırtıcı bir hızla çevirdiği, mercan tesbih. Ötesi, tıknaz, kendi halinde terleyen bir adam: Hınzır bir gülümseme, muzip bir bakış, bol bol gevezelik: Koşut, dalga dalga, ya da çaprazlama ivmelerle birbirine zincirlenen cümleler: Bazen mükemmel bir zevksizlik simetrisine dökülmüş bir laf salatası; bazen, türlü abuk subukluk arasından sıyrılıveren insancıl bir öz; ama öyle de olsa, böyle de daima ilginç, çokluk uyarıcı, zaman zaman da tadına doyum olmaz.

— Ekrem'le nasıl teşerrüf etmiştik, öyle mi? Vallahi çok kolay, derhal arz edeyim: İki sene kadar oluyor, belki daha ziyade tarihini tam olarak hatırlayamıyorsam da, ne ehemmiyeti var, müşterek bir dostumuzun, zannedersem bir Türk ressamının evinde karşılaşmıştık! Yok yok, neler saçmalıyorum, evinde değil tabii, Dragon Sokağı'ndaki atölyesinde, her şey daha dünmüş gibi aklımda... şey, vazıh konuşmak icabederse, hiçbir halt aklımda değil, lakin nerede nasıl teşerrüf etmişiz, bu o kadar mühim midir rica ederim, mühim olan böyle bir dostluğun teessüsü...

Cebinden, bu defa, yuvarlak bir kutu çıkardı, sarı metalden yapılmış; kapağını açıyor, içi tıklım tıklım öksürük pastili dolu, hani pudra şekerine bulanmış yeşil pastiller... İkisini-üçünü birden ağzına atıyor, demek çevresine dağıttığı o hafif naneli ilaç kokusunun kaynağı buymuş! Baktığımı görünce, yarı özür diler, yarı akıl verir bir tonla diyor ki:

— hançereyi temizliyor, yenge: Çok cıgara içmekteyiz ya!..

Bir diyeceğim olup olmadığına aldırmaksızın, hadi bir başka öyküye atladı: Aynı heyecan, aynı inanç ve içtenlikle:

— resim yapmaya nasıl merak sardırdı, öyle mi? Vallahi çok kolay, derhal arzedeyim. Esasen, hiç kimse vaziyeti size benden daha mufassal izah edemez, zira vak'anın rü'yet şahidi bulunuyorum, tek şahit! Havsalaya sığmaz ama katiyetle ifade edebilirim ki, her şey an-ı vahitte oldu, bir lahzada, teemmül etmeden, mucize gibi: Gökten adeta vahiy iniyor, yahut ona mümasil bir şey, günaha da girmeyelim yani... O sıralar Montparnasse'da can sıkıntısından patlıyorduk, pek ayaküstü olmayan bir kahve bulmuşuz, köhne bir yer, cür'et edebilsem, hummalı diyeceğim, sabah akşam oradayız hep, gelen giden aşina, çoğu ressam makûlesi, mangiz nanay... Karlı bir kış gecesi, hoppala, kış gecesi de nereden çıktı be, her şey yaz ortalarında cereyan etmedi mi? Kahvenin terasında memleket hatıralarına dalmışız, sohbeti koyultuyoruz yani. Mazi, içki şişeleriyle kirli bardakların az ötesinde adeta, teressüm etmektedir, şedit bir daüssıla kalbimizi

kemiriyor... Birden ne görüyorum. Ekrem beni dinlemeyi bırakmış, gözlerini yanı başımızda oturan sarışına dikmiş, fevkalbeşer bir dikkatle bakıyor. Sarışın dediysem, izah edeyim, iki paralık bir kız canım, sıska, üflesen uçacak, öyle vahim bir solgunluk içinde bulunuyor ki, şeffaf diye tavsif gayetle yerinde olur. İşte bu kız, elinde bloknot, bir şeyler çiziktiriyor. Alınmaz mıyım, alındım tabiatıyla, döndüm dedim ki: "Bu kızcağızda ne buluyorsun ki, ısrarla bakmaktan kendini alamıyorsun Kermo? Seni ziyadesiyle alakadar mı ediyor?" Ne cevap verse, beğenirsiniz: "Ben" dedi, " kıza bakmıyorum, yaptıklarına bakıyorum, beni alakadar eden haddizatında budur." Bilahara, doğrudan doğruya kıza hitap ederek, oracıkta, bir resmini yapmasını isteyip istemediğini sordu, kız bilatereddüt isterim deyince, elbette akan sular durdu: Bir, iki, üç, hop!.. Birkaç kalem darbesiyle, Ekrem kızın profilini kâğıdın üzerine öyle mahirane bir şekilde nakletiyor ki, kız da ben de, ağzımız açık kalıyoruz. Mamafih ben, kendimi tutamayıp, "Demek böyle Kermo," diye soruyorum, "... resim yapardın da, bunu benden sakladın, teessüf ederim." Verdiği cevabı, asla ve kat'a unutmayacağım: "Hayır, 'Paşa'," dedi, "... şu ana kadar ressamlığımın ben de cahiliydim, şimdi vâkıf oldum, bundan böyle hatt-ı hareketimi bu hakikat tayin edecektir." Evet, kelimesi kelimesine bunları söylemişti. Sonra sarışına dönüp, adını sordu, ara sıra resim mevzuunda muhasebede bulunup bulunamayacaklarını öğrenmek istedi. Kız ki, vuku bulan mucizenin farkına varabilecek kıratta bir insan değildi, o bile, sözlerini yakışıksız bulduğum tebessümlerle tezyin ederek, "Adım Marielle'dir", dedi, "... şahsınızda, gayr-ı kaabil-i münakaşa üstadımı tanımış bulunuyorum, şu dakikadan itibaren emirlerinize amadeyim efendim." Keyfiyeti, bütün teferruatıyla size naklettim, her şey aynen anlattığım gibi cereyan etmiştir, mukaddesatım üzerine yemin ederim. Zaten ertesi gün resim yapmak için ne icabediyorsa satın almaya, -palet, fırça, boya, tuval filan- kızla birlikte gittiler, bendeniz ise...

Arkasını doğru dürüst dinleyemedim. Aklım, asabi bir

merakla mı, onu güçlendiren daha az saygıdeğer, öfkeyle kıskançlık arası bir duyguyla mı neyse, anlattığı 'şeffaf sarışına takılmıştı. Galiba onu, Ekrem'in evinde gelirayak bulduğum ikinci portreye benzetiyordum. O mu değil mi, nasıl öğrenebileceğim? Birden bütün benliğimi, işin iyice içine girmek, her şeyi en ufak ayrıntısına kadar öğrenmek tutkusu sarıyor.

Oysa, 'Paşa' Nuri, anlattıklarının büyüsüne kapılmış, harıl harıl, Ekrem'i çözümlemeye girişmişti. Dolambaçlı, nerede başlayıp nerede bittiği anlaşılmayan, karmaşık bir çözümleme. Daha çok, bir bilmeceye benziyor. Onu durdurup, sözü tekrar sarışına getirmek kolay olmadı, 'tahlillerine devamı tercih edermiş' Gönlü olunca da, verdiği dersiz topsuz bilgiler, sarışının kimliğini aydınlatmak şöyle dursun, daha yoğun bir karanlığa boğdu. 'Paşa' Nuri, aynı olayı, iki kere üstüste, aynı düzen ve biçimde anlatamıyordu ki! Her anlatışı, imge yüklü cümleleri, ters fikirleri, alışılmadık yargılarıyla, kendi içinde ne kadar tutarlı ve renkli bir bütün oluşturuyorsa, içeriği bakımından, bir önceki anlatışından o kadar farklı oluyordu: Sanki koca bir çocuk, belleğinin yerini imgelemi zaptetmiş: O 'tumturaklı' gerçeklerinin çoğu, aslında hayalinden uydurdukları. Acaba?

— evet evet, öyle görüyorum ki şu sarışın aklınızı kurcalıyor, kurcalar bittabi, kurcalamaz mı? Nerede teşerrüf etmiştiniz? Etmediniz mi, hayret, ben öyle işittiğimi zannettim. Ha evet, portreden bahsediyorsunuz, hangi portreden? Kırkmalı bir genç kız, yani kâküllü, saçları yaldızlı kumral! Neden o olmasın, pekâlâ olabilir, olabilir ne demek, oydu zaten; yaldızlı kumral, siyah bağdem gözlü, sol yanağına yapma bir ben kondurmuş... Evet, ta kendisi: Adı Maria-Anne, Normand olsa gerek, telaffuzu çalıyor. Randevu talebiniz olursa, bendeniz hallederim, gayetle kolay, bir gün Montparnasse'a düşeriz...

Derken, etkileyici bir yansılsama: Kötü düzenlenmiş bir tiyatro sahnesindeyiz, her şey yapay! Besbelli bu izlenimi, çevremizi kuşatan kıvamlı jelatin aydınlığı yaratıyor, değiş-

ken bir aydınlık bu, akıcı, kaygan: İçinde, kederli külrenginden subay hakisine kadar renkler, açıklı koyulu, birbirinin ardına düşmüş, yer değiştirip duruyorlar. Sahnedeki gibi. Elbette bu yanılsamada, ayrıca küçük parmağı havada, o küçük dağları 'bizzat' yaratmış şef garsonların da, ince ve görgülü görünsünler diye ne yapacaklarını bilmeyen müşterilerin de payı olmalı: Kızıl saçları, yangın alevleri gibi başını sarmış, ağzı bayağı, göğüsleri son derece cömert, kibarlığı eğreti şu kadın; pahalı yaprak cıgaralarını tüttüren iki siyah pabuç fırçasından farksız, bodur iki Ermeni tüccar; balmumu heykel donukluğunda bir İngiliz ailesi, baba, anne, iki çocuk. Bir de bunlara büyük lokantaların yumuşak fısıltılarla gelişen soylu sessizliğini kattınız mı, yanılsama gerçekleşir.

Biraz üzülerek, ama açık kaplilikle saptadım ki, şu tattığım haliyle Fransız mutfağı, bana pek bir şey söylemiyor. Yo hayır, kötü olduğundan, ya da hoşuma gitmediğinden değil; tam tersine, nefis yemekler bunlar, az bulunur, çok da lezzetli. Asıl neden, benim alışık olmayışım: Çocukluğumun kıtlık yıllarında böyle güzel şeyleri nereden bulup da yiyecektim. Üstelik babaannem, yemek konusunda incesini aramazdı, belki koşullar öyle gerektirdiği için. Oysa 'Paşa' Nuri, benliğine saygı duyan her Doğulu gibi boğazına düşkün; fazla düşkün denilse yanlış mı olur, bilemem. Yalnız Fransız mutfağına çoktan alışmış, bu belli; yemek listesini inceden inceye gözden geçiriyor: Birbiri ardına, adını o dakika unuttuğum gösterişli yemekler ısmarlıyor. Hele bu ısmarladıkları sofraya gelince onu görmeli: Suratında o an beliren bir melaike güleçliği, gözlerini hafifçe kısarak; yiyeceklerine, rakip ama kendisiyle boy ölçüşemeyecek kadar güçsüz, bir güreşçiye bakarmış gibi nasıl bakıyor, unutulmaz!

— resim iblisi ruhunun en ücra köşelerini bile zaptetmişti, lakin vücudunu değil. Bu iblis kumanda etmedi mi, taş çatlasa, iki eliyle şöyle müstakim bir hat bile çizemez. Nerede kaldı resim yapmak! Ekseriya bu halde bulunuyor yani, boş gezenin boş kalfası; esneye esneye, o kahve senin bu kahve benim dolaşmak; bol bol çene, biraz kitap! Kitap

dedim de, bir ara bendeki Yunus Divanı'nı ariyet vermiştim, taabbüt derecesinde sevmiş, o kadar çok okuyor ki mısraları ezberinde, zaman zaman bazı şiirlerini bize kıraat eder, mahza mektep çocuğu, öyle mahcup, o kadar mahzun... Lakin her şeyin, yani ellerinin karşısındaki modelin, renklerin, hatta tersim ettiği hatların efsanevi bir havaya büründüğü kesif hilkat anları oluyordu ki, işte o zaman iblis sahneye girmiş, onu tamamıyla kumandası altına almıştır. Bu anlarda, elden, onun kudreti, şeytani cazibesi ve esrarengiz sihri önünde eğilmekten başka şey gelmez. Ekrem, nasıl olsa hatt-ı hareketine hükmedemiyor ya, cazibesinden kurtulamadığı bu semavi hassasiyete kendisini bırakıyor: Paletindeki renkler ilahi bir nurla parıldıyor yani, fırçasını nereye dokundursa radyoaktif bir leke bırakmaktadır. *Oh la la,* ne ihtişam, ne şatafat, ne deruni sihir!.. Arzu eder misiniz, hatırasını ismine ithaf edilmiş imzalı bir tablo olarak evimde sakladığım, bu havsalaya sığmaz anlardan birisini size hikâye edeyim? Vak'a, sıcak bir ağustos gecesi, Henri Monnier Sokağı'ndaki evde cereyan ediyor. Az evvel, İstanbul'da kaydedilmiş bir bant dinlemiştik, bu bandın hususiyeti şu ki, malûm ve meşhur Neyzen Tevfik Bey'in sihirkâr neyiyle icra ettiği bir taksimi ihtiva ediyor. Dinlediğiniz esnada, aman Yarabbi, etrafınızdaki duvarlar çatır çatır çekilmiş, yer yarılmıştır; ayaklarınızın altında, o ne, muazzam helezoni bir boşluk: Boşluğun derûnunda şikâyetçi ve ürkek nağmeler ki, yürek parçalayan bir tevekkülle yekdiğerine dolanırlar. O anda, gözleri kamaştıran fevkalade parlak, lakin sessiz bir yıldırım düştü, adeta bizi kör etti, bir müddet etrafımızı göremedik. Gayr-i ihtiyari haykırmışım: Allah! Allah!.. Gönülden kopan bu haykırışıma, bir lahza hayal meyal görür gibi olduğum, cezbe halindeki Mevlevi dervişleri, döne döne, bir aks-i seda gibi cevap vermezler mi? Allah! Allah! Bakınız tüylerim ürperiyor, zira sesleri el'an kulağımda çınlamaktadır. Dikkat buyurun yenge, bütün bu hadise bir saniye, hatta bir salise içinde vuku buluyor. O kadar çabuk. Kendime geldiğim vakit, ne görmekteyim? Ekrem sabit bakışlarını gözlerime dik-

miş, hipnotize edilmiş gibi görmeden bakıyor. Yanaklarından çenesine sel gibi gözyaşı akmaktadır. Ne müthiş bir sahne, Yarabbi. Heyecanıma bin bir güçlükle hükmederek, ona diyorum ki: "Ya sen Kermo, sen de onları gördün mü?" Tek kelime cevap yok, sadece başıyla tasdik ediyor; tekrar, bu defa seslerini işitip işitmediğini soracak oluyorum, cevap yine aynı: Baş işaretiyle tasdik. Bilahara rüyada gibi kalktı, fırçasını ve paletini aldı, gecenin o saatinde resim yapmaya koyuldu. Hareketlerine dikkatli bakınca denilebilir ki, sairfilmenamlara mahsus cinnete yakın bir nefse itimadla, resim mesim yapmıyor da, içine doğmuş bir hayali kopya etmekle iktifa etmektedir. Yavaş yavaş tuvalde, sarığı alevden, sakalı nur, bakışları ilahi bir sima peydah oldu, etrafı semah ayinindeki dervişlerle dört bir taraftan sarılmış. Kimindir bu nurlu sima dememe kalmadı, idrak ettim ki Hazret-i Mevlânâ'nın mübarek simasıdır. Tablo bittiğinde, şafak söküyordu. Camlara, günün ilk ışıkları pespembe vurmuş. Böylece Ekrem, bir gecede, kıymeti gayr-i kaabil-i münakaşa bir şaheser halketmiş oluyordu, bu havsalaya sığar mı rica ederim? Ruhuna hükmeden resim iblisi olmasa, mümkün müdür? Lakin bizzat görüp, keyfiyeti tahkik edeceksiniz, Ekrem'in o sabaha karşı vermek lütfunda bulunduğu tablo bendedir, arz ettiğim üzere, onu kıskançlıkla muhafaza ediyorum; emrettiğiniz an, şaheserlik derecesini tayin maksadıyla...

Kimi anlatıyordu bu adam, Allah aşkına? Kocamı, o her sözü, her hareketi hesaplı, atmaca bakışlı, soğuk erkeği mi; yoksa yarı meczup, hayaletlerle bozmuş, ilhamının kaynağı karanlık, tutkusal mı tutkusal, resim meraklısı bir çeşit medyumu mu? Bu ikisini çakıştırmak gözüme öylesine olanak dışı göründü ki, 'Paşa'yı dinlerken, umutsuzluğun neden olduğu bir isyan duygusuna kapıldım: Kocamdan bana yansıtılan görüntüye kesinlikle uymuyordu. İşin kötüsü, 'Paşa' Nuri onu anlatmaya çabaladıkça, ipuçlarını yok etmiş, izleri karıştırmış, sorunu arapsaçına çevirmişti. Bir ara, çaresizliğimden, nerede olduğumu, oraya ne yapmaya

geldiğimi unutmuşum. Sadece, başımın üstünde bir yerde duran pişmanlığın (henüz tam belirmemiş, dağınık bir vicdan azabının) soğuk tehdidini, bir giyotin bıçağının parıltısı gibi duyumsuyorum.

Aklıbaşında bir karşılık beklemesem de, telefon olayını açmaktan kendimi alamadım: Ekrem'i bir yolculuğa çıkmış sanıp da, gecenin ilerlemiş bir saatinde, dönüp dönmediğini anlamak niyetiyle telefon eden kim olabilirdi? Bir erkek mi, kadın mı?

— bunu bilmekten kolay ne var, derhal arzedeyim: Evvela, aşinası mebzuldü. Saniyen, Türk, Fransız, Ermeni, Rum ahbaplarının, onun etrafında seyyareler gibi döndüğünü müşahede etmişimdir. Salisen bu ihvan güruhunu başına toplamayı sever, her toplantı krallara layık bir masa başında, saltanatlı bir cümbüşe inkılap ederdi. Son defa Boulogne Korusu'nda kafaları çekmiştik, ipini koparan gelmiş, bir düzine kadar mecnun ki, bütün gece, *oh, la la*...

Kendimi tutamayıp: — iyi ama diye itiraz ettim, dostlarından biri idiyse, Ekrem'in yolculukta olmadığını nasıl bilmez? Bilmediğine bakılırsa, telefonu eden fazla meraklı bir yabancı olamaz mı?

— Ah ah, o bahsi hiç açmayın reca ederim, beni perişan ediyor. Gani gönüllü bir adamdı, malûm-u âlinizdir, adını sanını bilmediği bazı eşhası, sırf bir selam hatırına evine çağırırdı, izzet-ü-ikram ile ağırladığı çok vaki olmuştur. Muhtemeldir ki...

Birden ağlamaya başlamaz mı? Hayretler içinde bakıyorum.

— vah Kermo'cuğum, vah benim talihsiz 'Prens'im, senin o asil ruhun, hayat dediğimiz bu muazzam rezilliği anlayamadı gitti...

Ağlamak mı bu, ufak bir taşkın mı? Yayvan suratında gözyaşları, pırıltılı satırlarla, hızlı hızlı, bir şeyler yazıp bozuyor; kristal iğneler gibi, kalın bıyıklarına tel tel asılıp kalıyordu. Bu ağlama beni sarstı. Gözlerimden keskin bir asit yanığı, kırılıp dökülmeden direnebilmeye savaştım. Başar-

dım da. Bereket onun ağlaması da uzun sürmedi, bir iki dakika sonra, nasıl başladıysa öyle bitti: Ansızın.

Baktım cebine davranmış pastil kutusunu çıkarıyor, bir iki tanesini ağzına atınca, sözü nereye bağlasa iyi.

— bu pastilleri çiğnersen hiçbir faidesi yoktur, ağızda bir müddet muhafaza edilip, usul usul emilecek.

Arkasından, ürkmüş gözbebeklerinde kıvılcımlarını gördüğüm, irkiltici bir fikir, kafasını bir kulağından öteki kulağına, ıslık ıslığa geçiyor:

— ... eyvah, saat kaç? Galiba geciktim!..

Hesabı istedi, gecikme telaşıyla eli ayağı birbirine dolaşarak, ödemeye de kalkıştı, ödeyemedi. Gözleri, efsunlanmışçasına, hesap pusulasına takılmış kalmıştı. İkimizi de gülünç etmek, görgüsüz taşralılar derecesine düşürmek pahasına, ceplerini tersyüz ediyor, akıl ermez okul çocuğu hesaplarına dalıyordu: İki kere yirmi kırk, üç yüz daha, üç yüz kırk, doksan daha... Eski püskü cüzdanından, birkaç buruşuk frangı çıkarıp çıkarıp, tekrar yerine koyması cabası!

Bu telaşın, bu ahlayıp oflamaların gerçek anlamını çözmek o kadar zor mu? Kaygısız ve sevimli oburluğun bedelini ödeyemeyecek. Parası çıkışmıyor. Elli frank kadar eksik, istemeye yüzü yok. Ne de terlemiş, bütün tenine kirli sarı, yağlı yağlı parlayan bu bunalım teri sıvanıyor. Durum o derece asabımı bozuyordu ki, dayanamayıp eksiğini tamamlamayı önerdim. Saygılı bir ağız kalabalığıyla o dakika reddetti ama almazlık da etmedi: Olur muymuş efendim, böyle bir 'hacalete' nasıl tahammül edebilirmiş o, 'mukaddesatı üzerine yemin edermiş' ki, eğer bizi bu çıkmazdan 'halas edecek nihai çare olmasa', bu paraya katiyen elini sürmezmiş, esasen ancak borç telakki edersem alabilirmiş, vs, vs...

Onu buluşmasına yollayıp sokakta yalnız kalınca hafifledim. Zaten işe Paris karıştı, beni hemen avuttu. Avutmaz mı? Telli pullu bir öğle sonu, büyük bir iç huzuru ve yürek rahatıyla, Quartier Latin'e yerleşiyor. Kendimi insan seline bırakıp, St-Michel Bulvarı boyunca, ta Denfert-Rochereau Meydanı'na kadar yürüyorum. İşte bu yürüyüş sırasında, geldim

geleli duyduğum, nedense bir türlü gerçek anlamını çıkaramadığım bir duygunun, adını koydum. Çok da sevindim: Paris'e gelmiştim ben, doğduğum şehre, çocukluğumun evrenine! Paris demek, Seine Nehri demekti, biraz sisli rıhtımlar, akordeonların su gibi pırıltılı gülüşleri, biraz da St-Martin Kanalı. Hani La Mere Pierrier'nin ufacık kahvesinde, millet tezgâhın başına toplanır gecenin geç saatlerine kadar, *Front Populaire'i* tartışırdı. Babam da, aralarında mı? Sonra sütlü kahve ve ay çöreği. Seine'de süzülen yolcu gemilerinin soylu güzelliği. Şehrin nabzı gibi vuran lunaparklar. Dalgın ıhlamurların yaprakları arasından, yumuşacık bir ışık sızıyor. Kenar mahallelerin dalgacı hergeleleri, Grands Boulevards'a inmiş. St-Ouen Stadı'nda maç sonu, seyirciler gürül gürül boşalıyorlar. Bir de anılarımda, oldum bittim kelebekler gibi çırpınan, o eski şarkı. O unutulmaz Paris şarkısı:

Paris restera toujours Paris

(Christiane değil mi o, gürültülü bir kahvenin terasından el eden? Başka kim olacak? Bir salkım zenci öğrencinin ortasında, bağımsızlık bayrağı gibi dalgalanıyor. Hayatından memnun. Yanıma gelir gelmez, nedense değişti; hafiye kuşkularıyla etrafı kollayıp:

— Bana bak, diye fısıldadı, Miss Higgins'ten uzak dur!

— Miss Higgins'ten mi? Niyeymiş o?

— niyesi kaldı mı, her şeyi duymuş. Dün gördüm, seni aramadık yer bırakmamıştı, ateş püskürüyor.

— Sen neler söylüyorsun kuzum?

— hadi hadi, anlamazlıktan gelme! 'Prens'le kırıştırmanı, fena halde ciddiye almış, ne kıskanç domuz olduğunu bilirsin, vallahi dikkatli ol, başına iş açar ha!

Miss Higgins, evinde, Abdullah cıgaralarının ağır sislerinden sıyrılıyor: Etekliği daracık, kravatı kaymış, yeleği kadifeden bir hayalet. Omuzlarında, hiç eksik olmayan kepek bulutlarıyla. Hem sarhoş, hem öfkeli. Yerde can çekişen Black and White şişesi, pikaptan salonun dört tarafına şıkır şıkır dağılan Mozart, tıka basa dolu kül tablaları, didik di-

dik edilmiş bir mendil, sarhoşluğun olduğu kadar, öfkesinin de kanıtı. Yine sakin görünmeye çabalıyor, yumuşak, hatta kayıtsız. Olası mı? Kibrit kutusuyla oynayarak örtbas etmeye çalışsa da, görmüyor muyum, elleri zangır zangır titriyor.

— Aaa, dedi, sen misin *darling*}

— Evet, dedim, benim, Miss Higgins.

Dedim ama, içimden neler ekleyerek: "— kimsenin okumadığı şiirlerinde, kadın vücudunun görkemli mistiğini söylermiş, şehvetten yarılan memelerin tadını, keyfi hayata dönüştüren vagina dehlizlerinin gizemini dile getirmiş, laf, alt tarafı içi geçmiş bir kız kurusu, birkaç tahtası noksan bir cadı."

Soruyor: — Dün seni aradım, bulamadım. Neredeydin ki?

Cevabım da bir soru: — Nerede olmam gerekiyordu?

Oynamaya yeltendiğim oyun tehlikeli, çünkü gündelik yaşantısında yavan ve can sıkıcı olan Miss Higgins, birkaç kadeh içti mi saldırganlaşır, acımasızlığı baskın çıkar, olanca kıyıcılığı. Ne sözlerini denetleyebilir, ne davranışlarını; eline geçirdiğini kırar döker, değme yıllanmış külhanbeyini, alı al, moru mor, genç kız gibi utandıracak küfürler savurur. Olsun! Şu Türkle ilişkimin gizlisi kapaklısı olmadığına göre, niye korkacak mışım?

Bana doğru şöyle bir davrandı, sözde cıgara tutacak, bu bahanesi, amacı sokulmak. Yüzüne bakmadan cıgarayı reddediyorum, öfkeden yaprak gibi titriyor. Bir adım daha yaklaştı; örümcek kızılı ellerini uzatıp, başımı avuçları arasına aldı. Naftalini, bazen tahtakurusunu, en çok da iltihaplı hastalıkları hatırlatan, o sarhoş sevici kokusu, ağzımı burnumu tıkıyor. Şimdi, yürekler acısı bir çaresizlikle içini çekerek, asıl merak ettiğini soracak:

— Doğru söyle, yattın mı o barbar herifle?

Uysal, cevap veriyorum: — Hayır Miss Higgins, yatmadım.

Farkında olmadan sanki tetiğine dokunmuşum, ani bir patlayış, arkasından uluya uluya suratıma yağdırdığı tokatlar:

— Yalancı! Düzenbaz! Çirkef! Orospu!

Hiddetinden boğulacak, suratı çizgi çizgi dağılıyor: İğrenç bayağılığı gözlerine vurdu, ağzı daha da genişledi mi ne, sahici bir beygir ağzı. Mozart'ın kıçına bir tekme, *menuefsi* havaya savruldu, ışıklı konfetiler halinde döküldüğünü görüyorum. Viski şişesini, alnının ortasına yiyen ayna, gülmekten tuz parça oluyor, nereye elini sürsen incecik kırıkları.

Nefes almaktan korkarak, olduğum yere büzülmüşüm: Fırtınanın geçmesini bekliyorum. Ne geçmesi, İngilizce olarak sürüyor anlayamadığım gök gürültüleri, ıslıklı şimşekler, kıvılcım hevenkleri! Böyle inatla sımsıkı susuşum; her yanımdan bastıran tehlikeye rağmen yenilgiyi kabul etmeyişim, onu adamakıllı çileden çıkarmış olmalı; bu defa, kemikli parmaklarını boğazıma geçirdi, sıktıkça sıkıyor. O kadar gözü kararmış, öylesine pusulayı şaşırmış bir halde ki, bir çaresini bulmazsam, rahatça beni boğabilir.

Yalnız, elleri tenime dokunur dokunmaz, hoyratlığının niteliği değişti. Kıskançlık yerini öfkeyle şiddetlenen cinsel sertliğe bıraktı. İkimiz de, delirecek miyiz nedir? Kendimi oradan oraya atıyor, göğüslerimi koparan pençelerinden, değdikleri yeri ısıran kuduz dişlerinden kurtulmaya uğraşıyorum. Nasıl olduysa, bir ara becerdim; soluğu banyoda alıp, kapıyı içeriden sürgüledim. Miss Higgins, avını elinden kaçırmış bir kaplan, küfürlerini kırbaç gibi duvarlara şaklatarak, geldi kapıyı yumrukluyor: Neresine vurduğuna bakmaksızın, rasgele gittikçe daha hızlı: Şangır şungur, buzlu camları yere indirmesin mi? Sesi birden kesildi. Açılan gedikten bakınca ne göreyim, cam parçaları iki bileğini de yarmış; nabzı attıkça, narçiçeği bir kan fıskiyesi, bu yarıklardan sevinçle fışkırıyor. Gördüğüm beni büsbütün ürküttü, sözde uzak ve ilgisizim, ödüm patlıyor: Korku elimi ayağımı kösteklemiş; olduğum yerde, parmağımı oynatamıyorum.

Ekrem, Migg Higgins'i bilmezdi, aramızdaki 'özel' ilişkiden habersiz. Ne de olsa Doğuludur, mezhebine uymaz, besbelli kaldıramaz diye, söylememiştim. Hayatım zaten kaymış, olağandışı yanlarını niye açıklayacakmışım? Hem onun da bana davranışı, yeni çapkınlıklar arayan bir Don

Juan'inkinden çok, anlayışlı bir ağabeyinkine benziyor. Ben ki seçkin beyefendi diye karşıma çıkmış nicelerinin en aşağılık asılmalarına alışkınım, doğrusu buna şaşmaz değilim. Ekrem kibarım diye nice erkeği cebinden çıkarır, öyle dostlukla aşkı birbirine karıştırıp, ortaya çıkan kargaşalıktan yararlanmaya tenezzül etmez: Çok onurlu; bu onur herkesin başvurduğu ufak hileleri, masum numaraları, duygusal oyunları bile ona yasaklıyor. Beni hiç aldatmadı. Bir iki kere, hakkımda ne düşündüğünü, canımı yakan bir açıklıkla, yüzüme karşı söyledi.

— Sen kızım, ipin ucunu iyice kaçırmışsın!

Miss Higgins'in evinde başıma gelenleri, ister istemez kadının cinsiyetini değiştirerek, bu sefer ona aktardım: Zengin bir Amerikalı, hafif kafadan kontak bir yankee, bana sırılsıklam tutulmuş. Gece demez gündüz demez, telefonlar eder; koca koca buketler gönderir, her birine gönül alıcı sözlerle dolu, fiyakalı kartlar iliştirirmiş. Tek kusuru, tabiatının fazlaca kıskanç olması. Pirelendi mi, akla gelebilecek her türlü fenalığı yapmaya kalkışabiliyor. Asıl amacı, beni elde tutmak. Geçen gece, bu yüzden, kıyameti kopardı. Ne cam bıraktı, ne çerçeve. Bu arada, ellerini kesmiş, telefon, cankurtaran arabası, acil servis derken, sabahı bulduk. Sebebi mi? Kimdense bir dedikodu çalınmış kulağına, herkesin 'Prens' dediği biri bana yakınlık gösteriyormuş, bu yakınlık aşkımızı bozar, yıkarmış hatta...

Ekrem anlattıklarımı, sözümü kesmeden, sonuna kadar dinledi: Dudaklarında ters gülümsemesi, yanağında gülünç *play-boy* çukuru. Bakışları, o iki yorgun akbaba ise, suluboya bir Paris, akşamüstü, III. Alexandre Köprüsü dolaylarında süzülüyorlardı. Sonunda söyledikleri, böyle bir durumda söyleyeceğini kestirdiklerim, belki duymak istemediklerim oldu:

— Bak Jeanne, dostluğuna son derece değer veriyorum, ama bunun sana zararı dokunacaksa, vazgeçmeyi göze alabilirim. Hiç olmazsa bir deneriz.

Kalbim kırılıyor. Müthiş alınıyorum. Sözleri, genç kızlık

izzetinefsimi incitti. Beni sevmiyormuş! Apaçık ortada. Bunu yanına bırakacak mıyım? İçimde ciddi bir kararın kesinleştiğini hissediyorum: Ne pahasına olursa olsun, beni sevecek, onu baştan çıkaracağım. Böylece yeni bir hayat yolu mu seçiyorum, yoksa en fazla güven verenin kanadı altına sığınmayı mı yeğliyorum, kestirebilmek güç. Kararımı uygulamak da kolay olmayacak: Sabır ister, dikkat ister, incelik ister. Oysa ben neysem oyum, tek başına, meteliksiz, cahil, kendi kendisiyle sürekli takışan bir kız. Şimdiye kadar, başladığım hiçbir şeyi, tasarladığım sonuca ulaştıramadım. Tek silahım, güzelliğim. Ekrem'in beni güzel bulması. İnsanı dinlendiren arı bir güzellik demiyor mu? Öteki daha çok tesadüflere; daha az da, o benim pek güçlü olmayan kararlılığıma bağlı.

İnsan içine çıkabilir bir hava edineyim diye, iş aramaya başladım. Ne olursa razıyım, mağazada tezgâhtarlığa, sıradan daktiloluğa, bulamıyorum ki! Hiçbir şeyi doğru dürüst öğrenmemişim. Yeterlilik belgesi arıyorlar. Bende ne gezer. Bir süre liseye gitmiş olmam, gözlerimin ya da ağzımın güzelliği kadar bile işe yaramıyor. Bunu çabuk anladım. Güzelliğime gösterdiğim özeni artırdım: On beş günde bir berber, daha dikkatli makyaj: Gözkapaklarını hafif yeşile gölgeleyip, dudaklarına belli belirsiz ruj sürdün mü, ortaya başka birisi çıkıyor. Bu çıkan, ötekinden belki daha az gerçek ama, daha sonuç alıcı olduğu kesin. Deneyle saptanmış bu.

Ekrem'le ilişkimizin gelişmesi de doğruladı. Gerçi söze dökülmüş bir şey henüz yok, ama daha sık birlikte çıkıyoruz. Nereye gitsek, daima gereksindiğimizden fazla parası olduğunu görüyorum. İtiraf ederim ki, bu bana güven veriyor. Hiçbir şeyin üstüne fazlaca düştüğünü görmedim. Belki biraz spor ilgisini çekiyor, daha çok futbol. Ha, bir de makineler, tarımsal, donatım makineleri: Traktörler, biçerdöverler, filan. Hepsi bu. Öğretimini umursamıyor, sınavları sırasında fakülteye uğramadı, dert de etmedi. Bu kayıtsızlığından, kaygılanıyorum.

Çünkü, başbaşa geçirdiğimiz aylara rağmen rollerimiz değişmiyor. Arkadaşlığımız yine arkadaşlık, sadece arkadaşlık. Ekrem bana aldırış etmiyor, kendimi bir türlü ona benimsetemiyorum. Zayıf noktasını bulabilsem, benimseyecek ama, o noktanın ya altındayım ya üstünde, hiçbir zaman göbeğinde olamıyorum. O kadar ki, yaz sonuna doğru bir gece, Concorde Meydanı'ndan Etoile'a doğru yürürken, Ekrem'in erkekliğinden kuşkulandım. İster misin acıklı halk piyeslerindeki 'iktidarsız' zavallılardan birisi olsun? L'Arc de Triomphe'un tepesinde, vahşi bir yağmur hazırlığı, delibozuk şimşeklerini büyük bir hızla üreterek, paldır küldür gelişiyordu. Nereden peydahlandılarsa, birtakım obur bulutlar, hayasızca saldırıp uzakta yakında titreşip duran alçakgönüllü yıldızları, hapır hupur yediler. Savruk bir rüzgâr, havayı yapışkan bir nemle dolduruyor. Ürpertici, zaman zaman üşütücü bir serinlik, sıra ağaçların arasında, ıslak ıslak süzülüyor. Herkeste bir telâş, kimse gözünü gökyüzünden alamıyor, bastırdı mı, bastırıyor mu? İlk damlaları kollayarak, çabuk çabuk, yakın kahvelere kaçışıyorlar. Selli sulu bir sağanağın, fosforlu dev bir kırkayak gibi, pırıl pırıl yaklaştığını görüyoruz. Direkten direğe atlayan, küstah elektrik kokuları. Göğün böyle ikide bir yarılması yok mu, çocukluğumdan beri beni korkutur. Ekrem'e sokulmuşum. Yağmur indirince, beni ceketiyle örtüp kucaklayarak en yakın kahveye kadar taşıdı. Avenue Wagram'da camları buğulanmış bir kahve, ağzına kadar yağmur kaçaklarıyla dolu, hepsi sırılsıklam, her kafadan bir ses çıkıyor; yağmurun heyecanını bastırıyorlar.

Ekrem işte bu kötü havada, bu yakışıksız yerde, artık umudumu kestiğim şeyi öneriyor: Evlenmeyi. Neye uğradığımı şaşırmışım! O hep öyle uzak, öyle soğuk, yalnız sesinde can sıkıntısından mı, türünü kimsenin bilmediği sinsi bir sevinçten mi doğduğunu kestiremediğim bir titreşim. Bakışları dağılıyor, fırt fırt, kırlangıçlar gibi; bu dağınıklık, o müthiş fatih profilini de dağıtıyor tabii. Sözcükleri kuşkusuz iyi seçilmiş, açık seçik, ciddi ve inandırıcı, gel gelelim,

ne içerdikleri öneriye uygun düşen bir görkemleri var ne de coşkulan:

— sınavlara girmediğimi biliyorsun Jeanne, sonuncu hakkımdı, eylülden itibaren döviz alamıyorum, bu beni Türkiye'ye dönmeye mecbur ediyor. Karım olmayı kabul edersen, birlikte gideriz. Oradaki durumum seni rahat ve kaygısız yaşatmaya elverişlidir.

Şimşekler, asit yeşili kalemleriyle, aceleci ve kalleş, kahvenin camlarını üstüste imzalıyorlar. Yaşadığımız önemli bir an. En ufak bir duraksamamın, açığa vurulmamış bir red olarak yorumlanacağını seziyorum. İyisi mi, büyük oynamalı, gözümü kırpmadan kabul etmeliyim. Öyle yaptım. Garip şey, sesimi hiçbir zaman bu kadar yadırgamamış, bu kadar bed bulmamıştım. Ekrem bana gülümsüyor ya, yeter; Ağır ağır genişleyen, ciddi ve değişik bir gülümseme. Sonra öpüşüyoruz, vücutlarımız ilk defa doğru dürüst birbirine değmiş oluyor: Tadına doyulmaz bir gevşeme içindeyim, sarhoşluğu andıran bir içlenme!

O gece, ilk sevişmemiz. Ekrem beni yapay, öyle olması önceden tasarlanmış bir hırsla öpüyor. Ben, yarım yamalak karşılık veriyorum. Hemen hiç tad almadan. Gökte incecik, bilenmiş bir hilâl, gecenin yeşil ipek dokumasını, akla ziyan bir hızla kesip biçiyor. Yıldızlar bir daha yaklaşmayı denediler, yine olmadı: Koca Seine, sırmalı puslarını ağ gibi germiş, hepsini içinde kaybediyor. Penceremiz açık. Sokakta türlü sesler: Çapkın bir akordeon, radyo çığlıkları, klaksonlar... Hepsi içiçe girip öyle uyumlu birbirine karışıyor ki, kulağımıza kadar ulaşan, dinlemesi hoş bir uğultu. Paris'in damarlarında dolaşan, kanın uğultusu mu?

Ekrem bir ara gitti, pencerenin önünde durdu. Çıplak ve terli. Dışarıdan vuran ışık, vücudunun çizgilerini yaldızlıyor. Onu giderilmez erkekliği, sert ve kıvırcık kıllarıyla böyle karşımda görünce korktum. Sanki onda gerektiğinden fazla, üstesinden gelinmez bir şeyler gizli. Hiç değilse, ben öyle sanıyorum. Beni korkuya saldığı kadar, kendimden de geçiriyor bu. Aklımı karıştırıyor.

Sevişmeye o başlamıştı, -beklenenin tersine- ben bitirdim. Çünkü herkese ve her şeye tepeden bakan kılıç profili 'Prens', aslında, yumuşak bir erkek: Sevmekten çok, sevilmekten hoşlanıyor. Eksiklense, pek belli etmek istemese de, bu böyle. Sevmiyor, sevdiriyor. Öpmüyor, öptürüyor. Hatta okşamamı ve öpmemi, öyle inceliklerle kışkırtıyor ki, bir ara eşcinsel olmasından bile kuşkulanıyorum.

Yağmurdan kaçayım derken, yoksa doluya mı tutuldum?)

GECEYARISINI epeyce geçmişti, fırlayıp uyandım. Akıl alır mı? Birisi beni Türk adımla çağırıyor:

"— Leman, hişt Leman, hâlâ uyuyor musun? Hadi kalk koca tembel..."

Bir an, Haco Hanım'ın sesine benzettim, öyle değişik, güleç bir ses, insanın sıcacık içine işleyen. Olacak şey mi? Şehvet kırmızısı bir aydınlıkta yüzüyorum, hem nasıl bir yüzmek; elim, kolum, bacağım birbirinden ayrılmış, gövdem dağılmış gibi bir hisle! Fazladan çıldırtıcı bir gerilim, iç kulağımda ince ince uzayan bir deprem titreşimi, oldukları yerde çat çat kopan sinirler.

Kırmızı aydınlığın silinmesi, telefonun ziline denk geliyor. Sanki biri, ötekinin nedeni. Değil elbet. Bir süre, tam bir karanlık içindeyim. Bu karanlıkta, kol saatimin fosforlu kadranı, kimyasal bir kesinlikle belirdi: İkiye beş var!

Telefona, saçma bir yanılsamayla sarıldım: Telin öbür ucunda, ateşli canlılığı, delikanlı heyecanıyla Haco Hanım'ı bulacağım. Bu da olmayacak şey! Arayan yine o ses, hani cinsiyeti belirsiz, kırık dökük, hafif sürçen. Yorgun ve umutsuz bir havailiğin, ufacık gülüşlerle, içinde çiçek açtığı:

— ... alo, kiminle konuşuyorum? Kermo, sen misin?

Sarhoş galiba, arkasında yolculuk özlemleri, yurtsamalar uyandıran, kapalı bir pavyon atmosferi: Bal kıvamında Arjantin tangoları, içli bir gitar, biraz alkış.

— Hayır, diye cevap verdim. Kermo değil, karısı.

Ufacık durakladı, arkasından alaycı bir tını ayarlayarak:

— Hoppala, yine mi siz? dedi. İster karısı olun ister ol-

mayın, orası beni ilgilendirmez. Yalnız şunu bilin ki, bu tarz şakalardan hiç hoşlanmam.

— ben de! Hele geceyarısından sonra yapılırsa!..

— O ne demek. Kermo'yla içlidışlıyız biz, canımın istediği zaman ararım, alışkındır.

Boğazıma bir şey düğümlendi, densizliğin bu kadarı beni hırpalıyordu. Birden boşanıverdim:

— siz bana baksanıza, öldüğünü söylemedim mi, intihar ettiğini? Türkiye'den bunun için geldim, anlamıyor musunuz? Yirmi yıllık karısıyım, son defa yüzünü bile göremedim. Adım Korkut, -onun adı-, Leman Korkut, onun için asıl ben size sormalıyım: Kimsiniz? Hangi cüretle, vakitli vakitsiz telefon edip, beni rahatsız ediyorsunuz?

Sert ve hızlı konuşmuştum. Cevabı, dipteki müziğin daha derinleştirdiği, uzun bir sessizlikten sonra geldi:

— ... fakat bilseydim ki!

Telefonu kapatıyorum. Konuşma bitti. O ne, birini mi boğazladılar? Hayır, kırmızı şehvet aydınlığı olanca şiddetiyle dönüyor. Komşudaki ışıklı reklamın marifeti: Yatarken, salonun perdelerini çekmeyi unutmuşum. Yine de kalkmıyor, kendimi kızıl kırbacın sessiz işkencesine bırakarak, yatağımda kalıyorum. Ağzımda tuzlu bir tat büyüyor: Başımı her çevirişimde, yastığımın yanağıma teması ıslak. Uzanıp aynayı aldım, sebebi anlaşıldı: Farkında olmadan ağlamışım. Gözyaşları, bembeyaz suratımda hızla kayıp, çenemden damlıyorlar. Bunu görmek beni daha kederlendirirse, haksız mıyım?

Tekrar uyuyamayacağım. Yataktan çıktım. Evin içini nemli bir serinlik öylesine kaplamış ki, o dakika ürpermelerin örümcek ağına düşüyorum. Salona geçip, perdeleri çekmeliyim. Ondan sonra ne kadar ışık varsa yaktım, böylelikle ışık dengesini sağlamış oldum; ama beni bitiren öteki dengeyi nasıl sağlayacağım? Ruhsal dengemi? İçimde, ta içimde bir yerlerimde, o cinsiyeti belirsiz ses, serseri bir satır gibi dolaşıyor, adeta bağırsaklarımı doğruyor.

"— Kermo'yla içlidışlıyız biz, canımın istediği zaman ararım, alışkındır..."

Çok kolay anlaşılabilir nedenlerden, bu sesle, portresi bana dargın dargın bakan kırkmalı genç kız arasında yerli yersiz bağlantılar kuruyorum. Kadınlığım, tırnaklarımın ucuna kadar, her yanıma egemen olmuştu. Kadındım işte, herhangi bir kadın, bir adamın karısı; bu beni çılgına çeviriyordu. Beni bir başkasıyla aldattığı için Ekrem'den tiksiniyor, öldüğü için gözyaşı döküyordum. Simetrisi denk düşmeyen iki kopyam, bir kere daha birbirine çakışmıyordu. Hiç çakışmıyordu.

Sıcak bir şey içsem, başımı toparlayabilir miyim? Bir Türk çayı demlemek, birden, gözüme tek kurtuluş çaresi olarak görünüyor. Kolları sıvayıp işe girişiyorum. Kendimi verirsem, acımı da unuturum belki. Yazık, kâğıt torba içindeki çay yeterince dem vermiyor. Zaten demlik de porselen değil. Bereket, sonuç korktuğum kadar kötü çıkmadı. Pekâlâ içilebilir. Sonra oturdum; besbelli zenci, kelleyi kazıtmış görünmez devlerin; kalın dudaklı canavar ağızlarıyla, üfleyip şişirdikleri, bir Paris gecesinin eteklerinde, çayımı içmeye başladım.

Yavaş yavaş içim ısındı, içim ısındıkça rahatladım. Bir cigara içsem, bir kitap çekip avunsam diyorum. Köşede uyuklayan kitaplardan rasgele birine el attım, ne tuhaf, Yunus Emre Divanı çıkmasın mı? Yaldızlı nakışlarla süslü, Doğu yapısı bir cilt, epeyce eski, yıpranmış. Haco Hanım, Türk tasavvuf şairlerinden bazılarını bana tanıtmıştı; Yunus Emre, onların en ünlüsü: Yalın bir Türkçeyle yazmış ama XIII. yüzyılın Türkçesiyle, bu yüzden şiirlerinin tam tadına varamıyorum:

Cennet cennet dedikleri
birkaç ağaç birkaç huri
isteyene ver onları
bana seni gerek seni

Sayfaları gelişigüzel karıştırıp, bazen o şiire, bazen bu şiire takılarak, üstümdeki gerilimden belki gerçekten sıyrılacaktım. Kitabın iç kapağına eğri büğrü çiziktirilmiş o birkaç kelime gözüme ilişmeseydi... Yayvan, genişliğine seyrek

bir el yazısıyla yazılmış. Elbette tanıyorum, kocamın yazısı bu. İlkin, okuduğu şiirlere ilişkin birkaç not almış diye düşündüm. Yanılmışım. Dikkat edince, aceleyle karalanıvermiş bir adres olduğunu saptıyorum: *"Cecile / Galerie des Dieux Vaincus /Bonaparte Sokağı"*.

Kızın adı Cecile'miş demek!

Durur muyum, hemen o sabah bulduğum adrese yollandım. Cecile'iyse, görür görmez tanıyorum. Hayır, tablodaki resmine çok benzediğinden değil, vücudunu boydan boya sarmış cinsel çekiciliğinden. En saf, en masum hareketler, Cecile yapınca, hınzır anlamlar kazanıyordu. Sanki her jesti bilinmez hangi müstehcenliğe bir ima, her bakışı kimsenin tatmadığı cinsel bir tada gizli bir çağrı. İşin kötüsü, bu özelliğinin hiç farkında görünmeyişi. Sahiden farkında olmayabilir mi? Doğrusu, kendi kendime sordum.

Baktım ki postal çeneli, çember sakallı, genç irisi bir oğlanı almış karşısına, saydam ellerini oynatıp, iri çocuk gözlerini açа açа, şakacıktan azarlıyor. Oğlan, baştan ayağa deriler giymiş, deri mont, deri pantolon, deri çizme. Gözlerini kızın gözlerinden alamıyor bir türlü, burun deliklerinin kanatları titriyor. İkisi, galerinin nihayetinde, ayakta dikilmişler: Alçak tavanlı, geceden artakalmış, o uzun ve karanlık, dehliz gibi yerde. Çevrelerinde bütün unutulmuş Tanrılar: Ağır işkencelerden çıkmışı andıran gergin suratlarıyla İnka totemleri; yorgun, mütevekkil ve hoşgörülü Budha'lar; yarı yılan yarı timsah zenci Tanrıları; birkaç Afrika maskesi, Zulu tılsımları, sihirbaz giysileri vs. Karmakarışık bir gurbet yalnızlığı içinde, Tanrıların sefaletinin pazarlandığı acayip bir mağaza ki, fena halde küf, terlemiş zenci ve sperma kokuyor.

Cecile beni bir ölü görmüş gibi karşıladı. Ya da, öldüğünü sandığı birinin hayaleti gibi. O da beni, görür görmez, portreden tanımıştı. Gözleri sonuna kadar açıldılar. Gençlere özgü sakar bir içtenlikle, ellerimi avuçları arasına aldı. Basbayağı bağırarak:

— ... siz ha, dedi. Siz burada ha? İmkânı yok!

Türk adım, İsviçre'deki gölün adına benzediği için mi ne, çok beğenirmiş. Harıl harıl onu hatırlamaya çalışıyor, nedense üstesinden gelemiyordu. Ben işe karıştım:

— Leman, dedim.

Sesim onu çarptı, çarptığını hemen söyledi. O arada bakışlarında kızıl bir tül mü dalgalandı, ben mi öyle gördüm bilemeyeceğim. Kaşlarının kaçıştığını, sesinin ağdalı bir kıvam kazandığını saptadım, ama.

— o nasıl ses öyle, aa bakın, tüylerim ürperdi.

Bıraktığı yerde, bir ağaç gibi uslu uslu duran, delikanlıya dönüyor.

— Rene bak, bu hanımla uzun uzun konuşmamız lazım, her bakımdan önemli şeyler. Patron arayacak olursa, ne yap yap, akla yakın bir yalan uydur: Açılışa filan gitti de, e mi?

O zaman, sözünü ettiği patronun, dedesi olduğunu bilmiyordum: Kurt bir bankacıymış, Hindiçini Bankası'nın önde gelen isimlerinden. Kibar ama açgözlü, tam bir Üçüncü Cumhuriyet işadamı. Onun tek kızı, ipe sapa gelmez bir ressamla evleniyor, Cecile onların kızı, o da tek, çok şımartılmış, ne yasak tanıyor, ne yok, ne yoksulluk! Delilerde görülen bir güven, zenginlere özgü bir pervasızlıkla, minnacık 'cici kız' yaşantısını üretip geliştiriyor.

Sözlerinin ve hareketlerinin görünüşüne uymadığı dikkatimi çekti, üzerinde eğreti duruyor, sanki onları çapı daha düşük, farfaracı bir kızdan ödünç almış. Hani ahlak sözü eden erken gözü açılmış kızlar olur ya, onların birinden. Susunca uyumsuzluk daha belirginleşiyor, kaşla göz arasında ötekinin yerini derli toplu bir kız alıveriyor çünkü, ince, dalgın ve gizemli, ipek saçları omuzlarına dökülmüş, ürkek ağzı uzak pembe bir yıldız.

Yürüyüşü de değişik, sokakta gelip geçenin göz ucuyla süzmesine neden oluyor, belki bilerek salınmasından, her şeye boşvermiş bir edayla çevresini umursamamasından doğuyor bu, belki de hafif kuzeyli, alttan alta meydan okuyan dikbaşlı havasından. Sırtında siyah bir pelerin, nasıl bir pe-

lerinse, uzaktan ona, insanlar arasında kaybolmuş sisli bir vampir görüntüsü veriyor.

Böylesine bakmazlar mı, elbette bakarlar. Yaşadığını duyumsamak, varlığını kendine kanıtlamak için, sanırım Cecile de başkalarından gelen bu ilgiyi gereksinmektedir, gereksiniyor ama küçümsüyor da; çünkü onun, onun seçtiği birkaç kişinin dışındaki herkes sıradan; sıradan olanlarsa, entelektüel düzeyde olduğu kadar, 'beşeri' düzeyde de 'aşağı' bir ırk. Anlaşılan konuşmaya başladığı anda onlara ne kadar benzediğini fark etmemiş, ya da bir söyleyen olmamış: Hele el kol hareketlerini yerli yersiz çoğaltması yok mu, Akdeniz insanlarında görülen geveze jestlerini tekrarlayıp durması, işte o zaman.

Cıgara sunacak oldum, reddetti. Sesinde ancak saldırgan diyebileceğim bir sevinç titreşimiyle:

— içmiyorum artık, dedi. Eskiden, aman Allah, elimden düşmezdi. Sık sık kafayı da çekerdim. Bıraktım. İçkiyi cıgarayı bana bıraktıranın kim olduğunu merak etmez misiniz? Ekrem tabii...

Dirseklerini masaya dayayıp, ilginç başını avuçları arasına alarak, birkaç saniye beni seyrediyor. Büyük bir ressamın nadir bir eserini seyreder gibi, hayran hayran. Sonra içini çekerek diyor ki:

— ne kadar güzelsiniz? O bana güzeldir dediği zaman, kıskandığımdan olacak, pek inanmamış görünürdüm. Doğru söylüyormuş, güzelliğiniz kusursuz, o kadar mükemmel ki, yanınızdaki her kadını hasta edebilir.

Arkasından, kocamın vaktiyle bana yapmaktan hoşlandığı bir iltifatı, kelimesi kelimesine tekrarladı. O an gözleri buğulandı mı, ben mi öyle zannettim:

— insanı dinlendiren arı bir güzellik!

Bu sözleri ağzından duymak, beni yerle bir ediyor. Büyük yıkıldım. Bereket, üstünde durmadı pek, Ekrem'in intiharını yorumlamaya geçti. Yorumlama diyebilir miyim? Çözümlenmesini anlatacak yerde, içisıra sürdürdüğü anlaşılan bir tartışmanın, sonuçlarını aktarıyor. Hem niye bu

kadar hırçın? Bu kadar kendinden emin? Bana çok kızdığından mı sesini yükseltiyor? Bağırınca, o insanın sıcak şarap gibi içtiği sesinin, tizleşip kulakları tırmaladığını kestiremiyor mu?

— intiharının tek nedeni, siyasal umutsuzluğu! Başka laf dinlemem. Son zamanlarda görecektiniz, basbayağı çökmüştü, direnci sıfır, içinden çürüyor. Bir şeye takılmış, önüne gelene anlatır: "Şurada, kafamın içinde, gittikçe hızlanarak dönen, bir buldog köpeği var!" Bence bu, debelendiği siyasal çıkmazın simgesi: Türkiye'ye dönmek, bir bakıma işlemediği siyasal bir suçu, bu suçun getireceği bütün sonuçları sineye çekmek demekti; Fransa'da kalmaksa, ömür boyu bir sürgünün ağırlığını sırtına almak! Çık işin içinden, çıkabilirsen! Hesap adamı görünürdü ya, palavra, dolaysız bir eylemi örgütleyebilecek gücü yoktu, oysa belirli durumlarda istenilen değişikliği sağlamanın tek yolu, dolaysız eylemdir. Bunu yapamadın mı, ne olur, buldog köpeği başlar kafanın içinde fır dönmeye, katlanabildiğin kadar katlanırsın, günün birinde bıçak kemiğe dayanır.

Ellerine dalmışım: Kıpır kıpır parmaklarıyla, gözlerimin önünde, sihirli bir bale: Bazen azametli, hatta yırtıcı; bazen suçlayıcı, fakat çaresiz. Birden söylediklerinden çok onunla ilgilendiğimi fark ettim. Tadım kaçtı. Cecile, sözleriyle diri tutmaya çalıştığı Ekrem'in anısını gölgelemişti.

— eylem dendi mi, hangi koşullar altında olursa olsun, sonuç alıcı tek çeşidini biliyorum: Şiddet! Cezayir olayları sırasında, biz fena alıştık buna, kusurlarını da meziyetlerini de iyi biliriz. Partisini iktidardan alaşağı eden cunta, bunu şiddete başvurarak yapmamış mı? Ekrem de ister istemez öyle yapacak. Başka yolu yok! Beceremezdi ki, vallahi beceremezdi. Eylem pratiği konusunda çok tartıştık, dediklerimi ciddiye almadığını sanıyorum, çünkü ona göre politika birtakım taşralı tüccarların seçim fırıldaklarından ibaretti, iyi politikacıysa bu fırıldakların getireceği kârı cebine atabilen adam.

Neredense başına düşüveren ışık parçası, ışığa bile ben-

zemiyor ama, önceleri düşündüğümün tersine koyu kızıl olan saçlarını çepeçevre tutuşturdu. Gözleri, o çiniden yapılmış iri böcek bibloları, mavi kılcal damarların oyalı ağı ardında, koyudan açığa çeşitli gri tonları arasında sürekli değişiyorlardı: Bir ara, laciverte çalan akşam grisi; bir ara duman rengi; derinliklerinde, hiç beklenmedik yaldızlı çakıntılar! Cecile'e yakından bakınca, tablodaki resmine en çok benzeyen yeri, ağzı; çevre çizgileri kalın çizilmiş, küskün çocuklarınki gibi dışarıya doğru, gül goncasını andırıyor. Yüzünün öteki çizgilerinde, tek tek ya da toplu oyarak, ya fazla ya eksik bir şey kalmış, ama ne? Ekrem onu bilerek, Cecile'e en yakışan, gerçekte en az rastlanılan haliyle, yani susarken çizmiş olmasın? Ancak o zaman, yasak olan ve olmayan bütün hayallerin tartışılmaz kızı izlenimini veriyor da.

— hadi canım, laf, doğru dürüst çizmesini becerebildiği tek portre sizin portrenizdi de, ondan. Ezeli ve ebedi saplantısı. Modeli kim olursa olsun, şaşmaz, ortaya sizin portreniz çıkar, sarışınlığı hafif yosun yeşiline çalan, burnu akıllı bir kadın, bir fırt hüzünlü kocaman aydınlık gözler. İşte o kadar. Kaç kere denedik, ben kaç kere poz verdim, o başka bir şey ortaya çıkarayım diye ne kadar çırpındı durdu ama ne gezer: Gözlerini, ellerini sanki büyüyle size bağlamışlar; hangi kadını, hatta bakın ne diyorum size, hangi erkeği model alırsa alsın, tuvale aktardıkları sizin çizgileriniz, sizin renkleriniz.

Oyun ne zaman başladı, nasıl başladı, hatırlamıyorum; aklımda kalan, bir andan sonra, içten dışa sessiz bir gücün etkisiyle çevresindeki her şeyin (renk, biçim, hacim, cisim) eriyip kaybolduğu; her an biraz daha belirsizleşen bulanık bir fon önünde, Cecile'in gittikçe daha etkileyici tek gerçeğe dönüştüğü! O kadar sessiz başka bir güçse, beni önüne geçilmez, karşı konulmaz bir biçimde ona doğru itiyordu: İnsanın orasına burasına bulaşan nemli bir loşlukla, sanki bütün vücudumla, istemeye istemeye ona yaklaşıyordum. İstemeye istemeye mi? Bu beni telaşlandırıyordu ama ne yalan söylemeli, gizlice memnun da ediyordu.

Sonunda duruma hâkim olmayı başardım. Cecile'i gön-

lümce, sesini ve hareketleri yok sayıp, öyle seyrediyordum. Onu çaptan düşüren ne varsa elenince, durgun bir su aydınlığı ortasında, çıplak ve uysal, ürkmüş bir ağızdan ibaret kalıyordu, hart diye ısırılacak uzak pembe bir yıldız.

— ancak saplantısının merceğinden görebildiği için olacak, bakıyorum, resme elverişli olanaklarınızı da çok kötü değerlendirmiş, sizi kendi gözümle gördükten, bu olanaklarınızın zenginliğini saptadıktan sonra, bunu rahatça iddia edebilirim. Tamam mı? Size bakıyorum, portreniz diye boyadığı tuvalde nelerin aksadığını açıkça görüyorum. Basitleştirmiş sizi, doğanızı değiştirmiş. Saplantısı olanlar böyledir, abartmadan yapamazlar, abartmak için öteki özellikleri görmezden gelmek zorunludur, o da öyle yapmış, sizi iki renge, altın sarısı ve yosun yeşili; iki organa, gözler ve ağız, indirgemiş. Ne yapsın, kafayı taktığı bunlar. Üstelik gerçek bir ressam olmadığından, bunları da doğru dürüst çizemiyor; neden mi, estetik kaygılarla değil, duygularıyla, hatta bakın ne diyeceğim şehvet heyecanıyla çiziyor da, ondan. Allah bilir, yokluğunuzun yarattığı korkunç boşluğu böyle bir kere, on kere, yüz kere resminizi yaparak gidermeye çalışıyordu. Buna sebep oldum, elimden başka bir şey gelmiyordu, sizi çok seviyordu, siz onu umursamıyordunuz bile...

Birden durdu: — ... beni, dedi, dinlemiyorsunuz.

— Evet, dedim, bir süreden beri.

— Onun sözünü etmem, sizi üzüyor mu yoksa.

— ne münasebet, buna muhtacım, fakat siz onun sözünü etmiyorsunuz, kendinizden bahsediyorsunuz Cecile.

Gözlerini eğdi, bu defa ışığa giren kirpikleri tutuştular:

— haklısınız, dedi. Onu seviyordum. Her gün biraz daha kötülediğini; elini kolunu sallayarak, işsiz güçsüz, o kahve senin bu kahve benim dolaştığını görmek, beni o kadar üzüyordu ki; ressamlığını, zorla icat ettim. Önce sinirlendi, omuz silkti, kulaklarını tıkadı. Hiç unutmam, ondan habersiz iki palet, bir-iki fırça almıştım, görünce kıyamet kopardı, sövüp saydı, fırçaları kırdı attı. Fakat resminizi yaparak sizi yeniden yanı başında yaratabileceğini anladığı

gün davayı kazanmış, ama onu kaybetmiştim: Artık resim yapmaktan onu hiç kimse alıkoyamazdı, alıkoyamadı da.

Sustu. Susması, hırçın bir susma da olsa, bana öteki Cecile, o derli toplu genç kız üzerinde hayal kurma fırsatını veriyor: Sözde okşuyormuşum, elimin altında evcilleştirilmiş bir leopar yavrusu: Öyle ürkütücü, o kadar uysal! Mavi damarlarını seçebildiğim teni, düpedüz saydam, ufacık bir dikkatle kan dolaşımı izlenebiliyor. Asi kırkmaları, sis grisine çalan ustıruplu boyanmış gözleriyle yüzü, büyüyüp büyüyüp çevremi öylesine kaplamış ki, parmağımı oynatsam bir yerine çarpacağım. Sanki dev bir perdeye, görüntüsünü sinemaskop yansıtmışlar, ağırlığı altında eziliyorum.

Daha dokunaklı, daha içten bir sesle de olsa, konuşmaya başlar başlamaz, sihir bozuldu.

— gevezelikten hoşlanmazdı, öyle mi? Yurt özlemi yüreğine düştüğü zaman görecektiniz: Susmak bilmiyordu hiç! Ne var ne yoksa, en küçük ayrıntılarına kadar, hepsi belleğinde, en akla gelmez şeyler bile! Mutlu olduğu bir akşam; vicdan azabı çektiği bir gün; yaz geceleri, annesiyle baş başa, geç vakitlere kadar oturduğunuz kameriye; burnunuzdaki hanımeli kokusu; annesinin sevgili kedisi Haydut, hani ihtiyarlıktan gözleri görmez olmuş, siyah kedi... Anlatmakla yetinse, neyse, hayır yetinmiyor, şu ya da bu, filan ya da falan zaman nasıldı? ille gösterecek. Alır eline kalemi, ince ince desenler, türlü krokiler çizer: Bak işte şurada, çamların siyah dantelden çadırı altında fıskiyeli havuz vardır, içinde sessiz sedasız çoğalan kırmızı balıklar. Ha, şurdaysa, dosdoğru denize çıkan, iki yanı ağaçlıklı yok: İmbata açık, imbat dediği orada ünlü bir rüzgârmış galiba, tuzlu, enginlerin başdöndürücü kokularını taşıyan, gün hatunlarının görkemli kıvılcımlarıyla yüklü... Bakın, benim tabiatım kötü, sevdiğim her şeyi benimser, kendime mal ederim: Onun yurt özlemiyle sıraladığı bu manzaralar bende birikiyor, ileride onunla yaşayacağım ortaklaşa hayatın görüntüsünü oluşturuyordu. Siyasal bir af umuyorduk hep, çıktığı gün kalkıp birlikte oraya gelecektik. Hem de, size rağmen!..

Daldı, uzunca bir zaman sustu: Sessizliği, her yöne çekilebilecek anlamlarla doluydu. Arkasından:

— yazık ki, dedi, sandığımdan da zayıf ve kofmuş, belki de korkak: Rüyamız gerçekleşmeden, çöküverdi.

Kocamdan böyle söz etmesi beni irkiltmeli mi? İrkiltmiyor, merakımı uyandırıyor. Bu yüzden:

— ona, diye sormaktan kendimi alamıyorum, kızıyorsunuz?

O kızıl tül, bakışlarında pırıl pırıl dalgalandı mı, öyle mi gördüm? Kavgacı ve haşin, hiç duraksamadan karşılık verdi:

— kızarsam haksız mıyım? İntiharı, hayallerimin çoğunu koparıp attı: O gün bugün, kendimi ne zaman yoklasam, hayatımda bir boşluk! Derinliği beni ürperten bir boşluk bu! Genç bir kızın hayatında böyle bir boşluğun açılması ne demektir, hiç düşündünüz mü? Moral denge diye bir şey bırakmıyor, her şeyiniz allak bullak!

Hem onu dinliyordum, hem hayalimde az önce başladığım gizli oyun, aynı tekdüzelikle sürüp gidiyordu. O ve ben, sözde parıltılı ve geniş yüzeyler üzerindeymişiz. İkimiz de çırılçıplak. Ağır ağır, ama insanın içini bayıltan, epeyce de tahrik eden bir ağırlıkla, birbirimize yaklaşıyoruz. Vücutlarımızın birbirine değmesi olasılığının kesinleştiği an, hop! yeniden ve çabucak, eski yerimizdeyiz. Elbette tekrar, bir defa daha, belki bin defa daha, aynı ağırlıkla aynı yakınlaşmayı sürdürmek için.

Tabii asıl katlanamadığını başka bir şey oldu. Öğrenci kahvesi havalı bir çukurdan çıktığımızda, bir de baktım ki ahmakça, hatta mutlu bir hayranlık içindeyim. Bu hayranlık, içinden çıktığımız dakikalara ilişkin dekor ve ayrıntılarda inanılmaz bir belirsizlik, bembeyaz bir bellek boşluğu; buna karşılık, Cecile'e ilişkin görüntülerin irkiltici netliği ve çokluğu biçiminde ortaya çıkıyordu. Başka türlü acaba şöyle söyleyebilir miyim: Cecile'in gö ıntüsü, belleğimde, çevresindeki her şeyi çoktan silip süpürmüştü.

Le Pont des Arts'da ayrılırken, o anda kendimizi içten iki dost, gelecekteyse iki suç ortağı hissettiğimizden midir

nedir, öpüşüyoruz. Hayret, akşam olmuş bile, donuk bir sonbahar akşamı. O ve ben, birbirimizde çok çekici bulduğumuz, henüz aydınlığa çıkaramadığımız özelliklerle uğraşırken, zamanı unutmuşuz demek. Zamanın, usanç verici ve soyut egemenliğinin dışına çıkmışız. Bunu şimdi fark etmek, ikimizi de hem şaşırtıyor, hem mutlu ediyor. Şaşkınlığımız sevinçle dolu, mutluluğumuz hayretle! Paris, yanmaya başlamış, düşmekte olan koca bir Zeplin. Seine tarafından, aslında olmayan bir yangının, gizemli çıtırtıları. Seine, tepesine yağan ateşten korunmak için, daracık yatağında çırpınıp duran, bir mitologya yılanı, soğuk bir engerek.

Cecile, nasılsa sustuğundan, o mutsuz vampir havasına tekrar bürünmüştü. Dudakları, karanlık bir kan yalamış, koyu kırmızı. Tam ayrılacağımız sıra, önce de yaptığı gibi, beni bir kere daha hayran hayran seyretti: Sanki bu işin uzmanı da, ünlü bir ressamın şaheserini değerlendiriyor. Artık iyice antrasit grisine dönmüş gözleriyle, uzun kızıl kirpiklerinin alevleri arasından, beni süzüyordu.

— ah, dedi, size neler neler anlatmayı kurmuştum; çok daha ciddi, çok daha önemli şeyler! Onları söyleyeceğime liseli bir kız gibi davrandım. Abuk sabuk konuşarak başınızı ağrıttım.

Ya da: — portrenizi ben yapacak olsaydım, daha yumuşak, daha munis renklerle yapardım: Güzelliğinizin yapısı, başka türlüsünü kaldırmaz. Kaldıramaz ki...

Kısacası, başka bir randevu kopardı. Kopardı diyorum, çünkü razı olmamalıydım. Fakat elde mi? Rıhtımın sisleri arasında, onu yarasa peleriniyle ardımda bıraktığım an fark ettim ki, benliğimin yarısı benimle gelmemiş, onun yanı başında kalmıştır. Bunu, gelecek günler için, iyi bir işaret sayabilir miyiz? Hele kocamı sevdiğini söylemesinin de, kocamın bana tutkusunu belirtmesinin de, kılımı kıpırdatmadığını ekleyecek olursam? Bana öyle geliyordu ki, anlattıkları başka bir yaşantıya ait gülünç çocukluklardır, hiçbir beşeri anlamları da yoktur.

Hayli hafiflemiş, oldukça neşeli, Sebastopol Bulvarı'na

saptım; köşebaşlarına dağılmış Paris'in ölümsüz yosmaları, gecenin kapıları önündeki nöbetlerine başlamışlardı. Feci, aslında yok bir yangın tarafından, için için kemirilen; çatırtılarını her taraftan duyduğumuz; hep aynı, morla eflatun arası gece! Sadece bildik müşterileri yüklenmiş, bütün ışıkları fora, kör okyanusta bir milyoner yatı gibi pırıl pırıl üstüme gelen, birkaç açık kahve. Köşede, arabanın biri, gözle görülürcesine eskiyor. Arkasında, boynu fularlı kapı gibi bir zenci, yosmanın biriyle pazarlığa dalmış. İki savaş arası filmlerinden fırlamış bir yosma, saçları platin beyazı, kaşları hiç yok, elinde cıgara, yorgunluktan dökülüyor. Zencinin uğursuz sesini duymayabilsem, ne olur?

Les Halles durağına ayak bastığım an, alarm verildi. Garip şey, kimse farkında değil. Canavar düdükleri yaralı hayvan böğürtüleriyle uluyorlar. Karanlıkta fosforlu duyargalar gibi dolaşarak Stuka'ları araştıran ışıldakları görüyor; Stuka'ların gittikçe yakınlaşan uğultularını duyuyorum. Kimsenin kaçıştığı gözüme çarpmadı ama Hal dolayları bir anda boşalmış, kimsesiz, kaderine terk edilmiş. Bela başımda geziniyor, evet! Ben yapayalnız, insanların uzağında, elim kolum bağlı, ne yapacağımı bilmeden, ortalardayım. Babaannemin o gülünç dersini, ezberimden tekrarlaya tekrarlaya:

"— adım Mercier Mauricette, Calvados ilinde doğmuşum, Bayeux'de..."

Gerçekte, çözmeye kalkıştığım sırrı çözemediğimi, sonra, hem de epeyce sonra fark ettim. Galerie des Dieux Vaincus'ye beyhude gelmiştim, çünkü bu geliş, geceleri ikide bir telefonla beni uyandırıp dehşete düşürenin kimliğini öğrenmeme yaramamıştı. Öbürünün habersiz göründüğü olayı -Ekrem'in intiharını- bildiğine göre, Cecile olamazdı bu. Şu halde şehirde, kocamla yakın ilişkilere girmiş, bir üçüncü kişi yaşıyordu.

İyi ama kimdi o, nerede bulunurdu?

UFACIK ayaklarıyla, sessiz, tüyden hafif yürümüş olmalı: Gelişini hiç duymadım. Kadını yanı başımda görüverince, şaşırışım bundan. Kalın miyop gözlüğünün ardında, iki çekik göz: Soğuk ve anlamsız. Koyu menekşe rengi, minnacık bir ağız. Parmakları ince ince, tırnakları çok uzun, çok da sivri, narin eller. Vietnamlı olabilir mi? Belki Kamboçlu. Farkında olmadan, iki adım geri çekilmişim. İrkildiğimi sezdi, öteki yüzünü gösteriyor: Buz gibi gülümseyen, son derece nazik bir yüz:

— ... sizin için ne yapabilirim, Madam?

Beni rahatsız eden ne? Bakışlarının gülümsemesine katılması mı? Gözlük camlarının her şeyi eğip büken aynasında, beton avluyu döven şakırtılı yağmuru, küçüldükçe küçülen trençkotlu sarışını görüyorum: O sarışın, benim.

— Rahatsız ettim sanırım, Mösyö Uçarı'yla buluşacaktık da!

Bakışları sertleşti: — özür dilerim Madam, Mösyö Uçarı ancak erkek dostlarını kabul edebilir, kadınları asla!

Sözünü bitirmeden, bir kapı açılıyor; sıska bir adam, adamakıllı buruşuk: Gözünde, geçen yüzyıldan kalma entelektüel gözlükleri, çenesinde anarşist sakalı. Islık ıslığa, boğazlanan bir adam sesiyle, işe karışıyor.

— buyurun, buyurun rica ederim! Yanılmıyorsam, Madam Korkut olmalısınız?

— ... evet!

— odasında sizi bekliyor, 9 numara, salondan ikinci kapı.

Merdivenlere doğrulduğum sırada, Annam'lı güzel bir kadın kılığına girmiş tepeden tırnağa dikenli kirpinin, bakışlarıyla ihtiyara yıldırımlar yağdırdığını gördüm. Ne kadar korkutmuş olmalı ki, inmek üzere olan bir tokattan suratını korumak için, adamcağız ani bir savunma içgüdüsüyle sol kolunu havaya kaldırmıştı.

'Paşa' Nuri'ye gördüğümü çıtlatacak oluyorum; o, sonunu beklemeden, her ikisini de, akla durgunluk veren; -yarı gerçek, yarı hayal, fakat daima sürükleyici- hikâyelerinden birisine, kahraman yapıyor:

— müşahedeniz fevkalade yerindedir, ne isabet, ne isabet! Bunlar karı koca oteli işletirler, her ikisi de birer hilkat garibesi! Yekdiğerine bu derece intibak edebilen bir çift daha görülmemiştir, mütekabil nefretlerinin esbab-ı mucibesi de budur yani! Hayatları, bir manada tahammülfersa bir angarya, bir cezai müeyyide; bir manadaysa, hicabaver, itirafı gayr-i mümkin bir zevk! Evet, evet, bunu size ben arzediyorum; ben ki bu aşağılık mağarada on beş senedir ikamet etmekteyim, onların en ufak teferruatına kadar tetkik ve mütalaa eylemiş; dikkat ve soğukkanlılıkla, mahiyetlerini tesbit etmişimdir. O sakallı bücür, Mösyö Roger, *masochiste'in* teki, nah elimi kalbime koyarak söylüyorum, *masochiste'in* bu derece halisine nadiren rastlanır. Divane canım, sıska vücudunu kırbaçlatmaya bayılır, eziyet dedin mi ağzının suyu akar. Gelelim kadına, malum-u âliniz, kadından pek *sadique* çıkmaz, hele böylesi hiç; dikkatinizden sivri tırnakları da, ince çelik topuklu iskarpinleri de, eminim ki kaçmamıştır. Ah ah, o ne müthiş bir mahluktur bilseniz!.. Mesela ihtiyardan anadan doğma soyunmasını, boylu boyunca yere yüzükoyun yatmasını ister. Emrediyor yani! Bilahara çelikten iğne topuklu iskarpinleriyle, çıkar herifin üstünde yürür, bilhassa but nahiyesinde, hem de kan çıkarıncaya kadar: Siyah, sümüğe benzer bir kan! Hele kırbacını eline aldı mı, Allah muhafaza...

Hadi kıs kıs gülmeye durdu, sanki koca bir çocuk, utanıyor. Yağlı bıyıklarının arasında, yarı anlaşılır, yarı anlaşılmaz kelimeler:

— affınızı istirham ederim yenge, zaaf bu bendeki, önüne katiyyen geçemediğim bir zaaf: İnsan karakterlerinin tahlilini yapmaktan nefsimi alamıyorum, vaktiyle kendimi edebiyatçı olmaya hazırlamıştım, o zamandan kaldı herhalde.

'Mağarası', buğulu geniş camları gözyaşına boğulmuş, yüksek tavanlı bir oda. Aydınlığı kükürt sarısı. Boğucu, ıslak bir sıcak her yeri kaplamış. Sanki içeride az önce çamaşır yıkamışlar. Su buharı olduğu gibi kalmış. Duvarlar, bir âlem: Gazete kesikleri, şuradan buradan koparılmış resimler, hatta fotoroman kareleri. Falan ya da filan 'tarihi' olayı bildiren gazete manşetleri dikkatimi çekiyor. "Stalin Öldü", "De Gaulle Yeniden İktidara Geçiyor", "Türkiye'deki Askeri Darbe!" Çok büyütülmüş, ince ince ayrıntısı işlenmiş, renkli böcek desenleri: Çeşit çeşit arılar, hamamböcekleri; renk renk, boynu bükük, bir sürü kelebek. Resimli salon dergilerinden sayfalar: "B.B. Otuz Yaşına Giriyor", "Marilyn İntihar Etti", "Fabiola Hamile" En ünlü resimli romanlardan, birkaç bant: Hoşmemo, Profesör Nimbus, vs.

Kitapları, bitpazarından alındığı belli portatif raflara, özensizce dizilmişti. Yatağının üst tarafına düşüyor. Aralarında neler yok ki? Büyük bir çoğunluğu Arap harfleriyle basılı Divanlar, Fransızca komünist broşürleri, iki Lenin, Herzen ve Neçayev'den birer 'seçmeler' kitabı. Geniş ve yüksek yatağı, muazzam bir şey, odanın hemen hemen yarısını zaptediyor, üstünde tüylü Siirt battaniyesi, pufla yastıklar.

'Paşa' Nuri, incelemek istedikçe gülünçleşen şişmanların, abartılmış kibarlığıyla bana ev sahipliği etti, çay sundu: Çok sıcak, koyu tavşan kam, demlemekten tadı buruklaşmış bir çay. Odanın yayvan geniş -o da nedense tüylü- tek koltuğuna gömülmüş, dalgın, çayımı yudumluyorum. Ağlamaklı camların ardında, bardaktan boşanırcasına yağan yağmur, ele avuca sığmaz gümüşten ağını dokuyor. İnsanı serseme çeviren bir şakırtıyla.

— siyasi ümitsizlik mi, hah ha hah, ilahi yenge, eğer şu fani dünyada siyasi ümitsizlikten ölünseydi, muhakkak ki ilk ölen ben olurdum: On yıl evvel Nâzım Hikmet'in kurta-

rılması için Üniversite Sitesi'nde imza topluyordum. Şair açlık grevine yatmıştı. Biz, heyecan içindeydik. Netice, diyeceksiniz? Netice ortadadır, yani! Bir müddet sonra, filhakika şair kurtuldu, lakin bendeniz ömrübillah mimlendim, memlekete dönemiyorum, hakkımda bilmem kaç ihanet-i vataniye davası ikame etmişler! Ekrem giysi siyasetin s'sinden bihaber bir arkadaşın, böyle bir bedbinliğe düşüp de intiharını, benim havsalam almaz. Müsaade-i âlinizle, gülerim buna!

Düşüncelerimiz uyuşuyordu. Kocamın siyasete nasıl 'atıldığını' gayet iyi hatırlıyorum. O zamanlar Türkiye'de -hâlâ öyledir ya!- partili bir işadamı, partisiz bir işadamına oranla, çok daha elverişli durumda bulunurdu. Hele milletvekili seçilebilirse! Ekrem'in gözünü hırs bürümüştü ya, Ticaret Odası Başkan Vekili olduktan sonra, böyle bir fırsatı kaçırırsa, aptallık etmiş olacağına hükmetti. Olayı sadece 'iş' açısından değerlendirdiğini, bu yüzden ileride başına gelebilecek belaları hiç hesaba katmadığını sanıyorum. Bana gelince, Haco Hanım'ın ölümüyle yıkılmıştım, olaylar tamamıyla dışımda kalıyordu. Ekrem'i uyaramazdım.

— ha bakın, buldog meselesi çok daha ciddi. Muhteşem bir yaz gecesi, Pere Duparc'ın masmavi kahvesinde, bana böyle bir şeyden bahsettiğini, katiyen unutamadım. Hassaten kedere garkolduğu günlerde, 'rahmetli' teselli bulmak maksadıyla bu kahveye gelip, Amerikan bilardosu oynamaya bayılırdı. Avunuyor yani, zihnini meşgul ediyor. Bana aynen şöyle demişti: "Paşa, gözlerime bak, dikkatli bak, gayret edersen, kafamın içinde korkunç bir buldog köpeğinin, kuyruğunu ısırmak istercesine fırdöndüğünü görebilirsin. Soluk soluğa." Hakikati itiraf etmek icabederse, söyledikleri beni endişeye sevketmiştir, lakin bunu belli etmedim, bir latife telakki ettim, hafızam beni aldatmıyorsa, hatta köpeğin sıhhatine kadeh kaldırmıştım...

Bir dakika geçiyor geçmiyor, iri açılmış gözleri, kıpır kıpır bıyıklarıyla, az önce söylediklerini kökünden yalanlıyor:

— yok yok, buldog olur mu canım, hakikati söyleyelim yani, zihninde dönenler Mevlevi dervişleriydi: Rüyadan

farksızdı, beyaz ve uzun. Bir müddettir, esasen nereye baksa onları görür olmuştu; önüne gelen yere desenlerini karalıyordu.

Koku görüntüden önce belirdi, varlığını öyle büyük bir yoğunlukla duyumsattı ki; onu, dolambaçlı ve tembel bir bulut halinde odada dağılırken, handiyse somut olarak gördüm. Tömbeki kokusuna alışkındım ama burada fena halde yadırgadım. 'Paşa' Nuri'yi keyiften ağzı kulaklarına varmış; elinde nargilenin marpucuyla algıladığım an, bindirilmiş bir görüntü olarak, Haco Hanım belirip bana gülümsemez mi? Üstelik en beğendiğim, en unutamadığım haliyle: Şen, şatır, tetik üstünde!

(En üst kattaki odası, çamların siyah zirveleri üzerinden batan güneşin tutuşturduğu, engin bir deniz manzarasına hükmederdi: Pencerelerinde hayallerden örülmüşe benzer uçucu ve hafif dantel perdeler; yerde, divanın üzerinde, duvarlarda, halılar: Buhara, Sivas ve Isparta halıları: Boru çiçeğine çalan morumsu lacivert, lale ezmesi kırmızı ve ördekbaşı yeşil, imgelem çiçeklerinden derlenmiş bir masal bahçesi. İki pencere arasında, kadife yastık kalabalığına boğulmuş, koskoca bir divan. Haco Hanım bu divanda yarı uzanmış olurdu hep, ayağında şalvarı, sırtında sim işlemeli mor cepkeni, elinde billur nargilesinin kehribar ucu. Zaman zaman, düşünceli, hatta kaygılı bir yüzle bir-iki nefes çeker; o arada sanki birbiriyle didişen zavallı fanileri, bir de her yerde hazır ve nazır olan, ezeli ve dokunulmaz gayb âlemini içinden geçirirdi.

Durup dururken bir kahkaha atmasın, silah atıldı sanırdınız: Öyle gür, o kadar yürekten güler: Bütün dişleri altın olduğundan, çevresi o dakika bir kuyumcu aydınlığına boğulmuştur. Mütareke'den hemen önceki aylarda, Şam'da Ermeni bir dişçi böylesinin çok daha iyi olacağına onu inandırmış. O gün bugün, gülecek olmasın, bütün duvarlarda halka halka altın yansımaları. Bazen de başını hafif sallayıp, çevresini masmavi kuşatmış tembel dumanları dağıtarak, Kur'an-ı Azim-üş-şan'dan mırıl mırıl sureler okur;

kim bilir hangi 'rahmetli' için bir dua, belki bir hatim; gözlerini yumunca, kuytularında kıvılcımlar kaynaşan delici bakışları kaybolduğundan, kısa, sert ve simsiyah kirpikleri, inanılmayacak büyüklükte bir önem kazanmıştır.)

'Paşa' Nuri önce sessiz bir görüntü olarak, biraz bulanık, meydana çıktı; giderek netleşti, sesi duyuldu. Fakat ter içinde yüzüyor, beni bir an dalgın görmekten alınmış olsa da, çene çalmayı kesmemiş:

— hayatımı mahvettim, bunda tek şüphe yok, kamilen mahvettim: Başımı öyle muazzam bir belaya soktum ki, bizim oralarda dedikleri gibi, bundan ancak ayaklarım önde çıkabileceğim, bir cenaze olarak yani. Nasıl idame-i hayat ettiğimi tahmin edebilir misiniz? Ayyaş, fakat meşhur bir desinatörün desenlerini, onun yerine çizerek. Arzedebildim mi, bilmem? Herif mücerret ayyaş olsa, neyse, fazladan hilekâr, nekes ve edepsiz: Paramı asla gününde ödemez, bana cehennem azabı çektirir, koridorlarda çoluk çocuk gibi gözyaşı dökmeme sebep olur. Verdiği miktar mühimce bir şey olsa, yüreğim yanmayacak: Parça başına yüz, bilemedin iki yüz frank: Sadaka yani! Evet, gözlerimi harabeden, böyle nankör bir mesaiye karşılık, verdiği bir sadakadır. Çünkü bilmem hiç merakınızı celbetmiş miydi, böceklerin anatomisi fevkalade zarif, ince işlenmiş bir anatomi; tabiatıyla çizmek o kadar müşkil, faraza, *Armandia Liddera Lei,* yahut *Heliconius Doris-Viridis,* bilhassa *Theis Ployxena,* daha şu anda hatırlayamadığım niceleri...

Nargilesinden bir soluk aldı, nargilesi ona kumrular gibi dem çekerek cevap verdi. Dışarıda yağmur biraz aralanmıştı, fakat metal bir şeyin, belki bir saçağın üzerinde öyle umutsuz, öyle tekdüze tıngırdıyordu ki, ahenkli ama ucu bucağı görünmeyen, derin bir hüzne daldığımı duyuyordum.

Bir cigara yaktım, düşündüm: Kocamın son aylarının nasıl geçtiğini kime sorsam, bana tuhaf bir ısrarla kendi sorunlarını, kendi hayatını anlatıyordu. Acaba neden?

O ne, odanın içinde bir telaş! Gizli kapaklı bir hareket mi başladı, bana mı öyle geliyor? Az önce hareketsiz duran

kelebekler, sanki gökkuşağı kanatlarını kımıldatıyorlar. İçlerinden birisi, besbelli en yiğitleri, olduğu yerde renkli daireler çizmeye heveslendi. Bulunduğu köşede, Marilyn'e de bir şeyler oluyor. İntihara niyetli gibi: Meme uçlarında şehvetli titremeler, yüzünde söze sığmaz çekilmelerle, orgazma ulaşarak! Ya Hoşmemo, koca postallarını burnumuza dayamış. Piskız'la atışıyor: Hani domuzlarıyla birlikte çirkeflerde eşinmeyi seven, güzelliği bayağı yosma güzelliği, ağzı pipolu Piskız'la.

— insanlık hali, müzayakaya düştüğüm vaki oluyor, hassaten ay sonları. Peki, çaresi? Ondan kolay ne var, hicabı, kuruntuyu bir kenara bırakıp, dosdoğru Kermo'ya müracaat! Her defasında muhtaç olduğum miktarı gözünü bile kırpmadan vermiş, beni hacaletten kurtarmıştır. İntiharını müteakip feci bir an yaşadım, çok feci bir an yani, eski frank hesabı, iki yüz bin franga baliğ olan borcumu, artık asla ödeyemeyecektim. Evet, asla!

Tombul elleriyle, sürgünde bir kral gibi ardına kurulduğu masanın üstünde ne varsa karman çorman etti, bir yerlerden içi akıl almaz hesaplarla dolu ufak bir okul defteri buldu çıkardı: Çeşitli tarihler, altalta dizilmiş toplamalar, vs. Defteri, bilançosunu inceleyeyim diye kurt bir muhasebeci gibi burnuma uzatıyor:

— benim gibi bir adamın şerefi, yenge, borçlarına sadakati üzerine müessestir; kime karşı olursa olsun, müddet-i hayatımda, borcumu inkâra tevessül etmiş değilim; esasen, bu defterin mevcudiyet sebebi de budur. Buyurun, bir atf-ı nazar edin, bütün borçlarımın, günü gününe, beyaz üstüne siyah, kayda geçirilmiş olduğunu tesbit edeceksiniz. Bittabi -Ekrem'e olan borcumu bunda böyle, size ödemeyi tekeffül ediyorum, hem de en son santimine kadar!

Abartılmış bir aktör jestiyle, itiraz etmemi engelledi; tumturaklı bir ses bulup, son hecesinin üstüne basıyor:

— ... evet, en son santimine kadar!

Yeniden sessizlik mi? Anlaşılmaz bir sessizlik ama, ilertutar yeri olmayan! Nasıl olabilir ki, yağmurun aralıksız tıpır-

tısı bir yandan, nargilenin aralıklı tokurtusu öbür yandan, onu delikdeşik ediyor. Aa, başkaldırmış kelebekler, iyice özgürlüğü seçtiler; odanın içinde bir renk karmaşasıdır gidiyor: Yaldızlı sarı, kızılcık kızılı, yaprak yeşili, kehribar siyahı... Marilyn dirilmiş, çapkın ve hayasız, bacaklarının kıllarını alıyor. Elinde arı gibi vızıldayan, elektrikli bir tıraş makinesi. Tam cinsiyet değiştireceği sırada, neredeymişsin ortaya çıkan Sihirbaz Mandrake bir işaretiyle onu mahzun, teselli bulmaz, dokunsan kırılacak bir hünsa heykelciliğine dönüştürüverdi. Kadınlıkla erkekliğin arasında bir yerde kaldı Marilyn. Oysa Haco Hanım, Erkem'le İzmir'e ilk indiğimiz gün, aşağıdaki salonda oturmuş, bizi bekliyordu. Hiç aklımdan çıkmaz, günlerden salıydı: Ne salı, ne salı?

(Ekrem de öldüğüne göre, artık bu salon, o günkü haliyle ancak benim anılarımda yaşıyor. Vahşi, alışılmamış, ürkütücü bir yer olarak. Alışılmamış, çünkü: Hemen her köşesi, ağaç oymalı, zarif, yaldızlı çerçevelerle çevrilmiş aynaların; içten içe aydınlanıp birbirine yansımasıyla genişliyor. Kocaman minyatürlerle süslü petrol lambaları, aslında, elektrik ampulleriyle donatılmış abajurlar! Vahşi, çünkü: Ne yanına dönsen, doldurulmuş yırtıcı havan başları: Görkemli boynuzları çatal çatal, iki güzel geyik; bir kaplan, bir sürü kurt ve çakal. Zamanında Emrullah Râci Bey'in 'bizzat' avlandığı hayvanlarmış. Ürkütücü, çünkü: Bunlar yetmezmiş gibi, bir de silah koleksiyonunu içeriyor. Akla gelebilecek her çeşit silah, çakmaklı tüfeklerden, piştovlara, eski Martin'lere, hatta yeniçeri palalarına kadar.

Mevsim sonbahar ama pencereler açık, tül perdeler hafif hafif kımıldıyor. Bancoya benzettiğim, ama banco olmadığı kesin bir çalgı, bir köşeye yatırılmış. İpek tüyleri uzun uzun ve piyano siyahı kedisi, Haydut, sırtını kamburlaştırmış, Haco Hanım'ın ayakları dibinde nazlanıyor. Haco Hanım, her zaman nasılsa öyle; tam hir Doğulu, yaşına rağmen tek kır düşmemiş abanoz siyahı saçlarına, şöyle bir tülbent atıvermiş, salıncaklı koltuğundan kalkmaksızın, bizi karşılıyor: Bir bakıma içtenlikle, bir bakıma kendini ağır satarak.

Ekrem eğilip elini öptü. Yürek çarpıntıları içinde, ben de aynı şeyi yaptım, çok önceden böyle davranmam gerektiğini söylemişti çünkü. Haco Hanım, gülüşünün altın parıltısıyla gözlerimi kamaştırıyordu. Boylu boslu bir kadın. Esnek ve adaleli vücudu hiç bozulmamış. Daha çok karanfil, biraz tömbeki kokuyor. Güleç yüzü, sıcacık sesiyle, 'Hoş geldiniz' filan diyor ama şaka yollu yapıyor bunu. Evine adım attığı andan itibaren, nedense suratı asılan Ekrem, sözlerini bana çeviriveriyor. Özetlediğini, zaman zaman tek kelimeye indirgediğini hissediyorum.

— ... saçlarını böyle niye kesmişsin, onu soruyor?

— ... seni Leman diye çağıracakmış, adını beğenmedi.

— burada rahat edecek, yalnız sevgi ve şefkat bulacakmışsın...

— evden yıllarca uzak kalmış olmamı affediyor, bunun sebebi ona getirdiğim kıymetli hediye, yani sen, sarışın bir ışık demeti diyor sana, güneş parçası diyor.

— o evlendiğinde on dört yaşındaymış, senesine beni doğurmuş.

— sevdiğin yemekleri söyleyeceksin, mutfağa nasıl yapıldıkları tarif edilecek. Belki bizim yemekleri yiyemez diyor.

— evlendiğimiz iyi olmuş: İki kişinin yalnızlığı, tek kişinin yalnızlığına yeğlenirmiş.

O unutamadığım salı gününden başlayarak, yeni bir duygunun tadını öğrendim: Güven altında yaşamanın, bir bakıma varlıklı kadınların zamanı gönüllerince kullanabilmelerinin tadını! Yeni, bilmediğim bir çevrede, her şeyi sil baştan keşfedecektim: Kelimeleri, sesleri, eşyaları ve insanları! İzmir'de sonbahar bitmek bilmiyordu: İnanılmaz irilikte bir güneş, batıya devrilirken, karabatakların teyellediği körfezi kana boyadığını görüyorum. Yumuşak bir rüzgâr camları okşamaktadır. Yıldız yağmurları beni şaşırtıyor. Hele sabaha karşı ayın, bir mavi ve yeşil çılgınlığı ortasında battığını görmek! Gecenin bir saatinde, dinlenmiş, vücudum huzur içinde uyanıp, kocamın düzenli nefeslerini dinliyorum. Ne kadar mutluyum anlatamam. Her dakika, mutluluğumdan

dolayı kendimi kutluyorum. Çünkü bütün bu saptadıklarım, mutluluktan başka bir şeyi kanıtlıyor olamaz. Güvenceye bağlanmış, kararlı, korkusuz ve rahat bir hayat!

Emrullah Râci Bey'in evi, günden güne, çevremde hayli büyük bir köşk olarak kesinleşiyor; birbirini kesen loş koridorları, en ufak gıcırtıyı emiveren yolluklar örtülü köhne merdivenleri, hemen bütün duvarlarına dağıtılmış usta işi kutsal yazılarıyla, tam bir eski zaman köşkü. Böylece her anının, her yerinin ayrı bir özelliği, ayrı bir çekiciliği olan, benim için epeyce değişik bir evrende yaşamaya başladım. Bu evrenin merkezi, hiç tartışmasız Haco Hanım: Bazen köşkün herhangi bir köşesinde siyah bir alev halinde fışkırır; bazen, bütün bu akşamüstünü, odasında, düşüncelerine dalmış, nargilesini tokurdatarak geçirir; bazen cümbüşünü, o bancoya benzeyip de banco olmadığı kesin çalgısını çaldığını işitiriz: Bulaşıcı bir neşe dalga dalga ortalığa yayılır, herkesi sanki gümüşten bir aydınlığa boğar.

Haco Hanım beni hem etkiliyor, hem aşıyor. Dilini henüz anlayamadığımdan, sırrını, davranışlarını kılı kılına izleyerek çözmeye çalışıyorum. Türk hayatımın ilk ve önemli gerçeği o, pek farkında olmadan etkisinde kaldığım, etkisinden hoşlandığım da doğru. Açık konuşmak gerekirse, burada her şey beni çok sevindiriyor; aceleci, genç irisi bir yağmur, kendini salıvermiş; o dakika kristalden kesilmişe dönen ağaç yaprakları, fısıl fısıl aşk sözleri fısıldaşıyorlar. Saçaktan saçağa dem çeken kumrular onlara katılıyor. Eşeğiyle sokaktan geçen sebzecinin dik sesi. Yağmur altında gülüşerek yıkanan domateslerin, yeşil biberlerin, kadife patlıcanların renkli çığlıkları. Haco Hanım basıyor kahkahayı, altın dişlerinin göz kamaştırıcı parıltısı, aynalardan aynalara vurup, şıkır şıkır suratıma yansıyor. Canı konuşmak istedi mi, ha bana konuşmuş ha kendisine, hiç fark etmez, ikimiz de dediklerinden tek kelime anlamadığımız halde, o hararetli hararetli bir şeyler anlatır durur, ötesini hiç umursamaz. Ya da silah patlatır gibi, bir kahkaha daha koyverir.

Tek karanlık nokta, Ekrem: Paris'te soğukkanlı bir *gent-*

leman'dan farksız adam, burada hiçbir işe yaramaz, silik bir çocuk oldu çıktı. Şehirde yapılacak bir işi olmadığı halde, sabah erkenden çıkıyor, akşamları geç vakit dönüyor. Annesine onca saygı gösterdiğini görüp, bu aşırı saygıdan biraz biraz eksiklendiğini sezmesem, ondan çekiniyor, diyeceğim. Eksikleniyor, evet, kelimesi bu: Bir gün Haco Hanım, radyodaki oyun havalarından coşup, ortaya fırladığı gibi, salonda kıvırta kıvırta oynamıştı. Oynamanın da böylesi... Omuzlarından yola çıkan bir titreme, hızlandıkça hızlanarak göğüslerine iniyor. Kalçaları sanki anafora kapılmış, durdukları yerde duramıyorlar. Hele göbek atışı...

Ekrem sesinde saklı bir hınçla demişti ki: — annemin sağı solu yoktur, ne şehir hayatına intibak edebildi, ne yeni hayatımıza! Biraz köylü, fazlasıyla Osmanlı kaldı.

Ilık bir sonbahar gecesi, ana oğul, bütün akşam Türkçe tartışıyorlar. Ne şakacı bir gece! Yağmurunu Allah bilir nerelerde unutmuş, kurusıkı gökgürültüleri, yalancı şimşekleriyle, ılımlı bir kışı haber veriyor sanki. Samanyolunun en uzak yıldızlarını, insanı irkilten bir netlikle görebiliyorum, bu beni heyecanlandırıyor; heyecanımı paylaşmak amacıyla kocama döndüğüm zaman, o hâlâ tartışmanın etkisi altında ters türs bir şeyler söyleyip lafımı ağzıma tıkıyor.

— ... kedisini oğlundan ziyade sever, kuşkusuz bu böyle.

Nedenini sorsam mı? Yarım yamalak niyetleniyorum, cevap vermiyor ki! Sadece içini çekiyor. Öldürücü olduğu kesin, ama ne olduğu saptanamamış bir hastalıktan acı çekercesine. Yan yana, sırtımızı birbirimize dönerek, uykuya hazırlanıyoruz. Umutlarımızı, öfkelerimizi ve özlemlerimizi içine koyup saklayabilmek için, gecede birer delik açabilsek!

Anayla oğul arasındaki ilişkinin gizli bağlarını birer ikişer öğrendikçe şu gerçek bütün çıplaklığıyla meydana çıktı: Haco Hanım'a yaklaşırsam Ekrem'den uzaklaşmış olacağım, Ekrem'e yaklaşırsam Haco Hanım'dan! İkisini aynı içten yakınlıkla benimsemek, olmayacak şey: Birisi sevgide ölçü tanımayacak derecede tutkusal, öbürü alıngan da ondan. İyi ama çok daha ilginç görünen Haco Hanım'ı feda

mı etmeliyim? İkisinin arası bir yol tutayım diyorum, bu da beni ister istemez insanlığın baş kuralı ikiyüzlülüğe götürüyor: Ekrem evde olmadığı sürece, güzelliğimin, sağlığımın üzerine titreyen; her tehlikeye karşı beni dişi kaplan gibi korumaya hazır, Haco Hanımlayız; Ekrem döndü mü, yumuşak başlı ve müşfik eş olarak, istediği an elinin altındayım, her söylediğini tartışmadan onaylıyorum. Sonunda elbet başlarken neredeysem orada buluyorum kendimi; içtenlik yerini oyuna bırakıyor; daha gerçek görüneyim diye oynuyorum: Doğal olanı abartıyor, olması gerekeni gizliyorum: Duygusal cambazlık, zor zanaat!

Özellikle insan günün birinde duyumsuzluğunu saptarsa! Hiç değilse, cinsel yönden. Bu konuda üstlenmek zorunda kaldığım sorumluluk, gerçek sorumluluğuma uymuyor; gizli eğilimlerime uygun düşse de —sonradan bir hayli gelişecek bir hükmetme eğilimim olduğunu, o zamandan biliyordum-, önceki deneylerimle çelişiyor: Hanidir, okşamaktan çok okşanmaya alışmışım ben; oysa Ekrem rollerimizi değiştirmeyi hiç düşünmüyor, hep o edilgin tutumda; düşünse, daha yaygın bir âdeti benimsemiş olacağız, daha da mantıklı! Sıcak iklimin kıvılcımları, çıtır çıtır damarlarımın içinde dolaşıyor; sinirlerim, yay gibi gerilmiş; garip bir duyumsuzluğa terk edilmişim. İlk günlerin rahatlığı kalmadı.

Oysa İzmir beni oyalasın diye, gözlerimin önünde neler sergiliyor, neler: En başta, bıkkın ve bezgin, can sıkıntısından ne yapacağını bilmeyen levantenlerini. Arkasından, dikenli incelikleri her zaman gözlerimi okşayan narin palmiyelerini. Yıldız bolluğundan çatırdayan yumuşak kasım gecelerini. Hangisini seçeceğimi bilemediğim, güneşi bala dönüştürüp içine gizlemiş, türlü çeşit meyvelerini. Hiçbirini reddetmiyor, ucundan kıyısından hepsinin tadına bakıyorum. Levantenler hariç: Türklere ilişkin kötü niyetli imaları asabımı bozuyor çünkü, bu halkı hiç de dedikleri gibi barbar bulmuyorum, kendi halinde ve sessiz. Türkçeyi sökmeye karar verdim. Karmakarışık, tersyüz edilmiş bir dildir, kuralı muralı yoktur, içinden çıkamazsınız dediler. Öğren-

meye girişir girişmez, ses üzerine kurulu yazımının kullanışlığı, kurallarının mantıklı sağlamlığı ile beni şaşırtıyor.

Türkçe yazabildiğim ilk kelime, bir isim, ama akla ilk gelebilecek olanın ismi değil. Havai mavi bloknotumun bir kenarına, açık ve seçik olarak Haco Hanım (aslında Hatice) yazıp, ağır bir suç işlemişim gibi kabahatli kabahatli sağa sola bakıyorum. Doğru dürüst bir eğitimden geçmediği halde, Haco Hanım bana yardımcı olabilmek için, elinden gelenı esirgemiyor. Odasına çağırmasın, bir koşu gidiyorum: Elimde kâğıt kalem, yere bağdaş kurup, yarı yarıya teslim olmuş, onun diyeceklerini bekliyorum.

Kaç yaşında acaba, ellisinin üstünde mi? Hiç sanmam. Teninde tek kırışık belirtisi göremedim. Vücudu bütün esnekliğini koruyor. Gözlerini kıstı mı, dışarıya öyle zeytin yeşili bir ışık fışkırıyor ki, yüzünün geri kalan kısmını siliveriyor: Yok eğer, o yaman kahkahalarından birisini silah gibi patlatırsa, bu defa altın dişlerinin şatafatlı aydınlığı, gözlerinden sızan ışığı yok ediyor. Nargile içiyor, diyelim, marpucun kehribar ucunu ağzına götürdü mü, dudağının üstünde hayal gibi bir bıyık gölgesi: Hayal gibi ama, biçimli, düzeni belirgin! Onu görür görmez, içimin karıştığını, çalıştığım kelimelerin söyleniş biçimlerini o dakika unuttuğumu gizlemeli miyim? İlk günden başlayarak, o beni ya Leman diye çağırdı, ya 'Gelin' diye; peki dilimin ona 'Anne', ya da 'Hanımanne' türünden bir şey demeye bir türlü varmayışına, ne anlam vermeli? Buna engel olan nedir? Neden dolayı, 'Haco Hanım' deyip duruyorum?

Git git, kendi oyunuma düştüm, birbiriyle karşıt iki rolümün denetimini yitirip, onların tutsağı oldum: Kocamla olduğu kadar, koyduğum yasaklara rağmen Haco Hanım'la, kendimi kaç kere tehlikeli bölgelerde, birkaç anlama çekilebilecek durumlarda yakalıyorum. Bunu olağan mı karşılamak? Çünkü yapmacıklar zamanla alışkanlığa dönüşüyor, gerçeklik kazanıyor. Bu yüzden, hangisiyle bir arada iken daha içten olduğumu kestirebilmek olanak dışı: Ya her ikisiyle içtenim, bu beni heyecanlandırıyor; ya ikisiyle de değilim, buysa alçaltıyor.

Yoksa hareket noktam, oğlunda bulamadığım şeyi, annesinde aramaya kalkışmak mı? Böyle bir şeyse, iğrenç! Belki küçük yalanlarla büyük duygular üzerine oturtulmuş, ince bir denge hayali kuruyor; elimde olmayan cinsel kaymalar nedeniyle, gittikçe çetrefilleşen ciddi bir çıkmaza düşüyorum. Çünkü, önceden saptadığım bir noktada durabilmem adamakıllı zor: Etkileyici bir kişilikle baş başa kaldım mı, tamam, öteki yanıma kaydım demektir: Daha çok insancıl olanın kılavuzluğuna uyan arzularım, sözlerim, hareketlerim, başlıyor ilkelerimi çiğnemeye! Olay, ister ahlak ilkeleri olsun, ister olmasın, bunlardan çoğunun zorlama olduğunu kanıtlamaz mı? Zorlama değilse, yapay.

Böyle böyle, yeryüzünde en olmayacak şey gerçekleşiyor: Kaynanayla gelinin içtikleri su ayrı gitmez oldu, aklın almayacağını günlük yaşantıya dönüştürüyorlar. Doğal olarak bu, Kermo'nun aleyhine sonuçlanır: Nedeni belirsiz bir hummaya tutulmuş gibi, gözle görülür biçimde zayıflayan Kermo'nun! Elini ayağını evden bütünüyle çekti. Ortaklaşa yaşantımızı ısıtan, ona ilginç bir serüven özelliği kazandıran her şeyden uzak: Ne sabahları tadına doyulmaz söyleşilerle, saat onlara kadar uzayan dört başı bayındır kahvaltılara katılıyor; ne yağmur yağmazsa bahçedeki kameriyede, yağarsa Haco Hanım'ın odasındaki saat beş çaylarına. Hele akşam serinliği ortalığı sarınca, salondaki ocak başında geliştirdiğimiz 'muhabbetler'e, hiç! Bir akşamüzeri, gün gitmiş Yenikale'in üstüne yıkılmış, körfez, bir uçtan bir uca, duman ve alev içinde; Kermo'yla bir kahvede baş başa aperitif alıyoruz. Çekimserliğinin nedenini, dolaylı olarak bana şöyle açıklıyor:

— ben egoistlikten korkarım, hele sevgiyle örtülü egoistlik, bencilliklerin en sinsisi, en ikiyüzlüsüdür, farkına varmaz, çarkına kapılırsın, o anda kurbanı olmak için. Bencil, özel bir şey istemez, tek şey ister: Onun hayat tarzının, bunun içerdiği evrenin, önceden kabul edilmesini; oysa bu, irade ve azminin güçlü bir dişli çark sistemi halinde dalaştırılmış halidir ki, bizi kaptığı gibi çalkalar, döver, çitiler, kişiliğimizi oluşturan ne varsa, hepsini kirli bir su gibi akı-

tır. Kişiliğine saygı duyan, onu kaybetmek istemeyenler, bu çeşit egoistlerden mutlaka uzak durmalıdırlar.

Yorgun akbabalarını mor bir yalıma dönüşüp denize yayılan alevlerin üzerine göndermiş, ağzı sımsıkı kilitli. Bir zaman susuyoruz. Sonunda, annesiyle aralarında gittikçe sıklaşan ve sertleşen 'ailevi' tartışmaların sırrını da açıklıyor. Ben, nedense, hep benim yüzümden tartıştıklarını sanır dururdum. Yanılmışım:

— babamdan kalan mirasa el sürdürmez, kanuni hakkımı alamıyorum, hepsi onun denetimindedir. Neymiş, Emrullah Râci Bey'in mirası taksim edilemez bir bütün teşkil edermiş: Emrullah Râci Bey'in 'haremine' bu mirası yekpare muhafaza eylemek düşermiş! Haklı olabilir, bir manada fikrine iştirak da ederim, beni adamdan sayması şartıyla...

Ellerimi elleri arasına aldı. Hayret, avuçlarına soğuk ve ince bir ter yürümüş. Diyor ki:

— doğrusunu istersen yaşadığımız ev bizim evimiz sayılamaz Jeanne, bu hayat bizim hayatımız değil! Annemin evinde onun hayatını yaşıyoruz. İmkânlarımız fazlasıyla mevcut olduğuna göre, neden kendi evimizi kurup kendi hayatımızı yaşamayalım?)

Araya birden 'Paşa' Nuri girdi: Yere diz çökmüş, kollarım iki yanına açmış, berbat bir halde! Nasıl olduysa, o an gerçekleşiveren bir kurgu, 'Paşa' Nuri'nin ipe sapa gelmez laflarını Kermo'nun ağzına yaklaştırıyor; Kermo'nun yanağındaki sevimli çukuru, 'Paşa' Nuri'nin yanağına. Her biri öncekinden daha çarpık bir zincirleme görüntüler sürecine kapıldım, gidiyorum. Tam bir kargaşalık içindeyim. Görüntülere denk düşmeyen sözler, kargaşalığı daha içinden çıkılmaz bir hale dönüştürüyor. Marilyn bile işe karıştı: Haco Hanım'ın divanına çırılçıplak uzanmış, elinde nargilenin marpucu. Ben, niye bilmem, harıl harıl Haco Hanım'ın cümbüşünü elinden kapmaya çabalıyorum. Ekrem önüme sarı metalden yuvarlak bir kutu sürüyor, içi yeşil öksürük pastilleriyle tıklım tıklım. Bir şeyler de fısıldadığını görüyorum ama işittiğim ses onunki değil, 'Paşa' Nuri'nin sesi:

— boğaza gayet iyi gelir, bilhassa çok cıgara içiliyorsa!

Paşa' Nuri, uçsuz bucaksız gevezeliğinin enginlerinde kaybolmuştu. Ter taneleri, bıyıklarına boncuk boncuk asılmış. Sözlerini, ortalığı velveleye vererek sürdürüyor.

— yoo, yoo, yarın iki elim iki yanıma gelecek, hakikat ne ise onu söylemek iktiza eder, sizden başka bir kadına gönül vermediğinden eminim, katiyetle eminim ben! Vakıa Paris'in kendisini nihayet bir kalp sahibi ettiğini tekrarlar dururdu, lakin kanaat-ı âcizaneme göre, bu sözlerini, sizi ne kadar şiddetle sevdiğini ancak burada, Paris şehrinde idrak ettiği şeklinde anlamak münasip olur. Ha bakın, kimseyle şu yahut bu şekilde bir alakası olmamıştır demek istemiyorum, böyle bir iddia abesle iştigal olurdu, ne var ki bu matmazelin iddia ettiği gibi onunla Kermo arasındaki bir muaşşaka da abesle iştigaldir. Zira, asgari diğerleri kadar *mytbomane* olan bu kızcağız, bu aşkı bizzat icat eylemiş, bunu ispatlamak fazlasıyla kolay yani, aynı şeyi aynı rahatlıkla iddia edebilecek bir düzine kadar matmazel bulabilirim size. Söylenen laflar, yenge, sabun köpüğü, evet, rüzgârda sabun köpüğü, ihtiva ettikleri asıl cevheri bulup nasıl çıkarmalı? Nasıl mı, arzedeyim: Müşahhas vakaları ele alıp kıymetlendirerek! Pekâlâ, müşahhas vakalar bize ne gösteriyor reca ederim? Kermo'nun kadınlarla olan alakalarına katiyen ehemmiyet atfetmediğini! Binaenalehy, bu matmazelle olduğu kadar, bir başkasıyla da, ciddi bir aşk alakası mevzubahis edilemez, kaldı ki...

Galiba, buraya gelmekle hata etmişim: 'Paşa' Nuri, Ekrem'i, daha şimdiden öyle bir efsane davasıyla sarmış sarmalamış ki, hayatıyla ilgili en ufak bir ipucu bile veremez. Verse de, verdiği ipucu geçerli olmaz.

Kalkacağım sıra, kendini sahiden yere atıyor: İki dizi üzerine çöküp, kollarını çarmıha gerilmişçesine iki yanına açarak, 'Hayati' bir ihtiyacını karşılamak maksadıyla, benden yüz frank daha istiyor. Tesbihini, tüylü parmaklarına dolamış. Suratı karmakarışık. Kaymış hayatını, durduğu yerde duramayan hayal gücünü düşünüp, ona acımamak olası mı?

Hele son derece aşağıdan alan bir ağız kalabalığıyla, borcunu 'iki, bilemedin üç günde muhakkak edâ edeceğine mukaddesatı üzerine yemin ettiğini' görünce.

Bu davranışı bardağı taşıran damla oldu. Orada bir dakika daha oyalanamazdım. İstediği parayı verdim, hemen çıktım. Hayret, sırtına kaşla göz arasında saydam bir rop geçirmiş, ayağına yüksek topuklu cam iskarpinler giymiş Marilyn benimle geliyor. 'Paşa' Nuri'nin 'minnettarlığını ifade etmek' için salıverdiği laf sürüsü, ardımızdan, yolunu şaşırmış kör bir kelebek bulutu halinde, patır patır kapıya çarpmasın mı?

EVE bitkin döndüm, tek istediğim, azıcık da olsa iç huzuruna kavuşmak; doğru dürüst ne kopup ne çözebildiğim, bir sorundan kurtulmaktı: Kocamla ilişkilerim! Onun ölümüyle, tamamen kesilmiş olmaları gerekirken, bu ilişkilerin devam ettiği; üstelik daha karmaşık, daha içinden çıkılmaz bir hal aldıkları görülüyordu.

Fakat kader işleri başka türlü ayarlamıştı: Daha kapıda, sessiz sedasız görünüp de, gerçekte bir fesat kumkuması olan kapıcı kadın, bir pusula uzatıyor: Kareli bir defterden koparılmış bir sayfa, düzgün, matbaa harflerini andırır, bir yazıyla doldurulmuş:

"Önceden randevu almadan size gelmek aptallığını yaptım: Yoktunuz. Yarın saat üç sularında tekrar uğrayacağım. Bu satırları haber vermek için yazıyorum. Selam. Cecile."

En az beklediğim buydu. Gerçi ayrılırken yeniden görüşmek üzere ayrılmıştık ama buna bir kesinlik kazandırmamıştık ki! Aldı beni bir heyecan! Saydam robuyla büsbütün bir içim su olmuş Marilyn'i, sesim yüzünden beni hep karanlık bir yaratık gibi görmüş olan kapıcı kadını orada bırakıp, bilincimin su yüzüne çıktım. Orada, ilk buluşmamızda başlayan çıldırtıcı oyun, aralıksız sürüyordu: Cecile ve ben, kristal yüzeyler üzerinde, aşırı bir ağırlıkla kaya kaya, birbirimize yaklaşıyoruz. Vücutlarımızın birbirine tam dokunacağı anda...

O gece, asla unutamayacağım derece kötü bir gece oldu. Altalta üstüste, acımasız bir boğuşmaya dalmış kocaman kalın bulutlar, homurdana homurdana Montmartre'a o ka-

dar sokulmuşlardı ki, reklam neonlarının altın sarısı, Çingene pembesi yansımalarıyla, yer yer aydınlanıyorlardı. Perdeleri açık bıraktığım için, ben, sağlı sollu yediğim ateş kırmızısı ve kömür siyahı tokatlarla sersem, içkiyle sinirlerimi yatıştırmaya gayret ediyordum. Olduğundan daha uğursuz gördüğüm salon, yağmurun ürkütücü yüksekliklerinde kaybolmuş, bir kontrol kulesini andırıyordu.

Bir değil, hayalimden silemediğim üç kişiye ait (Ekrem, Haco Hanım ve Cecile), her biri ötekinden daha iç karıştırıcı, iç içe geçmiş üç gece yaşamaktaydım. Üçü de yağmurlu bu üç gece, tadlarındaki çok ince farklarla ayrılabiliyorlardı ancak. En güzelleri, herhalde en yakında bulunduğundan, Cecile'e ilişkin olandı. Bir an geldi ki, duvarlardaki portreler, benimki saydığım dahil, Cecile'in portresi oluvermişti: Bir düzine kadar, dolgun dudakları dışarı doğru, küskün çocuk ağzı: Yaptığım, yapacağım en ufak hareketi sektirmeyen, kızıl kirpikli gri mavi gözler: Ne yana dönsem beni izleyen, her yaptığımı kollayan! Yüreğimi karalar basmaz mı?

Cecile'e nasıl davranacağımı karara bağlamam, bana, birçok nedenlerden zorunlu görünüyordu: İşi oluruna bırakırsam yapacaklarıma güvenemediğimden, onu önceden alınmış kararların kafesi içinde evcilleştirmeyi umuyordum. Ayrıca, Cecile'in cinsel çekiciliği beni öylesine çarpmıştı ki, ister önleyebilsin ister önleyemesin, bu defa, bazı ilkelerin kalkanına iyi kötü sığınmadan karşısına çıkmak istemiyordum. Oldum olası, sınırları kesin belirtilmemiş bir özgürlükten yana çıktığımdan mıdır, nedir, alışılagelmiş ahlak yasaklarını, insan kişiliğinin gelişmesini ve derinleşmesini engelleyen, haksız kısıtlamalar saymışımdır hep. Buna rağmen, kendimle kendim arasında gerçekleşiveren kaymaları önleyecek bir sınır arıyordum galiba, geleneksel ahlakla uyuşma zemini değil! Çünkü Cecile, aslında, çok duyarlı olduğum bir hayalin simgesiydi; ve eğer, aynı duyarlık onda da mevcutsa, bu çok büyük yıkıntılara neden olabilecekti.

Öyleyse, nasıl davranmam gerekiyor?

Saat dokuzda, aramızda şöyle böyle, biraz soğukça bir

dostluğu uygun görüyordum: O daima bin bir kollu, çenesi düşük, aşırı rahatlığı beni rahatsız eden genç kız olarak kalacaktı. Saat ona doğru, çoktan içli dışlı olmuştuk: Birbirimize bağlı, çok sevecen, sinemada, tiyatroda, herhangi bir kahve terasında birlikteyiz; akşam, sonbaharın yorgun aydınlığı kaldırımlara gölgelerimizi yan yana düşürüyor. Saat on birde olanlar oldu: Dostluk, yerini suç ortaklığına bıraktı. Aklım fikrim artık bu sisli genç kızda, ondan başka hiçbir şey düşünemiyorum: Güzel başını usulca omzuma bıraktı mı, onu bir erkeğin elleriyle okşuyorum, altım ıslanıyor. Geceyarısı ise...

Ertesi gün Cecile'i bir Türk kadını olarak, yani hazırlanarak bekledim: Sırtımda, İzmir'den getirdiğim, saray kılıklarından esinlenerek dikilmiş ev içi giysileri (pantolon, tunik); teypte, Neyzen Tevfik'in ince ince yakınan, derinlemesine ney taksimi: Kutsal yazıların şaşırtıcı eğrileri ivmeye uğramış da dokunaklı ezgilere dönüşmüş gibi, alınyazısına boyun eğmiş Doğulu bir tevekkülün ağı pırıl pırıl açılıyor. Beyaz sakalları göğüslerine lapa lapa yağan Mevlevi dervişleri duaya durmuş, Tanrısal tutkuları gönüllerini aydınlatmaktadır. Allahın görkemli suskunluğu ve kelamı. Dışarıda ise nefsine güvenini çoktan yitirmiş bir yağmur, her dakika daha solgun, silik bir su serpintisine yozlaşmaya daha hazır, kendisini tekrarlayıp duruyor.

Cecile, en gizemli, en baştan çıkarıcı havasıyla, tam saatinde geldi. Saçlarını yumuşak bir topuzla ensesine kaldırınca, zarif boynu bütünüyle meydana çıkmış. Yüzünde şüpheci bir incelik, ağzı tartışma kabul etmez bir kışkırtma. Bana çiçek getirmişti: İri, saçı başı dağınık, ilk bakışta yadırgadığım kasımpatıları. Salondaki hava, -belki daha önce Ekrem'le benzerini yaşadığından- onu hüzünlendirdi. Derin bir suskunluğa gömülmesine neden oldu. Bu da elbet, yanlış ülkeye düşmüş gizemli vampir güzelliğini, gizlendiği yerden çıkarıp ona giydiriyor.

Kendine göre bir portremi yapmayı, iyice kafasına koymuş. Bunu önce söyledi, sonra hızlı eskizler yaparak kanıtladı: Burnum, ağzım, cıgara yakışım, ellerimin akla gelen

gelmeyen bin bir duruşu, daha buna benzemez neler, birbirini kovalayan sert, hızlı, hatta açgözlü kalem darbeleriyle kâğıdın üzerinde beliriyor. Ona bakıyorum, kaşları kaçışmış, gözlerinin derinliklerinde o kızıl pırıltılı tül, resim yapmaktan çok dediklerime kulak verir bir hali var.

Doğrusu Cecile'le geçireceğimiz öğle sonunu çok başka tasarlamıştım. Bu kuru, hatta sıkıcı çalışma, tasarladıklarımı tamamıyla boşa çıkarmakla kalmıyor; desenler bir yana bırakılırsa, onu yararsız ve havai bir söyleşi derekesine düşürüyordu. Bir saat nasıl geçti, bir ben bilirim. Yağmur, söyleyip durduğu yalanı, birden kesiyor. Yoğun bir sessizliğin ortasında buluşuyoruz. Can sıkıntısı duruma el koydu, koyacak. Ne yapıp yapıp beraberliğimizi kurtarmalıyım. Bu niyetle çay hazırlamaya davranmıştım ki, Cecile elindeki bloknotu ve kalemleri yere attı, geldiğinden beri beni ilk defa bir model değil, bir insan olarak görüyordu: Üzerinde ansızın uyandırılmış bir uyurgezer şaşkınlığı! Nihayet, evime gelebilmişti.

Alaycı, ağız dolusu sesiyle: — karnım zil çalıyor, diyor. Atıştıracak bir şeyiniz yok mu Allah aşkına? Ben böyleyimdir işte, çalışmak iştahımı açıyor, iki desen çizdim mi, kurt gibi acıkıyorum.

— ben de onu düşünmüştüm: Bir çeyrek sonra, bisküvi, pasta, Türk çayı hazır!

Çok sevindi, ayağa fırlayıp:

— Yaşasın, diye bağırdı. Hadi beraberce hazırlayalım.

Bu kadar beceriksiz kız görmedim. Hareketlerinin hepsi, amacına ulaşamadan havada kalıyor. Yardımcı olayım diye çırpınıyor ama boşuna! Sabırsız da... Çayı bekleyemedi, bisküvilere el attı. Bir yandan da yerli yersiz uyarıları, ipe sapa gelmez sorularıyla beni tedirgin edip, doğru dürüst çalıştırmıyor:

— aa hiç dikkat etmemişim, kirpikleriniz nasıl da kıvrıkmış! Kendiliğinden mi böyledir, kıvırıyor musunuz? Üff, ne olmak bilmez caymış, bu kadar beklemek zorunlu mu? Gördüğüm kadarıyla ev işleri elinize yakışıyor. Kermo bana söylememişti! Ev işi dediniz mi, benden paso, neye eli-

mi atsam bozarım. Hii, çayın rengi harika, tadı da böyle midir? İyice buruk olmasın?

Onu yanı başımda hissetmekten tedirgin olduğum kadar mutluyum: Çok bilmiş ev kadını hünerlerimi, eli ayağı düzgün bir çay sofrası hazırlamaktan çok, onu hayran bırakmak için sıralıyordum. Onu kendime hayran etmek!.. Bu davranışımı ne kadar ayıplarsam ayıplayayım, beni utancımın ağırlığıyla ezse de, gizli gizli sevindirse de, ulaşılacak başlıca amaç olarak kalıyordu. Öyleyse, zar zor dikebildiğim engel yıkılmıştı çoktan, artık birbirine karşıt iki yarımdan, ne birisi sayılırdım, ne öteki; ikisinin karışımı, garip, kuşku uyandırıcı bir karma olmuştum. Cecile zeki bir kız, hiç terbiye görmemiş gibi hapır kupür pasta bisküvi atıştırırken, bunu anladığını açıkça söylemekten çekinmiyor. Hem ne vakit, zamanın ve mekânın ortasını ustalıkla ele geçirip, çevresine egemen olduğunu hayretle saptadığım an, kaşla göz arasında, ortalıkta ne müzik ne resim kalmıştı, ne de eşya. Sadece o, yalnız o:

— bakın, doğrusunu söylememi isterseniz, beni haval kırıklığına uğrattınız; evet çok güzelsiniz, tartışmaya kalkışmak anlamsız, fakat güzelliğinizin önemli bir boyutu noksan: Biçim, mükemmel, her şeye egemen; yine de, ona uygun düşmeyen içeriğini saklayamıyor. İlk hayranlık geçince duraksayışımın nedeni bu: Ya biçiminizin gerektirdiği içeriği taşımalıydınız, ya biçiminiz içeriğinize uymalıydı. Çok ince, süslü püslü bir kadın görüntüsüyle ortalardasınız ama sizde eksik olan şey, kadınlık! Çok güzelsiniz, vitrinlerdeki cam elyafından mankenlerin güzelliğiyle güzel: Görkemli, etkileyici, son derece duygusuz.

Bir cıgara yakmaya niyetlenmiştim, çakmak elimde, cıgara ağzımda, kalakalmışım. Cecile haklı olduğu kadar haksızdı da: Bir kadınlık yanım belki eksikti ama çok yaygın diye gerçeği sayılmış, yanlış bir kadınlık değil miydi bu?

— işin tuhafı, öteden beri en büyük silahınızın, şimdi eksikliğini saptadığım şey olduğunu sanırdım. Onun için şaşkınlığım, iki kat, çünkü her yönden elime geçirdiğim halde,

Ekrem'i cinsel yönden elime geçiremiyordum. Bana öyle geliyordu ki, vücudunu siz zaptetmişsiniz, hem de ne zaptetmek: Ruhu başkasıyla gönül serüvenlerine niyetlense bile, vücudu kesinlikle size ait kalıyor. Bence bu Kermo'nun asıl dramıydı, hiç değilse benim görüş tarzım, açıklayışım. Sizi tanıdıktan sonra yanıldığımı anlıyorum, saçmalamışım düpedüz.

Bana olmaktan çok kendisine konuşuyormuşçasına, yargısını açıkladı:

— dişilik dendi mi, beni yok say! Ama kim sizi benden daha dişi diye alabilir, çok merak ediyorum.

Ekrem'le aralarındaki cinsel yakınlaşma, birçok nedenlerden beni ilgilendirmekteydi. Bilgi almayı denedim:

— Hadi canım, sizin çapınızda bir genç kız, Ekrem gibi adamla sevişecek de çaresiz kalacak!.. Olur mu hiç? Hem...

— Susar mısınız!

Sözümü hırçın, atışmaya hazır, kavgacı bir sesle kesti. Sustum. O da sustu. Yeniden kurulan sessizlik in saltanatında, dilsiz ve sessiz, bir yerleşme gerçekleşiyor: Az önce ortadan silinmiş tablolar, teyp, divan, abajurlar vs. çabuk çabuk eski yerlerini alıyorlar. Pencereden, rengi atmış zavallı güneşin, bol renkli bir densizlikle vazolarında kıpır kıpır kıpırdayan kasımpatlarına, solgun gülümsediğini görüyorum.

Bilmeyerek, en duyarlı noktasına dokunmuştum. Bunun altında bir sır yatıyordu. Cecile, beni bir kere daha, o uzman bakışlarıyla, büyük bir ressamın tablosuymuşum gibi seyrederek, sözü değiştirdi:

— size hiç çok ünlü bir film yıldızının benzeri olduğunuzu söylediler mi? Benzemek dediğin bu kadar olur, evet, evet, yüzde yüz eminim, adını da biliyorum ya, şu anda aklıma gelmiyor.

Soğumuş çayından bir yudum içti, kirpiklerini eğerek, fısıltıyla özür diledi:

— ara sıra böyle paylayıverdiğim oluyor, nedenini bir bulabilsem! Gerçekte yumuşak bir kızımdır ben.

Ekrem'le ilişkisindeki başarısızlığın, nedenini ve nasılını,

ancak iki gün sonra, Quartier Latin'deki bir sinemadan çıkıp oturduğumuz öğrenci kahvesinde açıkladı. Gerilimi yüksek bir akşamdı. Acı bir soğuk, önüne ne çıkarsa hart hart ısırıyor. Gelip geçenlerin, bakışları ölgün, suratları asık. Gökyüzü, sanki daha şimdiden orası burası fena halde çatlamış, kocaman gri bir kubbe; çok geçmeden, şehrin üstüne paldır küldür çöküverecek, hiç kimse kurtulamayacak. Cecile kaderine çoktan razı, elleri vampir pelerinin ceplerinde, boynu bükük, çökmeyi bekliyor sanki. Söze, bu büyük felaketten önce, günah çıkarıyormuş gibi başladı:

— İnsanların en büyük yanılgısı, dedi, insancıl olanla hayvansal olanı karıştırmaları: Uzun yıllar aşk, cinsel libidonun yüceltilmesidir sanıldı; bu ancak yatmak istediğimize tutuluruz anlamına geliyor; çirkin olduğu kadar yanlış da. Aşk özgül bir şey, bütünüyle insanlara özgü, bütünüyle insancıl. Cinselliğe gelince, hayvanlara özgü olduğu tartışılabilir mi? Bence insan, bir başka insanı, yatmayı hiç düşünmeden, ölesiye sevebilir. Elbet, aksi de doğru.

Gözlerini, gözlerime dikti: — Ekrem'i seviyordum, dedi, öyle büyük bir tutkuyla seviyordum ki, çıldıracağımdan korktum. Yalnız, bir erkeği delicesine sevmek başka şey, bu aşkı cinsel bir cimnastiğe dönüştürerek, kanıtlamak başka şey. Soğuk bir kadınım, cinsel zevki hiç kimseyle, hiçbir zaman tadamadım. Kermo'yu bu yüzden kaybedeceğim diye ödüm patlıyordu. Ne yapayım, hile yolunu seçtim, öyle davranıyordum ki gerçek bir cinsel sınav ortamı doğmuyordu.

Söylediklerinden etkilenmişçesine durdu, içini çekerek:

— ... kaçıyordum, dedi, sevişmekten kaçıyordum.

Sivri kuleleri, diken diken antenleriyle dev bir kirpi gibi gece, sokak lambalarını gerdanlık diye boynuna dizmiş, dışarıdan bizi gözlüyordu. Görünüşte bomboş şehrin alanlarını, görünmez uzaylılar ele geçirmişlerdi. Buna rağmen, hanidir ilk defa, doyasıya güldüm, çünkü beni nice kaygılara salmış olan bu ilişki, gözüme ilk defa gerçek yüzüyle görünmüştü: Vahim bir yanılmaydı bu, öyle acımasız bir yanlışlık ki, canavar dişlileri arasında, ikisini de doğrayıp parça

parça ediyor. Kendilerini suçlu sanıyorlar, suç muç işlememişler: Cinsel sevişme, kocamın da fazla düşkün olduğu bir şey değildi ki!

Cecile söylediklerimden hoşlanmadı. 'Çözümlemesi'nin doğruluğuna inanmış ve alışmış. Bir türlü kopamıyor, söylediklerime inanamıyor. Onca Ekrem erkeklikle dolup taşan öyle has bir adamdı ki, ne Cecile gibi deneysiz bir genç kızla doyuma ulaşabiliyordu, ne de benim gibi 'arı ve dinlendirici bir güzellik'le. Ona gereken, kanlı canlı, sevişmek dendi mi gözü kara, şehvetli bir kadın!

Tepeden tırnağa yanılıyordu, açıkladığı gerçek (Cecile *frigide* ha, akıl alır mı?) beni darmadağın ettiği için, üstüne varmadım. Gecenin gelişmesi garip bir yön almıştı: Artık tartışmalara yer kalmamış, köşeleri ulu acılar, önemli özveriler, önceden başarısızlığa mahkûm siyasal cinayetler tutmuştu. Aykırı cinsellikler ortalıkta cirit atıyordu. Oturduğumuz kahve bile dengesini yitirdi, bir gemi gibi yalpalıyor; neredeyse, saz benizli garson kızları, gece kirlisi üç beş müşterisiyle, çığlık çığlığa alabora olacak.

Böylece, herkesinkine benzemeyen dostluğumuzda yeni bir dönem açılmış oldu; gündelikle, itirafı olanaksız olanın; kötü bir geçmişle taptaze bir geleceğin, birbirine karıştığı bir dönem!

Cecile bana Paris'ini tanıtıyor: Karnı tok, sırtı pek, başka bir Paris'ti bu, çocukluğumun yoksul Paris'ine hiç benzemiyordu. Viski, iriyarı, sarhoş bir Amerikan eri gibi, ortalığa egemen olmuştu. Bir sürü görgüsüz içecek, (Coca-Cola, Pschitt, Schweppes, vs...) yoksul akraba derekesine düşürülmüş geleneksel kırmızı şaraba, etmediğini koymuyordu. Kalbi kırılan filtreli kahve almış başını taşraya gitmiş, yerini tatsız tuzsuz endüstriyel bir sıvıya, ekspres kahveye bırakmıştı. Ne yanıma dönsem, cam, çelik, formika!.. Hiçbir kişiliği olmayan yaldızlı mankenlerin, kusursuz bacakları. İngiliz yapısı, küçük, kırmızı spor arabalar. Plastik kapaklı cep kitapları. "— Bu gece, Publicis Sineması'nda bir İsveç filmi göreceğiz, bir eşi daha çekilemez." "— Nasıl

Gauloise mı, hâlâ Gauloise mı içiyorsun? Boşversene sen, al şuradan bir paket Peter Stuyvessant, ciğerlerin bayram etsin." Metronun tekerlekleri kauçuk olacakmış, oldu, oluyor; Hal, Rungis'e taşınacakmış, taşındı, taşınıyor. Halkın sevmediği grevler, siyasal mitingler. "— Bayanlar baylar, danışma ücretsizdir, sorun öğrenin, Danimarka mobilyalarımız sağlamlıkla pratik yararı birleştirmiş birer şaheser." "Kış aylarından yaz tatilini örgütlemeyenlerin, pişman olması kaçınılmaz." Courreges, siyah ve beyaz 'geometrik kadın'ı yaratıyor: Bütün çizgiler köşeler: "— Üçüncü stop işitildiği zaman, saat sekizi tam elli dokuz dakika, otuz saniye geçecektir." Çalışmaktan feleğini şaşırmış bürokratlar, ne yapacağını bilemeyen 'süs' milletvekilleri. Hafta sonunun acıklı bilançosu; trafik kazalarında seksen ölü, altmış yaralı. Ungaro'nun gerçek dışı mantoları. Cardin'in, erkekleri jigolo, hem de hafif 'o biçim' giydirmek saplantısı! Televizyonda haberler, pazar-spor yazarlar ve kitapları. Günlük ve haftalık diziler: Thierry la Fronde, Janique Aimee, Müfettiş Bourrel. Televizyon, yine televizyon, hep televizyon... Bu ortamda Cecile ne kadar rahatsa, ben o kadar rahatsızım; nedeni, onu başkalarıyla paylaşmak zorunda kalışım, ya da toplumsal çevreye uymak yeteneksizliğim. Gururlu, güzel, fakat herkesten uzağım; buysa erkekleri umutsuzluğa itiyor, kadınları kıskançlığa. Herkesin benden nefreti, kendi yöntemine göre. Cecile'i saymıyorum, yaptığı portre ilerledikçe, gözünde önem kazandığım belli. Eline fırçaları aldı mı, dünyayla ilişkisi kopuyor; üzerinde anlaşılmaz bir sinirlilik, çizgi çizgi, bana sahip oluyor. Eskizler sırasında yumuşak başlıydı, daha hoşgörülü; gerçek tabloya geçince despot kesildi: Kımıldamak, gülmek, cıgara içmek yasak. Her şey yasak. Vırt zırt küplere binmek de, öfkeden fırçaları ısırmak da, onda. Nereye gittiğine bakmadan, paletini fırlatıp atıyor. Bir keresinde, hıçkıra hıçkıra ağlamaya başlamasın mı? Gözyaşları nasıl akıyor, görülmeli. Çığlıklar, çırpınmalar, her şey tamam: Bir histeri nöbeti. Aklını başına toplasın diye, tokatlamak zorunda kaldım. Bir başka sefer küsüverdi,

kapıyı çarparak çekti gitti, üç gün sonra tırnakları mavi, dudakları mor, suratı acılı, dönüp geliyor.

Bu olaylar önemsenmezse, anlaşıyor sayılırız. Onu sık sık rüyamda görüyorum. Kışkırtıcı rüyalar bunlar, ayıp: Çırılçıplak, göğüsleri dolgun, uçlarından zehir yeşili bir süt kusuyor. O da beni rüyasında görüyormuş, saklamadı söyledi. Çene çalmanın ona yakışmadığını açıkladığımdan, az konuşmaya çabalıyor, yerli yersiz jest yapmamaya! 'Aux Dieux Vaincus'nün hayaletler uçuşan alacakaranlığında (Vişnu'nun, Siva'nın, daha nicelerinin hayaletleri), gittikçe, aşkın demeye dilim varmıyor ama, şefkatin ve güzelliğin simgesi olarak görünüyor. Bana geldiği zamanlarsa, yasak atılımlara çağrı çıkaran vücuduyla, sözünü ettiği soğukluğu arasında ikiye bölünüyor; çaresiz, ona yakınlığımı bağlılığa, tıtkumu iyimser bir bekleyişe çeviriyorum. Gerçekte, benle beni ayıran set çoktan yıkıldı, ama bir şey yapamam ki, elim kolum bağlı.

Cecile bana hayrandı, açıkça söylemekten çekinmiyordu; ben Cecile'e, onun bana olduğundan çok daha fazla hayrandım, açıklamayı kendime yasaklamıştım. En hoşlandığı oyun, güzelliğimi, özellikle yüzümün güzelliğini övmekti. İyi bir gözlemci olduğundan, şimdiye kadar atlanmış ne ilginç ayrıntılar saptamış, ne meziyetler bulmuştu. Sesimin kalınlığı, erkeğinkini andıran titreşimleri, onu öylesine çarpıyordu ki, Chatelet Meydanı'nda bir gece, garsona içecek bir şeyler söylediğim kahvede, benden, bir teyp bandını doldurmamı istedi. Canı çekti mi, açıp dinleyecekmiş! Dostluk aşamasını çoktan uzaklarda bırakmıştık, suç ortaklığının gizli rahatlığına varamadığımızdan, havada sallanıyorduk. Böyle süremezdi.

Sürmedi de. Öncesiyle sonrası gözönünde tutulursa, soyut, hatta anlamsız sayılabilecek bir hareketim, yeni aşamayı başlattı. Ağzına tutulmuştum, nereye baksam onu görüyordum, her defasında başka renkte (soluk turuncu, toz pembe, cart kırmızı vs.), her defasında başka anlamda (soylu, saldırgan, darılmaya hazır, yosma ya da dargın fakat)

özsuyu daima ballı, sarhoş edici. Ne vakit baş başa susacak olsak, o, pencerenin kenarına oturup, sokaktan yükselen uğultuya dikkat kesiliyor: Sanki bilinmeyen bir halktan gizli mesajlar almaktadır. Kadınları topluiğne başı, bahriye mavisi, dörder kollu bir halk. Onu böyle görünce, istesem de istemesem de, öpmeyi kuruyordum. Uzun uzun öpmeyi. Bu da böyle süremezdi.

Sürmedi: İki kadeh içkiyle çakırkeyif olduğum bir akşam, iki kopyamı iyice ayrı hissediyorum, arada birinden ötekine öyle sık kaymalar oluyor ki, etkili bir özdenetim tasarlanamaz bile. Ne yanıma dönsem, Cecile elimin altında, inadına gibi bana yakın: Uzun boynu, sıcak avuçları, kızıl çakıntılı gözleriyle! Nasıl olduysa onu önce boynundan, sol kulağının ardından öptüm, (tehlikeli bir öpüş); sonra, hiç telaş etmeksizin ağzından (düpedüz rezalet!): İçimsıra şehvet gerilimi, bütün dokularımda içgüdüsel haz. Artık ötekiydim, eminim bundan; buysa beni hem kahrediyor; her yanımı titreten yasak bir sevinçle, hem sevindiriyordu.

Sonuç umduğumdan kötü: Cecile, eli kolu kırılmış Yunan heykellerinin o soğuk, ruhu boşalmış anlamsız bakışıyla, öpüşen o değilmiş gibi bakıyor. Fena halde etkilenip, yaptığım hatayı onarayım diye, bir zaman saçmalıyorum. O yeni bir saptamasını belirtmekle yetiniyor:

— Hatırladınız mı, kadınlık boyutunuzun eksik olduğunu söylemiştim, yanılmışım: Sizde eksik değil, fazla bir boyut var: İçinde erkek oturan bir kadınsınız.

Her şeyi, sınırları belirsiz en karmaşık duyguları bile, iyi tanımlanmış kesinliklere dönüştürmesi canımı sıkıyordu biraz. Arzu, gönlümdeki karanlıkta büyüyen bu ateşten top, beni öylesine ısıtıp akkor haline getirmişti ki, Cecile'e dokunsam, yakıp kül edebilirdim. Dokunamadım: Balıkçı yakalı koca kazağı, üstüme başıma sel gibi akan saçlarıyla, çünkü çok güzel, çekici ve mahzundu. Sadece sordum:

— Sizi şaşırttım mı Cecile?

— Beni mi, niye? Hiçbir tat almadığıma göre, kadın olmuş, erkek olmuş, fark eder mi?

Sözünü daha mahzun sürdürüyor. Gözyaşları, söylediği her kelimenin bir yerinde gizli, görünmese de orada olduklarını hissediyorum.

— Kermo'yla böyleydik, Leman. O da ruhunu gövdesinden, kalbini erkekliğinden ayırmasını bilemezdi, onu da sizi sevdiğim kadar sevdim. Neye yarar? Benim sevme düzenimi kimse beğenmiyor.

Beni ilk defa adımla çağırmıştı, hem de ölümsüz Haco Hanım'ın yakıştırdığı, Türk adımla. Birlikte tadını çıkarmaya başladığımız bir tutkusallık, salonun duvarlarını çatlatıyordu. Acaba o mu, teypten dağılan görünmez müzik dumanı mı, yoksa insanların en yakın anlarında bile, birbirleriyle tam bir iletişim kuramamaları mı?

Bizi az da olsa uzaklaştıran bu olayın üstünden iki gün geçmişti sanırım. Clichy Bulvarı itlerinin, güçbela Pigalle'in üstüne çatabildiği puslu bir akşam: Kötü suratlı, kuşku ve kötü niyet yüklü! Şurasında burasında, ip gibi uzun şaşmaz İngilizler: Beygir çeneli, sıska Cezayirliler. Nereden aklına estiyse, Cecile, Ekrem'in yarım bıraktığı tuvalleri incelemek merakına kapıldı. İnce bir toz örtüsü altında, sırtları dönük bırakıldıkları köşeden, teker teker alıp, gözden geçiriyor. Keşke hiç kalkışmasaydı, çünkü hepsinde, ikimizin de tanımadığı bir kadın gülümsüyor: Dumanlı sarışın, hani filmlerde gördüğümüz sarışınlardan, gözkapakları yaldızlı yeşil; ağır takma kirpiklerinin gölgeleri, hülyalı bakışlarını daha yoğunlaştırıyor, hele hafif aralık buğulu kızıl ağzına bakılırsa, 'uluslararası standartlara uygun' bir cep *pin-up'ı* bu, gerçek bir 'vamp'.

Benizlerimiz mum gibi, bakıştık. İçimize kuşkunun ateşi düşmüştü, boğazımızda birer düğüm. Aynı kaçınılmaz soru, yassı ve kör bir bıçak gibi, inanılmaz bir yavaşlıkla, ikimizin de karnına giriyordu.

— Kim olabilir bu kadın?

Sisin yoğunluğu ışık diye ne varsa griliğe yozlaştırdığından, elektriği yardıma çağırıp, tabloları öyle karşılaştırdık: Beş altı kadardı; hepsi aynı kadını, çeşitli açılardan, cinselliğinin altını kalın kalın çizerek ele almıştı; açık saçık denilse,

yanlış olmazdı hani! Şaşkınlıktan ne diyeceğimizi bilmeyerek, bir ben, bir Cecile, bir süre hepsini tekrar elden geçiriyoruz; baktıkça içimizi, ya öfke ya nefret ya şehvet kaplıyor. Benden fazla çarpılan, Cecile. Gözlerini resimlerden ayıramıyor, dudaklarında bir mırıltı:

— Olamaz, imkânı yok! Olamaz, imkânı yok!

Arkasından yavan, tatsız tuzsuz bir sesle yoruma başladı. Sanki elektronik terimlerle dolu bir metnin, ses kaydını yapıyor. O kadar can sıkıcı:

— ani bir ilhamla, bu ilhamın şiddetli itişiyle, gelişigüzel yapılmış resimler. Şeytani bir ritm onu boğazından yakalamış, almış götürmüş. Eminim ki yaptığını görmüyordu bile: Resim mi bunlar, hadi canım, sayıklamanın tuvale dökülüşü...

Ona cevap veriyordum, sözlerim cevap sayılabilir miydi acaba?

— Ekrem'in sana benzer bir kızla ilgilenmesi, hem anlaşılabilir, hem açıklanabilir; pek pek, akla yakın nedenler bulur, özürler yaratırsınız, olur biter; ama ilgilendiği kişi, takvimlerde vırt zırt karşımıza çıkan 'sarışın bombalardan' birisi olunca, kendinizi hakarete uğramış, küçük düşürülmüş hissetmemeniz olası mıdır?

Cecile beni ne dinliyor, ne duyuyor, bıraktığı yerden sözlerini sürdürüyor:

— Benim garibime giden, başka bir şey; yaptığı her resme elinde olmadan mutlaka sizin burnunuzu ve gözlerini çizen Kermo, bu resimlerde, sizden ve saplantısından bağımsız, bambaşka bir kadın çizebilmiş. Bu çalışma belki onu saplantısından kurtarmıştır. Bu kadın, benim başarısızlığa uğradığım önemli görevi başarmış oluyor: Yerinizi almak!

Ona cevap veriyordum. Acaba cevap mı veriyordum?

— başka bir kadın, varlığını sadece gece telefonlarının doğruladığı bir varsayımdı. O kırık dökük ses, şimdi bir yüz sahibi oluyor, hem ne yüz. Benim şaştığım, bu tür kadınları 'suni kadınlar' diye oldum olası küçümseyen kocamın, nasıl olup da...

Cecile de sözünü sürdürüyordu. Serseri bir mermi, sanki gelip onu canevinden vurmuş. Yarası soğudukça, katlanılması insanüstü takat isteyen müthiş bir acı, göğüs kafesini burgu gibi deliyor.

— bizi şaşırtan, gereksindiğine önceden hükmettiğimiz 'kanlı canlı' kadının varlığının kesinleşmesi! Evet, Kermo için onu zorunlu saymış durmuştum, fakat tabloda karşıma çıkıverince serseme dönüyorum. Neden? Ama neden?

Tablo bizi birbirimizden kesip atmış, aramıza oturmuştu; hayallerimizi aştığı belli: İçine girmesi müşkül, epeyce karmaşık kendi hayalleri olmalı. O meydana çıkalı, Cecile ve ben, apartmanın birinde tesadüfen yan yana gelmiş, ortaklaşa hiçbir şeyleri olmayan iki yabancıya döndük. Çünkü aramızda ortaklaşa sayılabilecek tek bağın (Ekrem'in) bir başkasına ait olduğu anlaşılmıştı: Resimde çıplak dik göğüsleri, ucu kalkık minnacık burnu, *wamp-girl* gülümsemesi, köpüklü platin beyazı saçlarıyla bize meydan okuyan kadına!

O zaman Cecile, (bu yabancı kadın), yorgun ve içisıra öfkeli, tek kelime söylemeden çıktı gitti. Ağzındaki yıldız sönmüş, kızıl kirpiklerinin kanı çekilmişti. Hiç de vampire benzemiyordu. Ben onu galiba daha önce terk etmiştim; tepeden tırnağa ürpermelerle örülmüş, içlerimde bir yerlerimde kendimi aramaktaydım: Harıl harıl. Ağır sis yığınları, beni aydınlatabilecek en ufak ışık parçasını bile oburca emip yok ediyor; soğuk, alçak bir herif, elinde kırbacıyla dolaşıyordu.

Yalnızlık kumandayı ele almıştı. Kan, kusuk, sperma dolu, uğursuz bir balon halinde şiştiğini, gözlerimle görüyorum. Ne yapmalıydım? Ne yapabilirdim? Belki, kaçıp gitmek! Ama nereye, İzmir'e mi? Belki kalmak, niye, ölümünden sonra bile kocamın hakaretlerini sineye çekmek için mi? Alkole sığınmak belki en doğrusuydu, yalnız o, nesnel koşulları değiştirmeye gücü yetmediği halde, bana sağırların bilgeliğini, uyuşturucu düşkünlerinin -o kadar gereksindiğim- geçici huzurunu verebilirdi.

Getirdiğim rakılardan bir şişe kalmıştı, sonuncusu! Geceyarısını buluncaya kadar yalnız başıma içtim. Yalnız sayı-

labilir miydim, ayrı konu. Bu süre boyunca, Haco Hanım, Cecile, kim olduğunu bilmediğim sarışın, gelip gelip durdular. Bazen teker teker, bazen üçü bir arada beliriyorlardı. Her birinin, ille söylemek istediği bir söz vardı; hepsi, söz önceliğinin kendisine verilmesi için beni hırpalıyordu. Konuşmaya daldılar mı, karşıt iddialar, parıltılı kılıçlar gibi şakır şakır çatışıyor; bu sürekli çatışma, beynimi yerinden oynatıp, beni sersem ediyordu.

Aradığım iç huzuruna kolay kavuşamayacaktım. Seziyordum bunu. Haco Hanım haberini vermişti çoktan. Ünlü kahkahalarıyla, tüfek atar gibi üstüste gülüyor; altın dişlerinin kuyumcu aydınlığı, çevresinde vazo, sürahi, şövale ne varsa, yansımalarıyla yaldızlıyordu. Cecile, sayısız kollarının garip değirmeni aralıksız dönerken; durup durup, yarım kalmış tabloları bulduğumuz zaman söylediklerini tekrarlıyordu: Fısıldamadan çığlık atmaya kadar bütün tonlarda!

— ... olamaz, imkânı yok! Olamaz, imkânı yok!

Ötekine gelince, minnacık burnunun ucu havalarda, bakışları şeytan; tek kelimesine inanmaksızın, güvercin gibi sokularak, sevda sözleri mırıldanıyor. En uzakta o, ama bana en büyük acıyı doğrusu o veriyor.

Bütün bir hafta, yalnızlıktan bunaldım. Cecile beni ya terk etmişti, ya öyle görünmek hoşuna gidiyordu. Ne Henri Monnier Sokağı'na, eve geldiğine; ne telefonla aradığına bakılırsa, böyle. Bense, Paris'teki yaşantımın ortadireği olmasından dehşete düşmüş, kendimi ilgisiz davranmaya zorluyorum ama işe yarıyor mu bilmem.

Hayatımda açılan boşluğu nasıl doldurayım, olur olmaz şeylerle avunuyorum, (değişik bir şıklık edinebileyim diye o butik senin bu butik benim dolaşıyorum; dediklerime kulak asmaksızın, papağan gibi konuşan, iddialı kadın berberlerinde vakit öldürüyorum) ne yaparsam yapayım boşluk öylece duruyor; daha büyüyüp genişliyor sanki: Kaptığını yutan bir canavar ağzından farksız!

Cecile'den sonra, Paris de beni terk etti: Bir yerde, geçici de olsa hayat kurabilmem, ayağımın altında zemini sağlam

hissetmeme bağlı, zemin oynadı mı kayar giderim korkusuna düşerim; Paris gözüme bir türlü sert ve sağlam gözükmüyor; tam tersine, terli, yapışkan ve yumuşak, bir büyücüler gecesinde kumsala vurmuş dev bir deniz anasını hatırlatıyor bana, soyut bir deniz anasını: Yanılıp yakılıp, parmağının ucuyla dokunacak olan, kaypak mor ışık lekeleri, jelatinli koyu bir sıvı halinde dağılıveriyor. Peki, hangi sağlamlığa güveneceğim?

İclal'e yazmayı düşünüp, asla yazamadığım o mektubu, bu müthiş yalnızlık haftası boyunca tasarladım: Birçok kereler, başka başka yerlerde: Ama ister yıllarca önce Christiane'a, onun 'varoluşçu' arkadaşlarına rastlamış olduğum, bir savaş ertesi kahvesinde; ister *'Bouillabesse'i* nefistir' diye, Miss Higgins'in beni sık sık götürdüğü küçük *provence* lokantasında tasarlamış olayım; İclal'in hayali gözlerimin önünden gitmiyor: Camlarına güneş vurmuş balkonunda: Dalyaların, Manisa lalelerinin, glayöllerin, karanfillerin, küpeçiçeklerinin arasında; o da mahzun, çünkü yanlış büyümüş, köklenmesi akla sığmaz ve solması yakın bir çiçekmiş gibi.

Beni azarlıyordu sanırım, işlemediğim suçları başıma kakıyor, düşmediğim duygusal yanılgılardan kabahatli buluyordu. Kararlıydı, derdimi bir türlü anlatamıyordum; o kadar duyarlıydı ki, olur olmaz her şeyi dert ediniyor, beni handiyse benden kıskanıyordu. O ne kadar sinirli, konuşması nasıl kıpır kıpırsa; iri siyah bağdem gözleri, o kadar hareketsiz, öyle sabit, kırpıp kırpmadığı anlaşılmaz; bu da, hep öyle kocaman, sonuna kadar açık gözlerle, insanı suçladığı izlenimini doğuruyor: Bakışlarının altında eziliyorum; yalnız ezilmek mi, çok güçlü olduklarından, ne söylerse söylesin, etkisini daha doğmadan ortadan kaldırıyorlar; bu yüzden gözleriyle (sadece onlarla) öyle cinsel bir yerçekimsizliği ortamı yaratıyor ki, sel gibi akan alaca, pütürlü bir aydınlıkta, bitmez tükenmez bir sevişmeyi seyrediyorsun: Sevişiyorlar, sevişiyorlar, bitmiyor; sevişiyorlar sevişiyorlar, bitmiyor!

İclal kendini tanırdı, çok iyi tanımlamıştı: Benliğini di-

dik didik ederek, bir bileşime ulaşmış; buna göre, hayatına iki ana güç hükmeder; birisi cinsellik, öbürü korku; o da, hiçbir kuruntuya, ya da duraksamaya kapılmadan, varlığını sevinçle bu iki güce adamıştır.

— ben, derdi, sarahattan hoşlanırım ruhum, her şey açık olmalı, dobra dobra. Hakikati konuşmak gerekirse, zaaflarını karakterlerinin temeline koymak, insan kısmını rahatlatır, tereddütten sıyrılmasına yardım eder: Aksi halde, hayatı boyunca müteredditi çırpınır; bir tekini elde edemeden, hayal ettiği tatminleri arar durur. Bulabilir mi, hayır, kendini yanlış tarif eden, yanlış yerde yanlış şeyi aramaktadır.

İclal'e yazmayı tasarladığım mektup, aramızdaki kesin benzemezliği saptamakla başlayacaktı; o alt bilincini az görülür bu ustalıkla dışlaştırmayı becermiş, ondan bir yaşama biçimi çıkarmıştı; oysa ben, ya kendi içimde geçerli bir muhatap bulamadığımdan, bulsam bile, ya da onunla gerekli iletişimi kuramadığımdan, bu alandaki deneylerimde başarısız kalmıştım. İclal tutarlı bir kadındı, yaptıklarıyla tasarladıkları daima çakışır; onu tanıyan birisi, görünen yarısıyla görünmeyen yarısının ne kadar iyi uyuştuğunu bildiğinden, hangi koşullarda nasıl davranacağını öngörebilirdi; tükenmek bilmez bir şehvetin, müthiş bir korkunun katkısıyla, ortaya dakik, kesin, sürprizsiz bir kadın çıkmıştı. Ben öyle miyim? Kararsızım bir kere, iki sandalye arasına oturmuşa benziyorum; en kesin kararlarımı, sonradan tamamıyla karşıt davranarak ayaklar altına aldığım çok görülmüştür. İclal, beni anlayamamaktan yakınıyor, sanki ben anlayabiliyor muyum? ben de yakınıcıyım bundan, çünkü, kim olduğumu bir saptayabilsem, otuz yıldır beni bunaltan soruya cevap bulabileceğim: Ne yapmalıyım?

Hafta sonuna doğru, gelişmesini görmezlikten geldiğim başka bir gerçek kesinleşti, içimi daha karıştırdı. Bu gelişmenin evrelerini akıl ucuyla izliyor, su yüzüne çıkmasının kaçınılmaz olduğunu, uzak uzak seziyordum. Yine de telefon zili gibi, birden meydana çıktı, elimi kolumu bağladı: İclal'e mektup yazmak fikrine, iki nedenden sımsıkı sarıl-

mıştım ben, sarışın kadının varlığını saptamak her şeyi allak bullak etmişti, bir; Cecile'in gittikçe uzayan yokluğuna katlanamıyordum, iki. Ne kadar görkemli, ne derece etkileyici olursa olsun, İclal, kendimi avutmak, zihnimi oyalamak için bulduğum bir teselliden ibaretti. Rüzgârlı bir akşamdı, o akşam: Şiddetli ayaz Pigalle'in bütün ışıklarını çatır çatır söküyor, sihirli bir kıvılcım sürüsü halinde önüne katıp sürüklüyordu. Süslenmiş çıkmak üzereydim, telefon çaldı; Cecile'in, ya da o sarışının sesini duyacağım umuduyla nasıl koşmuşum!.. Boşuna! Titrek bir ihtiyar sesi, eczacı Garnier'yi arıyordu: Numara yanlış düşmüş!..

O kadar merakla, hatta tutkuyla beklediğim telefon, artık umudumu kestiğim anda geldi. Mösyö Prevost'ya uğramayı düşünüyordum; yıllardır Türkiye temsilciliğini üstlenmiş olduğumuz, ünlü N'attier et Fils tarım makineleri firmasının başkam ve genel müdürü; İzmir'de ortaklaşa traktör montaj fabrikası kuracağız, fikri ben buldum, şirket benimsedi, epeydir yazışıyoruz. Paris'e hareketimden önce Bornova'da, fabrikanın kurulmasına çok elverişli bir arazi satın aldım, hem şehre yakın, hem sanayi bölgesine! Hazır gelmişken, şirkete uğrayıp durumu Mösyö Prevost'yla tartışmamız yerinde olur. Yeni kurduğumuz Türk Nattier Traktör A.Ş.'nin çeşitli sorunlarını ele alırız. Ekrem, 27 Mayıs devrimi yüzünden Paris'te kalınca, (DP İzmir Milletvekiliydi, yurda dönerse Yassıada'da yargılanacaktı) işlerin başına geçtim, İclal'in kocası Muhlis Bey'in yardımıyla başarılı oldum, bu başarıda Mösyö Prevost'dan gördüğüm anlayışın rolünü nasıl yadsıyabilirim? Kaldı ki, zorunlu sürgün hayatı boyunca, Ekrem'e gösterdiği yakınlık ve ilgiye teşekkür borçluyum.

Ziyareti ister istemez erteledim, çünkü beklediğim telefon geldi, başka, çok ilginç bir ziyarete neden oldu; böylece, kesinliğe karşı kesinsizliği, belirginliğe karşı belirsizliği yeğlediğim, bir daha kanıtlandı, zira kadın mı erkek mi anlaşılamayan bir belirsizlik, telin öteki ucundan beni çağırıyordu: Densizliğiyle, geldiğimden beri kaç gecemi rezil

eden, beni kaygılara salan aynı kırık dökük, hafif peltek ses. Bu sefer, alay yerini uçarı bir inceliğe bırakmıştı, kulaklarıma inanamıyordum:

— şey, affedersiniz, Madam Korkut'la mı konuşuyordum? Madam, yürekten başsağlığı dilerim; istemeyerek, aslında bilmeyerek, sizi o kadar üzdüm, bağışlayın lütfen! Şuna emin olmanızı rica ederim, Ekrem'in intiharını duymamıştım, bana söylediği üzere gerçekten iş yolculuğuna çıktı sanıyordum. Siz söyleyince kendi kendime 'oyuna gelme, seni işletiyorlar', dedim, cevabım ona göre oldu. Dün, tamamıyla tesadüf eseri olarak 'Paşa'ya rastlamayayım mı? Adamcağız nasıl gözyaşı döküyor, görmelisiniz. O arada, intihar olayını doğruladı...

Hiç nefes almadan, gönül alıcı bir tatlılıkla konuşmuştu, biraz durakladı, kibarca:

— 'Paşa'yı tanıdınız elbet, dedi, hani şişman...

— Evet, diye cevap verdim, 'Paşa'yı tanıyorum, sizi hayır: Kim olduğunuzu hâlâ söylemediniz.

— ah, çok affedersiniz! Ne kadar aptalım! Adım Liliane, dostlar Lili diye çağırır. Kermo, zaman zaman iyice kısaltıp Li demekten hoşlanırdı, daha çok Çinli kaşları çizdiğim geceler...

Araya bir çağrı sokuşturuyor: — pek cüret edemiyorum ama, zahmet olmazsa evime beklerim; çok yakın oturuyoruz. Blanche Meydanı, iki adımlık yer: Sizi tanımaktan onur duyacağım, pavyona gitmeden, birlikte yemek yerdik...

Yine durakları: — az kalsın unutuyordum, şarkıcıyım ben, yalnız yaşarım... Tam değilse bile, yalnız gibi bir şey.

Öyle hızlı, o kadar aralıksız konuşuyordu ki, dudaklarımı yakan soruyu bir türlü araya sokamıyordum, nihayet sözünü keserek sordum:

— ... sarışın mısınız?

— Genellikle evet! Durumlara bağlı, malum ya...

Bu telefon yerimi yadırgatıyor: Çevremdeki her şey aynı kaldığı halde, bana yabancılaştı: Çağrışımlarla yüklü, bin yüzlü, bana, bazen Cecile'e, bazen Lili'ye benzer, aynı ve

tek kadına ait bu resimleri hiç görmemiştim. Ne burada ne başka yerde! Peki nereden çıktı bunlar? Bu kadınlar kim?

Olay beni kaptığı gibi, gündelik hayatın yavanlığından, yaşadıklarımızla hissettiklerimizin, benimsenebilir hiçbir sonuca ulaşmadan takışıp durdukları, o ara bölgeye attı. Gerçeğe dokunmuyor, yalayıp geçiyordum. Çevremdeki eşyalar, gündelik anlamlarını şıp diye yitiriyor, gönüllerince azalıp çoğaldıkları gibi, başka ve çarpıcı anlamlar kazanıyor: Biraz önce abajur sandığın şey, az sonra ya dev kanatlarını toparlayamayan bir albatros, ya da boy boy, renk renk camlardan bir ekran! Bu ekranda, çığlık gibi çırılçıplak iki iri yapılı kadın, ellerinde taş baltalar, öldüresiye vuruşuyorlar. İnsanda karar bırakır mı bu?

Ben de, acaip bir kararsızlığın pençesine düştüm, çelişik, hatta karşıt bir sürü şeyi, yapmaya karar verip verip, vazgeçiyorum. Neleri mi, şunları: Dakika sektirmeden telefonu açıp, Cecile'e, 'esrarengiz' sarışını bulduğumu müjdelemeliyim; yoo hayır, en iyisi, değişik bir giyinme stili bulmam, şu yeni aldığım pantolon tayyörü bir denesem mi? Tam sırası! Hele dur, bir cıgara içeyim, Türk Nattier Traktör A.Ş. tasarısını etraflıca düşünüp, sonra Mösyö Prevost'ya giderim. İş iştir, bu tasarının uygulanmasından büyük kazançlar bekliyoruz. Yoksa beklesem mi? Beklemek, ya da harekete geçmek; kuşku, ya da güvensizlik...

Hava inadına üstüme varıyor: Yalın, parıltılı bir gece, giyotin bıçağı gibi, küt! enseme indi. Soğuk, ürpertici sis dalgaları, dalgın ve kederli sokak lambalarının çevresinde, usul usul kırağılaşıyor. Aşağılık, tıklım tıklım bir barda, kükürtlü orospular, o geceki paylarına düşen zenci öğrencilerle izinli askerleri, şapırtılı bir açgözlülükle yediler. Afiyet şeker olsun! Köhne, sesi titrek, görüntüsü bozuk bir sinema; zincirinden boşanmış, pis bir seyirci kalabalığına, eski porno filmleri oynatıyor. Sinemanın tepesine tünemiş, fuhuş yuvası oteller: Karanlıkta her çakılan çakmak, bir cıgaranın öteki ucundaki, bir çift ruju yağlı dudağı aydınlatıyor.

Blanche Meydanı beni kraliçeymişim gibi karşıladı. Her

taraftan yağan ışık, floresan lambaların cıvalı aydınlığı yüzünden, meydanı çevreleyen yapılara, alüminyum bir dekor görünümü vermişti. Lili'nin oturduğu apartmanı kolayca buldum. Okyanusun dibinde yatan bir gemi leşini andırıyordu: Pencereleri sımsıkı kapalı, kapıları ardına kadar açık; hüzünlü bir çirkinliğin, uğursuz bir hüznün tutsağı. Camına uyduruk dantel perdeler çekilmiş kapının ardında, kapıcı mıdır değil midir pek de anlaşılmayan biri, öğürtücü bir sarmısak kokusunun tam ortasına oturmuş, elinde şişe, kafayı buluyor. Bana şöyle bir baktı. Bu kadarı fazlasıyla yetmiş olmalı ki, ne kim olduğumu öğrenmek istedi, ne kimi aradığımı!

Asansör yok. Yerine, koskoca bir boa yılanını getirip, dolambaçlı merdiven diye koymuşlar: Basamakları yağlı, pis pis gıcırdıyor; ışığı bozuk, ikide bir söndüğünden, önünü görmek başlı başına sorun. Birinci katı, ikinci katı çıktım. Üçüncü kat sahanlığında, soldan birinci kapı: Evet burası, 15 numara! Zile bastım. Tıs yok! Uzak bir daktilonun, tıkırtılarıyla delikdeşik ettiği, irkiltici sessizlik. Biraz korktum mu? Tekrar, daha kuvvetle zilin düğmesine bastım; kapı açıldı, ama kim tarafından: Birkaç çeneli, boyayla sıvanmış, yaşlı bir devanası! Dişlerinin arasında, kocaman bir yaprak cigarasını çiğniyor. Sözlerime cevabı, tatsız homurtular:

— İyi akşamlar, Madam! Matmazel Lili çağırmıştı da, zahmet olmazsa, haber verseniz diyordum.

Hiçbir şey söylemeden çekildi. Ne yapacağımı kestiremediğimden, duraksayarak da olsa arkasına takıldım. Loş, rutubeti hemen hissedilen bir koridordan geçtik, tavanı çok yüksek bir salona geldik; hayli geniş, duvarları süslü kâğıtla kaplanmış, ışıkları gizli bir salondu burası; herhalde oturma salonu olarak kullanılmaktaydı ama, sinema ve salon magazini zevkinden izler taşıyordu.

Devanası, şişmanlığının verdiği zorlukla, inine, daha doğrusu, onun için hazırlandığı belli köşesine güç bela ulaşabildi; iki kişiyi rahatça alabilecek koltuğuna oturdu. Etrafı pazar yerinden farksız, neler yok ki: Yarı dolu, yarı boş,

içki şişeleri; kenar mahalle kızlarının sevdiği plastik kapaklı romanlar; yaprak cigarası kutuları; türlü çeşit yiyecek: Hurma, bonbon, tuzlu kraker, kutu peynirleri, bir parça jambon vb. Yanı başında, üstü müzikhol yıldızlarının gönül serüvenlerini anlatan resimli dergilerle dolu oymalı eski bir masa.

Oturduktan sonra, şaşılacak incelikte, adeta kenarları tırtıllı, içi asit sesiyle, birkaç kelime söylemek lütfunda bulunuyor:

— Ben Mamma Pellegrini'yim, Korsikalı Ana derler. Yüz yirmi kilo çekerim. Döktüğün incileri kendine sakla, çeneni yorup durma, kulaklarım duvar gibi sağır, tamam mı şekerim?

Daha yukarıdan, emredercesine ilave etti: — ee, öyle tepemde ne dikilip duruyorsun, ha? Geç otur şuraya, şu yumuşak minderlerin üstüne, otur da kıçın dinlensin biraz.

Yuvarlak, kreme çalan beyaz, bu löpür löpür kadında, çok iri balıkları hatırlatan bir şey mi var, bana mı öyle geldi; ne olduğu söze sığmaz, garip bir şey; bakışı sazan balığının tembel bakışı, köşesinde, bitinceye dek orada durduğu besbelli yaprak cigarasıyla ağzı, Morina balığının değirmi ağzı.

Konuşması yosma argosu, süsüpüsü kenarın dilberi olduğu halde, nasıl beceriyorsa beceriyor, haline tavrına 'ihtişam' verebiliyor doğrusu, çenesini kasıp, yerli yersiz her şeyi küçümseyerek; fincanı eline aldı mı, küçük parmağını havada tutarak, öykündüğü soylulara benzemek hevesinde değil, iriliğinden doğuyor 'ihtişam'ı.

— Lili, zıkkımlanacak öteberi almaya çıktı, şimdi gelir! Aaa, bak israfından bıktım bu orospunun. Anamdan emdiğim sütü burnumdan getiriyor! Orospu dedim ya, alt tarafı orospu işte! Yalnız, altın bir kalbi var, bunu unutma! Bazen, çaktırmadan öyle bir film buluyor, üstünü başını öyle usturupluyor ki, gören hanımefendinin teki sanır, hanımefendi dediysem, o eski, benim zamanımın hanımefendilerinden biri.

Sözünü askıda bırakıp küçük içki kadehini kırmızı bir likörle doldurdu, bir kerede dikti, suratını keyifle buruşturdu.

— sağırlığımı dert ediyorum sanma, mutluyum ben, bu sayede Lili orospusunun dakika başı yumurtladığı cevherleri duymaktan kurtuluyorum. Tamam mı? Yumurtlamak tam ona göre bir laf, tavuğun teki, gıdaklamadan duramaz.

Birden, beklemediğim bir soruyla karşılaştım:

— Kimsin sen, Türkün karısı diyorlar, doğru mu?

Başımla onayladım, ona yetti; dizlerini döve döve, etrafı velveleye veriyor. Güldüğüne bakılırsa, bu onun neşesi:

— senin herif de yani, ne matrak adamdı şekerim, işi gücü gırgırdı be; hayatı cümbüşe çevirmek dedin mi, bir tane! Kapıdan girdiği an, burada her şey mayışırdı, en başta ben. Ah ah, onunla ne safalar sürdük, ne âlemler yaptık, vallahi anlatamam, hani gençliğimde, 'La Noctambule Triste'te, assolist altı sahneye çıkarken bile, bu derece eğlendiğimi hatırlamıyorum. Senin herifin, hayatta illet olduğu tıpkı benim gibi 'ciddi' denilen şeyler; yalnız illet olsa iyi şekerim, iplemiyor da! Umurundan hariç! Var mı ona, alsın eline kalemi, Mamma Pellegrini'ye matrak resimler yapsın, gülmekten göbeğimi çatlatan karikatürler çizsin: Boku kalın bir deyyus sözgelişi, para babası; gözüdönmüş, ağzından salyalar akıtarak, şeyini düzüyor; neyini diyeceksin di mi... Hesap makinesini!..

Sesini alçaktı. Dumanlı, tembel bakışları, mora boyanmış kalın ve ağır gözkapakları altında lamba gibi kısılmıştı: Kaşları, yağlı siyah kalemle, gözlerine çok yakın çizilmiş, dümdüz birer çizgi, her yanı eğri, bu cetvel düzlüğü, geometrik bir yanlış gibi duruyor.

— matrak dediysem kılıbık anlama! Ne de olsa erkek, üstelik Türk! Bizim Lili'nin çantasına atmadığı herif yoktur, allem eder kallem eder, ulan bir bakarsın adamı ayarlamış; seninkini öyle kolay ayarlayamadı ha, hele kafese hiç koyamadı. 'Haberi Mamma Pellegrini'den al: Senin herif Lili'ye, layık olduğu muameleyi yapıyordu: Orospu muamelesini! Kalbi temizdi ama, sudan temiz fakirin, çünkü yalnız seni sevmiş; vallahi, ağzıyla söyledi bana, bir gece deliler gibi içmiştik, itirafını elceğiziyle yazdı, Tanrı şahit...

Yalancı bir kedere gömüldü: Tombul parmakları arasında, olduğundan da küçük görünen, minnacık, cart kırmızı bir mendille, hayali gözyaşlarını siliyor. Hareketlerinde, ününü ve sesini yitirmiş bir *prima donna'nın,* önceden tasarlanmış aşırı inceliği.

— onun kadar kibarını, eli açığını nereden bulacaksın? Soyu tükendi, soyu! Ne zaman gelse, beni hiç unutmaz, gönlümü almak için ufak tefek armağanlar getirirdi, likör, İzmir incisi, şu, bu... İşte bak, şu içtiğim purolar bile onun hediyesi, hem ne puro, öyle pırasa yaprağından sarılmamış, halis Havana...

Sözünü, hırçın bir ses kesiyor: — Mamma, Madam'ı rahatsız etmesene!

Söylediğini işitmedi ama, Lili'yi görmesi, Mamma'nın susmasına yetti: Rahatsız bir susuştu bu, hakarete uğramış birinin susuşu. Sonra küçük, rimel fırçasını edalı edalı alıyor, üzerine tükürüyor, boyadan zaten simsiyah kirpiklerine, gülünç bir dikkatle sürmeye başlıyor.

Lili'de yapaylık, doğallığın yerini tutmuş; görünüşüyle kendisini o kadar iyi tanımlıyor ki, üzerinde hiçbir hayal kurma olasılığı bırakmıyor: Lili demek, sinemadan, televizyondan ezberlediğimiz *'sexy'* kadın türünün şaşmaz bir modeli demek: Başını sağa sola çevirdikçe, tayf renkleri uçuran platin beyazı dağınık saçlar; ince ince, özenle boyanmış zarif yüzünü çevreliyor; ucu hafif havaya kalkık minicik burnu, o kadar düzgün ve güzel ki, 'yaptırılmış' olabilir. Uçarı, biraz da baştan çıkarıcı gülümsemesi, hep belirdi belirecek: Ama hep, belirmeden kaybolup, alanı bakışlarına terk ediyor; bakışları hem alaycı, hem arzulu, yoğunluğunu ve etkisini çoğaltıyor. Davranışlarına gelince; elini ağır çekim ritmiyle şuradan şuraya aktarışı; paketleri, konserve kutularını, içini çekerek koltuğa bırakıverişi; yürürken, kalçalarının havalı havalı çalkalanışı; denebilir ki, görüntüsüne hiç de ters düşmüyor, bu da ortaya, yeterince tutarlı, oturmuş, derlitoplu bir bütün çıkarıyor: Seks yıldızı.

Odası da havasına uygun döşenmiş, donatılmış, şu bon-

bon pembesi dantelli yatak örtüleri, tuvaletin üzerindeki parfüm, fondöten, sprey, makyaj silici, krem ve ruj kalabalığı, seks yıldızından başka, kimin odasına yakışır? Hatta aralıksız *rock* ve *twis* dağıtan pikap? Lili odasına girdi mi, inci istiridyesine girmiş oluyor: Uyum tastamam, birbirine o kadar yakışıyorlar.

Birlikte geçirdiğimiz üç saat boyunca, anlayışlı göründü bana; anlayışlılığın da ötesinde, avutucu. Ekrem'in adını anmadı, intiharından söz etmedi ama aramızda felakete uğramış iki kadının yakınlığını bir güzel sağladı; yavaş yavaş, bir dayanışma ortamı yarattı. Neden sonra duyumsadığım moral yorgunluğu, böyle bir role onu çok elverişli kılıyordu: Genç kız havailiği ile örtbas etmek istese de, dalıp dalıp gitmesinden; inceliğine ince, güzelliğine güzel, ama hayattan tiksinmiş balerin hallerinden; ağır bir düşbozumunun kederini taşıdığı ayrımsanmıyor mu sanki?

Bu durgunluk ya da dalgınlık anlarını, çokluk içki koymak, cıgara yakmak gibi somut dayanaklar üzerinde geliştirdiği, cilveli gülüşlerle süslü canlı gevezelik sahneleri izliyor. (Yalnızlıktan korkusunun belirtisi olmasın?) Cıgarayı nazlı nazlı alır, insanı çileden çıkaran bir bakışla, ısıracakmış gibi dişlerinin ucuyla tutar, elimizi yakalayıp çakmağı ucuna yaklaştırır. Bu da bir yapmacık, bu da bir oyun: Lili güzel olayım, herkesin başını döndüreyim, çok beğenileyim diye diye, doğal güzelliğini, insan kişiliğini bir kenara atmış; yarım yüzyıllık beyazperde ve *haute-couture* yabancılaşmasının ürünü, 'seri halinde imal edilen' endüstriyel seks kuklalarından birisi olmuş. Kendi hesabıma bu tür kadınlara soğuk ve ilgisizim, bildiğim kadarıyla Ekrem de soğuk ve ilgisizdi, tutmazdı hiç, öyleyse nasıl olmuştu da Lili...

Şaşırdığım, yemeği ve sofrayı, bitişikteki devanasının hazırlayışı: Alçakgönüllü, lezzetli bir yemek. Biz, ben ve Lili, beri tarafta söyleşimizi örüp üretirken, meğer Mamma Pellegrini derme çatma mutfaklarında işe koyulmuş. İncecik, tırtıllı sesi, zaman zaman bulunduğumuz yere uzanıp, söyleşimizi bölmüyor, Lili'yi çağırmıyor değildi. Her seferinde Li-

li, biraz mahcup, özür dileyerek kaybolmuş; bir iki dakika sonra, aynı özür gülümsemesiyle dönmüştü: Sırtında şişe yeşili robu, üstünde yapmacık tazeliği! Halinde tavrında Öyle bir pişman olmuş mücrim uysallığı, ölümüne inanmış ağır hasta tevekkülü saptamıştım ki, bütün varlığı açıkça bundan etkilenmiş, mahzun bir yumuşaklık edinmişti; bu hüznü kadar yumuşaklığı da, beni nedense duygulandıran, çocukça, bazen birbirini tutmaz sözlerinde besbelli oluyordu.

— kendimi başkası sanmaya bayılırım; ufacıktım, olmayacak hayaller kurardım, diyelim ki bana masal anlatmışlar, masaldaki bütün kahramanları teker teker yaşamasam olmaz: Prensi, çoban kızını, ihtiyar oduncuyu, kraliçeyi. Tabiatım kaprisli, hiçbir yere intibak edemiyorum, bir şeyi başkaları böyle istiyor diye yapamam, ille ben isteyeceğim; pek akıllıca sayılmaz ama, n'apayım huyum bu, başkaları benim isteklerime uysunlar.

Uzun uzun içini çekip, ekliyor:

— oysa, güçlü bir kanat altına sığınarak, boyun eğip yaşamayı ne canım çekiyor, bir bilseniz!

'Boyun eğip yaşamayı' derken, sanki kendisiyle sevişiyor: Yüzünde belirgin cinsel haz, aynı zamanda utanç. Mamma'nın kocama ilişkin önceki dediklerinden şaşkına dönmüş, "Lili'nin tasarladığı güçlü erkek, yoksa Ekrem miydi?" diye içimsıra soruyorum. Kocamın son aylarını yaşamaya gelmiştim, sözde; hepsi çelişen, hepsi değişik bir gerçek payı içeren, bir sürü anıyla karşı karşıyayım: Hangi birine inanmalı? Demokrat Parti İzmir Milletvekili, İzmir Ticaret Odası Başkan Vekili Ekrem Korkut'un, lüks ve şöhret düşkünü bu fentli orospuyla ne alıp veremediği olabilir ki? Lili böyle bir soruya yaklaşmaktan kaçınıyor; ben de şimdilik susmayı, onun her fırsatı kendini değerlendirmekte nasıl kullandığını seyretmeyi yeğliyorum:

— ne bunlar, Türk sigaraları mı? Harika! Yoo, hayır, kusura bakmazsanız almayayım, yalnız Amerikan sigarası içiyorum, ille mentollü olacak, öbürleri çok fena öksürtüyor da...

Uçları sivri bağdem biçimi tırnakları daireler çizerek, yaldızlı metal pırıltılarıyla, havada fosforlu izler bırakıyor. Ufacık burun deliklerinin kanatlarında, hırslı bir titreme.

— şarkı söylemek, iyi; müzikholde çalışmak, çok daha iyi; gel gelelim, gönlümün istediğince adımı duyuramazsam, bunca zahmet, boşuna!

Hani kadınlar vardır, kişiliklerine hayranlıkları öyle büyüktür ki, başkalarının dediklerini dinlemezler. Lili onlardan. Anlattıkları, hafif şeyler, eğlendirici de sayılabilir ama beni etkilemiyor. İlginç olmadıklarından mı, sanmam, belki dağınık ve tutarsız olduklarından: Aralarında bir mantık bağı kurabilmek olanaksız. Böyle oldu mu, kelimeler anlamlarından soyulup seslere; daha doğrusu, kırık dökük, yorgun, biraz peltek bir sese dönüşüyor; abartılmış kadınca yapmacıklarla gülünç, biraz da bayağı! Gece telefonlarındaki ses bu:

— a evet, Mamma çekilmez, benim de katlanamadığını oluyor, fakat mutfakta eşsiz, yediniz gördünüz, Allah vergisi bir şey... Dedikoduya bayılır, doğru, içi gider: Önüne gelene anlatıyormuş, onun yasadışı kızıymışım; güzelliğimi, sesimi, mesleğimi ona borçluymuşum falan filan... Hepsi yalan tabii, tepeden tırnağa, aramızda aile bağı yok... Her dakika yalan söylemeden duramaz, işi gücü ne...

Acaba, sözü nereye bağlayacak?

— ben gelmeden, Allah bilir neler uydurdu, ne martavallar, Allah aşkına tek kelimesine inanmayın, e mi? Sağırlığı onu haşin ve acımasız yapıyor, sağır olmayan herkese düşman, bilmem anlatabildim mi?

— Elbette, dedim.

Yoksa, Mamma'nın bir sırrını açıklamasından mı korkuyor? Eğer varsa, büyük bir sır olmalı: Şimdiye kadar, kocamı, bu yapmacık yaratığa yaklaştırabilecek hiçbir ilginçliğe rastlamadım. Böyle büyük bir sır varsa, Gecile'in bulup çıkardığı resimlerin, ancak o inandırıcı bir açıklaması olabilir.

Bir an Cecile'i düşündüm; dumanlı bir perde üzerinde, hayal gibi yürüyüşü gözlerimin önüne geldi, saçları, omuzlarından aşağı akıyor, bakışı hülyalı vampir bakışı, gözleri-

nin derinliklerinde dalga dalga o kızıl pırıltılı tül! İkisini nasıl karşılaştırabilirim, öyle farklılar ki... Bu hızlı çağrışımdan elimde cevapsız bir soru kalıyor: Bu lüks bebeği görse, Cecile ne tepki gösterir?

Lili geceyarısına çeyrek kala zamanı hatırlayabildi. Aman Allahım, çok gecikmişti! Çoktan yola çıkmış olmalıydı! Müdüriyet, herkesin saat on birden itibaren pavyonda olmasını şart koşmuştu! Sevimli bir telaşla hazırlandı. Beni 'arabasıyla' mutlaka eve, Henri Monnier Sokağı'na bırakmak istiyordu. 'Arabasını' (cırlak kırmızı ufak bir Renault-Alpine) görünce, isteğinin, bana hizmet niyetinden çok, 'arabasını' göstermek hevesinden doğduğunu anladım. Birlikte çıkmıştık, hayal kırıklığım küçümsenemezdi. Yemekten sonra ortadan kaybolduğu için, Mamma'ya veda edemedim. Lili'yse, ne yalan söylemeli, benekli leopar kürk mantosu içinde, soyulmuş muz kadar güzeldi.

Dışarıda ayaz, mevziilerini iyice pekiştirmişti. Asalak gece tayfası: Meteliksiz itler, utangaç röntgenciler ve fırsat orospuları, siperlerinden atılmışlardı. Meydan, gecenin gerçek sahiplerine, her türden sahici yosma, pezevenk ve aynasıza kalmıştı: İnsaf tanımaz, kaskatı bir görkemle saltanat sürüyorlar. Araba gecenin incecik buzlarını kıra kıra ilerledi; bir ara, cam kırıklarının, ışıklı bir yağmur halinde etrafa dağılışını gördüğümü sandım. Canım konuşmak istemiyordu. Mentollü cigara, *sexy* parfüm karışımı bir koku (Lili'nin kokusu), dört yanımdan beni öylesine sarmış sarmalamıştı ki, onu maddesi olmayan bir ağırlık, saydam, ele avuca sığmaz bir ambalaj gibi çevremde duyumsuyordum.

Pigalle Meydanı'nda, ışıklı reklamları delibozuk bir gece kulübünün köşesinde ayrıldık, dostça ama 'resmi'. Lili, öpmemi istercesine uzun siyah eldivenli elini şöyle uzattı, anlamlı anlamlı gülümseyerek:

— iyi geceler, Madam! dedi. Merak ettim, size hiç ünlü bir sinema yıldızına çok benzediğinizi söyleyen oldu mu?

Şaşırdım biraz: — evet, bir arkadaşım! Yalnız, ne de olsa eskiyim ben, yeni yıldızları tanımıyorum.

Minnacık burun delikleriyle gülüyor; kanatları, beni koklarcasına titriyorlar:

— şaka ediyorsunuz. Hayatımda sizden güzel kadın görmedim, az rastlanılan mükemmellikte klasik bir güzellik! Kermo söylemişti ama, görünce yine de...

Sözünü askıda bırakıp, suçlu suçlu sustu: Belki kocamın adını açıkça andığından: Belki varlığımızdan haberi olduğunu ağzıyla açıklayıp, yalancılığını ortaya döktüğünden! Ayıbını, incelikle örtmeye çabalıyor:

— sizi tanımak ne mutluluk! Canınızı sıkmadıysam, buluşup söyleşmek isterim: Sizde de olabilir, bizde de, fark etmez! Geceyi havadan sudan konuşarak harcadık, birbirimize neler anlatabilirdik oysa... Eyvah, çok geciktim! Saat, geceyarısını geçmiş. Derhal gitmeliyim, Antoine beni öldürecek...

Yalnız kalınca, birkaç saniye, nereye yöneleceğimi bilemedim. Nedense sinirlenmiştim: Acaba kıskançlık mı? Böyle lüks bir güzelliğin, beni gölgede bırakmış olmasından mı? Sanmıyorum: Hayli zamandır, güzel bir kadın, bende kıskançlıktan çok başka duygular uyandırıyor; bir kere bu var; ayrıca, kişiliksiz bir dişiliğin tam simgesi olan Lili'yi, bunca yapmacığı, böyle sıradanlığıyla gerçekten güzel kadın sayabilmek olası mı, bir de bu.

Kuytularında acar fahişelerin, yola gelmez haytaların, hant hant dolaştığı karanlık; ayazdan büzüldükçe büzülmüş, dokusu iyice sıkışmıştı. Kafam meşgul, zar zor bir yol açarak eve doğruldum. Birden kendimi nerede görsem iyi: Akşamdan bu yana yaşadıklarımla hiç ilgisi olmayan bir yerde, İzmir'de! Hem nasıl görüyorum, en ufak ayrıntısı, en canlı renkleriyle: Balkondaymışım, şöyle divana yarı uzanmış, karşımda martı sürüleri ve bulut bulut açılıp kapanan, körfezin sonbahar manzarası. Paris'e geleli böyle bir şey ilk defa başıma geliyordu; ilk defa, böyle tutulur bir somutlukla kendimi orada görüyorum. Bu, sanırım, Lili'ye neden sinirlendiğimi bulmama da yardımcı oluyor: Çok gençti Lili, onun iddialı ve sorumsuz tazeliği, yaşımın kırka yaklaştığı-

nı hatırlatmıştı bana, buna bozulmuştum. Gerçi yüzüme karşı güzelliğimi övüşünde, gençlerin yaşlıları değerlendirirken düştükleri densizlikten de, sığ alaydan, acımayla karışık küstahlıktan da eser yoktu, ama bir âdet yerini bulsun kibarlığının ardında, beni aşağıladığı az çok seziliyordu.

Apartmanda, bizim katın sahanlığında, tatsız bir sürpriz: Adamın biri sırtını duvara vermiş, geniş kenarlı fötrünün altında, garip homurtular ve ıslıklarla, tostoparlak uyuyor. Kapının yanı başında unutulmuş, pis ve kederli kocaman bir çuval! 'Paşa' Nuri'yi, o dakika tanıdım. Uyandırsam mı? Beni duraksatan, onu uyandırmaktan çok, uyanınca dökeceği diller: Kırıla döküle kim bilir ne özürler dileyecek? Yine de adamcağızı, oracıkta, buz kesmeye bırakamazdım. Yakışıksız bir şeydi bu. Yuvarlacık omzundan hafifçe sarsarak, Türkçe seslendim:

— Nuri Bey, Nuri Bey, uyanır mısınız lütfen, burada soğuk alıp, hasta olacaksınız.

Beklediğimin tersine, sıçramadı; uyurken çıkardığı gürültü kesildi, iri gözleri düğmeye basılmışçasına ak ak açıldı, yerinden bile kımıldamamıştı. Yalnız, Fransızca olarak:

— Ne var, ne oluyor? diye kekeledi. Kimsiniz mösyö, odama ne hakla girdiniz?

Bir an, sesim onu yanıltmıştı. Yanılgısını fark eder etmez, can havliyle yerinden fırladı, onu bağışlamam için en az iki dakika nefes tüketti; ne laflar, bin bir çeşit özür, göğsünü dövme, alçakgönüllülük, hatta kölelik gösterisi. Onca söz arasından, bir gerekçesi geçerli göründü bana, epeyce de dokunaklı:

— ah yenge ah, senelerdir, hiç kimse beni Türkçe uyandırmıyor, bunun ne mana ifade ettiğini, etseniz etseniz siz takdir edersiniz, eskiden ağabeyim uyandırırdı, memleketteyken tabii, pusulayı bu sebeple şaşırmış olmalıyım.

Duygulandım, içimizi ısıtsın diye onu içeriye, birlikte bir çay içmeye çağırdım. Hararetle teşekkür etti. Gece vakti, niye beni aradığını sorunca, durumunu kurtaracak bir tutamak bulmaktan sevinçli:

— geceleri, dedi, müziç telefonlarıyla sizi rahatsız eden birisinden bahsetmiştiniz, hatırlıyor musunuz, ziyaretim ona müteallik: Mes'ut bir tesadüf eseri olarak, hüviyetini keşfettim. Geçen akşam Pere Duparc'ın kahvesi önünden geçiyordum, biri seslendi, bir daha, bir daha dönüp baktım...

Gereksiz uzatacağı kaygısıyla, sözünü kesiyorum:

— siz ne söylüyorsunuz Nuri Bey, şimdi onun evinden geliyorum ben, bütün gece beraberdik, Lili son derece tatlı bir kız...

Başına bir tokmak vursam, bu kadar şaşırmazdı. Bir zaman toparlanamadı, sonra içten bir hayranlıkla:

— aşkolsun, dedi. Vallahi aşkolsun! Demek Georges sizi de 'işletmeyi' becerdi ha! Vay canına! Böyle şey ne duyulmuş, ne görülmüştür!.. O asla ve kat'a kız değildir, yenge. Vaziyeti arzedeyim: Hani Carroussel'de 'kız' erkekler var ya, onlardan, kısacası erkek ama 'tebdil' yaşıyor, kadın olarak yani...

ÇAYDANLIĞIN fısıltısı, geçmiş yıllardan (Çamlık'taki evde, gece yarısı çayları) kulağımda kalmış, buğulu bir musikiyi yenileyedursun; Lili'nin belleğimdeki görüntüsü, *cover-girl'den travesti'ye* dönüşüyor: Garip dönüşüm! Çünkü sıradanlığıyla beni hayal kırıklığına uğratan Lili, böylece, hem acıklı hem gülünç, yeni bir çekicilik edinmektedir. Değişmesini, bulanık bir görüntünün, televizyonda usul usul netleşmesi gibi izleyebiliyorum: *'Sexy'* şarkıcı diye alırsan; hoş, ama benzeri çok biri olan Lili, *'travesti'* diye alınca, ansızın, bir insanlık sorunu ciddiliği ve önemi kazanıyor. Üstelik, kocamın yaşantısındaki -hiç de küçümsenemez- yerini koruyarak.

Önce inanmadım. Hayır, Lili'ye, onun saklı ya da açık gerçeğine değil, 'Paşa' Nuri'ye! Ne ipe sapa gelmez, ne sorumsuz bir hayal gücü olduğu malum. Daha şimdiden, ses çıkarmadığımı görünce, hızla geliştirip arapsaçına çevirdiği 'yeni' açıklamalarıyla, elini kolunu bağlıyor:

— yenge, hayrete garkolduğunuzu görmekteyim, bunu hürmetle karşılarım, hadise her cihetten şayan-ı hayrettir, mesela bütün Pigalle Georges'u -Lili'yi demek istiyorum,- o acuzenin gayr-i meşru kızı zanneder, ne hata, hata-yı azim; bendeniz, en şayan-ı itimat şahıslardan, vaziyeti tahkik etmiş bulunuyorum; o acuze affınıza mağruren arzedeyim, 'oğlancı'dır; hem de, bir kadının olabileceği tarzda değil, bir erkeğin olabileceği tarzda: İnsanı dehşete düşürüyor yani... Esasen, nakledilenlere bakılırsa, oldum olası böyle imiş: Diyorlar ki, meşhur olduğu devirde -ki bu devir gayetle kısa

sürmüş- de, münhasıran melek simali oğlan çocuklarıyla alakadar olur, bu çocukların kadın gardıroplarını düzmek için, servetini çarçur ederdi; evet, aynen böyle diyorlar. Artık geçkin ve düşkün olmasına rağmen, itiyadından vazgeçemediğinde ısrar ediliyor, şu farkla ki badema Georges gibi çocukları bulur, yetiştirir, sonra kendine baktırırmış; Georges esasında Belleville taraflarında bir yerde muslukçu çırağı oluyor, beş sene kadar evvel, artık tarihi addedilmesi icabeden bir gün, acuze ona rastlamış, derhal...

Kafam daha çok, Lili'nin söyleşimizin başlangıcında, boynu bükük bir çocuk tavrıyla söyledikleriyle meşgul. ("Kendimi başkası sanmaya bayılırım!") 'Paşa' Nuri'nin çayını koyuyorum. O, tepsiyi elimden handiyse kapıp, babacan ev erkeği havasıyla salona taşıdı; çayını kıpır kıpır bir suskunluğa gömülerek içiyor; rahatsız edici bir içiş bu, sanki bardağını avuçları arasına almış, akla gelmez bir tehlikeden saklıyor. Bıyıkları çayın içinde yüzüyor; çok sıcak olduğu halde, hepsini ufak ufak, ama birbirine zincirlenen yudumlarla öyle çabuk içti ki; vücuduna giren hararetin, yapışkan, jelatinden ter damlaları halinde, cildinden bir anda fışkırdığını gördüm. Umursayan kim, bardağını sehpanın üstüne bırakıp, aynı coşkuyla öyküsünün ayrıntılarına dalıyor:

— çok daha merakı celbeden, tecessüsü gıdıklayan, şüphesiz mevzuun derinliğine kimsenin hulul edememiş olması, bu her türlü spekülasyona açık kapı bırakıyor, hakikatle rivayeti tefrik imkânı kalmıyor. Alalım elimize Pere Duparc denilen, -haşa huzurdan- deyyusun dediklerini; Georges yarım kan İtalyan oluyor, zira babası İtalya'dan gelme bir inşaat amelesiymiş, bir kaza neticesinde ölmüş, ortada kalan öksüzü o tarihte henüz piyasası olan bu acuze taht-ı himayesine alıyor, temayüllerine elverişli bir şekilde, -kız gibi demek istiyorum yani- yetiştiriyor. Tabii bu, Pere Duparc denilen, -haşa huzurdan- deyyusun iddiası! Kanaat-i âcizaneme göre, hikâyenin tutulur tarafı yok yenge, bir kere Pere Duparc dendi mi, geç bir kalem, yoo, tahammül-

fersa bir nekes olduğundan, hayatta kimseye, benim gibi eski dosta, tek kadeh içki ısmarlamadığından değil, İtalyanlardan da, Korsikalılardan da nefret ettiğini bildiğimden... Diyeceksiniz ki, Georges'u kahvesine niye alıyordu o halde, derhal arzedeyim: Kermo'nun şahsiyetine o kadar hürmet beslerdi ki, Georges'un allı pullu kadın fistanları içinde gelip, bizimle iki kadeh bir şey içmesine ses çıkarmazdı. Esasen, bu ufak içki âlemlerinin haricinde, zevceniz merhumun, Georges'u görüp konuştuğuna ihtimal vermem, pek pek, belki bir iki kere çalıştığı pavyonda görmüştür, o da alay olsun diye...

Gerçekten onu ilgilendiren, olayın olağanı aşan yanıydı; tersine kurulmuş cinsel çiftin ayağa kaldırdığı hayal gücü, öyle çılgın sevişme sahneleri tasarlıyor; bu sahnelerden öyle oturaklı bir şehvet filmi kurguluyor ki, hepsini sayıp dökmemek için kendini zor zaptediyordu:

— diyorlar ki, oğlan iki burun ameliyatı geçirmiş, sebebi sarih, ille çıtıpıtı bir burun sahibi olacak. Lakin, fevkalade zorluk çekilmiş. Günlerce hastanede yatıyor. Ya göğüsleri diyeceksiniz? Ha bakın, bu nokta ayrı bir ehemmiyet taşır, anlaşılıyor ki göğüs, Korsikalı acuzenin fikr-i sabiti: Bittabi, erkek çocuğundaki kadın göğüsleri! Temini zımmında hiçbir fedakârlıktan kaçınılmıyor, hormon tedavisi, iğneler, vs... elde avuçta ne varsa harcıyorlar, itiraf etmeli ki, vasıl oldukları netice her türlü tahminin fevkinde bir muvaffakiyettir, ortaya çıkan büste şöyle bir nazar atfedilirse...

Arkasından, gözleri kaya kaya, bol salyalı bir yoruma girişti; ilk bakışta 'vak'anın gayr-ı ahlakiliği' üzerinde duruyor gibi, bu bir bahane, pek de iyi gizleyemediği bir sefih hasediyle, sorunun çevresinde daha fazla oyalanma bahanesi:

— rivayet o ki bunlar, paçalarını tamamıyla iptilalarına kaptırıp, şehirde geceleri 'tebdil' gezerlermiş. Korsikalı cadı da, erkek kılığına giriyor yani, silindir şapka, frak, yaprak cıgarası vs... tasavvur buyurur musunuz, ne hal alır? O kılıkta çıtkırıldım 'sevgilisini' yanına alıp tenezzühe

çıkıyor: Haddizatında bu, ahlaksızlığın meydan okuması telakki edilmek lazım gelir: Gayr-i ahlaki addedilen, hicaba gark olmaksızın, ispat-ı vücud talebinde bulunuyor.

Sessiz sessiz cigaramı içerek, onu bir saate yakın dinledim. Konuştukça, işin başında içime düşen kuşku, yerini acılı bir dikkate bırakmıştı ki, gerekçesini itirafa yarı yarıya yanaşıyordum: Kıskançlık! Lili'nin, Ekrem'i ele geçirdiğine inanmak, içimi yakıyordu. Nasıl yakmasın? Yıllardır, olabileceğine en az inandığım bir olay, çürütülmesi olanaksız bir gerçek diye karşıma çıkmıştı. Öteden beri, ses tonu ya da davranışları erkeğimsi bir kadının, bana belki rakip olabileceğini düşünmüştüm, ama kadın gibi yaşayan bir erkeğin rekabeti, aklımdan geçmemişti. Allah bilir, evliliğimizin başarısızlığındaki asıl neden, bu gerçeğin altında yatıyordu. Ekrem beni güzel, evliliğe elverişli olduğumdan değil, öteki kızlara benzemediğimden seçmişti. (Kısa saçlı profilim, ağzımda eğreti duran erkek sesi, Miss Higgins'le aramızdaki özel ilişki.) Böylelikle, kadınlığa özenen oğlanın yerine, oğlana çeyrek kala bir kızı koyup, içinde bulunduğu çıkmazdan kurtulmak istemiş olamaz mıydı? Hesabı yanlıştı ama hem soyuttu, hem gizli, bu yüzden paylaşılmamış olarak kaldı; çünkü evliliğimiz, hele ilk zamanlarında, benim için bunun tam karşıtı demekti: Cinsel dengenin kurulması, bir anlamda benim gerçek kadınlığa dönüşüm!

Aslında kaçtığım, onun benimle yaşamayı umduğuydu. Ne talihsizlik!.. 'Normal' bir kadın olup, mutluluğumuzu kurtarayım derken, onu kendi elimle yıkmıştım: Ekrem'in, kırgın ve onurlu, benden uzaklaşmasının nedeni buydu işte. Ben onu cinsel yetersizliğime bağlamıştım, oysa gerekenden fazlasına sahipmişim. Erkeğe çalar bir kadın olmamak, gerçek bir kadın olmak çabam, en çok bel bağladığım şeyi yok etmişti: Aşkımızı! Mutsuzluğa düşüp, Haco Hanım'ın kolları arasında teselli arayınca, tekrar kocamın hayal ettiği kadın olmuştum ama ondan çok uzakta. Onun sevgisinin beni bulmaya çalıştığı yerde, benim sevgim onu terk ediyordu. Talihsizlik mi, yazgı mı, kimse bilemez: Kim olduğumu

tam tamamına belirleyememek, bana çok pahalıya mal olmuştu: Hayatıma! Şimdi nasıl, neden dolayı Paris'in onu kalp sahibi ettiğini acı acı anlıyordum: Öteki kıyıdan olduğu halde, Lili, benim beceremediğim ideal bileşimi başarmıştı. Başarısı mutlak, Kermo'nun üzerindeki egemenliği kesin gözüküyordu ne kelime, mutlak ve kesindi. İçimsıra büyüyen uğursuz kıskançlık, bundan doğmuyor mu?

Ulaştığım sonuç beni altüst etti, açıkça söz kalıbına dökmesem de, onun içinden çıkardığım bir başkası, elimi ayağımı büsbütün bağladı: Lili'nin gerçek kimliğini öğrenmiş olmak, onun gözümdeki önemini artırmıştı ama kocamı evcilleştirmeyi başarmış olmasından ileri gelmiyordu bu, 'erkekliğini' kabul etmeyen kişiliğinin etkisi de çoktu. Kadın sandığım sürece hemen hiç etkilenmediğim 'yapay' dişiliği, erkek olduğunu öğrendiğim andan itibaren, beni, inanılmaz bir şiddetle etkisi altına almıştı. Bir kere daha, benle ben arasındaki iletişim, olanaksız görünüyordu işte: Kocama anlayışsızlığımı, bağışlanmaz bencilliğimi hatırlattığı için Lili, bir yandan bana acı çektiriyordu; öbür yandan, onu alıp hayatıma katmayı arzuluyordum.

Lili, öldüresiye tiksindiğim bir nitelik kazanmıştı, ama onu, umutsuz uçarılığını, hazin şefkatini gereksiniyordum. Şöyle bir bakarsan çerden çöpten, üflesen uçacak görünüyorsa da, ikimizden en güçlüsü oydu, sorumsuzluğundan mı, gözüpekliğinden mi, nedense, aykırılığı bilinçaltı düğümü olarak kalmamış, somutlaşmıştı. Hissettiği uyarınca kendisini yeniden üretmişti, Lili; öyle ki, biçimi içeriğine oturuyordu artık, içinde bir tek 'ben'i olan tek bir 'kişilik'ti; yadsıması tartışılmaz bir kesinlik taşıdığından, varlığı, 'yekpare' bir bütün! Benim de yeni bir denge, sürekli bir kararlılık edinmeme, etse etse, o yardım edebilir?

Fakat niye saklamalı? Beni Lili'ye en az bunlar kadar, ahlak gerekçesine sığınarak örtmeye çalıştığım, çirkin ve karanlık cinsel merak itiyor. Her biri kafamı başka türlü karıştıran bu şaşırtıcı saptamalara kapılmış; bu arada, hayal gücünün sınırlarını aşarak, ipin ucunu toptan kaçıran

'Paşa' Nuri'ye kulak vermeyi unutmuşum. Hoş, anlattıklarına bakılırsa, o da ne dediğine pek kulak veriyor sayılmaz: Mavi duman bulutlarına sarınmış, şıpır şıpır terleyip, laf yetiştiriyor. Yusyuvarlak hareketleri, ağzına giren bıyıklarıyla, bilgiç bir fok balığından farksız:

— efendim vak'a küçüğün çalıştığı pavyonda cereyan etmektedir. Muhtemelen görmediniz; 'tebdil' olsun olmasın, daha ziyade, (şey... nasıl ifade etsem bilmem ki) mef'ullerin devam ettiği bir lokaldir burası; o gece, toplantının mahiyeti icabı, kraliçeden farksız giyinmiş ve süslenmiş olan bizim 'güzel'in yaş günü tes'it ediliyor: Sabaha karşı şafak sökerken dense daha doğru tavsif edilmiş olur, millet alkolden ve yorgunluktan bitap! Bittabi Kermo hariç, o mutad üzere, mermerden bir heykel! O sırada, Georges'u kenara çekip, Kermo'nun tasvibiyle şu suali tevcih ediyorum ki, mumaileyhi fevkalade tedirgin ediyor, berbat bir sual yani: — bana bak, senin gibi zarif ve cazip bir insan, böyle bir ton çeken bed, müflis ve sağır acuzede enteresan ne bulur söyler misin? Sualim üzerine benzi kâğıt beyazı kesilen zavallı küçük, etrafına mütevahhis nazarlar atfedip korkudan titreyen bir sesle, ne ifşaatta bulunsa beğenirsin? Haşa huzurdan, bu acuze vampir imiş, her hafta asgari bir defa boynundan bir miktar kanını emermiş! Kermo'yla, hayret ve dehşet içinde bakışıp, 'eh' diyoruz ' bir bu eksikti'... fakat reca ederim tasavvur buyurun: O Korsikalı acuze, abanmış, korkudan ve hazdan tir tir titreyen küçüğün kanını emmektedir, kanaat-i âcizanemi sorarsanız...

Yüzümde nasıl bir anlam belirmiş olmalı ki (yürek üzüntüsü, pişmanlık, cansıkıntısı, vazgeçme), kıllı elleri kabahat işlerken yakalanmış bir öğrenci gibi havada kalakaldı; ne bir söz, ne bir hareket! Sonra, elle tutulabilir bir utancın ağırlığı altında ezile büzüle, kekeliyor:

— saçmaladım, evet, evet, düpedüz saçmaladım, lakin müsaadenizle sebebini arzedeyim yenge, bu oyunu bana romancı tabiatım oynuyor, her defasında fevkalade mahcup oluyorum, artık kusuruma bakmazsınız... esasen, oo, saat

ikiye çeyrek var, misafirperverliğinizi fazlasıyla suistimal etmiş haldeyim, bendeki kafa kafa mı, hamakat kutusu...

Sahanlıkta ayrılacağız, o merdivenlerin soğuk dolambacında kaybolup gidecek, 'asıl sebeb-i ziyaretini' hatırlıyor: Şu günlerde birkaç kuruş sahibi olmuş, öyle ahım şahım bir şey değilmiş canım, ay sonunu 'daha az müşkilatla' atlatabilecek kadar bir şey, onun için borcunun 'ehemmiyetsiz de olsa, bir kısmını tediye arzusundaymış, on bin franklık sefil bir kısmını yani, hiç mesabesinde bir şey', on bin eski frank! Onun yoksul, düşmüş, eski bir soylu edasıyla bu söyledikleri bana dokundu sanırım; bu yüzden, bir ayak önce kurtulmak arzusundan çok; kendi gözünde onurunu kurtarması, davranışından hoşnut olması için bu parayı aldım. Hayatından memnun gitti; geceyi, ufalmış, yırtıklarından irin rengi sular sızdıran, siyah bir denk gibi omuzlarına almıştı.

O gidince yalnız kalacağımı ummuştum, biraz başımı dinleyeceğimi. Olası mı? Ekrem'den Lili'ye bir sürü hayal, ayrı ayrı, birbirinin içinden geçerek, sessiz bir telaşla koşuşuyor. Bilmiyorum nedeni; hepsi, benimki dahil, bir anda Lili'nin portresine dönüşen, duvarlardaki tablolar mı? Nasıl bu derece ağır bir baskı yapabilirler, anlayamadım. Salon, içine dalga dalga duman salıverilmekte olan bir dev cam balonu andırıyor, ben ortasındayım, yalnız ben olsam neyse, daha önce yaşanmış ne kadar acı, bunalım, kararsızlık, korku ve sevişme varsa, hepsi benimle beraber çevremde dört dönüyor, her yanımdan beni sıkıştırıyor. Zaptedemediğim bir arzu: Fırlayıp çıkmalı, gecenin hangi cehennemindeyse gidip o iç karıştırıcı garip yaratığı, Lili'yi bulmalıyım: Gerçeğine benzeyiş derecesi insanı hem hayran eden, hem hayal kırıklığına uğratan, yapma çiçeği! İçimdeki kargaşalığı yatıştırmak amacıyla gülünç bir çareye başvurdum: Işıkları söndürdüm, pencereleri ardına kadar açtım, ışıklı reklamın kömür siyahı ve kan kızılı tokatlarını yiye yiye, kahrımdan, bir kadın gibi ağladım.

(Eskiden de ağlardım, utanç ve acı gözyaşlarıydı onlar, gönlüme yağan saydam ve uysal bir iç yağmuru. Bağevini

çepeçevre kuşatmış kocaman dut ağaçlarının altında oturmuş olurdum. Ev ilk bakışta harap izlenimi veren, hayatın günlük akışına uygun, çok kullanışlı taştan bir yapıydı; kır hayatının, biraz ilkel ama doğaya yakın bütün konforunu içeriyordu. Galiba, Rumlardan kalmış.

Yumuşacık yarasalar, bir felaket müjdesi gibi, kadife kanatlarıyla havada asılı kalırlardı. Gece, köpek havlamalarıyla dolar, içten içe su şıpırtıları, dal çatırtıları duyulurdu. Hele, mehtaplı gecelerde ayın doğuşunu hiç unutamam: Önce yaygın ve büyük bir kızıllık Doğuyu tutuşturur, kızıllığın üzerinde dağların profili gittikçe belirginleşirdi. Ay meydana çıkınca şafağa kadar sürecek o renk kırımı başlardı; yaldızlı lacivertten sütlü maviye kadar, mavinin bütün perdelerinde, her şeyin kendini yenileyip durduğu! Gündüzden kalan sıcak öyle yoğun dururdu ki, katı bir şey sanırdınız, bu katılık manzaranın taş kesilmesini sağlardı, sanki Merih'ten bir köşe. Bu ağır durgunlukta, Haco Hanım'ın cümbüşünden dağılan sesler; büyük, kimsenin kabul edemeyeceği bir nezaketsizlik, aşırı bir taşkınlık gibi görülmez mi? Oysa Haco Hanım, kendisini çalgısına vermiş, dalgın ve manzaraya uygun; yanı başımda oturuyor. Nedense çalmaktan vazgeçti: Cümbüşün susuvermesi, gecenin boşluğunu daha mı büyüttü ne? Sonradan gerçekleştiğini korkuyla gördüğüm, önsezisini bu arada söylüyor:

— Gelin, gelin, bu sıklet hava hayra alamet değil! Bizim buralarda hava sıklet oldu mu, Allah saklasın, depremin eli kulağındadır.

O yaz, Ekrem'in, Urla'daki bağımızda bizi baş başa bıraktığı ilk yaz: Her yılın (hazirandan ekime kadar) dört ayı, ailenin iki kuşaktır elinde bulundurduğu, Urla yöresindeki bu büyük bağda, şehrin dağdağasından uzakta geçiriliyor. Şehirden uzakta, toprağa ve denize yakın, onlarla içice: Deniz, bağın bittiği yerden başlayıp, ufkunda hoyrat martıların bağlanıp çözülen düğümleriyle, göz alabildiğine uzanıyor: Sımsıcak, dümdüz, pırıl pırıl.

Ekrem bizimle olsaydı, takındığı, anlaşılmamış koca ta-

vırları yüzünden olduğu kadar; aramıza, özellikle annesiyle arasına koyduğu mesafe yüzünden de tadımız kaçacaktı. Yine de yokluğu, iki nedenden beni üzüyor: Damarlarımda çıtırtılarla dolaştığını hissettiğim cinsel kıvılcımları boşaltmayı şiddetle gereksiniyorum, bu birincisi. Ekrem'in, gelmeyişine gösterdiği gerekçe, ağrıma gidiyor (işleri çokmuş), bu ikincisi! İş hayatına atılalı, gözünü hırs bürüdü; güçlenme hırsı giderilmez bir susuzluk, içini kavuruyor; böylece, cinsel güçsüzlüğünün açtığı yarayı onarmak mı istiyor, bilemiyorum ama, babasından kalan miras 'resmen' paylaşılıp, ona düşen pay annesince emrine verileli, işinden başka her şeyi unuttu; hayatını, bir uçtan öteki uca iş çevrelerini fethetmeye adadı; besbelli bir kişilik geliştirmeye, ya da tutkusunu dışlaştırarak kişiliğini pekiştirmeye çabalıyor. Ne var ki işine tutkusal ilgisi, gerçekte karısından hanidir esirgediği ilgi, beni hüzünlendiren de bu: Sevgisine layık bir kadın değil miyim? Değilsem, niye? İzmir'e geleli, Paris'teyken bile, olduğumla olmaya çalıştığım arasında gerçekleştirdiğimi sandığım denge, bu sorularla bozuldu: İki kopyam tekrar birbirinden koptular.

Haco Hanım, oğlunun davranışını hiç umursamıyor, memnun denebilir; bağdaki hayatını yırtıcı kuşların azametiyle sürdürüyor; bağın hangi köşesine adımımı atsam, atının üstünde Kızılderili gibi çevik, orada peydahlandığını görüyorum: O tükenmez enerjisiyle parpar, yaşama sevinciyle sarhoş, ırgatlara ya bağırıp çağırıyor, ya dostça takılıyor. O yaz günleri!.. Gün boyunca güneş, hayvanları, bitkileri ve insanları daha iyi vurabilsin diye gökte sanki çoğalır, birken iki, ikiyken üç olur; ikindiye kadar kırılmaların, ışık titreşimlerinin sarsıntısından hiçbir canlı başını kaldıramaz, her şeyde uğultulu bir dinginlik, uykuya yakın bir mahmurluk sürüp gider; bir ara ayağında şalvarı, sırtında işlemeli cepkeniyle Haco Hanım gelir, beni bulur, yiyecek bir şeyler getirmiştir: Kan kırmızı karpuz, beyaz peynir ve siyah ekmek; kumlara çırılçıplak uzanmış olduğumu görünce, önce silah atılır gibi gür kahkahasını patlatır, sonra butlarını tokatla-

yıp şakacıktan beni azarlar: Dişlerinin kuyumcu aydınlığı, sürekli yansımalarla çok daha güçlenmiş, ikimizi de ışıktan ilmikleri içine almıştır. Geceleri, başka bir âlem: Yıldızların soytarıca zenginliği altında, kurbağaların korosunu dinleyerek, havuzun başında düşüncelere daldığını görürüm; suyun yüzü, akasyaların ince oyalı gölgeleriyle yer yer kararır; Haco Hanım, handiyse erkeklere özgü kalın bir suskunluğu giyinerek, nargilesini tokurdatır. Ara sıra, atmaca bakışının beni birkaç saniye pençeleri arasına aldığını hissederim. Yaşadığım anla doğrudan ilgisi olmayan sözler söyler:

— dün gece, hayırdır inşallah, Râci Bey ziyaretime geldi, bu yaz onuncu; halbuki, oğlunun başını becermeye kalkışmasından, memnun olması icabederdi.

Hayatı alış biçimini yadırgıyorum: Yapısından mı, geleneksel tutuma saygılı oluşundan mı nedense, ölümün mutlak niteliğini kabul etmiyor: Ruh, kalûbeladan beri gayp âleminde mevcuttur, daha sonra da mevcudiyetini sürdürür. Vakterişince, kısa yahut uzun bir misafiret için, insan suretinde bir fani olarak halkediyor: ölüm, dünyadaki misafiretin nihayetini ifade etmektedir, ruh tekrar gayp âlemine çekilir, mevcudiyeti daimdir. Bu sayede, Ekrem'in babası Emrullah Râci Bey, öleli yıllar geçse de, karısı Hacı Hanım'ı yalnız bırakmaz, ziyaretine gelir durur; görünmez, konuşmaz, elle tutulmaz ama, bir 'gönül gerçeği' olarak mevcuttur. Haco Hanım, sözünü ederken, yaşayan biriymiş gibi davranıyor, bir iki defa bu ya da şu kararı onun verdiğini söyledi; onunla konuştuğuna, yüksek sesle fikrini sorduğuna, teselli ettiğine ben tanık oldum. Buna o kadar yürekten inanmıştı ki, bir akşam, onu içimizden birisi olarak anlattı.

— beybaban beni nikâhına aldığı zaman, yaşı epeyce geçkindi: Kısarak boylu, şişman bir adam, her tarafı yağ bağlamış, saçı sakalı perişan. Görmeye üşenirmiş gibi, yorgun bakardı. Yorgunluğu, hal-i tabii, benden önce aldığı iki karı onu yemiş bitirmiş. Allah rahmet eylesin, o zaman ikisi de sağ, sağ olduktan başka, ikisinin büyüğü Müzeyyen Hanım, beni neredeyse paralayacak, öyle üstüme varıyor: Sırf

sinir ve kemikten çatılmış, kadanadan farksız bir kadındı, suratının orta yerinde koskoca bir ağız; hani bir dudağı yerde, bir dudağı gökte demezler mi, öyle! İşte, Râci Bey rüyasında melaikelere tebessüm ederken, beni bu Müzeyyen Hanım koynuna almış, kızlıktan çıkarmış; Râci Bey'in erkeklik şerefini kurtarmış. Nasıl ağlamıştım, cahillik bu ya!

Kızgın ot kokuları taşıyan rüzgâr, sıcak bir soluk halinde şöyle dolaşıyor: Havuzun yüzeyine, nokta nokta işlenmiş yıldız haritasını, buruşturup attı. Haco Hanım, nargilesinden bir nefes aldı, derin fokurtusunu geçerli bir cevap sayıp, dinleyerek:

— hikmetinden sual olmaz, diye sözünü sürdürüyor, Râci Bey'in ihtiyarlıktan beli bükülmüştü, eli ayağı tutmazdı ama, Müzeyyen Hanım başta olmak üzere hepsini gömdü, bir ben kaldım. Tuhaf adamdır, şöyle bakarsan, yumuşak, bu yumuşaklığı, kaderin sillesini savuşturmasını kolaylaştırır: Sille, hatırı sayılır bir darbe olamaz, ne yapıp eder, onu yumuşaklığına içirir, hızını kesip sindirir; zaten yumuşak başlı saymak doğru mudur bilmem, hele akıl almaz hesapları, ince eleyip sık dokuması, rüzgârdan hile sezmesi gözönünde tutulursa! Uzun lafın kısası, kocanın tam tersi bir adam: Onu, kucağımda üç buçuk yaşında yetim koydu, bu fani dünyadan gayp âlemine göçtü.

Ayışığında, ipek parıltısıyla siyah siyah parlayan, esnek bir kaplan dikkatimi çekiyor, Haydut bu, Haco Hanım'ın sevgili kedisi, olmayan bir fareyi tutmak için pusuya yatmış. Sıçrayacak mı? Ekrem'in bana davranışı Haco Hanım'ın gücüne gidiyor, bu meydanda; bunu açıklamak isteğini de anlıyorum, fakat Müzeyyen Hanım'la özel ilişkilerini anlatmasına ne anlam vermeliyim?

— oğlumun noksanı, baba ocağında çocukluktan çıktığını gösteremeyişi, erkek gibi davranmayı bilemeyişidir: Evin eşiğinden içeri atladığı, dakika koskoca herif çocuk oluyor, hem ne çocuk: Sorumluluk nedir bilmez, her şeyi kaytarır, herkesin onunla meşgul olmasını bekler. Olur mu hiç? Evvelce sanırdım ki, dünya evine girdi mi bu huyundan vaz-

geçer, yanılmışım. Evlenmesi bu bahiste hiçbir şeyi değiştirmedi: Evimizi, malımızı mülkümüzü, hâlâ yekpare sayıyor: Onun hiçbir iş sahibi olmadığı, karmakarışık birtakım taklavat: Olsa olsa, o bir vida, bir burgu. Akranları baba ocağına sırtını verip hayata mı atılıyor; bizimki, baba ocağıyla cebelleşmek için hayattan destek arıyor, bu da onun kendini gösterme tarzı, şahsiyetini ispatı! Râci Bey'in mirasını bozmadan işletmesini teklif ettim, reddetti, ille kendi payını istiyordu; payına sahip olalı hayatımızı toptan reddediyor, gayesi başka bir hayat kurmak, senin nihayet hakettiğin ehemmiyeti elde edebileceğin kendi hayatını; zira, Leman baba ocağında, yani benim evimde kaldıkça, onu karısı telakki etmiyor da, annesinin şeref misafiri sayıyor...

Hareketsiz yaprakların arasında kımıldayan bir ışık noktası: Ateşböceği. Uzak köpekler, gecenin muazzam boşluğuna, vahşi korkularını uluyor. Dörtnala bir atın nal sesleri, yankıdan yankıya hafifleyerek, havada dağıldı. Civarda, bir baykuşun soğuk kahkahası. Haco Hanım, köpek ulumalarından ürküp, bacakları arasına sığınan Haydut'u okşuyor. Havuzdan yansıyan yıldız alacasında, Kızılderili profilini görüyorum. Ölesiye yalnızım, yabancı bir ülkenin bilmediğim bir köşesinde, yalnız ve sevgiden yoksun! Acaba? Odalarımıza çekilmeden, Haco hanım beni de okşamadı mı? Arkamda ayakta durmuş, sıcak avuçlarını çıplak omuzlarımda gezdiriyor; ellerinin tenimde ısrarla dolaşması, sinirlerimden öyle bir mıknatıs akımının geçmesine neden oluyor ki, hem zevk alıyor, hem utanıyorum: Birden, belleğimde eski günler: Mozart, tek başına, elektrofonda ışıltılı dantelini örerken, Miss Higgins'in yırtıcı ağzı ensemde, ıslak ve yapışkan.

O geceden itibaren, her gece okşama sahnesi tekrarlanıyor; tedirgin de olsam, itiraz etmiyorum; uysalım, bekliyorum hatta! Böylelikle suç ortağı oluyoruz: Önce bir zaman, Haco Hanım cümbüşünü çalar, ateşten ezgiler akasya dallarına kıvılcımlar halinde uçuşur bazen güleç, dolu dolu sesiyle çaldığını söylediği olur; hep aynı sevda şarkılarıdır

bunlar, imkânsız aşklardan, ayrı düşmüş sevgililerden, kaybedilmiş mutluluklardan söz eder. İçimde söze sığmaz bir yurtsama, gittikçe büyüyen bir acı, cigara içerek onu dinlerim. Sonra, çalgısını bırakıp, mehtabın ölü aydınlığında cam bir heykele döner, dudaklarında bin bir imalı gülümseme, dakikalarca tek laf etmeden beni süzer. Ben, her geçen saniye, daha sinirli ve gergin, karar vermesini, kalkmasını, ("Hadi gelin vakit geç oldu, gidip uyuyalım! Yarın dünya kadar işim var, yorgunluktan öleceğiz!") gelip beni okşamasını beklerim: Tutkusunu zor gemleyen, bir hünsa şefkati: Uzun, terli ve sert elleriyle, omuzlarımdan başlayarak kollarımı; bazı bazı da göğüslerimi.

Odamda yalnız kalınca, gecenin sıcağından açık pencerelerde titreşen ayışığını seyrediyor; çevrede gevezelik eden cırlıyak böceklerine kulak kabartıyorum; soyunup dökünüp, çırılçıplak yatağa uzandım mı, ısınmış çarşaflar sırtıma ve kalçalarıma yapışıyor. Uyuyabilirsen, uyu! Hele sivrisineklerin gülünç kemanları işitilmeye başlayınca!

Bitişik odadan bir mırıltı, tanımadığım değişik bir ses: Haco Hanım her gece olduğu gibi Kur'an okuyor, fakat bu işi alışık olduğum o güleç sesinden öyle farklı bir sesle yapıyor ki, her defasında şaşırıp kalıyorum. Eski bun gecelerimden, makineli tabancalarını koltuklamış, iki Nazi Feldwebel'i, hantal hantal çıkıp geliyorlar. Sicim incesi bir yağmurun soğuk perdesi ardından, babaannem beni azarlıyor, kabahatim 'bir Bolşevikle, bir Yahudinin tohumu' olmak! "Adım Mercier Mauricette, Calvados ilinde doğmuşum, Bayeux'de." Dilinin ucuyla göğüslerimin ucunu okşamaya eğildiğinde, Miss Higgins'in kepekleri yüzüme dökülüyor; ince uzun, sarımsı pembe dilini, beygir dişleri arasından engerek dili gibi fırladığını görüyorum, meme uçlarıma değer değmez bütün vücudum tepeden tırnağa sarsılıyor: Ceryana tutulmuşçasına.

Yoo, hayır! Sarsıntının geldiği yer başka, üstelik sert, şiddetli ve sürekli. Sıçrayarak uyandım, gerçeğin dramı kabûslarınkini sildi attı, zor da olsa deprem olduğunu anlaya-

bildim: Eski bağevinin her tarafı ayrı çatırdıyor, duvarlardan sıvalar dökülüyordu. Boğazımda bir düğüm, korkudan felce uğradım, yerimden kımıldayamıyorum, yatağa çakılmış gibiyim. Kulağıma erişen tek ses, bitişik odadan, dinsel bir boynu büküklükle Allah'ı yardıma çağıran, Haco Hanım'ın sesi: — Allah, Allah, Allah!

Bir ara, büyük bir gürültü sesini boğuyor, evin öteki ucunda bir şey yıkıldı ama ne: Duvarın biri mi, çatıyla birlikte evin bir kısmı mı? Böyleyse, depremin sonunu yatakta beklemem son derece tehlikeli, dakika kaybetmeksizin, fırlayıp kalkmalıyım. Kalkmak, dile kolay. Dehşete yakın bir korku elimi ayağımı kilitlemiş, altımda yatak sanki batmakta olan bir gemi yatağı, öyle yalpalıyor. Akla ziyan bir şey!

— Leman, hişt Leman, kalk gülüm kalk, dam başımıza çökmeden, canımızı dışarı atalım!

Haco Hanım, kaşla göz arasında, beni kurtarmaya geldi; çevik vücudunu hayal meyal görebildim, elimden tuttuğu gibi beni yataktan koparıyor, paldır küldür merdivenleri inip evden çıkıyoruz, bir anda dışarıdayım: Depremin etkisiyle yaprakları fıs fıs fısıldaşan iri ağaçların karanlık gölgesi altında, çırılçıplak! Kurtulduk mu?

Eski meski ama taş yapı, ev yıkılmadı; sarsıntı durunca, ahırın ilk duvarından, yarısı çöken damından başka hasar olmadığı saptanıyor; fakat depremin yüreğimize saldığı dehşet o kadar ulu ki, yeniden yataklarımıza dönemeyiz: Gecenin artakalanı, dışarıda geçirilecek! O geceyi unutabilir miyim? Sarsıntının ürküttüğü köpekler susmak bilmiyor; En yakın bağlardan en uzak bağlara, her taraftan yükselen korkunç havlamaları, dehşet halkaları halinde havada birbirine dolaşıp, düğümleniyorlar. Ortalıkta doğal bir felaket havası, dünyanın sonu geldi telaşı. Bir arabanın ardına sığınmış, tir tir titrediğimi hatırlıyorum, soğuktan değil elbet, korkudan: Sinirlerim boşandı.

Haco Hanım evin çevresinde, bembeyaz suratları, ürkmüş gözleriyle hayaletler gibi karanlıkta peydahlanan 'hizmetkârları' yüreklendirmeye çabalıyor, kendine şaşmaz gü-

veni, soğukkanlılığı sayesinde onları eve girmeye razı ediyor: Ne kurtarabilirse, kurtaracaklar! İnanılmaz bir hızla girip çıkmaya başladılar; önce sırtımıza giyebileceğimiz şeyler geldi, pijama, şal, battaniye vs.; arkasından, ellerine ne geçirebildilerse, onları: Duvardaki çalarsaat, köşedeki radyo, nereden bulduklarını anlayamadığım köhne dikiş makinesi! Anlaşılan, en değerli gördüklerini kurtarmayı yeğliyorlar.

Sonunda Haco Hanım pijamalarımı getirdi, ben onları giyerken, ağaçların altında, iyi kötü bir açıkhava yatağı hazırlattı. Yüreğim çaresizlik ve aciz duygularıyla ezik, yatağa uzanınca; yerin, daha hafif, fakat aralıksız sarsıldığını hissettim. Bir yandan bu, bir yandan ayın kızıla çalan yuvarlağı ve yıldızların delice zenginliği, bunca iddiasına rağmen, evrende insanın hiçliğini düşündürdü bana. 'Hizmetkârları' hazırlattığı öteki açıkhava yataklarına gönderdikten sonra, Haco Hanım da gelip sol yanıma uzanıyor. Keskin dikkati, topraktaki zincirleme titreşimleri fark etmekte gecikmedi, dinsel bir 'huşu'yla:

— Allah hakettiği mahlukattan ümidini kesti, diye mırıldandı, bu böyle hafif hafif, sabaha kadar sürer; arada deminki gibi şiddetlileri de olacaktır, dışarıda yatmak en iyisi!

Saçlarımı okşayarak sordu:

— korktun mu gelin?

— Korkmak ne demek, ödüm patladı.

Bana biraz daha sokuldu: Altın dişlerinin parıltısı, dudaklarımın ince çizgisini aydınlatıyordu:

— güzeller güzeli, dedi. Bahçemin gonca gülü, gözümün nuru...

Gözyaşlarımın tuzlu tadı ağzıma doluverdi. Gece böcekleri susmuş, bütün köpekler sanki ölmüş: Gecenin kocaman mavi mağarasında yankılanmalar hafifledi. Her yanda gerçeğe uymaz, yalan yanlış dokunmuş dev örümcek ağlarının pırıltısını görüyorum. Bir kazadan kurtulma çabasından farksız vahşi bir hamleyle, ağzım, Haco Hanım'ın ağzını buluyor: Hayvanca, bir çırpıda! Sarmaşıklar gibi birbirine dolanan vücutlarımızın altında, yerin hâlâ titrediğini duyumsuyoruz.)

İçine düştüğüm çarpıntılı dalgınlıktan, ürpererek kendime geldim: Gecenin ayazı, açık pencerelerden hırsız adımlarıyla sızmış, salonu kaplamıştı. Reklam ışığı bir kömür karası, bir kan kızılı, dolup boşalıyor, her aydınlatışında duvardaki portreler kanlı suratlarıyla belirip, hemen kayboluyordu. Ürpermelerle irkilerek, çabuk çabuk, camları kapadım, perdeleri çektim: Böylece, fazlasıyla gereksindiğim insancıl sıcaklıktan, elimde kalanı korumaya çabalıyorum. İnsancıl sıcaklık ne mi? Bir bakıma, kocamın bu salonda yaptığı söyleşilerden havada kalmış ses kırıntıları, kurduğu hayaller: Bir bakıma benim, yaşarken önemini hiç anlamadığım, nice yıllar sonra, kederden ellerimi ısırarak ciddiliğini görebildiğim anlar: Eylül ortalarında bir gece. Ekrem çıkagelmiş, yeni yeni ata binmeye heveslendiğim günler olduğu için, beni binici kılığında bulmuştu, (çizme, külot pantolon, kırbaç) o tarihte anlam veremediğim heyecanlı bir sesle demişti ki: — ... bu kılık, sana ne kadar yakışmış Jeanne!

Onun çizdiği Mevlevi dervişleriyle çevrili, yeniden harıl harıl, İclal'e yazıp göndermeyi kararlaştırdığım, ne yazıp ne gönderebildiğim mektubu tasarlamaya girişiyorum. Beni aşan bir güç buna zorluyor, içimden yükselen sarmal bir ivmeye kapılmışım; döne döne, Paris'e hareketimden önce İclal'in sorduğu soruya ("Bir ölüyle bu randevu, sana neyi kanıtlayacak?") nihayet bir cevap buldum; henüz kelimelere dökemediğim, nebülöz bir cevap bu, bütün güçlük onu açık, anlaşılabilir, hatta soğuk bir formüle bağlayabilmekte. Sonuç olarak, hiçbirini gerçek çözüm diye benimseyemediğim, hepsi ana çözümün öğelerinden ayrı parçalar taşıyan, bir sürü formül çıkıyor ortaya:

"... işin esasını kavradım, Ekrem'in intiharından asıl sorumlu benim: Bunu derinlemesine seziyor, henüz tutarlı bir açıklamaya bağlayamıyorum..."

onun başarısı, beni olanca çetrefilliğimle anlamış olmak, yanılgısı bana açık kalple bunu anlatmamaktı; benim yanılgım, çok ilkel bir erkek ve evlilik fikrinden yola çıkışım; her şeyi berbat eden benim..."

bu intihar, birbirine benzemez, hatta karşıt iki kişiliğin, Cecile ve Lili'nin temsil ettiği iki soru işaretini içermekteydi; bir an asıl yerimi alanın Lili olduğunu kabullensek bile, elimizde aynı konuda iddialı, bir başkası kalıyor: Cecile..."

İyi ama, Cecile'i nereden bulmalı?

Her telefonuma, bön bir ses aynı karşılığı veriyor: "— Matmazel Cecile on gündür, ortalarda yok." Hepsi o kadar. Baktım olmayacak, kalktım Aux Dieux Vaincus'ye gittim; beni çember sakallı, o genç irisi oğlan karşıladı; hani motosiklet züppesi, baştan ayağa deriler giymiş, deri mont, deri pantolon, deri çizme... Suratında, her anlama çekilebilecek karışık bir gülümseme, ihbarda bulunur gibi, Cecile'in epeydir görünmediğini söylüyor, büyük bir olasılıkla atölyesine kapanmış, bugüne kadar kimsenin bir tekini görmediği 'şaheserlerini' döktürüyormuş...

Tek gözünü kırpıp, alaylı alaylı, eklediği şu sözler: — bana sorarsanız, asıl yeteneği oyunculuktur; sinemaya, tiyatroya heves etseymiş, hemen yıldız olurdu, herkesin dikkatini onun kadar çekmeyi bilen bir başkasına rastlamadım.

— o halde siz, ortadan çekildi, çünkü diyorsunuz...

— çünkü aramalarını istiyor, isteğine kavuşuyor da: En başta siz, yollara düştünüz...

— ... doğru, atölyesi nerede acaba?

Dragon Sokağı'ndaki eski bir apartmanın iç avlusunda, cümle kapısının tam karşısındaymış. Parasını verip şoförü savdım, geçerlik duygusunu silen, soğuk ve gri sisi dağıtarak avluya girdim. Damlarda, ardavazlar ıslak. Pencereler, buğudan kör. Karanlık bir pikabın salıverdiği, delimsirek trompet çığlıkları, terk edilmişliğin küflü kokusunu biçiyor.

Cecile'i bulmalıydım, içine savrulduğum yanlış duygu-

sallıkta beni avutabilecek tek kişi olduğundan değil; bu duygusallıktan, başıma dert açacak sonuçlar çıkarmama engel olabileceği için: Bencileyin çetrefil bir kadına, gerçek kimliğiyle Lili, çok alımlı gelebilir, çok belalı olabilirdi. Yumuşak güzelliği, yarasa havasıyla, Cecile'in duruma el koyması; beni, çabuk ve yanlış davranışlardan kurtaracaktı.

Önümde, tahta bir kapı, üstünde ne yazı, ne işaret. Birkaç kere çaldım, çıt çıkmadı. En yürekli, en mert gülümsememi takınmıştım; yüreğimde bir sıkışıklık, acı bir burkulma. Hâlâ ses seda yok: İçeriden ayak sesleri, kilitte dönen anahtar tıkırtısı filan. Tam bir sağırlık. Yeniden, bu defa kim olduğumu açıklayıp, kapıyı yumrukluyorum:

— Cecile, benim yavrum, ben Leman!

Kapı nasılsa öyle kaldı: Kapalı. Yalnız ardından, Cecile'in taraz taraz sesini duydum. Sarhoşa benziyor. Öfkeli de:

— Defolun oradan!

— Fakat!.. Hayrola, neyin var senin?

— Bir şeyim yok! Rahat bırakın yeter! Tek başıma da kahrolabilirim, anlaşıldı mı?

Donakalmışım. Davranışına gerekçe arıyorum, bulamıyorum. Acaba üstüne varsam, hiç olmazsa konuşmayı sürdürsem, kapıyı açmaya razı edebilir miyim? Belki zor, ama denemeye değer:

— Allah Allah! Bu öfke niye, anlayamadım: Kötülük etmedim ki sana! Küsmeye gelince, benim hakkım: Bırakıp gidiyorsun, günlerce sesin soluğun çıkmıyor.

— Rahat bırakın dedim, defolsanıza oradan!

— Dinle yavrum, bak sana ne söyleyeceğim: Hani o tablo vardı ya, hatırlıyor musun, sırrını çözdüm, buraya onu söylemeye gelmiştim, yanılmışım, seni ilgilendirmediği anlaşılıyor, öyleyse giderim.

Ses çıkmadı. Aklını yatırmıştım, kapı aralandığına göre, muhakkak! Yalnız bu avurtları çökmüş, gözleri halka halka mor, sarhoş ve saçıbaşı dağınık kadın, Cecile miydi? Elinde yarı yarıya boşalmış White Horse şişesi, aşırı beyazlığı yüreğimi kaldıran bitkin yüzüyle, kapı aralığından bakan ka-

dında, gerçek Cecile'den (o kadar beğendiğim, duman duman, o kuzeyli güzelliğinden) bir şey kalmamıştı ki! Birbirimizi görmediğimiz sürece, üzerinde eğreti duran hareket ve sözler, sanki gerçekten onun olmuştu. Bildiğim Cecile'de, varlığını saptayıp hoşlanmadığım, bayağı, ya da 'marazlı' taraf; hoşlandığım, soylu ve ulaşılması zor tarafı yemiş bitirmiş, tümünü ele geçirmişti. Ruh elden gidince, vücut handiyse müstehcen bir bayağılıkla ortaya çıkıyor, sarhoşluk bu bayağılığı abartıyordu. Tek cıgara içmeyen, ağzına içki koymayan Cecile gitmiş; yerine, boş içki şişeleri ayaklarına dolaşan, dudağında pis bir izmaritle, kötü kötü yüzüme bakan bu pasaklı kadın gelmişti.

Susuşum onu sinirlendiriyordu, apaçıktı gerginliği, içki bardağını uzatırken dayanamayıp patladı:

— Peki, neymiş bu sır?

Atölyesi, sanılabileceğinin tersine, temiz, tertipli bir yer: Yüksek ve meyilli tavanı, bütün buzlu cam; bu camlardan sızan ağdalı aydınlık, soğuk bir gri olarak içeriye dağılıyor. Dar sayılmaz. Döşenişi bohem, epeyce ressam işi: Rahat bir divan, fitilli kadifeden iki koltuk, birkaç iskemle, kırmızı, mavi, sarı ve yeşil dosyaların düzenle sıralandığı yazı masası, her biri bir duvara asılmış iki zenci totemi, hemen her köşeye serpiştirilmiş ufak heykelcikler (Giacometti kopyaları mı?); dipte, atölyeye egemen bir yere, şövalesi kurulmuş, üstünde yarım bir yağlıboya göze çarpıyor, Kuzey Afrikalı'ya benzer bir Arap resmi, gerçeküstü bir çalışma sanırım, dört kol resmedilmiş, iri iri göğüslerine rağmen, bacaklarının arasında henüz boyanmamış erkeklik organı, hünsa mı?

Ayrıntılarına pek girmeden, Lili olayını anlattım. Şöyle, üstünkörü. Kafasını doğru dürüst veremiyor, yarım yamalak dinledi: Vırt zırt sönen cıgarasını yakmaktan, sarhoşluğun dağınık dalgınlığından kendini alamıyordu. Canım sıkıldı, hafif kırıldım da. Ne diyeceksem deyip, bir an önce buradan gitmeliyim. İçimsıra, Lili'yle yaptığım bütün karşılaştırmaları, Cecile kaybediyor. Yapmacık ve yapay da olsa, Lili'nin uçarı inceliği, özenli güzelliği: Cecile, böyle pasaklı

bir ressama indirgenirse, beni, dün gecekinden çok daha derinlemesine sarıyordu. Fakat 'Paşa' Nuri'nin verdiği bilgilere dayanarak, Lili'nin gerçek kimliğini açıkladığım sırada, birden toparlandı, sertleşen bakışında o kızıl pırıltılı tülün dalgalandığını gördüm, dedi ki:

— Olur mu canım, sahtekârlık bu!

Bunu, basbayağı bağırarak söylemişti.

— Sahtekârlık mıdır, bilmem. Bana anlatılan, bu: Lili, gerçekte, olmak istediği değil.

Sarhoşluğu, Cecile'in yüzünde meydan okuma çizgilerinin belirmesini engelledi, alkol iradesini törpülediğinden sinirleri ona başeğmiyordu: Sesi yükseldiği halde, yüzü hep öyle şiş ve yumuşak!

— Akıl alır mı canım? Masal bu, size masal anlatmışlar, evet! İnanıyor musunuz yani!

— Sorun, inanıp inanmamakta mı? Sana olayları aktardım. Lili, konuya hiç değinmedi. Benim sormama gelince, cesaret edemezdim: Kolay sorulur mu, böyle bir soru?

Kalktı, yanmak bilmeyen cıgarasını kül tablasında ezdi, sinirli sinirli, o duvardan bu duvara yürüyor.

— ... sahtekârlık bu, düpedüz sahtekârlık...

Cecile'in tepkisi, şaşkınlığın önlediği başka bir tepkiyi,

benim tepkimi uyandırmasın mı? Öyle ya, öyküyü 'Paşa' Nuri'den dinledim. Lili'nin erkek olduğunu söyleyen o, her dakika bir yalan kıvırmadan duramadığına göre, başından sonuna bunu da uydurmuş olamaz mı? Rahatlıkla uydurabilir. O halde, hiç duraksamadan dediğine inanışımı neye bağlamalı? Saflığıma mı, şaşkınlığıma mı, yoksa içimdeki karışıklığa mı; ikide bir kadınlığını terk etmek eğilimi gösteren bir kadın, başkalarını niye kendisi gibi sanmasın? Öyleyse, Cecile'e gelmem yanlış, yapılacak şey, Lili'den kaçıp Cecile'e gelmek değil, tam tersine Lili'ye gitmek olmalıydı.

— bilmeniz lazım, Kermo aşırı keyifli göründü mü, kaygılı olduğuna işaretti. Bir 14 Temmuz gecesini hatırlıyorum, Seine üstündeki gezi vapurlarından birine binmiş, dolaşıyoruz: Ekrem'de bir neşe, bir sevinç, görülecek şey: Önüne

gelene takılıyor, her şeyin alaya alınacak yanını buluyor. Aklımda yanlış kalmadıysa, o günlerde partisinin lideri, onu deviren cunta tarafından ya asılmıştı, ya asılacaktı: Her şey kaybedilmişti demek, Ekrem için yurda dönüş yolları kapalı. Bunu ona söyleyince, yorgun bakışlarını karanlığa salıverip, dedi ki: "Politikanın verdiği kudret, aldatıcı olduğu kadar geçicidir; başta ben olmak üzere, kendine saygısı olan her şarklı bunu bilir, hem de doğduğu andan itibaren; bana gelince, benim dünyam birbirinden farklı, bir bakıma karşıt, fakat önüne geçilmez bir şekilde beşeri iki unsurdan müteşekkildir". Concorde Meydanı üzerinde havai fişekler, renkli gök çiçekleri halinde patır patır açılıyor; vapurun geçtiği her sokak ağzından, üstümüze halk balolarının yorulmaz akordeonları, pırıl pırıl savruluyordu. Ben, herhalde enayiliğimden, Ekrem'in dediklerinden çıkara çıkara şöyle bir sonuç çıkarmıştım: Hayatındaki iki unsurdan birisi eğer karısıysa, yani sizseniz; ikincisi kesinlikle bendim, başkası olamazdı.

Durdu, bütün yüzüyle bana döndü, fakat hiçbir şey görmüyordu:

— Yanlıştı bu sonuç! diye bağırdı. Yanılıyordum.

Ekrem'i, Anadolu'nun bilmem hangi köşesinde yaşadığını bildiği, soyut bir kadınla, benimle paylaşmaya razı olmuş, kendisini alıştırmıştı ama, Paris'te etten kemikten bir rakibinin mevcut olmasına katlanamıyordu; hele bu rakibin bir *travesti* olduğunu öğrenmesi onu çileden çıkarmıştı. Hıçkıra hıçkıra ağlayarak, birden boynuma sarıldı; aldatılmış bir çocuk gibi içini çeke çeke, kollarımın arasında bir süre ağladı. İçinden gelen, hesapsız kitapsız bir hareketti yaptığı, bu yüzden beni hüzünlendirdi, ne diyeceğimi bilemedim: Sadece olmadığım, hiç olamayacağım bir anne davranışıyla saçlarını okşayıp, epeyce tereddüt ettikten sonra:

— Ağlamak neye yarar Cecile, dedim. Ölmüş bir aşkın arkasından gözyaşı dökmek, onu ne değiştirir, ne canlandırır.

Göğüs geçirerek cevap verdi: — kendimi oyuna getirilmiş hissediyorum, fakat asıl beni öldüren, oyuna getirilmiş olmaktan çok bunu onun yapması, güvendiğim tek adamın!

— Aşklarımız, dedim, hayal kırıklıklarımızla beslenir büyürler; hayal kırıklıklarımız, sonunda bize kim olduğumuzu öğretse de, sevdiğimizin kim olduğunu öğretmez; bundan, kişiliğimizi zamanında tanımlamak için yararlanmalıyız; gecikmeler hayatı karmaşıklaştırır, bütün tadını da kaçırır! Şunu bil ki yavrum, Kermo burada ne bir aşk yaşıyordu, ne iki aşk; sadece, derin bir hayal kırıklığını yaşamaktaydı.

İçimde bir düğüm, boğazımda hiç çıkmayacak bir hıçkırık, bulabildiğim en munis sesle ilave ettim: — ve ben, kendiminkini yaşıyorum.

Bir an eski uysallığı, o dalgın vampir güzelliğiyle görünüyor. Fikrinde ısrarlı:

— oysa çocuklar gibi sevişiyorduk. Bulvarlarda, ağaçların altında elele dolaşır; sessiz ve sakin bir hayat hayalleri kurardık. Bana öyle gelirdi ki, Ekrem şu ya da bu nedenden, gerçek hayatını gönlünce yaşamayı ertelemiş durmuştur...

— ve onu seninle yaşayacaktır, öyle mi? Zavallı çocuk! Hepimiz, ilk gençlik hayallerinin etkisinden kurtulamadığımız için, yaşadığımıza geçici gözüyle bakar, hayal kurmakta devam ederiz. Yaşın biraz daha ilerlesin, sen de anlayacaksın, elbet!

Ağlamayı kesmişti. Uzak dalgınlığı yerleşip, üzerinde kaldı. Yalnız onun işittiği, gizli bir sese kulak veriyor. İnsancıl bütün anlamlardan soyunuveren, donuk yüzü; hâlâ gözyaşlarıyla çizilse de, büyüleyici lanetli melek ifadesine kavuştu. Artık, kendini bana bırakmıştı, okşamalarıma itiraz etmiyor; henüz yerine oturtamadığım, gerçek anlamlarını bir ay kadar sonra olağan sayılamayacak koşullarda öğreneceğim sözleri tekrarlıyordu:

— İnsan, kendinden başkasını sevmez! İnsan, kendinden...

Bir de baktım, oyun hınzırca başlamış; çevresindeki bütün her şey birer ikişer siliniyor; o, yansımalarla dolu bir boşlukta yapayalnız kalıyor. Parlak ve geniş, kalın cam ta-

bakalarına benzer, bir sürü enine yüzey. Birisinin üstünde, yürek bayıltan bir yavaşlıkla kaya kaya, birbirimize yaklaşıyoruz: Çırılçıplak, tutku ve belaya tutsak! Yaklaştığımız ölçüde, kucaklaşmamız uzak görünüyor, uzak ve olanak dışı. Zaten, vücutlarımız tam dokunacağı anda, başladığımız yerde buluyoruz kendimizi. Karanlık bir oyun.

O kadar iç karartıcı ki, büyülenmesem de, bir an onunla Ekrem'in kafasındaki kuyruğunu yakalamak isteyen köpek arasında garip bir benzerlik buldum: Her ikisinde de, hareketlerin yenilenmesi, amacın gerçekleşmeyişi, aynı: Ölesiye çırpınılarak, amaca tam ulaşılacağı anda... Böyle sürüp gidiyor.

Cecile'in beni itip, bağıra çağıra yerinden fırlamasıyla toparlandım. Kolunun biriyle göğüslerini saklamış, öbürüyle görünmez bir saldırgana sövüp sayıyordu. Göğüslerine dokunmuş muydum? Sanmıyorum! O emindi ama, emin olmakla kalmıyor, bu onun bana dehşetli içerlemesine, öfkeden küplere binmesine neden oluyordu. Yine yüzünü çirkinleştiren, o bayağı küstahlık, yine o ağza alınmaz külhanbeyi küfürleri. Arada, yakışıksız ve anlamsızlığıyla bir sözü dikkatimi çekiyor:

— Onlara kimse dokunamaz, onlar benim!

Ya da: — ... onlar benim, yalnız benim!

Yatıştırmayı denedim: — Cecile, diyorum, ne oldu sana?

Ya da: — aklını başına al, diyorum. Ağzından çıkanı kulağın duyuyor mu?

Boşuna! Nedeni belirsiz bu ani öfke nöbetinden gözü öylesine kararmıştı ki, söylediklerimi ne dinliyor, ne de duyuyordu. Bakışları, değdiği yeri tutuşturan kızıl kora dönmüş. Her küfrün sonunda, sağa sola şiddetli tekmeler savuruyor: Bunlardan birisi, boş içki şişelerine isabet etti: Duvara uçup, tuz parça dağıldılar.

— Defol, dedi, defol başımdan sevici cenabet! Beni rahat bırak! Cehenneme kadar yolun var!

Ardımsıra, kapının paldır küldür çarpıldığı işitildi, bir

de gittikçe kötüleşen hıçkırıkları. Avludan itibaren, ortalarda Gestapo filan olmadığı halde, Paris'in nemli griliğini de, Dragon Sokağı'nın savaş yıllarından kalma köhneliğini de sırtıma aldım. Cecile'in anlamsız öfkesinden çok, kafam iki oyun arasındaki kaygı verici benzerliğe takılmıştı. Ah, kararsızlıklarım ve tutarsızlıklarımla canımı atabileceğim bir yer olsa!.. Daha az küflü bir sokakta, bir öğrenci kahvesi bulabildim, oturdum. Upuzun, ceset mavisi bir kız, yakışıklı ama suratından bönlük akan bir zenci öğrenciyi yiyordu: dişi örümceğin erkeğini yemesi gibi. Köşede otomatik bir bilardo, çevresinde erkek müsveddeleri. Bir bira söyledim, bir cigara yaktım. Neden, neye ulaşmak için böyle helak oluyordum acaba?

O gece, eve dönüyorum, anahtarı kilitte çevirirken, kapının ardında birisinin varlığını hissettim, sessizce sanki yürüyor, açtım baktım, kimse yok. Kaloriferin yoğun ve kuru sıcaklığına gömülmüş, eşyalar ve resimler rahat rahat eskiyor. Yalnız, duvardaki portremin, belli belirsiz bir suçortağı gülümsemesiyle baktığını görmek, beni şaşırttı. Korkuttu da. Uykumda birinin Türkçe seslendiğini açıkça duyuyorum ("— Leman, Leman, kalk güzelim, gün çoktan doğdu!"), o hızla davranıp, dirseğimin üzerinde doğrulmuşum: Saat kaç acaba, ikiyi yirmi geçiyor. Salonun ışıkları açık, unutmuş olabilir miyim? O sinsi ayak seslerini tekrar duydum: Kim olduğunu bilmediğim birisi, ışıkları yakmış, dolaşıyor. Evinde dolaşıyormuş gibi rahat.

Çünkü o Kermo, sırtına yüksek yakalı bir balıkçı kazağı geçirmiş, hep öyle kibirli ve küçümser, tablomun önüne dikilmiş bakıyor. Ağırlığını kaldıramadığım bir bakış; pişmanlıklarla, serzenişlerle, tesadüflerle yüklü. Biraz daha bakarsa, bayılacağım. Dizlerimin bağı çözüldü. Olduğum yere yığılmamak için, perdelere tutunuyorum.

— Kermo, sen misin sevgilim? Yaşıyorsun, ne mutlu bana! Bu oyunu düzenlemeye niye gerek gördün? Herkes seni intihar etti sanıyor. Ben de öyle sanıyordum, bu yüzden kalkıp geldim. Yoksa...

Bunları uyandığım an mı aklımdan geçirmiştim, pek hatırlamıyorum; yalnız, konuşmayı denediğim sırada, Kermo ortada yoktu. Kahırdan ve korkudan titriyordum. Nasıl olsa uyuyamayacağım: Cıgaraları birbirine ekleyip, sabahı beklesem!.. Dev bir suçluluk duygusu, insanüstü ağırlığıyla beni eziyor: Yalnız ve kaygılıyım. Evet, ne kabahat işlediğimi bilmediğim halde, şafak sökerken, suçlu olduğumu itiraf ediyorum.

Sabah, bunalımı aşmak amacıyla, dönmeyeceğim bir karar verdim: Hafta boyunca, işten başka şeyle ilgilenmeyeceğim. Erteleyip durduğum şu ziyareti yapmalıyım. 'Nattier et Fils' firması, daima anlayış göstermiyor mu? Türkiye tarım ülkesi, tarım endüstrisinin geleceği parlak, üretici geleneksel yöntemlerden soğutulmuş: Traktörleri getirtecek yerde, daha ucuz işçilikle İzmir'de üretirsek, 'Nattier et Fils'de biz de kâr ederiz. Menderes'in devrilmesi, Türkiye'nin yabancı sermaye politikasını etkilemedi ki! Eldeki yasa elverişliydi, daha elverişli hale getirdiler. Bize düşen, yasanın olanaklarını iyi kullanıp, tüccarlıktan sanayiciliğe atlamak! Elbette, Mösyö Prevost'nun yardımıyla. Bunları, Muhlis Bey'le beraber, uzun uzadıya yazmıştık. İlkesinde uyuşuldu, anlaşmanın artık teknik bölümleri tartışılacak. Daha fazla gecikmem yakışık almaz. Hem oyalanır, üstümdeki ağırlıktan kurtulurum.

Dediğimi yaptım: Yaşlı Prevost, beni özel kabul etmeyi yeğliyor. ("— Çünkü madam, talihsiz kocanız, bana evlâdımdan daha yakındı.") İhtiyarlıktan uf alıp gitmiş, zayıflamış da: İyi giyinmiş bir iskeletten farksız. Hâlâ yaşadığının belirtisi, merak ve dikkatten çıtırdayan, olağanüstü hareketli gözleri; bir de sinek kovar gibi, sağ elini sık sık yüzünün önünden geçirmesi: Tik olmalı!

Ah evet, 'zavallı' zevcesiyle İzmir'e yapmış oldukları o 'muhteşem' yolculuğu aklından bir türlü çıkaramıyormuş: Ne şahane palmiyeler, ne leziz üzümler, ne tadından yenmez karpuzlarmış onlar! Zevcesi mi? Onu iki yıl kadar önce 'maalesef kaybetmiş, Deauville yakınlarındaki bir trafik

kazasında! Ah evet, bacağının biri baltayla kesilmiş sanki, ta uzakta bulunuyor; baş kopmuş, kafatası göçük, her tarafta beyin bulaşıkları. Ah evet, tahammül güç, hayata olduğu kadar ölüme de tahammül güç; bundan değil midir ki, Kermo'nun intiharına da, karısının ölümü kadar üzülmüş. ("— Çünkü madam, talihsiz kocanız insan olmakla zengin olmayı birbirine karıştıran görgüsüzlerden farklıydı; hani zengin oldular mı, insan olduklarını da sanırlar.") Sözleşmeyi tartışmak üzere, beni oğluyla baş başa bırakmadan, Ekrem'in intiharını yorumlamaktan, kendini alamadı:

— siyasete ehemmiyet atfettiği söylenemez, ona sürgünde yaşamak ağır geliyordu. İtiraf edelim ki, o yaşta bir adamın, her türlü faaliyetin haricine atılması tahammülü fevkalade zor bir keyfiyettir: Erken emekliye sevkedilmiş biri gibi içi içini yer, mevcudiyeti manasını kaybeder, yıkılır. Onun yapısında bir adamın hayatından, her türlü faaliyetin kalkması, vücudunu ve ruhunu, fart-ı meşguliyetten ziyade yıpratır. Hepimizde öyle olmuyor mu? Ne var ki Ekrem Bey, bende eksik olana sahipti, yani cesarete; onun içindir ki, yeryüzünde münhasıran beşeri diyebileceğimiz tek jesti başarıyla gerçekleştirdi, intiharını! Yanlış bilmiyorsam madam, hayvanların intihar ettiği kaydedilmemiştir, yalnız akrepler ki...

Beni oğluna bırakırken yaptığı uyarı, duygulanmama neden oluyor:

— Elinizden ne geliyorsa, hatta fazlasını yapınız Valerie, Madam Korkut'un mutlaka memnun dönmesini istiyorum: Arjantin'de imale başladığımız Vaillant-074, Türkiye için de münasiptir, modern ve çevik bir makine.

Oğlu süpürge sarışını, hayli katı bir adam; biraz hayret, biraz öfkeyle karşı çıkmak istedi:

— nasıl olur, Vaillant-074 çok yeni, teknik servis imali daha kolay bir model düşünmüştü. Türkler tecrübesiz, Vaillant-071 daha uygun düşmez mi?

— Hayır, dediğimi yapınız: Amerikalılar çoktan girmiş, Almanlar giriyor; teknolojik cihetten onlara teveffuk edebilirsek pazara yerleşebiliriz, aksi takdirde...

Eski Fransız soylularından kalma, hafif çapkın bir kibarlıkla elimi öperken, nasıl unutmadığına şaştığım Türkçe iki kelimeyi kullanıyor:

— Kısmet, Leman Hanım! Kısmetse her şey olur.

O hafta tartışmayla geçti: Genç Prevost, işe yaramaz oğulların çokbilmiş telaşçılığı, kibirli idraksizliğiyle zorluklar çıkardı durdu. Önceleri, gırtlağımdaki erkek sesinden rahatsız; gittikçe alışkın, hatta duruma egemen, önüme sürdüğü engelleri birer birer aştım. Dışarıda bir kar burgacı, Paris'i, birbirinin içinden üreyen bir imgeler sarmalına çevirip hızla dağıtıyordu. Göz açıp kapayıncaya kadar, tenha Seine köprüleri, sarınmış sarmalanmış kadınlar, çıplak ağaçlarıyla kestirmeden sonsuzluğa ulaştıkları izlenimini veren bulvarlar, halka halka zincirleniyor.

Günler, içimi kurcalama fırsatı bırakmadan böyle geçse de; nasıl kullanacağımı kestiremediğim geceler, önümde bomboş uzanıyor. Sinema ve tiyatroyla avunmaktan vazgeçtim, en ilkel entrikalarında bile kendimi görüyordum çünkü, hayatımı görüyor ve yargılıyordum. Daha önemlisi, geç vakitlere kadar sokakta kalırsam, eve dönmem zorlaşıyordu: Biraz çocukluğumdan kalan korkuların etkisiyle, biraz Ekrem'den kalan kaygıların. Kar alışkanlığımı İzmir'de yitirmiştim, tipi başladı mı bende moral diye bir şey kalmıyor; hele geceyarısına doğru bir kahveden çıkınca, soğuk, çelik ustırasıyla gövdemi parça parça doğruyordu.

Alkolün çağrısını derinden duyuyorum. Gel de içme! Yüreğimin zehirini alacak, korkularımı dağıtacak, yumuşak sarhoşlukları arama! Bu çağrıya direnebilecek gücüm kalmamıştı. Ama içiyorsam, alkol düşkünü olduğumdan çok, ne yapacağımı bilemediğimden içiyordum. Nerede olursam olayım, ilk kadehten itibaren, Ekrem o ilk tanıştığımız zamanki kibirli haliyle gelip sol yanıma oturuyor, yüzünde gizlemeye çalıştığı ne serzenişler, ne sessiz yakınmalar!.. Her defasında çok korktuğum halde, gelmesini bekliyorum. Onunla bir konuşabilsem, gönlümden boğazıma yükselen sevgi dolu sözleri kulağına bir fısıldayabilsem,

dünyalar benim olurdu. Ben böyle şeyleri ona hiç söylemedim, akıl edemezdim hiç, o da fırsat vermezdi, bu içimi büsbütün karartıyor. (Ekrem, sevgilim, bir tanem.)

O gece, Vavin Meydanı'ndaki bir pavyonda, birkaç haytanın, beni, el kol işaretleriyle kendi kendine konuşan bir deli sandıklarını görünce, kararımı verdim: Lili'nin evde olmadığı bir saat, iki şişe Sherry, üç kutu yaprak cıgarası alarak, Mamma Pellegrini'ye damlayacağım. Sağır ve yalnız bir kadının dedikodudan hoşlanmaması aklın almayacağı şey. Daha ilk konuşmamızda belli olmadı mı bu?

Blanche Meydanı'na vardım ki, ışıklı reklamları durdukları yerde duramıyor, ateşten sansarlar gibi yine sağa sola atlıyor; gecenin son orospuları kemerlerin altına dizilmişler, cıgaralarının ateşi suratların ortasında kıpkırmızı üçüncü bir göz, canavar gözü. Kapı hemen açılmadı. Üstüste çaldım, zil sesi filan duyamayınca, aklıma geldi: Duvar gibi sağır Mamma, kapının çalındığını nasıl anlıyordu?

Mamma Pellegrini, onu sürgünden kaçmış hantal bir kürek mahkûmuna benzeten, enine kalın çizgili erkek pijamalarıyla inindeki koltuğa gömülünce, karşısına düşen ampulü gösteriyor: Zile basıldı mı, yanarmış! Tatsızlığı üzerinde, bir zaman, yüzüme bakmaya bile tenezzül etmeden, Korsika diliyle, söylendi durdu. Hoşnutsuzluğunu saklamıyor, suratından düşen bin parça! Ancak, getirdiğim armağanları görür görmez, hava değişiyor. Özellikle yaprak cıgaralarını! Yayvan Morina balığı ağzında, o dakika obur bir sırıtma. Uzman tiryaki edasıyla, içlerinden birini açtı, uzun uzun kokladı. Daha çok kendi kendine:

— gözünü seveyim, diye bağırıyor, sahici Havana be!

Yaprak cıgarasını yakışında, sevicilere özgü öyle bayağı şeyler var ki, irkiltici bir mühtehcenlik izlenimi doğuruyor. İnce, tırtıllı sesi; boyasız olduğundan iyice balık beyazı, lopur löpür suratı sinirime dokunuyor ama, Lili'nin sırlarını öğrenmek istiyorsam, katlanmaya mecburum; ne yapayım,

bu gibi hallerde tek geçerli ve insancıl çare olan ikiyüzlülüğe sığınıyorum

— Mamma, güvenebileceğim tek kişi sizsiniz; kocamın Lili'yle ilişkisini ayrıntılı bilmek istiyorum, yardımcı olursanız...

Dinlemiyor bile, yaprak cıgarasının kalın dumanları ardında ağır bir şilep gibi kayboldu, çevresindeki öteberiyi kurcalıyor, bir şey arıyor sanırım, nihayet buldu: Ufak bir zımbalı defter, bir de tükenmez kalem! İkisini de bana uzatıp, çığlık çığlığa emretti:

— Döktürdüğün incileri, şuraya yazar mısın?

Çabuk çabuk çiziktirdiğim soruyu, ağır ağır okuduktan sonra; sazan balığı gözlerinde tembel bir acı, gözlerime bakıyor:

— senin herif, şekerim; eşi bulunmaz delikanlıydı, kim olduğunu, sen bana sor: Bir kere, adım attığı yeri neşeye boğar... Hem de, şöyle böyle neşe değil, halisi: Katıksız! Lili'ye gelince, vallahi, ne diyeyim; orospunun teki işte, tırnaklarının ucuna kadar orospu, orospunun katmerlisi! Aralarında, ne olsun istiyorsun yani? Orospuyla ne yapılır? Yatılır şekerim, yatılır! Eh, onlar da yatıyorlardı işte.

Evin içinde bir yerde, iyi kapanmamış bir musluktan su damlıyor. Her damlası, sanki göğsümün orta yerine indirilmiş, acımasız bir tekme. İkinci, -asıl önemli- sorumu defterine yazarken, Mamma, duman kaçan gözlerini yarı kapamış, yaprak cıgarasından derin soluklar çekiyordu.

— iyi ama, duyduklarım doğruysa, Lili kadın değilmiş; *travesti'dir* diyorlar, asıl adı da Georges; doğru olabilir mi?

Dosdoğru gözlerime baktı:

— Kim diyor bunu?

Dalgın, cevabımı beklemeden sürdürüyor:

— sahici olmuş, yalancı olmuş, ne fark eder? Sen bana baksana şekerim, orospuluk insanın ruhunda olur, apışarasında olmaz! Bunu iyice kafana koy! Lili, yaman bir orospu, tamam mı? Bu işi hakkıyla yapıyor, tadını çıkara çıkara! Oğlanmış diyelim, ne yazar yani?

En çok korktuğum, dolaylı yoldan onaylanmış oluyor: Lili, kadın değil. İçimdeki kargaşalık büyüyor. Oysa, varsayımın gerçekleşmesine sevinmeliyim. Bir kere, şimdiye kadar uzanamadığını değişik bir ruhsal alan önüme açılıyor, onun için; fakat asıl, muammanın anahtarını sonunda ele geçirebildiğimden: Ekrem'in evlenirken bende bulmak istediği şey, benim onu memnun edeyim diye terk etmek istediğim şeydi: Üçüncü cinsten olmak! Düne kadar kuşkuluydum bundan, artık eminim.

Mamma'nın sözü henüz bitmemişti:

— Yo, yo, yo! Yanlış anlama, onunla tutulduğundan yatmadı, elinin altındaki en usturuplu orospu o, bu sebepten...

Arkasından, yüreğimi kaldıran bir saptama: — senin herif, ömründe tek kadın sevmiş şekerim: Karısını! Lili'yimiş, filanmış, feşmekânmış, çekiver kuyruğunu! Tamam mı? Bunu sana söyleyen benim, Mamma Pellegrini...

Şaşkın mı, kararsız mı, ümitsiz miydim? Nasıl üzücü bir halde olmalıyım ki, yaptığı önemli açıklamayı kanıtlamak gereğini duydu. İnandırıcı, kesin, paha biçilmez kanıtları, beni bunaltıcı bir kedere boğuyor; elinde başka bir defter, bana, 'başbaşa burada çene çaldıkları' geceler, kocamın ona yazdıklarını göstermesin mi: El yazısıyla.

— baksana şuraya, bak hele, bak diyorum: Seni seviyor muymuş, sevmiyor muymuş, gözünle gör! Ah ah, karı kısmında fındık kadar beyin olsaydı, dünya başka türlü olurdu...

Oraya baktım, ne çok şey gördüm: Kocam sürüklendiği çıkmazın karmaşıklığından bezmiş, gevşek, biraz tembel yazısıyla kâğıda içini dökmüştü. Farkında bile olmadan, bir ağara yakmışım. Sonra Mamma'yı unuttum ve okumaya daldım:

— sonunda kafamı kızdıracak, yalan söylediğinden mi, hayır! İstediği kadar uydursun, aldıran kim? Yalanlarıyla, ona duymak istediğim saygıyı tahrip ettiğinden. Saygı bitti mi, her şey biter. Saat tam altıda orada olacağım diyor, saat sekize çeyrek var, hanımefendi ortalarda yok!.."

— dediğin doğru, Mamma; Lili, kafadan ibaret; hem kendi kendisi, hem biraz fazlası! Eğer kendisi kalsaydı, öteki eşcinsellerden biri olur, arada kaynardı; onda fazla olan, kişiliğine öyle bir boyut eklemiş ki, gerçeğin toptan inkârı sayılabilir; olduğunu sandığı, olduğunu tuzbuz ediyor; vücut, kafanın ona önerdiğine uyarak yeniden biçimleniyorsa: Kendini kız sandığı, Lili olduğu yer, burası işte. Sonuç *travesti* mi, yooo, yeniden dünyaya geliş!"

"— haklısın, zirzopça laf ediyorum, fakat 'onun içinde bir kadın ruhu oturuyor' dediğin zaman, sen aynı şeyi söyledin..."

— yaşadığımız dramlar, aynı değil, paralel. Ben, birbirini iten iki cinsi, tek vücutta, bir arada arıyorum, oysa kadın erkeksedi mi, kadınlığını sevmiyor artık, ne yapıp yapıp ondan kurtulmak istiyor. Bazı oğlanlarda görülen durum karşıt ama sonuç bir: Lili, kendini kadın sanıyor öyle mi? Sandığı andan itibaren, öteki kadınlar onun için var olmaktan çıkıyorlar; ya da, sadece muhtemel rakipler olarak, varlıklarını sürdürebiliyorlar! Çünkü o, erkek arıyor, sahici bir erkek: Ancak o zaman, kadınlığına inanabilecek! Sen, sahici erkek olmadığından, önemini kaybedip gözden düşüyorsun..."

— ben karımla (tersine, ama) paralel bir dram yaşamıştım: Onu oğlanımsı seviyordum; gerçekten olduğu an, gözünde erkekler önemini yitirdi: Başta ben! Gittikçe daha çok, kadınlarla..."

"— tamam, haklısın, yerine Lili'yi koymayı denedim, imkânsız! Lili'de duygu yok, gerçek duygu: Çeşitli havailiklerini gerçek kadınlığa ulaşmanın yöntemi sanıyor, yanılıyor; kadınlığı içten, ya da içgüdüsel değil; kafadan, hatta yapmacık: Belli belirsiz, sinema sayesinde örneklerini her

hafta gördüğümüz bir formüle uyularak tasarlanmış, uygulamasına geçilmiş; Lili, en iyisi sandığı, gerçekteyse *standart* bir kadınlık modeliyle özdeşleşiyor..."

"— Lili, onun yerini tutamaz! Karımın çapraşıklığını, iyi kötü içeriyor, ancak yarısını: Eksik yanı, en önemlisi, insancıl olan! Lili, inanılmayacak derecede alımlı, görkemli bir *travesti,* ama bütün insancıllığından soyunmuş! Yapmacıklığı kendini şehvetli, yani insancıl sanmasına neden olsa da; gerçekte, sadece cinsel, yani hayvansal! Karım, her şeyden önce içten, çapraşıklığı ne yapay, ne yapmacık, tabii bir şey! Bunca çabasına rağmen, Lili amacına yarı yarıya ulaşabilmiş. Karım, onun çok üstünde, karım hepsinin çok üstünde!.."

"— söylediğimin neresi matrak, anlayamadım! Bazen, bir kadında birçok kadına rastlarsın, karımda olduğu gibi; bazen de tersine, bir kadın elde edebilmek için, birçok kadın lazımdır. Çözüm diye alırsan, son söylediğim elverişli sayılmaz ama, teselli diye alırsan, aptalca da olsa, benimseyebilirsin belki..."

Kapıdan işittiğim, sahte bir hüznün titrettiği nazlı ses, beni daldığım okumadan sıyırıyor:

— ... aaa, burada mıydınız, ne sürpriz!

Başımı çevirmeden, Lili'yi -yaldızlı bir yalan halindeelle tutarcasına görüyorum: Küllü sarışın peruğu, uzun takma kirpikleriyle; soluk bir platin aydınlığının ortasından, bana doğru buğulu buğulu ilerliyor: Payetli bir elbise giymiş, bir içim su.

Evet, oradaydım.

Orada olmaktan başka çarem yoktu ki!

LİLİ'NİN ürkütücü yanı, istediğini hissettirmeden avcuna almasıydı. 'Lüks yosma' değil mi, öylesine kurallara uygun davranıyor ki, tedbirli olmayı ihmal edebiliyorsun. İşi gücü, beliren her olasılığın, para, içki, erkek... posasını çıkarmak; hem de nasıl, duygusal çaprazlara düşmeden, alabildiğine! Gerçi, başkalarıyla ilişkilerini, tatlı bir yumuşaklığa büründürmeyi ustalıkla beceriyor, ama bu, anlayana, onun duygusallığından çok, ne içinden pazarlıklı olduğunu gösterir. Üstesinden gelebilmesi, bir 'profesyonel' için, azımsanacak şey mi?

Ekrem, ondan söz ederken, 'duygusuz' olduğunu söylemiş! Saptaması doğruydu, kanıtlayabilecek az fırsat çıkmadı önüme: Duygusuzdu, evet: Yüzünden eksik etmediği ihanete uğramış balerin mahzunluğuna, bakışlarındaki söze sığmaz kedere rağmen: Lili, her zaman, görgüsüzlerin hırslı hesaplarına tutsak yaşadı, bundan acı duyarak değil! Uzun sürede, kim bilir ne güçlüklerle, ufak ufak yarattığı kişilik; gerçekte haris, hilekâr, zenginliğe ve lükse düşkün, bir kenar mahalle delikanlısını saklıyordu: Acımasız, gizli tutulan bir düşkünlük!

'Zenne'liği seçmesi, cinselliğinin üstüne çıkmak, ruhunun iç gereksinimlerini karşılamak izlenimini veriyorsa da; ona 'sınıf değiştirmek', yoksulluktan kurtulmak yollarını açan bir girişimdi: Onun düzeyindeki bir muslukçu çırağı için, 'kadın kılığında' yaşamak, her bakımdan 'daha iyi' yaşamak olmayacak mı? Kadınlık iddiası, istediği kadar ruhsal dramı görünsün; daha yüksek düzeyde yaşamasının tek

yolu! Yaşantısında, iş hesaplarının duygularına baskın çıkması, buradan geliyor.

Peki, nasıl ondan vazgeçemez, yokluğuna katlanamaz oldum? Her şeyi açık değerlendirmeyi severim, bunu soğukkanlılıkla araştırdım: Yararsız, hatta zararlı bir yaratıktı; bonbon pembesi yatak odası, ucu sivri memeleri, abartılmış *cover-girl* makyajı, asabımı bozuyordu; burası muhakkaktı ama, alışılmadık yanının mıknatıs gibi beni çektiği, daha az mı muhakkaktı? (Kulağınıza alçak sesle, neredeyse fısıldayarak konuşan, yarı örtülü gözkapakları menekşe rengi, etten kemikten bir hünsa.) Demek çekiciliği, alışılmamışlığın çekiciliğiydi; kaçınılmaz büyüsü, tutkunun büyüsü: Ağına düştüğüm anda, gariplik bana egemen oldu; olağanüstü güncelleşince ondan öylesine etkilendim ki, gerçek önemli olmaktan çıktı. Haris, para düşkünü, bir kenar mahalle delikanlısıymış, beni ilgilendirmiyor; ilgilendiren, vamp yüzüne ve göğüslerine rağmen, gerçek bir erkek organı taşıması. Buna çarpılmıştım, o da farkına varmıştı; fazla alışkın olduğumdan mı, -tamamıyla kadınca- bir sezgiden mi, orasını bilemem.

Sonradan yeterince düşündüğüm için, kesin konuşabilirim sanıyorum. İlk gecemiz, kurala aykırı geçmemişti: Lili, profesyonelce davrandı: 'Gerçeği'ni öğrendiğimi anlar anlamaz, örtbas etmek telaşına düşecek yerde, yararlanmanın çaresini arıyor. Biraz bocalasa bile, kısa sürede kendini toparlayıp, duruma el koydu: Önce bir baş işaretiyle, Mamma'yı odasına gönderiyor; sonra beni, son buluşmamızda oldukça hoş vakit geçirdiğimiz, yatak odasına çağırıyor. Orada, neye tanık oluyorum? Görünüşte masum, şeytanı baştan çıkarabilecek bin türlü şehvet çağrışımı yüklü, ilginç bir *streap-tease'e*. Nasıl serseme dönmüştüm? Gözlerimi ayıramıyordum. Kuşkusuz, amacı beni baştan çıkarmaktı ama, uçarı bir kolejli kız 'mazeretiyle', bunu ustaca gizlemişti: 'Şu sırtındakiler de pavyon kokuyor, onu bunaltıyormuş canım, soyunup bir kurtulsunmuş!"

Neye, nereden, nasıl başlayacağını biliyordu: Gecenin, koyulaşan sessizliğine, radyosunu kurcalayıp bulduğu şu-

ruplu müziği, usulca akıttı. Dişlerinin arasında hafif ısırarak tuttuğu cıgarası, baygın gözleri, adım attıkça çalkalanan biçimli kalçalarıyla, çıplak dolaşıyor. Erkek mi, kadın mı? Her ikisi de! Onu gözlerimle yiyerek (kelimesi bu), içiyorum. Aklım tamamıyla başımda, neye yarar? Öyle günler oluyor ki, insanın aklının başında olması yaşadığı çetrefilliği ağırlaştırmaktan başka şeye yaramıyor. Yalan mı?

Lili gücünün olduğu kadar, zaafının da bilincindeydi; en çürük olduğumu kestirdiği yandan üzerime geliyordu: Değişik cinselliğin çağrısına karşı koyamıyordum ya, oradan! Hesaplı ve kışkırtıcı bir yavaşlıkla, muz gibi soyunurken; kınla döküle neler anlattı, unutmuşum; değişik bir cinsellik havasının hüküm sürdüğü, belleğime kazılmış: Aşırı sert, diklikleri doğal olmadıklarını açıklayan mor uçlu memeleri, içimi allak bullak etmişti; bir de burun deliklerimden genzime sızıp boğazıma sarılan, sütlü, kadife yumuşağı o koku...

Dayanamayıp dedim ki: — 'Paşa' Nuri'nin, ortaya attığı iddia, demek doğruymuş!

Böyle bir şey demeyi tasarlamamıştım, sözler kendiliğinden ağzımdan döküldü. Lili, her çeşit insanla düşüp kalkmaktan bıkmış orospuların bezginliğiyle:

— Aman, dedi, yine mi o ahmakça soru?

— Soru mu? Size soru sormadım.

— Sordunuz, dolaylı olarak! Sizi, olağanı aşan bir kadın sanmıştım, yanılmışım! Kermo da yanılmış.

Yapmacık bir göğüs geçirişiyle, cıgarasını söndürdü.

— oldum olası yanılırız, gerçek gözümüzden kaçar; kim bilir, dün o çılgın zencinin dediği gibi, belki gerçek bir şey yok, yani 'sahici' gerçek...

Yatağa uzanmıştı. Düzgün bacakları, minnacık cinli ayakları, çıplak. Sırtına varla yok arası bir *baby-doll* geçirmiş; pulları, abajurdan dağılan, ağdalı ışığı yansıtıyor. En ummadığım sırada, dolaylı bir çağrı:

— Niye susuyorsunuz? Sesinizin, içimi bir hoş ettiğini, söylemedim mi? Felaket bir ses, ağzınızdan sanki erkek konuşuyor, eski Paris'li bir bey...

İçimdeki delice isteğe uysam, üzerine atılacağım, Kermo bırakmıyor: Çok uzak bir Kermo, hayal meyal seçebildiğim, hiçlikle yokluk arasında bir yerde. Meydana çıkması, beni alıkoymaya yetecek mi? Hayır, hiç sanmıyorum. Yetmedi de! Çünkü, ne zaman, kimin söylediğini hatırlamadığım şu sözler, nedense çıktı geldi; her kelimesini, ateş yanığı gibi, teker teker derimin üstünde duydum! Kendimi tutamadım, can yakıcı ama tadına doyulmaz bir şeydi! (İzmir'de, İclal mi söylemiştir? çiçekleriyle kuşatılmış, iri siyah gözlerinin hareketsiz bakışıyla çelişerek, öyle çabuk çabuk):

"— Sen ruhum, dişiliğin ötesinde bir kadınsın. Hep öyle oldun. Sadece inadın buna mukavemet ediyor; bu sebepten, ideal zevce hayatına intibak ettim sanıyordun. Zevceler, dişiliği baskın kadınlardır, Harb-ı Umumi'den beri, ortalıktan kayboldular: Artık, ya tepeden tırnağa dişiler var, önüne gelenle yatıyor; ya da bu dişilerin cinselliğinden, erkek kadar etkilenen öteki kadınlar! Evet güzelsin: Yüzün de, vücudun da kusursuz; lakin, şu söylediğim manada 'dişi' olduğunu, kim iddia edebilir?"

Lili'yle yattık: Hem kolay, hem zor, bir sevişme oldu bu. Giderilmez cinsel duyumsuzluğundan mı ne, Lili her şeyini sunuyordu: Ballı dudaklarını, nemli kalçalarını, çıtır çıtır memelerini; kısacası mantıklı ve uyumlu bir doyuma ulaşamamanın acısını çeken bir bütün halinde, canlı kıpır kıpır bütün vücudunu! Kadınlıkla erkeklik arasında bir yere sıkıştığı için, ne kadın olarak tam doyuma erebiliyor, ne erkek olarak; gözlerini sislendiren hüzün bu nedenden: Duyumsuzluğun avunma bilmez acısı bu, giderilemez bir acı.

Ben, tam tersine, kendimi bulduğum izlenimi içindeyim; hem de yenilenmiş, kırıksız çatlaksız bir bütün olarak! Ne erkeğim ne kadın; varlığının tadına varmış, ruhuyla da, vücuduyla da dengeye ulaşmış bir insanım. Böyle 'garip' ilişkilerden sonra duyumsadığım acı burulma silindi gitti; bir sevişme yatağında, dimdik memeleri ve erkekliğiyle, Lili'nin yanı başımda çırılçıplak yatması; kim bilir ne zaman-

dan, -belki Miss Higgins döneminden- tohumu içimde kalmış, bilmem hangi utanç duygusunu, üzerimden alıvermişti. (Yalan, nasıl da yalan! Kendimi öyle suçlu, o kadar kabahatli hissediyorum ki...)

Bu çetrefil duyguların sersemliğini duya duya, biraz mutluluğa, daha çok pişmanlığa yakın bir yerde, bir cıgara yaktım; Lili, yerinden kalkmadan, cıgaramı dudaklarımdan aldı; üstüne bir çekingenlik sinmişti, neredeyse utanıyor diyeceğim; gözlerini gözlerimden kaçırıyor; odasının 'aşk romanı' havasında, vücudu önemini yitirmiş olduğundan ufak tefek, hatta çelimsiz; şehveti mehveti hiç kalmamış!

Havayı değiştirmek isteğiyle sordum:

— Sık yapar mısınız bunu? Yani, kadınlarla?..

Umduğumdan neşeli cevap veriyor:

— Yo, hayır, kadınlardan tiksinirim, ayaklarıma dolaşır dururlar. Hepi topu, ya iki defa, ya üç... Ben asıl, o kapı gibi delikanlılar vardır ya...

— Peki, niye benimle!..

— Canım, siz başka!

Başkalık neredeydi, bilemiyordu pek, akla yakın bir açıklama yapamadı. Aslında Lili tıtarlı konuşamıyor: Uzunca bir şey anlatması gerekti mi, daldan dala atlıyor; çağrışımların tutsağı olup, lafı dolaştırıyor.

— Her şey açıklanamaz ki! Açıklayamamak, yaşananı güzelleştirir, her şeyin açıklanması olsaydı, hayatımız ne yavanlaşırdı. Örnek mi, tamam: Sizden önceki kadın, kıllı, iri kemikli bir Ermeniydi; gece pavyondayım, bu, masanın birine oturmuş, muazzam Arap falcı kaşlarını çatmış, gözlerini benden ayırmıyor. Alıcı bir bakış! Aramızda, mıknatıslı bir bağlantı! Hadi açıkla bakalım, neden? Bu kadar kadın dolaşıyor, neden onlardan biri değil de, bu? Antoine duruma çok içerledi. Öfkesinden küplere biniyor. Her gece kavga, küfür, kıyamet: Beni kovacakmış da, sokaklarda aç sürünecekmişim de falan filan... Tehditleri, bağırıp çağırmaları vız geldi. On beş gün erkekten bozma bu Ermeniyle, delice seviştik. Sabahları, elektrikli tıraş makinesiyle, bıyıklarını tıraş eder-

di; nasıl etkilenirdim bundan, nasıl içim gıcıklanırdı, anlatamam. Bunun açıklaması ne, yapabilir miyiz?

Sustu, düşünceli ve ağır, ekledi: — bak şimdi, belki bıyıklı olduğundan beni çekmişti, Takuhi.

— Ben, dedim, belki sesim yüzünden.

— Olabilir! Kermo hiçi önemsemez, bana hep zirzop derdi. N'apayım, zevkim için yaşamaya bayılıyorum, elimin altındakinin o dakika tadını çıkarmalıyım, ciddiye almadan ama, şakacıktan gibi. Sesiniz tahrik etti diyelim, tamam, sorgu soru yok, hemen atlıyorum.

'Atlıyorum' demesi yanlıştı, beni yavaş yavaş ele geçiriyordu: Birkaç günde, Paris yaşantımın ortasına yerleşmeyi başardı; yerleşmekle kalsa, neyse; nazlı bir el işareti, usturuplu bir lafla taşı gediğine koyuvermesi, istediği yöne çevirmesini sağlıyor. Canının istediği yöne! Sanırım bu, asıl ve gizli amacı; zayıf görünenin, güçlü sayılanı parmağının ucunda oynatacağı cinsel bir dostluk! Vücudunu, zambak gibi çırılçıplak sunuyor. Her fırsatta sevişilmeli, vazgeçemeyeceğiniz bir alışkanlık oluncaya kadar. Oldu mu, bitti: Fiyatını istiyor yaptığı her şeyin, faturasını burnunuza dayayıveriyor; korkunç bir fiyat!

Geceleri yaşar olduk, o gece kulübünde çalışıyor, ondan mı; hayır, 'kadınlığını' ancak karanlıkta güvencede hissediyor, ondan! Gündüzleri, sırrının fark edileceğinden tedirgin, meydanda bu; karanlık bastırdı mı, Lili, Lili oluyor, hem de ne görkemle! Her buluşmamız, bana onun, hayatımdaki üstünlüğünü bir daha kanıtlıyor. Bu 'şahane' kadın, yapma göğüsleri ve takma kirpikleriyle bu sahte *covergirl,* vazgeçemeyeceğim bir şey O, uçarı ve uçucu görünüverince, ne büyük bir boşluktan çıktığımı anlıyorum: Onsuz olmanın boşluğu!

Durup durup, bana: — Leman, diyor, Leman! Beni çıldırtıyorsunuz, diye fısıldıyor, nefesiniz tenimi yakıyor.

Bir gece, baş haşayız, sanırım evde, Henri Monnier Sokağı'nda; dışarıda, yağmur çiseliyor. Lili, şaka yollu, içime bir kurt düşürdü. Ne kadar hilekâr yaratık!

— aklınıza esip erkek giyinseniz, şöyle kravat, fötr şapka, puro vs... İnan olsun, arzudan, aklımı kaçırabilirim.

Yarısı yapmacık bir iç çekişle ekliyor:

— ... elimde değil, *travesti'ye* düşkünüm, her çeşidine!

Hayalini önce hafife aldım, sevişmeden daha çok zevk almak için herkesin gereksindiği uyarıcılar yok mudur, öyle bir şey; yanılıyordum ama, bu uyarıcı bir hayal, bir cinsel oyun olmaktan öteye giden bir tutku, Lili'nin cinsel saplantısıydı; ne zaman sevişsek, anlattıkça 'tersine bir çift' oluşturdukları iyice meydana çıkan, aynı kişilerle aynı senaryoyu ele alıyor; o, daima kadın kılığında: Ben, daima erkek.

— ikimiz böylece, yabancı ülkelere gitsek, düşünün, kuğu beyazı bir transatlantik, lüks bir turist gemisi, güvertede ben, yere göğe konmaz, buluttan bir kadın; hafif İskandinav havalı, son derece ciddi bir beyin kolunda: Bey, sizsiniz! Herkes sıradan, denk düşmüş bir çift sanıyor, gerçek tam tersine...

Hayallerinin akışına bıraktı mı, anlattıkları daha şaşırtıcı oluyor. Yoo, hayır, vurup kırma düşkünlüğü yok, eziyete uğramayı filan sevmiyor: Hani koca memeli devanaları olacak da, pembe ve altın sarısı kızları, hapır kupür yiyecekler; hayır, onun aykırılığı farklı, ilginç yanı olağanın içinde, günlük yaşantısının akışında gelişmesi: Onlar nasıl yaşıyorsa, aynını yaşayarak; yalnız, üstüste bindirilmiş ikinci bir gerçek halinde, içimizde öteki cinsten olmanın farkını duyuyoruz. Cinsel aykırılık, eğer böyle bir şey varsa, o kadar inceltilmiş oluyor ki, artık saptamak olanaksız: İyice aşırı uçlara götürülmüş aykırılık, olağanlığa dönüşmüştür. Lili'nin saplantısı, her genç kızın, çocukluğundan beri kurduğu hayalin, ta kendisi: Günün birinde 'sevgili prens'e rastlamak, onunla evlenmek! Bir türlü duyumsuzluktan kurtulamayan Lili, bu beş para etmez senaryoyu, oyuna kattığı öteki *travesti* sayesinde, kendisini daha az yalnız hissetmek amacıyla uydurmuş olmalı, öteki rolü bana uygun görüyor.

İlk günler tuhafıma" gitmişti, kayıtsızdım; giderek, anaforuna kapıldım. Erkek kılığında dolaşmam, tiyatro oyun-

culuğundan beterdi benim için; ne tiyatrosu, karnavaldan beter, maskeli karnavaldan! Bir sabah kendimi hayal kurarken yakalamayayım mı: Gerçeğe en yakın erkek kadınlardan olabilmem için gereksindiğim, olsa olsa, belki bir stil, biraz da aksesuvar...

Arduvaz grisi bir başka sabah, aşağılık bir yağmur, uyuşuk sis yoğunluğunu aramaya uğraşıyor; uyumuş kalmışım: Lili, öğleye doğru çıkageldi, ne gereksiniyorsam getirmiş:

— pis 'herif hâlâ uyuyor musun? Kalk, neler aldım sana, gör de için açılsın!..

Kravat almıştı, bu bağlamda somut ama saçma görünen; yine de, karnımda mı, ımığdemde mi, nerede olduğunu bilmediğim bir yerimde, ne olduğunu bilmediğim bir şeyleri kımıldatan sahici erkek kravatları. Aklımla oyuna katılmayı reddediyor, güdülerimle katılmaktan kendimi alamıyorum. Öyle ki, birkaç dakika sonra aynada gördüğüm büst, hafif yorgun ve 'esrarlı', etkileyici bir adamın büstü; yanı başında, dudakları ıslak, burun delikleri şehvetle titreyen, dört dörtlük bir orospu.

Oyun olarak başlamıştı ya, uygulamada çabucak nitelik değiştirip, bu senaryo başka bir boyut kazandı; hızla alışkanlığa yozlaşarak, tekrarların da yardımıyla beni, tam bir yabancılaşmaya götürdü. Günden güne, 'tebdil' dolaşmanın cinsel tadına vardım; çok da uğraşmadan, Lili'nin beni bulmak istediği yere ulaştım.

Dehşetli pahalıya patladı bu kılık değiştirmek, gardırobu değiştirmeyi içeriyor, dünyanın parası; bugün çarşıya bir çıkıyorum, halis İtalyan, bir düzine kravat toplayıp dönüyorum; hepsi, yatağın üstüne sıralı; hayatından memnun bir fatih edasıyla, birini seçip bağlayacağım. Yarın öğle sonunu, dükkân dükkân dolaşıp, vitrinlerde eli ayağı düzgün bir takım giysi aramakla geçireceğim, giyer giymez beni yakışıklı bir işadamına dönüştürecek. Öbür gün, kendimi nerede bulursam iyi, Faubourg St-Honore'deki ünlü butiklerin birinde oturmuş, bağcıklı, topuksuz erkek pabuçlarını giyip çıkarıyorum. Böyle böyle, sanki öğeleri dört bir yana dağılmış ye-

ni bir kişiliğin, bir erkek kişiliğinin parçalarını derlemekteyim: Evet, eğreti bir kişilik, gerçek de olmayabilir; bu, dokunaklılığını engellemez ki!

Bir iki hafta, sokağa 'böyle' çıkmaya cesaret edemedim: Kaygıyla karışık korku ve utanç beni bağlıyordu. Lili'yi heyecan ve arzudan deliye döndüren, o 'mösyö'nün havasına girdikçe; ne hikmetse, eksikleniyorum: Üstüme pısırıklık mı çöküyor ne, moralim öylesine bozuluyor ki, her şeyi olduğu yerde bırakmak, alıp başımı gitmek istiyorum. Boşuna zahmet! Akşam olur olmaz, elimde viski bardağı, Lili'nin yolunu gözlemekteyim: O kaltak da geciktikçe gecikiyor, nerede olduğunu, ne yaptığını haber vermediği gibi, beni bekletmekten zevk alıyor: Avcunun içinde miyim artık?

Bazen, yarı geceden az evvel, iştah açan zehirli bir meyve gibi çıkageliyor, yanaklarında uzun uzun kirpiklerinin gölgeleri, dudaklarının arasında sedef pembesi o loşluk! Ilık buğusu, sütlü kokusuyla önce sarhoş oluyorum, mutluyum; az sonra mutluluk, yerini daha güçlenmiş bir kaygıya bırakıyor, büyük bir iç bozgununa: Onun yanında kendimi erkek hissedemediğim gibi, derme çatma, zar zor ayakta duran *travesti* dengemi de kaybediyorum. Nasıl saklamalı? Bir yaprak cıgarası daha yakıp, mahcup, bir Kızılderili gibi başımı dumanlarına gömerek mi?

Son zamanlarda, işi azıttı, bana ısrarla 'mösyö' diyor. Hoşlanmadığımı fark etmedi mi? Pekâlâ etti, bilinçli olarak vazgeçmiyor ısrarından, Allah bilir, şımarık bir de keyif duyduğu için:

— Ne görüyorum, diyor, bu akşam 'mösyö'nün suratı bir karış, canı sıkkın! Böyle kapanacak yerde, çıksak, gözü gönlü açılmaz mı? Bir yer biliyorum, ne güzel eğlenirdik: Sakin, havası çok başka...

Arabaya biner binmez, Paris; ama benim Paris'im mi? Gece insanları gözüme, git gide daha 'şüpheli' görünüyorlar; amansız bir kaderin elinde, oyuncak! Lili, bir dakika susmuyor, anlattıkları ipe sapa gelmez şeyler, olağana sığmaz, tutarsız: Komşu pavyonların birine 'sarışın' bir zenci

dansöz gelmiş, eşi benzeri bulunmaz bir *streap-tease* yıldızı, 'çelik vücudu, sırf kemik ve adale; kara panter bakışlarındaki küçümseme, insanı ezip bitiriyor; hele ağzı, evlere şenlik, ağız değil anıt; ağır, koca dudaklı, muazzam bir şey, tam büyücü ağzı vallahi!'

Yemekte her şeyden rahatsız oldum, pavyonun kalabalığından, cazın gargara ettiği pis müzikten, küf kokulu şaraptan, tuhaf tuhaf bizi seyreden 'merakhlar'dan; rahatsız olmadığım tek şey, Lili'ydi: Yanı başımda, renkli bir gece çiçeği gibi, her an daha etkileyici bir güzellik kazanıyor, dolaylı ve değişik bin bir yoldan, ikimiz için tasarladığı mutlu sonu hatırlatıyordu: Ömrümüzün sonuna kadar, İzmir'de 'tersine bir çift' olarak yaşamak!

Hınzır cıgarasını, dişlerinin ucuyla tutuyor, burun delikleri olası zevklerin heyecanıyla şimdiden titreyerek:

— Kermo'yla karar vermiştik, diye fısıldıyor. Formülü bulan da odur, üstünde duran da: Ayrı ayrı sevdiği seni ve beni, başka bir yaşantıda, başka bir aşkla birleştirecekti: Sevişeceğimize inanıyordu.

Sustu, düşünceli düşünceli içini çekti:

— ... doğru görmüştü, dedi.

Pavyon az aydınlatılmıştı, gizli ışıklar eşyaların ve insanların anlamını değiştiriyor, taşımadıkları derin ve gizemli anlamlar veriyordu. Lili, birdenbire bana çok yalnız, bakışlarıyla onu çatır çutur yiyen, bu sırtlan gibi kalleş, akbaba gibi kıyıcı kalabalığa karşı savunmasız göründü. Çok yaklaşmıştı, kırık dökük sesi yıkıcı bir soluğa dönüşmüş, yüzümü yakıyordu. Hep öyle düşünceli:

— Zavallı Kermo, diye ekledi, ameliyat paramı bile bana vaat ettiği aklıma geliyor da...

Ameliyat, en büyük tutkusu. Tam başarıyla sonuçlanacağına güvenemiyor, kuşku duyuyor ama vazgeçemez. Her *travesti'nin,* çapraşık yaşantısına, aynı şeye umut bağlayarak katlandığı malum: Hayalini kurduğu cinsiyete gerçekten kavuşabilmek! Lili, ne kadar başarılı bir 'zenne' olursa olsun, bu hayalden kurtulamıyor. Oysa parasız, kazanması-

na kazanıyor ya, savurgan, hesapsız harcıyor. Ameliyatına zorunlu üç beş kuruşu, 'hayatta' bir kenara koyamaz. Üstelik başka zorluklarla karşı karşıya:

— bir kere, seks değiştirme ameliyatı Fransa'da yasak! Başvurdunuz mu, ufak tefek hormon tedavisi yaparlar, tüyler kaybolur, göğüsler büyür; biraz ruj, biraz rimel, tamam! Bu kadarı yetmezse, saçlarınızı uzatıp boyatırsınız; saçınız elverişli olmayabilir, peruklar ne güne duruyor: Bugün Marilyn sarışını, yarın Rita Hayworth kızılı, renk renk fena mı? Bir gardırop düzmeyi de becerirseniz...

Kirpik uçlarında kıvılcım tozlarıyla, biraz öfkeli, ekliyor:

— Kazablanka'da işin uzmanı bir doktor olduğunu işittim: Ameliyatla cinsiyet değiştiriyor, görünüşte değil ama bütünüyle! Biliyorum canım, güvendiğim kişilerden duydum: Klinikten çıkarken, apışaranızdaki yararsız kuyruktan kurtuluyorsunuz, bir kadın 'şeyiniz' oluyor...

Susuyor, sonra boynunu bükerek diyor ki:

— ama dünyanın parası! Bu kadar parayı, ölsem, bir araya getiremem! Yardım eden çıkarsa, belki...

Lili'yi iki cinsin özellikleriyle yeğleyen birisi, ameliyatından söz eder etmez soğuyabilir. Benim için öyle mi? Ayrıca, fırıldaklarının içyüzünü seçiyorum: Para dendi mi, göze alamayacağı yok. Çünkü ameliyatına gerekliyse, irili ufaklı borçlarını ödemeye de gerekli para. Savurganlığı, aklına eseni alması, onu gırtlağına kadar borca batırmış. Şarkıcılığı hoş bir şaka olmaktan öteye gidemiyor. Kendini satmazsa, neyle ödeyecek. Ekrem'i, malını alabilecek varlıklı müşteri diye mimlediği belli: Onu almakla yetinmez, borçlarını ödeyip, ameliyat parasını da verir. Ekrem çekilince, yükü kim taşıyacak? Bana bu amaca ulaşmak için mi yaklaştı?

Bir başka sefer, sim işlemeli eflâtun bir gece, sesinde hafif serzeniş, bakışlarında çılgın mutluluk vaatleri, durumu daha da aydınlığa kavuşturdu:

— 'mösyö', benim gibi bir kadınla, evlenir miydi acaba? Ne müthiş bir şey: Kadınlığım kesinleşti mi, kendimi ona, sadece ona vereceğim.

Alımlı ve çıplaktı. Çetrefil güzelliğinden dağılan pembemsi sedef titreşimleri, beni içimden sarsıyordu. 'Çinli kaşlarını' çizmişti bu akşam; bu çok ince ve zarif kaşlar, ilginç yüzüne, çekiklikleriyle değişik bir anlam katmışlardı. Biraz çakırkeyif oldukça bunalmıştım; kulağıma, o dakika, sarhoş bir herif sesi gibi gelen sesimle:

— Niye olmasın? deyivermiştim. Niye olmasın? Yalnız seninle evlenmem, erkek olmama bağlı, açık bir nedeni olmasa da, bundan hoşlanmıyorum. En iyisi böyle kalmam, yoksa kadın gereksineceğim... 'sahici' bir kadın demek istedim.

— Ben, dedi, yok muyum? 'Sahici' kadın olmayacak mıyım?

— Asla! En az arzu edeceğim şey olacaksın: Sıradan bir kadın.

— Beni reddediyorsun, öyleyse.

— Hayır, reddetmiyorum, böylece kabul ediyorum, reddettiğim sıradan bir yaşantıya yerleşme önerisi, hepsi bu kadar.

Anlayamıyor, anlayamaz, kendini şimdiden kadın saydığından, 'sıradan bir yaşantıya' zaten yerleşmiş! Belki başından beri düşündüğü bu: Cinsel çetrefilliğini bir sinema *'happy end'ine* ulaşabilsin diye kullanmak! Oysa ben, onun aracılığıyla olağanın dışına çıkmak, olağanüstüye karışmak istiyorum: Aramızdaki kıyıcı uyuşmazlığın kökeni burada.

Ertesi gün Lili, ne uğradı, ne telefon etti. Önemini duyumsatmak istemiş olabilir mi? Belki. Ondan kesinlikle kopmak olasılığı öylesine canımı yaktı ki, bütün gece, başımı hangi taşa çalacağımı kestiremedim. Onu bütünüyle yitirmek istemiyordum ama, bütünüyle kazanmak da istemiyordum. Şu ipe sapa gelmez durumu var ya, yetiyordu bana; böylece benim olması, mutluluğumu fazlasıyla sağlardı. Dediklerine ve yaptıklarına bakılırsa, en razı olamayacağı şey de bu, hayatını böyle sürdürmek! O halde, ya ameliyat parasını vereceğim (bu bütün çetrefilliğini, çapraşık alımını yok edecek), ya da hayatımdan çekilecek, onu kaybedeceğim.

Saat bire doğru yokluğuna katlanamaz hale düştüm. Yoğunluğu korkunç bir sessizlik uğulduyordu. Viski bardağının birini boşaltıp öbürünü dolduruyordum. Sarhoşluk, gerçeklik duygusunu, sağduyuyu yitirmeme yol açıyor. Lili'nin sevdiklerini giymiştim: Gece mavisi ceket pantolon, naylon gömlek, çizgili kravat. Kalın bir yaprak cıgarası yaktım. Duman bulutları, ansızın gülümseyen portrelerle aramıza sarı bir perde çekiyor. Sağda solda fısıltılar. Kim fısıldaşıyor? Bilinemez ki! Ara sıra Lili'nin burada olduğu duygusuna kapılıyorum. Çevremde dolaşıyor ama, görünmez olarak; yoksa, sütlü kokusunu bu derece belirgin duyar, eteklerinin hışırtısını işitir miyim? Evet, mutlaka burada. Edalı edalı geziniyor. Demin yanı başımdan geçti: Cıgarasını, dişlerinin ucuyla tutmuş, gözleri yarı açık, ağzı şehvetle buğulu! Görebilsem, ah bir görebilsem, dünyalar benim olurdu! Varlığını sezip görebilmek, içimi tüketiyor, eriyip bitiyorum.

Yalnızlığın ve öfkenin basıncıyla sokaklara savruldum. Ölüm tehditleri, bastırılmış çığlıklar, hesaplaşmalarla dolu, gece sokaklarına. Aldatılmış olmaktan mutsuz, erkek hayalimi vitrin camlarında görmekten ürkek, duvar diplerinde yürüyorum. Ardım sıra, yaprak cıgaramın arapsaçı düğümlerini, sapsarı havada bırakarak! Kim bilir hangi zevklere kavuşmak için, tek tük geçenler, beni, köşe başlarında gece yosmalarıyla sıkı pazarlık eden hovardalardan sandılar. Üstümde durmadılar. Sevindim.

Hem küstah, hem mahcup tavrım, yosmaları ilgilendirdi ama (hele çizmeleri gıcırtılı, acı kırmızı mantolu ve İspanyol esmerini) çağrıları ısrarlı olmadı pek, onlarla ilişki kuramayacak bir düzeyde olduğuma hükmettiler. Bundan yüreklendim sanırım, ani bir kararla Bobby'in -hani şu sarışın zenci dansöz- çalıştığı pavyona yöneliyorum. Başlıca rakibim, şimdilik o.

Pavyonun havasını böyle 'esrarlı' yapan müziğin vahşiliği mi, ışık düzeninin karalığa ayrı önem veren özelliği mi? Girdiğimde Bobby sahnedeydi, tüyler ürpertici cinsel çağrı-

şımları kışkırttığı için herkesi çarpan, ünlü 'yılan dansını' yapıyor. Dans demek doğru mudur acaba? Afrika folklorundan çok, Batıda tasarlanmışa benzer cinsel bir 'fantezi', pırıl pırıl, derisi menevişli bir yılan, dönüp dolaşıp, dansözün bacakları arasından akıyor. Dansöz çok uzun boylu, atlet yapılı, görmeye alıştığımız süslü püslü zenci kızlarına hiç benzemiyor: Hani nerede bir sapıklık görürlerse oraya üşüşürler de, topu uyuşturucu düşkünüdür, eroin, morfin derken hayatlarını mahveder! Bir kere bu renkçe farklı, onlar ya sütlü kahvedir, ya çikolata, bu eflatuna çalan kuzguni siyah, ışığa değen yerleri cilâlı gibi parlıyor, sonra davranışı farklı, biraz ağır görünse de çok soylu, fazlasıyla yukarıdan. Elektrikli, çıtır çıtır kıvılcım, platin beyazı saçları (peruk olmalı), geniş ve dik omuzları üzerinde, dalga dalga; vücudu doğal siyahlığıyla, saçların kimyasal aydınlığı arasında yaratılan karşıtlık, gözlerimizi kamaştırmaya yetiyor da artıyor bile: Hepimizin, o geceki kölelerinin yani, onu aşağıdan yukarıya, dudaklarını çekiveren garip bir tik, yılan büyüsüne tutulmuş sabit gözlerle seyredenlerin.

Dans sona erdiği zaman, masamda nasıldım? Işık körü, cıgaram sönmüş, burnumun dibinde çakmağının alevini uzatan bir garson:

— 'Mösyö'ye, diyerek kibarca soruyor, ne veriyoruz?

Şaşaladım: — Viski, dedim. Bir viski lütfen. Long John olursa, sevinirim.

Sesim nedense daha az 'erkek' çalındı kulağıma. Garson aynı kibarlıkla hafifçe eğilerek:

— derhal, diyor, derhal 'mösyö': Bir viski, Long John!

Erkek olmadığımı anlamamıştı.

Çok korktum.

ÜÇ GÜN oldu, Lili yok.

Yapacak işim olmadığından, yokluğu daha çok koyuyor. Giyim kuşam değişiklikleriyle oyalanıyorum. Gözümü korkutan bu heyecanlı oyuna iyi kapıldım. Gündüz bile, erkek giyimiyle sokağa çıktığım oluyor. Şöyle bir dolaşıyor, kahvenin birinde bir içki içiyorum. Kimsenin ruhu duymuyor. Hani erkekler olur, kadınlardan bıkmış, lüksü ve konforu küçümseyen eski kulağı kesikler, onlardan birini oynuyorum. Gazetem masanın üstünde unutulmuş, yalnız ve dalgınım; gerçekte, Lili'nin hırsla amaçladığı ikili hayatı düşünüyorum: Nasıl bir şey olabilir?

Erkek görünüşüm içimi karıştırıyor, bu kendimi erkek saymamdan çok, kadın duymamdan, iki cinsiyet arasındaki geçici şeyden ileri geliyor. Lili, ameliyat saplantısıyla, hayalinin en olağanüstü yanını yıktığını, onu bayağı bir sıradanlığa dönüştürdüğünü nasıl görmez, şaşarım. Geleneksel 'yuvayı' kurmak için, cinsiyet değiştirmeye değer mi? Haco Hanım'la ben karı koca hayatı yaşamadık, yıllarca ateşli bir suçortaklığının sert tadını, görkemli günahını paylaştık. İclal bile, Lili'nin anlayamadığını kavramış, bana istediğimi sunmuştu. Onlar suçortaklarımdı benim, bu 'karım' olmakta direniyor, beri her şeyden soğutuyordu.

Lili'nin renkli varlığı olmazsa, yaşantımı neyle süsleyeceğim? Nattier et Fils'de, tatlıya bağlanmak üzere olan müzakerelerle mi? Olamaz. Oraya haftada bir kere gidiyorum, üstelik farklı bir kişilikle. Bana ettiklerinden sonra Cecile'e başvurmam, dostluğunu dilenmem söz konusu olamaz. Ol-

sa bile, Cecile'in ne türlü davranacağını kestirmek çok güç. 'Paşa' Nuri desek, haftalardır sesi sedası çıkmadı. Aklıma esti, bir akşam az kalsın gidecektim, beni erkek kılığında görünce göstereceği tepkiyi merak ediyordum. Yapamadım. Utandım sanıyorum. Lili'nin, erkek kılığındaki kadınlardan hoşlandığını ilk o söylememiş miydi, bundan rahatsızdım.

O zaman Ekrem meydana çıktı. Soğuk, kupkuru bir akşamdı, buzlu soluğuyla ayaz Seine rıhtımlarını yalıyordu. Ben, rasgele bir kahvede oturmuş, camların ardından geçenleri seyrediyordum. Her şeyde bir hüzün, bir çaresizlik, her yerde gizli bir düşmanlık, eski bir vicdan azabı: Sayısız kuleleriyle dağ gibi yükselen Notre Dame Katedrali'nde; bardakta can çekişen Alsace birasında; hatta, çapraz bulmaca çözer görünüp, tatlı tatlı göz süzen, köşedeki Siyamlı genç kadında! Böyle kış akşamlarını hiç sevmem. Çocukluğum bunlarla doludur.

Bir ara nasıl olduysa, geçenlerden birinin camın ardında durduğunu, bana kınayarak baktığını fark ettim. Şiddetli bir suçluluk duygusu benliğimi sardı. On saniye sürdü mü? Sanmam! Kendimi toparladığımda, kimse yoktu, adam kayıplara karışmıştı. Onun Ekrem olduğunu, ilk anda anlayamamıştım; anladığım anda, yalnızlığımın ağırlığı iki kat çoğaldı, taşınması çok zorlaştı.

O akşamdan sonra, Ekrem'i sık sık gördüm. Ansızın karşıma çıkıyordu. Durup bakıyor, gözlerinde yoğun bir hoşgörü ve bezginlik, bakışında kınayıcı bir sertlik! Her yanımı saran suçluluk duygusundan sıyrılmaya çabalarken, bakıyorum gitmiş. Sadece bir keresinde, sonuncusu muydu yoksa, gülümsüyor izlenimine düştüm, bir nekahet hastasının soluk gülümseyişiyle. Elim ayağıma dolaştı, bir yaprak cıgarasıyla telaştan çıkayım dedim, çakmağını uzatan garson olmadı, nereden, hangi gizemli yöntemle peydahlandığını bilemediğim Ekrem oldu. Sert, suçlayıcı bakışlarıyla beni eziyordu ama belli belirsiz gülümsemesinden öyle bir şefkat ve anlayış yayılıyordu ki, birkaç söz söylemekten kendimi alıkoyamadım: "İyi akşamlar" dedim, "iyi akşamlar, Ekrem!"

"Görmeyeli nasılsın?" dedim, "Yine canın sıkılıyor mu?"

Ya da, sorunu daha kökten kavramak dileğiyle:

"Niye" dedim, "ölmüş gibi yapıyorsun, hayatta olduğuna göre?"

Hiçbir şey demedi. Bir sandalye çekip oturdu. Acıyla bakıyor, beni görmüyordu. Burun deliklerimden, fosur fosur duman salıveriyordum. Konuşup konuşmadığımızdan emin değildim. Suçlu ve şaşkınım. İç dehlizlerimden saklı bir güç, ağlamaya itiyor. Aralıksız özür diliyorum, her şeyden dolayı özür diliyorum, olanlardan ve olmayanlardan, yaptıklarımdan ve yapamadıklarımdan.

"Lili'yi bilirsin, böyle giyinmemi o istedi, bana kalsa..."

Ya da: "... sen gideli tütünün eline düştüm, ne kadar çok içersem, o kadar ayakta duracağımı sanıyorum. Hele puro olursa, gücüm sınırsız, beni kimse alt edemez..."

Gözlerimi gözlerinden kaçıra kaçıra:

"Alkolün eline de düştüm" diyorum, "o da bana hükmediyor, alkolik olmaktan korkuyorum."

Omzumdan tutan el hafifçe sarstı. Önce kocam yapıyor sandım. Ne yanılgı! Garsondu, bir şeye gereksinip gereksinmediğimi soruyordu. ("— Mösyönün işaretler yaptığını gördüm, beni çağırabileceğim düşündüm.") Dehşetli şaşırdım, rahatsız olduğumu, kusuruma bakılmamasını söyledim. İnandı mı? Bilemem. Bardağımda hâlâ can çekişen birayı ödedim, 'esaslı bir Paşa bahşişi' bırakıp çıktım. Arkamdan herkesin, hatta o uslu ve uysal Siyamlı orospunun kıs kıs güldüğünü biliyorum. Hain, alaycı gülümsemeler, insancıl hiçbir yanları yok. Oysa ben, ayaklarımın altında, ansızın bir uçurumun açıldığı hissine düşmüştüm. Delilik miydi acaba?

Eve döndüm, gecenin saltanatı ve Lili'nin yokluğu, el değmemiş duruyor. İçimde, geçerli gerekçesi olmayan büyük bir kaygı. Kahrımdan öleceğim. Aynanın birinde, elinde Havana purosuyla, hâlâ erkek kılığında olduğumu görmek, beni bitirdi. Hayatımı kurtarmam buna bağlıymışçasına, palas pandıras, soyunup dökünüyorum. Heyecanı bir süre geçmiyor. Çayımı demlerken, utancımdan gözlerim

yerlerde, ellerim titriyor. Çay içmek, çay içerken, yağmurları kışın bile ılık yağan, insanları hoşgörülü uzaktaki o şehrin özlemini çekmek, rahatlatıcı bir şey! Rahatlığımı bozan nedir? Acısını duyduğum, tanımlayamadığım bir eksiklik mi? Evet, bir şey eksik, burası kesin, ama ne? Ekrem mi, Lili mi? Sevgi mi, olağanı aşmak gücü mü? Akıl olmasın?

Aynı gece, sabaha karşı, salondan gelen hıçkırığa benzer bir sesle uyandım. Dirseğimin üstünde doğrulup kulak kesiliyorum. Hiç kuşku yok, salonda birisi içini çeke çeke ağlıyor.

"Ekrem", diye umutlanıyorum, "... Ekrem olmalı! Çocuk gibi niye ağlıyor acaba?"

Ekrem olabilir mi? Evin anahtarını başkasına vermediğime göre, olsa olsa Lili'ydi bu. Beni görür görmez, boynuma tutkuyla sarıldı: Başını göğsüme yaslayıp hıçkıra hıçkıra ağladı. Güzel olmasına yine güzeldi ama oldukça örselenmiş, hatta yıkılmıştı. Onu hep iki dirhem bir çekirdek, süslü püslü görmeye alışmış olduğumdan mıdır, nedir? dağınık saçını başını, buruşuk robunu, akan makyajını, hele çıplak omuzlarındaki çürükleri ayrımsayınca şaşırdım.

Biraz yatışınca, sorulması kaçınılmaz soruya, o kırık dökük sesiyle ben sormadan cevap veriyor:

— ... o pis hayvan beni dövdü, vahşi n'olacak!..

Kim olduğunu pekâlâ kestiriyordum ama sordum:

— Hangi pis hayvan?

Kirpiklerine asılmış gözyaşlarıyla, şaşkın, bana bakıyor:

— kim olsun istiyorsun, diyor, elbette Bobby! Ben sana bir şey söyleyeyim mi, insan vahşiyse vahşi kalır: Tutturdu yılanı koynuna alıp sevişeceksin diye! Düşünebiliyor musun? Yüreğime inecekti korkudan. Yapamam dedim, sen misin diyen, öldüresiye dövdü, hoyratça.

O ana kadar bana hem yapmacık, hem içten, hem çok yakın, hem oldukça 'mesafeli' davranmayı ustalıkla ayarlamıştı. Sırasına göre şöyle ya da böyle görünmeyi becerir, bu da basbayağı canımı sıkardı. Oysa şimdi iki gözü iki çeşme ağlayan, bu yenik düşmüş çıtkırıldım kadında, öyle arı, öy-

le masum bir şeyler vardı ki, onu böyle yıkılmış, teselli gereksinir, mutsuz görmek, bana dokunuyordu. Saçlarını okşayarak:

— Üzme canını, dedim. Hepimiz azbuçuk deliyiz, önemli olan çılgınlıklar arasında denge kurabilmek! Bana sorarsan, seninkiyle Bobby'ninki uyuşmuyor, oysa ikimizin kurduğu düzen aksamıyordu.

Cevap vermedi, içini çekip, öyle ayakta kaldı. Dışarıda şafak söküyor. Kapalı perdelerden, kirli sarı bir ışık sızıntısı. Ne yanıma dönsem, ölü solgunu Ekrem'in baktığını görüyorum, kınayıcı bakışlarıyla azarladığını. Nereden bakıyor, 'gayb âlemi'nden mi?

Lili'nin gözlerimi kamaştırdığı doğru. Beni, başka gerçeklere kör ettiği de. Parfümü başımı döndürüyor, uysallığı aklımı başımdan alıyor. Vücu.dundaki, yüzündeki o 'tam teslimiyet' ifadesi, sere serpe dîvana uzanışı, kimi olsa çileden çıkarabilir. Giysinin yırtığından fırlamış ufacık göğsünün ucunu öpüyorum. Su gibi çalkalanıyor. Gözleri baygınlaştı, fısıldayarak dedi ki:

— Şefkatsizlik beni öldürecek, biliyor musun?

Birisinin onu 'almasını' istiyordu, aldım; sevilmek istiyordu, sevdim: Yumuşak, epeyce uzun süren, tutkusal bir sevişme oldu bu; o, uğradığı hoyratlığın acısını unutmak istiyordu, bense, sık sık tekrarlanan cinsel kaymalarımın haklılık gerekçesini; aradıklarımızı bulamasak da, bir ten sarhoşluğuna dönüşen ortaklaşa çabamız, ikimize de mutluluğa benzer bir his veriyordu: Hiç olmazsa, seviştiğimiz sürece.

Onu tanımayan biri, bu mutluluk dakikalarını, ateşli bir barışmanın kanıtı diye alabilir; oysa ben tanıyorum, tetik üstündeyim, neye inanacağımı bilemiyorum; içten bile olsa, hiç beklemediğim bu aşırı uysallığında kuşku uyandıran bir taraf var: Lili beni, daha üç gün önce şaşırtıcı bir kolaylıkla yadsıyabildiği bir tutkunun sürekliliğine inandırmak istiyor: İnanabilir miyim? İnanmazsam, ağzından ısrarla dökülen sevgi sözleri, bağlılık yeminleri, beni çelişik duygulara,

korkunç kuşkulara sürüklemez mi? Eğer Lili, tanıdığım Lili'yse, bir tuzak hazırlıyor. Nasıl bir tuzak?

Ne olduğunu kolay sezemedim tuzağın, zevkten yumuşamıştım bir kere; ayrıca Lili'yle her dakika beraber olduğumuzdan, düşünmeye vakit bulamıyordum: O sabaha karşı evin içinde peydah oluşundan beri, dizimin dibinden ayrılmıyor; patronu Antoine'in öfkesini yatıştırmak amacıyla, günde sadece bir iki saat çalıştığı pavyona uğruyordu. Onun dışında birlikte oluyoruz. Birlikte olduk mu, ne Nazi *feldwebell'lerinin* cilalı çizmeleri, iliklerimize işlemiş mavi soğuklar geliyor aklımıza; ne de eski yalnızlıklar, kolları dövmeli Pigalle itleri, kurnaz ve hilekâr Doğulular! Seine'de dolaşan gezi vapurları da unutuluyor, 14 Temmuz 'halk baloları' da! Kendimizi unutmuyor muyuz sanki?

O, ulaşmak istediğine ulaşmış, dalgın ve zarif, hayatımı boylu boyunca kaplamıştı. Her an büyüsüne daha çok kapılıyordum. Bazen uysal gözleri, yıldız saçan saçlarıyla, uzun tüylü halıya mahzun oturmuştur; bazen, yırtıcı bir orgazmdan sonra, dişlerinin ucuyla tuttuğu cıgarası, teninin sütlü beyazlığıyla, divana çırılçıplak uzanır; ben, onun 'erkeği', onun istediği kılıkta, onun istediği gibi, yanında olurum: Gece laciverti kravat, kolalı yaka, iradesi güçlü, lafı az, parası çok; özellikle bu: Parası çok!

Hata yapması kaçınılmadı, öyle de oldu. Sanırım dördüncü gece, 'programından' sonra gelip beni bulacak yerde, telefonda patırtılı havasına sinirlendiğim bir gece kulübünden aradı: Sesi kaygılı, biraz da titrekti:

— n'apayım almaya geldi, diyordu, tam çıkmaya hazırlandığım sıra, karşımda simsiyah görünce ödüm patladı, ses çıkaramadım: Kendini affettirmek arzusundaymış, falan filan...

Orospu olmasına, tırnak uçlarına kadar orospu mu, değil mi? Kimden söz ettiğini derhal anlamıştım ama öfkeden onu tedirgin etmek istemedim:

— Gelen de kim?

Ürkek ürkek: — Bobby, dedi. Bobby canım, anlama-

dın mı? Çok korktuğumu biliyorsun, reddedemedim: Alıp bu pavyona getirdi, tuvaletten telefon ediyorum, lütfen gel ve beni kurtar.

Çabuk çabuk adresi verdi. Kapatmadan, bütün şuhluğuyla:

— çabuk gel sevgilim, diye fısıldadı, seni en 'erkek' halinde bekliyorum, tamam mı?

Bu kışkırtıcı telefondan sonra, birkaç dakika öylece kaldığımı, ne yapacağımı bilemediğimi hatırlıyorum. Korkunç bir öfkeye kapıldım. İçine düşürüldüğüm durum beni çileden çıkarmıştı: Lili, kedinin fareyle oynadığı gibi benimle oynuyor, buna katlanacak mıyım? Henüz bilmediğim bir nedenden, beni Bobby'ye 'rakip' olarak takdimi uygun görmüş: Ya zenci umursamaz havalarda, kıskançlığını ayaklandırmak için 'rakip' gerekti; ya da zencinin sert tutkusu, terazinin öteki kefesine koyacağı ağırlık! Beni, Lili'yi, onun istediği gibi kabul etmeye zorlayacak: Ameliyatını geçirip, özüyle biçimini denkleştirmek olarak!

Dışarıda, acımasız bir yağmur, şakır şakır kaldırımları dövüyordu. Islak asfalta yansıyan renkli reklam ışıkları, Pigalle Meydanı'nı film dekoruna dönüştürmüştü. Bakışlarında az rastlanır bir garipseme, ağızlarında kaçınılmaz cıgaralarıyla, kapı kemerlerine sığınmış yarıgece yosmaları. Havayı tir tir titreten bir cinayet gerilimi. İlk taksiye seslendim. Beş dakika sonra, kuşku uyandıran bir pavyonun, sımsıkı kapısı önünde iniyordum.

Korsan giyimli, cinsiyeti belirsiz bir cüce önüme düştü. Antreye benzer bir aralığa girdik. Vestiyerin perdeleri ardında iki kadın, gözleri kaymış, burun delikleri kıpır kıpır, öpüşüyor. Cüce, haremağası sesiyle uyarınca, içlerinden birisi, uyurgezer dalgınlığından çıkmadan, şapkamı ve yağmurluğumu almak lütfunda bulundu.

Salona geçmeden yaprak cıgaramı yaktım. Büyük duvar aynasına şöyle göz atıyorum, aynanın su yeşili derinliğinde, kimi görsem iyi: Ekrem'i! Yüzünde o solgun ahret gülümsemesi, kınayarak bana bakıyor, bir yandan da başıyla, 'Ha-

yır, sakın ha, olmaz' anlamına işaretler yapıyor. Onu görmeye hazırlanmamıştım, fena oldum, bütün güvenimi kaybettim.

Rutubetli bir mahzene, derli toplu bir ışık düzeniyle 'özgün' kabare havası vermişler. Salon dedikleri bu! Tavanı basık bir yer için fazla gürültülü bir caz topluluğu, sağı solu tokmaklayıp, herkesi serseme çeviriyor. Çalgıcıların hepsi Amerikalı zenci, yaptıkları işe gönül verdikleri açık, başka salonda olsa çaldıkları kulağa hoş da gelecek ama burada kafa bırakmıyor. Bağıra çağıra konuşmak zorunlu: Bakışları donuk, gülüşleri bir örnek, füze memeleri çıplak garson kızlar, dediklerimi duyabilsinler diye bağırıyorum. Herkes bağırıyor. Müşterilerin çoğu zenci, giderilmez aşağılık duygularıyla mutsuz; kadını erkeği, şişe moru güzellikleriyle ışıltılı ve etkileyici. Aralarında platin saçları magnezyum şavkı saçan, Lili gibi tek tük sarışına rastlanıyor; vücutlarını ya da başlarını oynatıverdiler mi, çevrelerine pırıl pırıl ışık zerrecikleri döküyorlar.

Önce Lili'yi gördüm, sadece onu. İri yapılı bir zenciyle oturduğunu fark etmedim bile. Zenci de zenciydi hani, her köşe başında rastlanmayacak birisi, koyu renk giyimli, kafayı usturayla kazıtmış, gözünde kalın çerçeveli 'entelektüel' gözlükleri, koca dudaklı anıtsal ağzında piposu. Bobby'ydi bu. Daha önce sahnede gördüğüm kadınla hiçbir benzerliği olmayan bir yaratık. Sahnedeki, hükmedici ve farklı görünse de, yüksek ve diri göğüsleri, şaşırtıcı peruğuyla olsun, kadın görünmesini, kadın kalmasını beceriyordu, oysa gördüğüm tartışmasız erkek, hem ne erkek!

Ayağa kalkıp elimi sıktı. Zencilere özgü yayvan gülümsemesiyle beni onurlandırıyor. Böylece keskin, sapasağlam ve tebeşir beyazı dişleri görüyorum. Halis yamyam dişleri. İkisini kuşatan duman perdesini aralayıp, geldiğimi görür görmez Lili, o düşmüş balerin havasına büründü hemen. Bunu elimle tutarcasına saptadım: İki gözünde iki hüzün damlası, ara sıra dokunaklı göğüs geçirmeler, ne yapıp yapıp çevrenin dikkatini her dakika üstünde toplayabilmek ustalığı.

Kırık dökük sesiyle, biraz da acındırarak:

— İşte beklediğim geliyor, Bobby! dedi. Sahici bir 'vahşi' olduğunla övünüp durursun ya, gelene iyi bak, az orijinal sayılmaz o da, sahici bir Türk!

Gözlüklerinin ardında Bobby'nin gözleri ışıklanıyor, vahşi mahşi, bakışları hiç de yırtıcı değil, daha çok okşayıcı. Sesi de öyle, sıcak bir ses, Haco Hanım'ın sesini uzaktan çağrıştıran. Az daha güleç olsa, tıpkı. Demek 'canavar'ın içinde çapkın, keyfine düşkün bir 'herif oturuyor.

— Türk mü, dedi. Türk ha! Daha da neler! Akıllı uslu kişilerden hoşlandığını ileri süren bir matmazel için, bir zenci ve bir Türk tehlikeli sayılmaz mı?

Beni suçortaklığına çağıran, alaycı göz kırpışıyla ekledi:

— sizce neyiz biz, özel koruma polisleri mi, yoksa düşesin kara gözlerine canını fedaya hazır eski zaman âşıkları mı?

Oyununa katıldım, gülümseyerek:

— Ne o, ne o, dedim. Rasgele iki dost, muhtemel iki rakip!

Kahkahayı bastı. Kahkahası sürekli ve erkekçeydi. Bu vesileyle toz pembe ağzında parıldayan altın dişini görmüş oldum: Tuhaf, beni çağrışımlara sürükleyen bir diş. Bobby gülmesini kesmeden soruyor:

— Johnny Walker?

— Hayır, diyorum, Long John!

— Tamam, diyor. Vakit geceyarısını geçti mi, bir bardak eksik ya da fazla olmuş, fark etmez; içelim öyleyse.

(Haco Hanım silah gibi patlayan kahkahasını savurdu mu, yıldız kaymaları, şimşekler, zengin yansımalarla dolu bir kuyumcu aydınlığı çevreyi kaplardı. Uçsuz bucaksız sevişme gecelerimizde, dili ağzımın içinde kıpır kıpır oynarken, ara sıra, bu çiğ aydınlığın görünmez ışık titreşimleriyle boğazımdan vücuduma yayıldığı hissine kapılırdım. Bazen de, havanın erken karardığı sonbahar akşamları, Haco Hanım, vücut ve yüz olarak silinir gider; geride sadece nargilesinin fokurtusunu, bir de dişlerinin parıltısını bırakırdı. Ya-

rı açık ağzından dışa vuran altın aydınlığında, onu böyle hayal meyal görmek, beni büyülemeye yeterdi.)

Bobby'yle buluşmamızın gergin bir ortamda geçeceğini ummuş olmalı, dostça ve olaysız geçmesi, Lili'yi düşbozumuna uğrattı. Lili'ye olduğu kadar Bobby'ye de güvenemediğimden, ben hep tetik üstündeydim: Saldırgan bir suskunluğa, bu suskunluğu büsbütün saldırganlaştıran içkiye sığınmıştım. Bobby, devirdiği bardakların sayısını şaşırdığı halde, duman duman piposu ve efendi gözlükleriyle, keyif ehli zenci hovarda sevimliliğini kaybetmemişti. Çenesi hiç durmuyordu. Anlattıkları, gittikçe daha açık saçık. Dokunmayı müthiş arzuladığım, usturayla kazınmış kafası, alnından ensesine kadar, boncuk boncuk ter: Yağlı, siyah boncuklar.

Lili gecenin gidişinden memnun sayılmazdı ama yenilgiyi kabule yanaşmıyordu. İlle beni alıp götürecek! Hangi çareye başvurmadı ki; içerisi bunaltıcı sıcakmış, fena halde başı ağrıyormuş, insan ağzının söylediğini patırtıdan kulağının duymadığı bir yerde oturur muymuş hiç! Kımıldamadığımı görünce, yapmacık kibarlığı cilasını yitiriyor, yerini dikenli bir sinirlilik alıyordu. Ben oturduğum yere çakılmıştım sanki, artık açıkça saçmalayan Bobby'yi dinlemekte direniyordum. Bobby'de hayvan insanı gövdeden çoktan sepetlemişti, canavarın hayvanı sepetlemesi de uzun sürmeyeceğe benziyordu:

— Hong-Kong'da bir pavyonda çalışırken, Çinli bir kız tanıdım, *streap-tease*'ci: Soyunmak, asıl numarasının yanında çocuk oyuncağı kalır; 'şeyiyle' cigara içiyor, nefes çektikçe ateşin kızıllaştığını görüyorsun.

Ardından yemin hazır: — Tanrı şahidimdir.

Kirpik uçlarında isimsiz serzenişler. Lili, küskün bir düşes edasıyla ısrar ediyor: "... niye kalkmıyoruz? Kalkalım Allah aşkına, şu aşağılık zenciyi de, anlattığı iğrenç Çinli orospuyu da bırakıp evimize gidelim, sabaha kadar sevişelim..."

Bakışlarındaki sessiz yalvarmayı görmezlikten geliyorum. Çabuk ve hesapsız içmekten dilim peltekleşmişti, görüşüm bulanıklaşmış; ortalıkta, çatal geyik boynuzlarıyla,

çıplak zenci kadınlar dolaşıyor. Sahiden dolaşıyor mu, hayal mi görüyorum? Hayal olamaz, içlerinden birisine tutuldum, dal incesi, çevik, çok da onurlu: Ceylan gözleriyle dargın dargın bakıp, beni suçluyor. Başımı kaldırıp gözlerine bakamıyorum. Utanç sebebim, memelerim: Fark edilmesinler diye sırtımı kamburlaştırıp, inanamadığım halde tekrarlayıp duruyorum: "Erkeğim ben, erkek." İnsan uykusunda bir kâbusun burgacına kapılabilir, korkutucu şeydir bu, sinirlerini bozar; fakat, daha uyanıkken kâbus dehlizlerinde kaybolmak daha betermiş: Aklım başımda, Lili'nin davranışına içerleyişimden anlıyorum, saçmalayan bir sarhoşu yatıştırmaya çalışıyor sanki. Sözde bağıra bağıra başımın dertte olduğunu söyleyip, Ekrem'i yardıma çağırıyormuşum! Çıldırdım mı ben, gerçek geyik boynuzlu zenci kızlarından, kaşla göz arasında yapıverdikleri yamyam balesinden söz ettim, alt tarafı şaka, buraya eğlenmeye gelmedik mi? Lili laf anlamıyor, eğilmiş kulağıma:

— Sakin ol sevgilim, diyor, sakin ol lütfen!

Ya da: — ... kendini topla, diyor, herkesin gözü bizde.

Ekrem gecikti. Çoktan gelmiş olmalıydı. Haco Hanım da merak ediyor. Allah Allah, yanımdaki Haco Hanım mı, Bobby mi? Duyduğum sese bakarsan Bobby, havalı havalı konuşuyor, zenci konuşması: Sesi sıcak, güven verici ama güleç değil; oysa gördüğüm, biraz uzak, biraz bulanık da olsa, Haco Hanım: Altın dişlerinden dağılan aydınlık, gözlerimi kamaştırıyor. Ne var ki giyimi farklı, Bobby'ninkine benziyor, koyu renk erkek giysileri, ipek Frenk gömleği, kravat filan; onu böyle görmeye alışkın olmadığımdan mıdır nedir, basbayağı korkuyorum ama saçları usturayla alınmış dazlak kafası, duman duman piposu beni çekmiyor da sayılmaz.

Gecenin sonunu nasıl getirdik, çıkaramıyorum: Ya Bobby'yle Haco Hanım çıldırtasıya bir hızla köşe kapmaca oynuyorlar, birini öpmeye kalksam dudaklarımı ötekinin ağzına yapışmış buluyorum, ya da geçmişin korkunç yoğunluğu yaşadığımız anı eziyor, gerçekliğini silip bitiriyor:

Öyle ki, Bobby'le ilk gecemiz, Haco Hanım'la son gecemize dönüşüyor.

(Dört ay süren delice bir deniz, güneş ve aşk serüveninden sonra, Urla'dan Çamlık'taki evimize henüz dönmüştük. Her şey gözümüze olduğundan eski, karanlık ve gereksiz görünüyordu; köşk, fazla büyük, işe yaramaz bir sürü mobilya ve insanla tıklım tıklımdı; yağmur sağanaklarının -o uğursuz sonbaharın ilk yağmurları- mavi kırbacı altında inliyordu... Haco Hanım da, ben de., dar bir yere kapatılmış gibiydik. Nereye dönsek bir eşyaya çarpıyoruz. Kadifeler ışığımızı çalıyor, halılar gürültümüzü; kapılar kesinlikle kapalı, koridorlar kıyamete kadar kesişmeye hükümlü!

Salonda mıyım, aynadan aynaya geçip kendimi arıyor, duvarları sarmış vahşi hayvan kafalarını görüyorum: Kıyıcı dişleriyle yırtıcı kurtlar, dolaşık boynuzlarıyla tavanı tutan baygın geyikler, fosforlu gözlerini gözlerime dikmiş, üstüme sıçramaya, göğsümün tekini, kolumu, bacağımı paralamaya hazır, o kaplan! Vücudumu tembel tembel, o divandan o divana salıveriyor, hayalin gerçekle karıştığı tutarsız ama tatlı bir rüyayı geliştiriyorum: Yaşanmışın heyecanını, hayal, karmaşıklığıyla tamamlayıp yüceltiyor; imgelemin, gerçekleşebilir mi, gerçekleşemez mi kestiremediğim buluşları, rüyamı olağanüstü bir güzelliğe ulaştırıyor.

Uzandığım divandan başımı kaldırmayagöreyim, şimşeğin parıltısı, eflatun yeşil bir ışıma, bazen tek bazen zincirleme, suratımı yalıyor. Haco Hanım salıncaklı koltuğuna yaslanmış, dudakları nargilesinin marpucunda, kulakları gök gürültülerinde, gözleri bende: Bakışlarıyla beni yiyor. Salon az aydınlatılmış, büyük, ayaklı abajurların ya biri yanıyor ya ikisi. Hepsi o kadar. Susadım. Ter içindeyim. Yağmurdan önce böyle olur, akşamın bastırmasıyla basıncını artıran yağmur sıcağı, insanı bunaltır. Bunalıyorum.

Haco Hanım çıplaklığa bayılır. Çırılçıplağım. Akşam yemeğinden kalktık mı kalktık, nasıl yapıyor, anlayamıyorum, bir bakıyorum o takım takım evlatlıklar, aşçılar, bah-

cıvanlar ortadan yok olmuş! Nereye kayboluyorlar? Sinemaya filan yolluyor olmalı, ya da eşlerine dostlarına! Yalnızlığımıza, bir bakıma aşka, daha doğrusu olağanüstüne yerleşiyoruz. Odamda soyunup, köhnemiş merdivenlerden usulca inerek, salona anadan doğma giriyorum. Haco Hanım nargilesiyle baş başa, beni orada, pusuda bekliyor: Avını gözleyen bir atmaca kadar sabırsız, tutkulu. Divana uzanmadan, mutlaka öpecek: Ne biçim öpmekse! Dudaklarım birden kavruluyor, bütün vücudumu saran bir ateş! Sonra bir süre tavanda şimşek yansımalarını seyredip hayaller kurarak, dalgın ve hareketsiz yatıyorum. O, neden sonra kararını verecek, üzerime titreyerek eğilecektir.

Elektrikler ne zaman söndü, farkında olmadım. Buna alışkınız, şimşekli havalarda şuraya buraya düşen yıldırımlar, dağıtım merkezlerini sık sık yakar, akım kesilir. Gece, kendi başına kalınca, uzaysal görkemine kavuştu. Şimşekler de efsane boyutlarına! Yukarıdan, camları titreten dehşetli gök gürültüleri, şiddetinden dalları kıran bir yağmuru da beraberinde sürükleyerek. Koyu karanlıkta daha heybet kazanan şimşekler, röntgen moru dillerini, görülmemiş havasızlık ve edepsizlikle uzatıp, sessiz ve çabuk, vücutlarımızı yalıyorlar. Zaten olağana sığmayan sevişmemiz, bu ürkütücü fırtına ortamında, daha çarpıcı ve irkiltici bir hal alıyor: Bir korku filminde bir canavarla seviştiğimi sanıyorum, dişlerini boynumdaki şah damarına geçirmiş, zevkinden inleyerek kanımı emiyor.

Haco Hanım'ın aşk susuzluğu giderilmez, ten açlığı doyurulmaz, hep bunun telaşında olduğundan mıdır? sevişirken durmak bilmez, her şeyi bir anda yapmak ister. Yine öyle! Üstünlüğünü belli etmek, beni çıldırtasıya okşamak için, uzun kemikli ellerini, becerikli parmaklarını salıvermiş, yüzlerceymişçesine her yanımda duyumsuyorum; inatçı ve yapışkan ağzıyla delimsirek cinselliği, bacaklarımın arasında aralıksız yer değiştiriyorlar. Şehvetten, sevişmenin kalın tadından sarhoş olmuşum, başımıza gelen felaketin farkına varamıyorum. Çırpınmalarını, genzinden çıkardığı

garip hırıltıyı işitsem de, telaş etmiyorum, çünkü Haco Hanım'ın gülüşüne benzer bir patlayışla orgazma ulaştığını, her seferinde kurt gibi uluyup inleye inleye göğüs geçirdiğini biliyorum. Ölüm düşüncesi, hele onun ölümü, aklımdan ne kadar uzakta, vücudunun hareketsizleşmesi, soluğunun kesilmesi, beni telaşlandırmıyor; korkmuyorum da, şakacıktan böyle yaptığını, hiç değilse geçici bir bitkinliğe uğradığını düşünüyorum.

Oysa ne oyundu, ne geçici bir baygınlık: Haco Hanım, zevkin doruğuna ulaşayım diye çırpınırken, ölümüne ulaşmıştı. Bense onun cesede dönmüş vücudunun ağırlığı altında, hâlâ kendi doruğuma tırmanmaya çabalıyordum. Ne ahmaklık! Ancak yana kayıp kof bir çuval gürültüsüyle halının üzerine yığılınca, sonradan Haco Hanım'ın korkunç ölümü diyeceğim olayın dehşetini kavradım. Ayağa kalkmış, gözlerimi ona dikmiştim. Işıklar yanmasın mı? Abajurların aydınlığında, ceset sarısı yüzü, ağzı açık kaldığından, kahkahadan kırılıyor izlenimini veriyordu. Altın dişlerinin cıvıltılı parıltıları, duvarlara yansımıştı. Gök gürültüleri uzaktan işitiliyor. Yağmur dinmiş. Sokakta, bir gece faytonunun hüzünlü çıngırakları.)

Şiddetli baş ağrısıyla uyandım. Gece, üçümüzün sonra ne yaptığını hatırlamıyorum. O aşağılık pavyondan ne zaman çıktık, evime nasıl geldik? Bir ara Alman subayları peydahlanmıştı: Erkekten çok kadını andıran, tek gözlü, saçları briyantinle sımsıkı arkaya taranmış, çizmeleri gıcır gıcır Naziler. Hayal meyal bağırdığımı, ama sesimi işitmediğimi hatırlıyorum: — Gestapo geliyor, hapı yuttuk!"

Oysa şimdi akıl almaz bir dağınıklığın ortasında, başım ağrıdan çatlayarak evimde uyanıyorum. Çıplağım. İçim ürperiyor. Öğüreceğim: Miğde bulantısından mı, pişmanlıktan mı? Hayır, Bobby ile Lili'nin halının üzerindeki manzarasından: Birisi, abanoz siyahı bacaklarının arasında kauçuktan dimdik bir penisle devrilmiş yatıyor, öbürünün göğüslerinde ve omuzlarında mavi mavi diş izleri. Lavaboya zor yetiştim, iki kere öğürdüm, bir şey çıkmadı. Titreye tit-

reye giyinirken, bu iki leşten nasıl kurtulacağımı düşünüyordum, aklıma büyük Yunus'un o dörtlüğü geldi:

İlüm ilüm bilmektür,
İlüm kenduyu bilmektür,
Sen kenduyu bilmezsün
Ya nice okumakdur?

İntiharından az önce, Ekrem'in bir kenara çiziktirdiği mısralar değil mi bunlar?

SEBEBİ kuzguni siyahlığı mı, yoksa boyu mu, asla anlamadım, Bobby'nin belleğimde bıraktığı erkek izlenimi oldu, erkek kılığındaki kadın değil. Saçları usturayla kazınmış zenci delikanlılığı ona öyle yakışıyordu ki, ünlü yılanlı dansını yaparken, kadın kılığına girdiğine hükmedilebilirdi. Durumunun farkındaydı, övünüyordu da biraz:

— kaldığım otelde, personel kuşkulanmıyor, pirelense odalara bakan kadın pirelenebilir, o da salağın biri...

Hipnotizmacı parmaklarıyla piposunu dolduruyor, uzun esnek parmaklar bunlar, düz kesilmiş tırnakları boyasız, dil pembesi.

— üstelik, yatağımı düzeltmeye girince, hemen banyoya geçip kafamı kazıyorum: Tıraş makinesinin sesi yatıştırsa gerek, sakal tıraşı olduğumu sanıyor.

Her sabah kafası gerçekten, tıraş edilmiş oluyordu, bin mumluk mor bir ampul, parıltılı ve dümdüz. Bir iki defa sebebini soracak oldum, yayvan zenci gülümsemesiyle, tebeşir beyazı dişlerini gösterip, aynı karşılığı verdi:

— bizim orada, kafayı kazıtmak âdettir, tersini yapmak ayıp, insanı defe alırlar...

'Erkekliğinden' ne zaman söz açılsa, sıcak, dolu dolu sesinde, belli belirsiz bir gurur seziliyordu. Onda, cinsel dönüşüm kesinleşmişti sanki, tepeden tırnağa ve dönüşü olmamacasına: Lili kendisini ne kadar *pin-up* sayıyorsa, bu da o kadar delikanlı sayıyor. Bu da yakınlaşmalarına, hatta birleşmelerine yardımcı sayılabilir. Lili'nin hayali ne? Kendisinin kadın olduğu kadar erkek olmayı beceren bir kadın-

la, 'tersine bir çift' hayatı sürmek mi? Zenci menci, aslında Bobby hayalinin 'erkeği'. Üstelik uyum, cinsel davranış düzeyinde kalmıyor; moral gücüyle, dış görünüşüyle, günlük hareketleriyle de böyle. Daha ne ister?

Geçirdiğimiz o şaşırtıcı geceden, iki-üç gün sonra mı neydi, Lili ve ben, bir akşam dolaşmaya çıkmıştık: Soğuktan ayak parmaklarımız buz kesildi, çok da susadık! Avenue Wagram'da, ilk rastladığımız kahveye dalıyoruz. Siyah biralarımızı içerken, ona düşündüklerimi söylüyorum: Bizi birbirimize düşürmeye, kıskançlığımızı kışkırtıp, yanlış bir rekabete sürüklemeye çabalayacak yerde; niye Bobby'yi seçmiyor, onu elde etmeyi amaçlamıyor?

Işık zerreleri halinde dağılan yumuşak aydınlıkta, başdöndürücü parfümüyle bana eğilmişti; bakışları hülyalı, çevresi güzelce çizilip boyanmış ağzı hafif küskün:

— Ben istemiyor muyum? demişti. Aldırış etmeyen o! Merak etme, ne dediğimi biliyorum, Bobby iyice kaşarlanmış, ne duygu kalmış onda, ne kalp: Bencilin biri!

Kahve tenha: Uykudan eridiğini kaskatı gördüğümüz yaşlı, dazlak bir garson; kasanın ardında, tünediği tabureden bize kötü kötü bakan, şişman patroniçe, elinde şişler, harıl harıl yün örüyor. Lili, bu yoksul kahvede, sahte sosyete dilberi güzelliğiyle kristal bir avize gibi parlıyor. Yaşamakta olduğu büyük yalana, gerçekleşmesi zor saplantısına kapılmış:

— ona zaafım var, inkâr edemem! diyor, niye? Açıklaması kolay mı? Çünkü bir kere yani, günün birinde sahici kadın olursam, bana tam anlamıyla sahip olabilir, 'giriyor' çünkü özür dilerim, çiğ konuşmayı sevmem ama başka nasıl anlatayım: İnsan yıllar yılı kadın 'şeyiyle' sevişmeyi kurarsa...

Söyledikleri onu rahatsız etti, utandı sanırım, bunu örtmek amacıyla ufacık çantasından cıgara aranıyor, çakmağının aleviyle yaktıktan sonra, derin bir göğüs geçirişle dumanları salıverip, ekliyor:

— İşin garibi, sana da zayıfım.

Dudaklarında mahcup bir gülümseme belirmişti. Gözlerini gözlerimden kaçırıyor:

— ... onu 'hayvanca' seviyorum, seni 'sevimli prens' olarak. İkinize birden sahip olabilseydim, benden mutlu insan bulunmazdı. Fakat ameliyat lafı açıldı mı, sen suratını asıyorsun; oysa iğrenç yılanını yatağıma sokuyor, durum çok umutsuz! Bak, Kermo yaşasaydı...

Tam o sırada ben, Kermo'yu fark etmiştim: Camların gerisinde, karanlığa bulaşmış olarak. Bana pişmanlıklar, teessüflerle dolu bakıyor, başıyla yine "Hayır, sakın ha!" işareti yapıyordu. Bu soğukta niye bu kadar ince giyinmişti? Soğuktan donuyor olmalı. Hem, çok bitkin görünmüyor mu, bitkin olduğu kadar yoksul, bezgin? Birden onu çağırasım geldi, kendimi zor tutuyorum. Çağırayım, gelsin, başımı omzuna yaslayıp özür dileyeyim, tekrar tekrar özür dileyeyim... (iyi ama, neden?)

Arkasından, Almanlar sökün etti, Kermo kayıplara karıştı. Gestapo'nun kadın subaylarıydı bunlar, pırıl pırıl üniformaların içinde, haşin, kavgaya hazır, davranışlarıyla oldukça erkek: Topuklarını birbirine çarpıp, bira dublelerini tokuşturarak, öyle bir "- *Heil Hitler!*" diye bağırıyorlardı ki! İçlerinden biri; tek gözlüklü, elmacık kemikleri fırlak azametli bir yüzbaşı; kırbacı kolunun altında, gıcır gıcır çizmeleriyle dolaşarak, birini arıyor. O biri benim. Bir yakalanırsam, yüzbaşının bağışlamayacağını, fena halde cezalandıracağını biliyorum. Bereket versin, kahve bir anda müşterilerle doldu. Aralarında ufaldıkça ufalıyor, ellerimle suratımı saklıyor; korkudan titreyerek, babaannemin eski 'dersini' tekrarlıyorum.

"— adım Mercier Mauricette, Calvados ilinde doğmuşum, Bayeux'de..."

Lili, gözlerini iri iri açmış, hayretle bakıyordu:

— Neyin var senin, diye soruyor, hasta mısın?

Ne cevap verebilirim? Görünüşü olsun kurtarmalıyım:

— Yoo, diyorum, niye sordun?

Aklının yatmadığı belli, diyor ki: — bilmem! Dalgınsın, beni dinlemiyorsun.

— Doğru, seni dinlemiyorum, dinlediğim başkası, artık olmayan biri. Ne zor iş, bilsen! Konuştuğunu duyar duymaz, tek kelimesini kaçınmayayım diye, tepeden tırnağa kulak kesiliyorum, boşuna, sesi uzaktan geliyor, çok uzaktan, çok hafif...

Merakı uyandı, yapmacık hayranlığını ve acımasını elden bırakmaksızın; görünüşte anlamsız, gerçekte insafsız bir şey söyledi:

— öyle mi, Allahın günü onu işitebilmek yürek ister, bende yok doğrusu, sende olduğuna göre evdeki bandı dinleyebilirsin.

Şöyle toparlanmışım, gerçekle bağlantılarım derhal kuruldu, yoksul ve bomboş bir gece kahvesinde, 'oyunbazlığı' gittikçe kesinleşen sahte bir sarışınla baş başayım, dışarıda soğuk.

— Hangi bandı? diye sordum.

Cilveli bir masumlukla gözlerini saf saf açıp: "— hangisi olacak canım, diye cevap verdi, teyp bandı. Kafaların yüksek olduğu bir gece, Kermo sesini kaydetmişti. Ne zamandı, pek çıkaramıyorum, ölümünden az önce galiba. Tabiatım hassas, o gün bugün, teybe elimi sürmedim: Dayanamam, yüreğim kaldırmaz, sinirlerim boşanabilir.

Üzerime yorgunluk çöküvermişti, ağır bir yorgunluk! Damarlarımdaki kanın pıhtılaştığı izlenimine düşmüştüm.

— Bu bandı, diye sordum, benden niye sakladın?

— Saklamak mı? Hoppala!.. Kullandığın kelime yanlış, düşün ki...

Alınmıştı, şimdi günahsız olduğu halde suçlanan iyi niyetli kızı oynuyordu.

— ölümünün acısı soğumadan onu sana dinletmek cinayet olurdu. Haksız mıyım? Dinlemek niyetindeysen, hazırım, hemen gidebiliriz...

Kalktık, sonradan kirayla kullandığını öğrendiğim Renault-Alpine'nin direksiyonuna geçti. Paris'in gece sislerini dağıtarak gidiyoruz. Her sokak lambasının altında Ekrem'i görüyorum, bir öncekinin hem aynı, hem değil: Bazısı daha

kederli, bazısı daha az suçlayıcı, kimileri elini uzatmış, hafif kambur, tam bir Türk dilencisi; kimileri, aynı olumsuz hareketli başıyla aralıksız tekrarlıyor: Hayır, hayır, hayır!.. Sadece yüzlerindeki ifade eş, hep o açık yara, ya da iç kanamasıyla kıvranıp, kimsenin onu kurtaramayacağını bilen ağır yaralının mutsuz yüzü.

Kırık dökük sesiyle, Lili, yol boyunca bana, Kermo'nun fazla içip 'filmi kopardığı' geceyi anlatıyor: Bir yerden sonra, 'sigorta atmış', öyle saçma sapan şeyler söylüyormuş ki:

— dehşete düşüyordum, onu bu halde hiç görmemiştim, bir iki kere derdi nedir diye sormak aklımdan geçti, soramadım, korkuyordum çünkü. İçinde yıllardır kesinleştiremediği bir şey kesinleşmiş olmalıydı; bunun acısını çektiğine eminim: Yumuşak ruhlu bir insanda bu türlü acı ve tepkileri, geç farkına varılan kesinlikler doğurabilir, bunu tecrübemle biliyorum; bir şey kesinleştikçe kaygı veriyor, çünkü kesinlikle umutsuzluk kolkola dolaşıyorlar. Kermo mutlu olduğunu savunurdu ya, yenik olduğunu biliyordum, fakat ilk defa o melun gece, onu bu derece umutsuz gördüm: Tükürürcesine Türkçe sözler söylüyordu, tek kelimesini anlamıyordum; imdat ister gibi adını çağırıyordu, gerektiğinden fazla anlıyordum: "İmdat, imdat!" der gibi, "Leman, Leman!" diye bağrışı kulaklarımızdan gitmez. Ne korkunç! Ne korkunç!

Eve vardık. Aynı başdöndüren yüksek tavanlar. Aynı şuruplu, bonbon pembesi yapışkan aydınlık, aynı iddialı eşcinsel zevksizliği! Katlardan birinde bir musluk açılınca, harap su borularının miyavlaması olmasa, yarıgece sessizliği eve bütünüyle egemen; hacimli, kalın bir sessizlik, Lili'nin fısıltıları bile, bağırıp çağırma boyutları kazanıyor. Mamma Pellegrini'den eser yok, ya çıkmış, ya uykudadır.

Lili beni teyple baş başa bırakmadan, (ufak, elde dolaştırılır teyplerden, güvencesiz bir aygıt) viski sunmak inceliğini gösterdi:

— Al şunu, dedi. Zorlu sınav geçireceksin, yüreğini

pek tutar. Kendi hesabıma, göze alamam: İzninle banyo yapacağım.

— Peki pavyon ne oluyor?

— Ne pavyonu? Sapıttın mı? İzin gecemiz...

— Ha, sahi!

Ağzımdan yarım yamalak öpüp, kayboluyor. Kocamın, o büyük sarhoşluk gecesi, sesini kaydettiği odada yalnızım. Sessizliğin ağırlığı omuzlarımı çökertiyor. Birden ürkekleştim. Aygıtın düğmesine basmaktan çekiniyorum. Doğru dürüst işliyor mu bakalım? İşlemez olur mu? Düğmeye dokunur dokunmaz, günün şarkılarından biri, tiz, sivri ve ham bir ses fıskiyesi olarak fışkırdı: Sessizliğin böğrüne sanki bir hançer! Ekrem'in sesi onu izliyor ama araya giren uzun, -korku, kaygı, kuşku dolu, cansıkıntısı gibi bunaltıcı-, hışırtılı bir sessizlikten sonra.

Ekrem'in sesi mi? Bir bakıma evet, bir bakıma hayır: Tınısı bildiğim, yıllardır işittiğim sesin tınısı; yalnız daha küçümseyici, soğuk, biraz daha 'yukarıdan' olması gerekmez mi? Dinlediğim ses, içerdiği umutsuz çırpınış, insancıl derinlikle etkiliyor. Bu nitelikleri, Ekrem'de yadırgıyorum. Dediği, ne? İlk dinleyişimde tek kelimesini anlayamadım, beklediğimin tersine, Türkçe konuşmamıştı. Ekrem'in Fransızcasına hanidir yabancılaşmıştım. Bir puro yaktım, iki yudum viski içtim, düğmeye ikinci defa bastım:

— dinle böceğim, uzun bir seyahate çıkacağım, hareketimden evvel bazı şeyleri söylemek arzusundayım. Yokluğum fazla uzayabilir, zaman zaman, dediklerimi dinleyerek, saptarsın ki: Hayatta kimse kimseyi anlayamaz, kimse kimsenin yerini tutamaz; aşk dediğimiz, ya vahim hir yanlış anlaşılmadır, ya kötü bir hayal kurma tarzı: İki kişinin ikisi de, öbürünün yerine hayal kurmaya kalkıştığından, sukût-u hayaller eksik olmaz! Sen dediğime kulak ver, kendimizden başkasını sevemiyoruz; sevdiğimiz, şahsiyetimizin dalaştırılmış, bir başkasının üzerinde somutlaştırılmış hayali; o başkası da kendini üçüncü bir şahıs üzerinde dışlaştırır, somutlaştırır: Arada ahenk kurulamaz, nasıl kurulsun, sevdi-

ğimizle sandığımız farklı! Muvaffak bir çift, yalnızlığa tahammülü yüksek iki insan manasını taşır: Çift demek, yan yana iki yalnızlık demek, beraber bile olamamış, kesişmesi bile zor! Onun için böyle bir hayatı, içine girip kurbanı olmadan yaşayacaksın, yani uzaktan. Uzaktaki, soyut, hemen hemen yok bir şahsı sevmekten güzelini tasavvur edemiyorum. Yakında olmayan sevgili tahayyülde yaşatılır, hayalde yaşamak az evvel açıkladığım kaideye uygun olarak, onu kendine benzetmektir, yanında bulunmayacağından, o buna ne itiraz edebilir, ne müdahale: Sevdiğini, hayalinde değiştirdikçe, kendine benzettikçe daha çok seversin, böylece denge korunmuş olur. Sevmek! Sevmek esasında alıp başını gitmektir, sevgiliden uzaklaşan mutlak aşka yaklaşır, sevdiğini gönlünde kendi bildiğince yeniden yaratarak..."

Ses kesilince, başka bir yerdeyim: İzmir'deki evimizde, balkonda oturmuşuz. Yumuşak bir ekim akşamı, güneş Yenikale açıklarında batıyor. Yangın sarıları, savaş kızılları ortasında, bölük pörçük martılar. Kocam yanı başımda, gözleri dalmış. Neden böyle oluyor? Neden sık sık İzmir'deki hayatımı, kaybettiğim bir cennet gibi hatırlıyorum? Güneşin alev ve duman savurarak battığı o deniz görüntüsünden de, kocamın belleğime kazılan sözlerinden de kurtulamıyorum.

"— Kimse kimseyi anlayamaz, kimse kimsenin yerini tutamaz..."

Ya da: "— ... sevmek, alıp başını gitmektir!"

Ekrem 'başka' bir adamdı, 'alıp başını gitti', fakat o benden uzaklaştıkça ben ona yaklaşıyorum, onu gerçek yerinde, içimde buluyorum; kendimi bu kadar yaşlı, bu kadar yorgun hissedişim, yoksa bundan mı?

Lili dağınık saçları omuzlarında, göğüsleri dimdik, banyonun kapısında belirdi. Üzerinde, hiçbir yerini saklamayan, saydam bir *baby-doll*. Nasıl yapıyor da, etten kemikten kadın görünüşünü, Marilyn Monroe filmlerinden kaçırılmış büyüleyici bir vamp görünüşü ile değiştirebiliyor. İnsan mı, sabun köpüğünden uçucu bir hayal mi? Üzgün, ya-

nıma yaklaştı, talihsiz balerin eliyle saçlarımı okşadı. Tuvalet sabunu ve mentollü cıgara kokuyordu. Kadın kadın kokuyordu.

— Çocuk olma, dedi. Ağlama.

— Ağlayan kim?

— Sen! Gözyaşlarına baksana, çenenden damlıyor. Bir 'kadın' gibi ağladığını görmek, hoşuma gitmiyor hiç.

Bardağı taşıran damla bu mu oldu? Bir saniye aralığında kendimi erkek giyinmiş, elinde viski, ağzımda yaprak cıgarası, ağlarken gördüm: İki gözüm iki çeşme, sessiz, suçlu! Gülünçlüğümün farkına vardım, utancımdan yerin dibine geçtim. O hızla çıkmışım, hem ne çıkış, nezaket gereği bir iki söz edip, bir allahaısmarladık demeden!.. Acım o kadar büyük, utancım o kadar ağır.

Gestapo'nun kadın subayları, Blanche Meydanı'nda beni saptadılar. Neonların dilsiz cümbüşü, meydana, kalabalığı korkudan kaçışmış, boş bir lunapark havasını vermişti: Renkli ve hüzünlü. Uykusuz gözleri kan içinde, birkaç gece serserisi sayılmazsa, kimse görünmüyor. Sadece allı morlu ışık şenliğinde tehditleri daha belirginleşerek, o kadın subaylar topluluğu. Onları gördüğüm an damarlarımdaki kan dondu; sanki ellerindeyim, beni yakalamış, mahkûm etmişlerdi, az sonra hükmü infaz edecekler. Yüreğim parça parça, kafamı omuzlarıma çekmiş, ayaklarımın ucuna basa basa, uzaklaşmaya yelteniyorum. Beş dakika sonra, usulca bakayım dedim, ne göreyim, uzaklık hiç değişmemiş, üniformalı cadılar beni izliyor demek!

Bir koşu Henri Monnier Sokağı'nı tuttum. Yaklaşan ayak sesleri arkamda: Çabuk, sert, fakat tek tük! Apartmana girerken, dönüp bir göz attım, izleyeni gördüm: Öbürlerinden kopmuş, elinde revolver, koşturuyor: Yıldırım güzeli kadın yüzbaşı vardı ya; hani tek gözlüklü, elmacık kemikleri fırlak, o! Yüreğim ağzıma geldi, kapıyı nasıl kapattım, son sahanlığa kadar merdivenleri dörder dörder nasıl çıktım, bilmiyorum, orada kurtulsam iyi: Elinde Johnny Walker şişesi, suratında lavabo beyazı bön bir sırıtma, kara bir

hayalet yolumu kesmesin mi? Ayaklarımın altında yer yarıldı sandım, dişimi sıkmasam bayılabilirim.

Peki, kimdi bu?

Kim olacak, Bobby: Boylu boslu, sır küpü, taş gibi sağlam! Başka yer bulamamış, tam kapımın önüne dikilmiş! İki yanına açık kolları, yüzündeki bön mutluluk ifadesiyle, gören, korkuluk sanır: Dazlak başı afili gangster fötrüyle örtülü, vazgeçilmez piposu sırıtmasını bozuyor.

Belli olur korkusuyla toparlanmaya çabaladım; evine geç dönen biri gibi davranmaya! Elde mi? Kadın Gestapo subayının, sokakta kof kof yankılanan ayak sesleri kulaklarımdan gitmiyor. Bobby'nin birden ortaya çıkışı, ayrı dert! Hele o yumuşak ayyaş, tatlı kaçık sırıtması yok mu, korkudan öldürebilir.

Durumu sandığımdan çabuk kavradı:

— Ah, dedi, sizi korkuttum. Artık kusura bakmazsınız; pavyon işi yattı, orospu çocukları beni kapı dışarı ettiler! Neden mi, müdür olacak deyyusun yosması, o şırfıntı yok mu, ağzını yüzünü dağıtıverdim de ondan! Bunların alayı puşt! İçimi sıkıntı basınca, iki çift lakırdı edersek, açılırım diye düşündüm. Geldim ki, kapı duvar. Epey oluyor, karanlıkta bekliyorum: Arada şişeden bir fırt çekip, pipomu tüttürerek!

Salonda şapkasını bir kenara attı, yağmurluğunu çıkarırken, o kadar da sarhoş olmadığım belli eden ciddi bir sesle:

— bu şehirde yapayalnızım, dedi, başım belaya girince dertleşecek birini aradım.

Elimde olmadan: — Ya Lili? demişim.

— Lili mi? Lili kız be!

Demek beni 'erkek' sayıyordu, onunla 'eşdeğerde' biri, bu bana güven verdi, oldukça rahatlattı. Ona bardak ve buz taşırken aynada hayalimi aradım, gördüğüm düşündüklerini doğruluyor: Yakışıklı, iyi giyinmiş, sarışın bir delikanlı: Hafif *play-boy* üzerine bir profil, gözlerinin derinliklerinde korku ve kaygı kırıntıları. Hele konuşursam, gırtlağımdan çıkan etkileyici kalın ses, 'erkekliğimden' kuşku bırakmıyor.

Bobby bardağına epeyce viski koydu. Koltuğuna gömülmeden, gözlerini bize dikmiş tablolara şöyle bir bakıyor. Gülümseyerek diyor ki:

— Sizin burası, hayli kalabalıkmış!

— Evet, dedim, öyledir. Bazen canlı sandığım bile oluyor, ama zararları dokunmaz.

Başıyla onayladı: Alnından ensesine, bütün kafası boncuk boncuk terle örtülmüştü: Çini mürekkep siyahı bir ter.

— İçerisi sıcak, dedi. Adamın iliklerini ısıtıyor. Yatıştırıyor da. 'Günlerdir kafasını bozan o rezil aşifteyi nasıl patakladığını' anlatmazsa ölecekti, anlat filan demeden başladı. Olayı yeniden yaşamak, onu öfkelendiriyor; elleri kollarıyla yaptığı hareketler bunun tanığı, anlattıkları beni ilgilendirmediğinden, dinlemiyorum; o zaman jestleri anlamlarını yitiriyor, bir 'sessiz film' telaşına dönüşüyor. Benim kulak verdiğim ses, kocamın sesi; git git koyulaşan, bir sis dumanı ardından işitiliyor; şu dumanı arayabilsem, ne sihirdir ne keramet, o unutulmaz deniz manzarasını da, anılarımın balkonunu da bulacağım.

Bezgin bezgin, ne diyordu Ekrem:

"— Dinle böceğim, diyordu, uzun bir seyahata çıkacağım."

"— Sevmek, diyordu, alıp başını gitmektir."

"— Kimse, diyordu, kimsenin yerini tutamaz."

Ben Bobby'yi nasıl unuttuysam, Bobby de beni öyle unutmuş; kuliste çırılçıplak, yılanı beline sarılmış; kızıl saçlı, çığlık çığlığa bir aşifteyi tokatlıyor. Tutam tutam saçları, kauçuktan takma göğüsleri, elinde kalmış. Nasıl da bağırıyor orospu!

— gözüm kan görmesin, felaket olur, ipin ucunu o dakika kaçırırım: Burnu kanamaya başlar başlamaz, gözümde dünya kızıl kesildi. Tanrı şahidimdir! Kan aktıkça şeytan dürtüyor, vur diye, gebert şunu diye. Ben de Allah yarattı demiyorum, öyle pataklıyorum ki sorma gitsin. Suratını çıfıt çarşısına çevirdim, haketmişti şırfıntı.

Dalgın, anlaşılır anlaşılmaz, tekrarladığım o sözler:

"— uzaktaki, soyut, hemen hemen yok bir şahsı sevmekten güzelini tasavvur edemiyorum."

En irilerinden bir Havana seçtim, yaktım, dumanlarını orada olmayan birinin yüzüne üfledim (Ekrem, sevgilim, bir tanem). Bobby, anlattıklarından yorgun düşmüş, ter içinde susuyordu. Obur ağzı sarkmış, kafası başka yerde, piposunu kül tablasına boşaltıyor. Bir süre karşılıklı susuyoruz. Sessizlikte, yatak odasını salondan ayıran paravanaya çizilmiş Mevlevi dervişleri, üç boyutlu bir gerçeklik edindiler. Semah ayini, cehennemi bir hız kazanıyor.

Sessizlik kötü, sessizlik Ekrem!

Ve oyun yeniden başladı. Tehlikeli oyun. Salonda eşya diye ne varsa, divan, koltuklar, birkaç abajur, bir sürü portre, bir çırpıda kayboluyor. Enine, ışıklı ve saydam yüzeyler, yansımaların fır döndüğü bir boşlukta belirdi. En geniş olanın üzerinde, ben ve Bobby, çıplak oturmuşum; iç bayıltan bir yavaşlıkla kayarak, yaklaşıyoruz. Bobby'nin yüzünde, o mutlu aptal gülümsemesi donmuş kalmış; bense, apışarasında yapay penisinin başını kaldırmış engerek gibi durduğunu saptıyor, bundan utandığım kadar hoşlanıyorum. Yaklaştığımız ölçüde, kucaklaşmamız gerçekleşemez görünüyor. Tam vücutlarımızın birbirine değeceği anda, hop! başladığımız yerdeyiz: Birbirimizden epeyce uzak!

Sessizlik, bir sürü kararsızlığa neden oluyor, oysa kelimeler, hiç olmazsa, şunun ya da bunun bahanesi: Beni benden, iç gerçeğimden saklıyorlar; içine sığınabileceğim, laf sığınakları oluşturuyorlar. İyisi mi, konuşmalı! Zaten, bu tehlikeli oyuna uzun süre katlanamam. Teslim olmaktan korkuyorum.

Rasgele sordum: — Şimdi ne yapacaksınız?

Gözlüklerini çıkardı, tam bir yamyam oluverdi: — Hiç! dedi, birkaç hafta sırtüstü yatacağım. Turneden yeni döndüm, fena geçmemişti, az çok para tutuyoruz. Bu aşağılık pavyonda, alışkanlık kaybolmasın diye çalışıyordum.

Kalktı, bir iki adım yürüdü. Ayağa kalktı mı, sahici bir dev, kuzguni siyah, bitmez tükenmez. Her şeye, kararsızlık-

larıma bile hükmedebilen. Arkasından soruyor; o, ben ve Lili, üç kişi bir arada seviştiğimiz 'o harika geceden' ne hatırlıyormuşum? İnanılmaz şey ama, o gece belleğimde hiç iz bırakmamış, bir tek Haco Hanım'ın ölümü, o da geçmiş bir olay. Bobby inanamıyor, öyle olağanüstü bir şey yaşamışız ki, insan unutabilir miymiş canım?

Israr ettim: — Çok içmiştim, geçmiş kafamı kurcalıyordu, her şey birbirine karıştı. Ne olmuştu, siz söyleyin!

Piposunu, sertçe eline aldı; tembel tembel dağılan duman ağacının arkasında, yarı yarıya kaybolmuş:

— İkimiz, dedi, 'erkek erkeğe' öpüştük. Az rastlanır bir öpüşmeydi: Ölürsem ancak unuturum.

Çok şaşırmıştım: — Nasıl oldu bu? diye sordum.

Dalgın, galiba biraz kaygılı cevap verdi: — nasıl olduğunu biliyor muyum? Birden kendimi sizinle dudak dudağa buldum. Yüce bir andı.

Kısacık susup, ekledi:

— ... sahi, hiçbir şey hatırlamıyor musunuz?

— Hayır, dedim, hiçbir şey!

— Yazık olmuş öyleyse!

Benim hatırladığım, Haco Hanım'ın ışık saçan dişlerinden, tavana vuran elektrik yansımaları, sırmalı şimşekler. Bobby alındı sanırım, başka söz etmeden yanıma yaklaştı; yere halının üstüne bağdaş kurup oturarak; yarı küskün, yarı kızgın, piposunu yaktı. Oysa ben çırılçıplak, aynı saydam ve parıltılı yüzeye yarı uzanmış, ona doğru kayıyordum. Yüreğimi bayıltan bir yavaşlıkla.

Fakat sessizlik Ekrem demekti, Ekrem'in ağırlığı büyüktü, bundan kurtulmak için:

— ya Lili, diye Bobby'ye sordum, onu sevmiyor musunuz?

Omuzlarını silkiyor: — Kadınlardan hoşlanmam, sıralı sırasız konuşurlar, fazladan egoisttirler...

— ... Lili'nin kadınlığı? diyecek oldum.

— Evet, biliyorum ama o kadından beter, kafayı ameliyatına takmış; var mı yok mu yapmacık *Lady* halleri, kadın

gardırobu, paracıkları! İddiasız eşcinsel oğlanları bin kere yeğlerim, 'erkek erkeğe' çok daha dolaysız oluyor, çok daha sağlam ve sağlıklı...

Donakalmışım: — ... şey, demişim, yani siz?..

Bütün yüzüyle bana döndü: — ben, dedi, 'oğlancıyım', ne varmış bunda? Kadınlar bana bir şey söylemiyor; Lili ayarında bir oğlan da, maskara gibi suratını boyadı, çıtkırıldım matmazel ayaklarına yattı mı, ilgimi çekmez! İlgi çekmek bir yana, hafif tiksinirim.

— Biliyor musunuz ki, ben...

— Fazlasını bilmem gerekmez: Siz 'erkeksiniz', hem de tükenen bir türden, güzel ve soylu. O ilk gece, dedim ki, 'Hadi Bobby, işte sefil hayatında bir prens, göster kendini, elinden geleni ardına koyma!" Allah da biliyor ya, dediğimi yaptım, öpüştüğümüz an sanmıştım ki...

Sustu, cümlesini askıda bıraktı, sonra hüzünle tamamladı:

— ... sandığım neye yarar, hatırlamıyorsunuz bile!

Direncim zayıflıyor muydu? Dağ gibi dudaklarıyla, kocaman büyücü ağzına çarpılmıştım. Ne söylerse söylesin, parlayan altın dişini görüyorum, çılgınlığa bir çağrı sanki. Yakından bakınca, burnu da etkileyici: Gerçek bir zenci boksör burnu, öyle geniş, kalın, yamyassı; deliklerinden incecik duman süzülüyor. Ama beni asıl kışkırtan, hiç kuşkusuz, saçları usturayla kazınmış kafası; öyle küstah, öyle çıplak bir duruşu var ki, müstehcen, dev bir erkeklik organını akla getiriyor.

— Bobby, diyorum, sen garip bir yaratıksın, belki de korkunç!

İtiraz bekliyordum, 'Ya sen' diyebilirdi, 'garip bir yaratık değil misin?' Hayır, itiraz etmedi. Uysal uysal:

— Evet, dedi. Garip bir yaratığım.

Başını usulca dizime koydu: — Bobby, takma adım, diye sözünü sürdürdü, uyduruk bir ad, yüzlercesi gibi. Asıl adım Kaunda, ormandaki adım. Bir bacakken, oğlan çocukluğuna özenirdim, annem küplere binerdi...

— Kaunda, diye tekrarladım, güzel bir ad.

— ... o da yalan, dedi, Kaunda ağabeyimin adı.

Yıllardır gizli kalmış büyük bir suçu nihayet itiraf ediyormuş gibi, kımıldamaksızın, kesik kesik, gözlerini kaçıra kaçıra konuşuyordu. Ben duygulanmıştım, hem tedirgin. Yaprak cıgaramı içerek onu dinliyorum. Öpüşmeye hazırım, daha da kötüsüne hazırım. Onun neyi beklediğini kestiremediğimden, ufak ufak, sinirleniyorum: Gecikiyor diye.

Bobby insanı öpmüyor, yutuyor; o anıtsal ağzıyla, başka türlüsünü yapamaz zaten. En beklemediğim anda, adaleli kollarıyla sımsıkı belimden kavrayıp dudaklarımı kaptı. Öpüşü beni kirletiyordu, belli belirsiz bilincindeydim; öpmenin ötesinde, çiftleşmeye benzer, sert ve vahşi bir olaydı bu, beni o kadar çekindiğim 'dişiliğe', 'kadınlık durumuna' indirgiyordu. Dudaklarım, ağzının kaygan ve karanlık mağarasında kaybolup gitmişti; dilim, yılan gibi oradan oraya atlayan, çevik bir atılgan diline dolaşıyor.

Bir yandan, ikimizi dışarıdan görüyorum: Erkek giyimli iki kadın, sarılmış öpüşüyorlar. Gülünç olduğu kadar, acıklı bir durum. Beni hem irkiltiyor, hem kışkırtıyor. Bobby'nin başını okşuyorum, kazınmış saçlarının sert uçları sanki iğne, parmaklarıma batıyorlar, bu da beni zevkten eriten, başka bir zevk.

Bobby, 'ezelden ebede' bu öpüşten, kulaklarıma geçti. Dili, o şehvetli ve yırtıcı yaratık, deliklerine dalıyor, kıvrımlarını izliyordu. Doymak bilmeyen dudakları, ayrı ayrı, memelerinden kepçesine, iki kulağımın üstüne kapandılar. Kulaksız kaldığımı sandım. Hızlı soluyuşunun arasında, sık sık, sevgi sözleri fısıldadığını işitiyorum, tek bir kelimeye saplanıyor, durmadan onu tekrarlıyor! 'Prensim', 'Prensim' vs; bazen de, utanç ve hayadan sıyrılmış, kendimi ensesini ısırmaya uğraşırken yakalıyorum: Bu beni, tanımlanması güç bir korkuya uğratıyor. Heyecandan titreyen sesimle:

— yeter, diyorum, bu yaptığımız rezillik, aklımızı başımıza toplamalıyız...

Bobby, tutkudan kör ve sağır, ne görüyor, ne işitiyor. Bu defa soymaya ve soyunmaya girişti: Ceketlerimiz, gömlekle-

rimiz, kravatlarımız, salonun dört yanına uçuştular. Altımıza bir şey giymediğimizden, çıplak göğüslerimizle düğümlenmiş olarak (o, siyah cengâver derisiyle zırhlı ben, boyun eğmiş beyazlığımla yalnız), ortada kaldık. Zaman, dalga dalga, uğulduyarak akıyordu, bilinmez hangi mucizenin etkisiyle dakikaların şıpırtısını duymak bile olası. Gece, gittikçe vahşileşen kaymalarımızı rahatça gizleyebileceğimiz, binlerce dehlizini önümüze açmıştı: Gri, labirentinde kaybol! Bobby, tıraşlı kafasıyla göğüs uçlarımı dalayarak eğilmiş, göbeğimden aşağıya bir dizi öpücük sıralıyor, kesik kesik:

— Kaunda ağabeyimin adı, diyordu. Ben, ağabeyimim. Onun erkekliğini yürüttüm, yarım düzine beyaz kız bozdum, ellerimi kanlarında yıkadım. Kaunda'yım ben, parlak oğlanların pembe butlarından, bir ısırışta lokma lokma et koparan. Siz, hem prensimsiniz, hem kölemsiniz...

Beni yere, halının üstüne çekti, altına almayı deniyor. Ağır fakat kıvraktı; pantolonumu açmaya uğraşan ellerini, 'şey'inin sertliğini duydum. Aynı dakikada, rahatsız edici bir izlenim, elimi ayağımı donduruyor: Bobby ve ben, bana öyle geliyor ki, salonda yalnız değiliz. Bir kişi daha var, sert bakışlarını üstümüze dikmiş, bakıyor. Nerede, ne durumda olduğunu bile kestirebiliyorum: Yatak odasının eşiğinde durmuş, bir eli duvara dayalı, öbür eli derin bir tiksinme ivmesiyle havada. Bu beklemediğim sanrı, gözüme Bobby'nin bir cellat, okşamalarının birer işkence gözükmesine neden oldu. O, içimden geçirdiklerimden habersiz, harıl harıl, beni sırtüstü çevirmeye uğraşıyordu; istediğini yaptım ama onu memnun etmek amacıyla değil, yabancıyı sezdiğim yere göz atabilmek amacıyla yaptım bunu.

Düşündüğüm yerde tasarladığım halde duruyordu: Kim olacak, Ekrem! Kocam, büyük vicdan azabım: Olanaksızlık kadar korkutucu, bilinmezlik kadar güzel! Vahim, kınayıcı bakışı, suçluyor; elinin hareketi, itirazsız mahkûm ediyor. Yeniden utanca boğuldum, tenimden ağulu bir ter fışkırdı, soğuk ve yapışkan. Nereden bulduysam, birden edindiğim yiğit bir güçle silkinip Bobby'yi üstümden attım, şöyle doğ-

ruldum. O, toz maviye çalan göz aklarını, koca koca, bana çevirmiş, ne olduğunu anlamadan bakıyordu. İçinde çırpındığım utanca ve şaşkınlığa rağmen, aklım başımdaydı; ona ölmüş kocamın bizi suçüstü yakaladığını söyleyemeyeceğimin farkındaydım. Davranışımı açıklamak için, kullanabileceğim akla yakın bir gerekçe aradım.

— şey, diye kekeledim, sevişmede kimseye üstünlük tanımayı sevmem, sıkılırım.

Ağzımdan laf olsun diye çıkan bu 'mazeret', sonradan bana yaşanmış ve yadsınamaz bir kesinlik olarak göründü; öyle ya, Haco Hanım'ın ölümünden beri sevişmede gerçekten kimseye üstünlük tanımamıştım; bu üstünlüğü, başkalarına karşı ben kullanmıştım, hep!

Bobby, ilk ağızda, sesini çıkarmıyor. Piposunu arandı oralarda. Bulunca yakıp, üstüste iki uzun nefes çekiyor; dazlak kafasını, yoğun ve kokulu duman bulutları kuşatırken neden sonra:

— bak, diyor, ben zenciyim, zenciler sabır nedir bilir, sabretmeyi öğrenmiştir, alışkındır. Hiç acelem yok, kıyamete kadar bekleyebilirim.

Her zaman neşeli olan sesinde, bu defa tehdit edici bir anlam mı vardı, bana mı öyle geldi?

O SABAH, ne yapacağımı bilemiyordum. Kararsız, giyiniyorum. Ceketle kravat arasında, kapı çalındı. Kim olabilir? Kimseyi beklemiyoruz ki! Birkaç gündür Lili'yle küs gibiyiz; Bobby'yse, beni evde bulmayı sağlama alsın diye, geceleri geliyor. Öyleyse kim bu gelen? Belirgin bir nedeni olmasa da, tuhaf bu ya, Cecile olduğuna hükmettim: Yarasa peleriniyle o kadar güzel, o kadar garip, sözde beni görmeye gelmiş: Çok özlemiş de!

Ne yanılgı!.. Kapıda en az beklediğimi buldum: 'Paşa' Nuri'yi! Boynuna saçaklı, uçsuz bucaksız bir atkı dolamış; geniş kenarlı şapkasını, kulaklarına kadar geçirmişti; bu yüzden, ancak hummalı hummalı parıldayan gözleri görülebiliyor, bir de eski, vaktiyle saydam olduğu anlaşılan bir yağmurluğa sardığı, yorgun ve ağır, zavallı gövdesi. Kabahatli, azarlanacağından emin, koca bir oğlan gibi, solgun gülümsemesiyle özür dileyerek, ters türs içeriye girdi.

— Günaydın yenge!

Mahcup, Türkçe mırıldandığı bu 'günaydın', iyi geldi bana. Ayaküstü, ona düşkün ve eksikli havasını veren ne varsa, (atkı, şapka, yağmurluk) üstünden atıyor, yüzündeki ö sahte fesatçı ifadesi hariç. Kılığımdaki acayipliği, 'Doğulu' inceliğiyle fark etmezden gelebiliyor, ama bütün dikkatiyle henüz ortadaki kahvaltı sofrasına dalmaktan kendini alamıyor: Çay, tereyağı, bal, peynir vs. Reddedemeyeceğini bildiğim bir bardak çay ikramı, ona bir kahvaltı yaptırmama vesile oluşturdu, çünkü karnı açtı, açlığı elde tutulurcasına görülüyordu. İyice tereyağına buladığı ekmekleri ardı

ardına atıştırırken, tepesinde durmam yakışık almazdı; tedirgin de oluyordu biraz, kenara çekilip, yaprak cıgaramı yaktım: Günün ilk purosu. Koltuğa oturup, gazeteyi aldım.

İtiraftan niye çekineyim? 'Paşa' Nuri'yi erkek giyimiyle kabul etmek beni kederlendiriyor, gözüme büyük bir kalabalık gibi gözüküyordu. Sanki kim olduğunu bilemediğim birine ihanet ediyorum. Çok rahatsız edici bir duygu. Dışarıda, Paris'in ıslak damları, varla yok arası bir güneş vurmuş, parlıyorlar mı? Camlar buğulu, iyi seçemiyorum, aramıza gri bir perde çekilmiş, bu da kederimi artırıyor. Ekrem'in sözleri, hanidir gidip gidip daha güçlenerek geliyorlar: "... sevmek, alıp başını gitmektir!"

'Paşa' Nuri, karnını doyurunca, sunduğum yaprak cıgarasını kırılıp dökülerek aldı, geçti karşımdaki koltuğa yerleşti. Söze başlamadan, yüreğimi eriten bir uyarıda bulunuyor:

— Sizinle ariz ve amik konuşmalıyız, yenge! Fevkalade ciddi şeyler arzedeceğim, ilk nazarda gayr-i hakiki intibaını verebilir, inanılmayacak gibi yani, lakin diyeceklerim müdellel değilse bile muhtemeldir, kuvvetle muhtemel!

İki dakika geçmişti ki, kesip attı:

— hakikati meydana çıkarmaya muvaffak oldum, Kermo'nun intiharı langur lungur, zavallı katledildi.

Vurulmuşa döndüm, bağırarak sormuşum:

— Katledildi mi? Neden? Kimin tarafından? Ne maksatla?

Ateş saçan gözleriyle bakıyor.

— beray-ı malumat arzedeceğim, bundan kolay ne var? Blanche Meydanı'nda, Pere Duparc'ın kahvesi malum; bu gece olmazsa yarın gece teşrifinizi rica ederim. Bana tevcih buyurduğunuz sualleri, Pere Duparc'a tevcih ederseniz, cevaplarına muttali olacaksınız, çünkü Pere Duparc hayvanı -hâşa huzurdan- çok şey biliyor.

— Siz neler söylüyorsunuz, 'Paşa'? Bu kadar emin nasıl konuşabilirsiniz? Bir kere Pere Duparc kim?

— Kim olacak, kahveci! Derhatır eylerseniz, size yazdığım mektupta mevzubahis etmiştim: Kermo'yla birlikte, ek-

seriya uğrardık, itiyat olmuştu adeta: Kermo elektrikli bilardo oynar, ben seyrederdim: Şahane bir seyir! Son gece, evine dönmeden...

Bin türlü çağrışımın içisıra uçuştuğu, garip bir duraklamadan sonra, başka bir sesle ekledi:

— yarabbi ne de maviydi, o mel'un gece!

İpin ucunu yine kaçırmıştım; ne kim olduğumu çıkarabiliyorum, ne yaşadıklarımın anlamını: Dramın yoğunluğu, alışılmışlığı, gülünce, travesti'yi 'maktulün' karısına dönüştürüyor: Yüzünü çirkinleştiren bir sabırsızlıkla, bu müthiş 'ifşaat'ın devamını öğrenmek isteyen, şu teselli bulmaz 'dul' ben miyim? Döktüğüm gözyaşlarıyla hızla yitirdiğim önemi, 'Paşa' Nuri kazanıyor; işin kötüsü, kazandığının farkında:

— hem kim ki diyalektiğe aşinadır, şuna vakıftır: En kudretli olduğumuza hükmettiğimiz an, en zayıf anımızdır; zira, mevcudiyet zıddını muhtevidir, yani yokluğu! Bu itibarla, kat'iyetler, müphemiyetlerden ziyade belimizi büküyor. Mesela, o gece, Ekrem'in bende bıraktığı intiba nedir zannedersiniz, sakin bir adam, adeta mes'ut, az sonra evine dönüp yatacak değil mi? Hata! Hata-yı azim, hata-yı vahim! Pere Duparc hayvanının -haşa huzurdan- bana naklettiğine itibar edecek olursak; Ekrem sabahın birine doğru kahveye tekrar dönmüş; öteki yarım saati mütecaviz bir zamandır, asabi bir şekilde onu beklemektedir; masasının üzerinde bir şişe Perrier, kirpiklerinin müntehasında hiddet kıvılcımları...

— Öteki mi? Öteki de kim?

— Tahmin etmediniz mi?

— Hayır!

— Georges!

— Georges diye birini tanımıyorum!

— Nasıl olur, ziyadesiyle tanıyorsunuz: Kadınlık taslayıp, fistan giyen oğlan yok mu, ta kendisi! Vak'a gecesi de böyleymiş, kıl pranga kızıl çengi kraliçeler gibi süslü püslü yani. Lakin, öfkesi bastırıyor: O cem-i gafir huzurunda Kermo'yla şiddetli münakaşa ediyorlar; bazılarının iddiası-

na göre, zenne para sızdırmak peşindeymiş, Kermo reddediyor; diğer bazılarıysa, keyfiyetin paraya müteallik olmadığında ısrarlı, olsa olsa, kıskançlıkla alakalı bir münakaşa diyorlar. Lakin iki taraf, münakaşa vakıasında mutabık, münakaşa ettikleri gayr-i kabil-i inkâr bir hakikat, bu hakikati intihar hadisesiyle irtibatlı mütalaa edersek, *tragique* bir mana iktisab etmez mi?

Sustu, düşünceli bir tavırla purosundan bir soluk çekti:

— vahim neticelere müncer olabilecek bir münakaşa bu! dedi.

Aslında bir hüküm vermişti. Bir başka hükmü hatırladım: Ekrem'in Mamma Pellegrini'nin zımbalı defterine yazılı, daha az ezici olmayan hükmü: "Lili, inanılmayacak derecede alımlı, görkemli bir *travesti,* ama bütün insancıllığından soyunmuş!" Kendi deneylerim hükmün doğruluğunu kanıtlamıştı; Lili, yakın çıkarlarıyla ilgili kişilere duyarlık gösteriyor, dışında kalan herkese taş duygusuzluğuyla davranıyordu. Buna rağmen, cinayet işlemesine neden göremiyordum. Hele kocamı öldürmesine, asla: Ekrem ameliyatına gereken parayı vermeyecek miydi? Umut kapısını kapatan cinayet olur mu?

— 'Paşa' Nuri fikrimi paylaşmıyor. Kaşla göz arasında, içi yeşil öksürük pastilleriyle dolu, metalden yuvarlak sarı kutuyu cebinden çıkarmış, bana uzattı. Özür dileyen bir sesle:

— almaz mısın yenge, diyor. Boğazı temizler, hele cıgara içenlere, çok faideli.

Cevabımı beklemeden, iki üçünü birden alıp ağzına attı:

— size yalan söylemiş, dedi. Kermo'nun düşüncesine az çok vakıfım. Bildiğim kadarıyla, kimseye hiçbir vaatte bulunmamıştır. Bilakis, zenne kılıklı bu rezilin, bilumum hicabaver talep ve teklifini, suret-i kat'iyede reddetmiştir; filhakika, Kermo tamamıyla farklı bir içtimai muhitin adamıydı, berikinin onu ihata edebilmesinin imkânı ve ihtimali yoktu. Beni tanıdınız, hafızam nisyan ile malûldür, her şeyi unuturum: Lakin, ehemmiyet atfettiğim şeylere ve şahıslara

taalluk etti mi, asla! Daha evvel bu zenneden bahs açmadıysam, unuttuğumdan değil, haiz-i ehemmiyet addetmediğimdendi: Hiç mesabesinde biri, rengârenk bir balon, o kadar...

Başlıca özelliği tutarsızlık değil mi, az sonra, en ufak ayrıntılarına inerek, Lili ve Kermo'yla 'cümbüş yaptıkları' geceyi anlatıyor: Bu 'tuhaf oğlan' nasıl allı pullu giyinmiş de, çatır çatır 'Türk sultanı'yla nişanlandığını' iddia ediyormuş! Ben, ortaya attığı ilk fikre, cinayet fikrine takılı kalmıştım, ölesiye acı çekiyordum: Hırstan ve korkudan altüst olmuş bir Lili, önce sevişiyor, sonra Kermo'nun kalın bir uykuya dalmasından yararlanıp, havagazını açıyor. Sabah olmuş olacak. Ağır, bunaltıcı bulutlar, tenha sokak aralarına inmiş; havagazı lambalarını birer ikişer boğup atıyorlar. Yoğun bir sessizliğin diplerine doğru, genç ve zarif bir kadın gölgesi uzaklaşıyor. Koştuğunu görür gibiyim: Ayak sesleri, iskarpinlerinin iğne topuklarında saçaklanıyor, elleri titrek, yüzünün mükemmel ovali bir tikle bozulmuş, saçları darmadağın! Koşuyor ama kurtulamıyor ki, attığı her adım, soğuk kış sabahı griliği, bulut kalabalığı ve sis üflemesinden oluşmuş, yoğun, balçık kıvamında bir magmaya daha çok batmasına neden oluyor. Çırpına çırpına boğulacak.

O hayal kaybolmadan altından bir başkası belirdi: Çok daha yürek parçalayıcı, kötümser önsezilerle dolu, netliği insanda can bırakmayan bir hayal: Ekrem, onu ölü buldukları yerde (yatak odasıyla salonun birleştiği eşik) uzanmış, boylu boyunca yatıyor: Hareketsiz, gözlerinin ışığı sönük. Tüylerimi ürperten bir kahır içimi kapladı: Nasıl etsem de ölüm saatini, geçmişiyle geleceğinin haritadan silindiği, canlının cesede dönüştüğü o dakikayı tam tamına öğrensem. Ekrem'in (kocam, sevgilim, bir tanem) ruhunu teslim ettiği an, acaba İzmir'de ne yapıyordum? Kestirebilmek olanak dışı, buysa acımı artırıyor: İster misin, İclal'le sevişe sevişe sabahı ettiğimiz, o aşk gecelerinden birinde ölmüş olsun?

'Paşa' Nuri, 'romancı tabiatının icabı olarak', bir kere çenesini açtı mı, yarı yolda durmaz; anlaşılan, amacını çıkaramadığım başı sonu belirsiz başka bir serüvene geçmiş:

Karışık bir olay, üstelik onu heyecanlandırıyor, göğsünü bağrını dövmesinden, sesini yükseltmesinden belli:

— tamam efendim, hayatımı mahvettim, kabul! Lakin bir *rate* mutlaka bir ceset midir? reca ederim, o da yaşıyor, hayatın bir cüz'ü onun da sizin benim gibi havayic-i zaruriyesi var, gıda almak, iskân edilmek, muhtelif münasebatta bulunmak zaruretinde yani!.. Bu fahişe *sadique*, bunların mecmuunu bendenize yasak etti, gayesi haysiyetimi rencide etmektir, beni mümkün mertebe hacil mevkie düşürmek, sıfıra irca etmek...

Kim olduğunu sorup öğrenmeme fırsat bırakmadan, garip bir gösteriye kalkıştı. Böyle bir şeyi, yapsa yapsa, o yapabilir: Ceketini çekip atıyor, kravatını ve gömleğini yolarcasına çıkarıyor, amacı yağlı ve pembe sırtını, daha doğrusu sırtındaki kırbaç izlerini göstermek! Ağlamaklı bir öfkeyle:

— bakın yenge, diyor, lütfen bakın! Söyleyeceklerimin müşahhas delili, bizzat gördükleriniz olacaktır. Reva-yı hak mı?

Gördüklerim beni allak bullak etmeye yetmişti: Oysa, etkileyici gösterisiyle içini boşaltmışa benziyor: Yazgısına yabancılaşıvermiş, tekdüze, oldukça kaygısız bir sesle, 'başına gelen musibetleri' sayıp dökmeye devam ediyordu. Hıncı ve öfkesi eriyip gitmişti:

— fakirhanemi şereflendirdiğinizde, dikkatinizden kaçmamıştı: Otelin kapısındaki gözlüklü, yasak suratlı kadın, hani Annam'lı? Bendeniz, bu canavarın her kaprisine çarnaçar boyun eğmekteyim: Mali vaziyetimin istikrarsızlığı malum, ay dediğin göz açıp kapayıncaya kadar gelip geçiyor, kirayı ödeyemiyoruz yani, çare-i hali, gizli zevklerine alet olmakta bulduk. Nuri Uçarı için ne hazin bir akıbet! Uzun sözün kısası, canı çektikçe bu Allahın belası karı beni kırbaçlıyor, canı da sık çekiyor ha! Evet, insanda bir nebze *masochiste'lik* olmazsa, bu neviden münasebetlere burnunu sokmaz, haddim olmayarak buna bendeniz de vakıfım; işin evveliyatına atf-ı nazar edecek olursak, kanlı kraliçe hallerinden, nev'i şahsına mahsus Kleopatra'lık iddiasından mahzuz

olduğum serdedilebilir; lakin, şiddet iptilasını vahşet derecesine vardıracağını nasıl tasavvur edebilirim ki! Kanımı bardağa koyup takdim etsem, kemal-i afiyetle içecek! Her gün biraz daha fazlasını talep ediyor; şiddet susuzluğu namütenahi, halbuki benim fiziki tahammül gücüm mahdut, elbette öfkesinden küplere biniyor.

'Başına gelen musibetleri' anlatırken ezildiğini, onurunun en duyarlı yerinden incindiğini hissediyorum. Huzurumu kaçırıyor bu. Böyle bir sergilemeye niye gerek gördü, nereye varmak amacındadır? Bir an önce bitirip sussa sevineceğim. Ekrem'in, ölümüne ilişkin kaygı ve kuşkularıma dönme fırsatını bulur; ayrıntı bolluğundan iğrençleşen bu serüveni dinlemek huzursuzluğundan kurtulurdum:

— yoo, hiçbir şeyi tesadüfe bırakmaz, sizi temin ederim, fevkalade dikkatli ve ihtiyatlıdır, alçak! Bir kere, can havliyle odasından firar edecek oldum, o gün bugün, kırbacına el atmadan, beni karyolaya urganla bağlar: Nasıl bir bağlamak hafazanallah, mahza kölesiyim, ip etlerime gömülüyor. Bilahara, affınıza mağruren arzediyorum, anadan üryan soyunur: Üzerinde münhasıran gözlükleri ve çizmeleri kalacak şekilde! Gözlüklerini muhafaza etmek istemesi, bir dereceye kadar kaabil-i izah bir şeydir, gözlüksüz göremez, lakin çizmeleri nasıl izah etmeli? Çizmeleri de görmek lazım, lameden, son derece yüksek topuklu, topuklar yüksek olmakla kalmıyor, uçları da sivri. Hazırlıklar ikmal edildikten sonra eziyet başlıyor, bilafasıla dakikalarca devam ediyor...

Ya da: — vaktaki bendeniz kan içinde bitap, mahv-ü perişan, baygınlık raddesine geliyorum, vampir adımlarıyla sokulur, kırbaç izlerinden sızan kanı yalar...

Ya da: — kocasını gördünüz, Mösyö Roger'yi, onu bu alçak karı tahrip etmiştir, canlı bir cenazeden farkı yok, bir leş! Bendenizi tahrib etmeyi de kafasına koymuş, iblisane bir tasavvur, evet, lakin mevki-i tatbika koyacağından şüphe etmek caiz değildir; bu itibarla arzularını is'af etmemek kararını ittihaz etmiş bulunuyorum, aşağı yukarı bir aydır; ilk günler kararımı da, beni de ciddiye almıyordu,

vaziyetin ehemmiyetini geç kavradı, bir kaya gibi mukavemet ediyordum: El'an ediyorum amma, aylardır birikmiş kira borçlarının mecmuunu bir kalemde tediye etmemi istemez mi alçak, tasavvur buyurun bir bendenizin halini, bir de yekûnu hayli yüksek bir rakama baliğ olan...

Dün gece, 'mutad üzerine mağarasına çıkmak' isteyince, kadın otelin kapısını suratına kapatmış, içeriye almamış. Elleri böğründe, beş parasız, sokakta kalınca, 'halet-i ruhiyesi fena halde' bozuluyor. Gece, zamanın eskiterek ayakta duramaz hale düşürdüğü bir katedral, korkunç buluttan kubbeleriyle, göçüyor mu üstüne? O ki 'güneşli beldelerin evladıdır', soğuğun adını işitmek donmasına yeter, akşamın o saatinde 'biçare ve biaman' başını hangi taşa çalacağını bilemiyor, yüreği kan ağlayarak düşüyor sokaklara: Parası olmadıkça, ne otellere gidebilir, ne gar kahvelerine. Sonunda, bir auç gece yorgununun, soğuğa ve uykuya karşı direnmeye savaştığı, Lyon Garı'na düşmüş:

— bunlar Portekiz'liymiş, kaçak olarak girmişler, niyetleri iş bulup çalışmak! Fevkalade hüsniyetli çocuklar, cevher-i aslileri henüz kaybolmamış, tasavvur buyurun ki, iki lokma azıklarını bendenizle paylaşıp...

Durum aydınlığa kavuşuyor: 'Paşa' Nuri yine meteliksiz; üç beş kuruş sağlayabileceğini umduğu tek insan benim, 'tavuk kesmekten aciz o zennenin katlettiği Kermo'nun zevcesi', bana gelmesin de kime gitsin? Acıdığımdan mı, cinayet iddiasıyla ilgili daha çok şey öğrenmek istediğimden mi, kesinlikle söyleyemem, ona ne kadar verebilecek güçteysem o kadar para verdim, ama ilk fırsatta (hatta hemen o sabah) Pere Duparc'a gidip, elde edebileceği her bilgiyi bana getirmesini istemeyi unutmadan!

Gözleri yaşarmıştı, dudaklarında yarım yamalak bir soylu düşkün gülümsemesiyle, dedi ki:

— yenge, bir kere daha haysiyetimi kurtardınız. Size minnet hisleriyle meşbuyum, elimden geleni esirgemeyeceğimden emin olmanızı istirham ederim, önümüzdeki hafta yeni haberler getirebileceğimi ümid ediyorum.

Ardından başdöndürücü bir boşluğa düştüm, akla ziyan bir düşüş: Hızım gittikçe çoğalıyor, nefesim kesiliyor. Daha kocamın ölümüne alışamamışken, onu öldürmüş biriyle yakın ilişkiye girmemi, hangi gerekçeyle haklı görebileceğim? Lili beni teselli etti, bahanesi geçerli olamaz, zira 'anlayışsız' bir eş olduğum gerçeğini ortadan kaldıramaz. Anlayışsızlığım kocamı kaybetmeme neden olmuştu; bu kaybın acısından kurtulmak amacıyla başvurduğum çare, kendime ne kadarcık saygım kaldıysa, onu kaybetmeme yol açıyor. Duygusuzun biriyim ben, zayıf bir yaratık, anlık cinsel tutkularına direnemeyip yenilen, üstelik bencil. Paris'e iner inmez kocamın mezarına koşacağım, ölümünün niteliğini anlamak için polise başvuracağım yerde, şu yaptıklarıma bakın: Cecile, Lili, Bobby derken, ipin ucunu iyice kaçırdım. Bir gariplikten kurtulmadan, daha beter bir başkasına düşüyorum. Sözde Kermo'ya gelmiştim, eski Paris yaşantıma düştüm, çok daha gelişmiş, çok daha raydan çıkmış, çok daha şaşırtıcı bir biçimine! Utanmadan, bir de bunun tadını çıkarıyorum. Oysa Ekrem, epeyce dengeli, aynı ölçüde değişik, başka bir hayat sunmuştu, değerini bilememiş, anlayamamış, çarçur etmiştim: Hem gülünçtüm, hem iğrençtim, yaptıklarım isteklerimi aşıyordu. Adımımı attığım yeri felakete boğuyorum. Başlı başıma bir felaketim.

Yaşantım süresince hiç bu kadar yalnız ve terk edilmiş kalmamıştım: Anılar, fikirler, sözcükler, hatta eşyalar içimi kıyan dilsiz bir telaşla çekip gidiyorlar! Çırılçıplak salonun, dört gri duvarı arasında bir aşağı bir yukarı volta vuran, tek başına bir kadınım. Zaman bile, banyo küvetinden çekilen su gibi, bu bomboş salondan, asap bozucu hırıltılarla çekiliyor. Zamanın ve uzayın dışına kusuldum. Beni seven biri olmalı, mutlaka olmalı, müşfik ve güçlü, yakınmadan sevmesini, beni korumasını, benim kadar acı çekmesini bilen biri! Bir can yoldaşı gereksiniyorum, ama kimi? Haco Hanım öldü, İclal burada yok. Lili ikiyüzlü, Cecile'i hesaba katamam, elimde kala kala Bobby mi kalıyor? Bobby esaslı bir 'delikanlı' ama arzuladığım düzeyin çok altında, hayli kalın, epeyce ham.

Ah, Ekrem sağ olsaydı!..

Akşama doğru onu bir kere daha gördüm, yere boylu boyunca uzanmış, ne ölü, ne diri, belli belirsiz nefes alıyor ama kıpırdamıyor da! Ölümü beni öylesine harap ediyor ki, 'ruhunu teslim ederken' ne pahasına olursa olsun, başucunda olmak istiyorum. Bin kere gerekirse, bin kere. Suçluluğumu ta içimden duyduğum andan beri, elbet pişmanlığımın da itişiyle, kendi gözümde kendimi temize çıkarmak için, her şeyimi ona adayabilmek bana tek kurtuluş yolu görünüyor, ruhunu teslim ettiği o yüce anda başucunda olmak, o anı paylaşmak arzusunun asıl nedeni bu! Onu mutlu edememekten suçlu olduğumu bilmek, ölümünü sonsuza kadar yaşamaya mahkûm ediyor beni: Her yaşayışımda daha katlanılmaz, büsbütün yıldırıcı olarak! İşin kötüsü, her seferinde geç kalışım! Hayattan ölüme geçtiği yüce ana, bir türlü yetişemeyişim! Kocam, ne kadar çırpınırsam çırpmayım, ben başucuna ulaşamadan ölüyor. Ruhunu yalnız teslim ediyor. İşte bu defa da öyle oldu, son sözlerini işiteyim diye başucuna koştuğumda, o kadar aradıysam da, bulamadım: Salonda, bu koskoca ve bomboş tabutun içinde, sadece ben vardım: Heybetli kuşkuların tutsağı, vicdan azabının tutuklusu, zavallı ben!

O akşam Bobby çıkıp gelmeseydi, çıldırabilir miydim? sonraları epeyce düşünmüşümdür. Kuşkuyla acı arasına sıkışmış aklım zorlanıyordu. Lili'ye gerçeği söyletebileyim diye ne korkunç işkenceler tasarlamadım ki: Ben işkenceci: O, işkenceye uğrayan olarak; ya tutup meme uçlarını keskin bir makasla kesiyorum, düğme gibi avuçlarıma düşüyorlar; ya da gözünü oyuyorum, yumurta içi gibi yere akıyor. Elimde bir ustura, çıplak sırtına bir çırpıda adımı yazdım, bütün harfleriyle çabucak okundu. İstediği kadar masumum diye bağırsın, sesi yükseldikçe işkencenin dozu da yükseliyor, değil mi ki ben masum değilim, o da masum olamaz, kesinlikle olamaz; şiddetle hissettiğim suçluluğum, gerçek ya da yalan, onun da suçluluğunu zorunlu kılıyor, ancak böyle olursa sızım biraz hafifleyebilir.

Bobby kapıyı çalar çalmaz, sihirbazın değneği dokundu sanki, bir de baktım salon neyse, o: Mobilyaları, portreleri, camlardaki buğulan ile. Gerçeğe zorunlu dönüşüm, uğradığım iç bozgununun vahamet derecesini anlamama yardımcı oluyor: Kendimi o acıdan bu acıya atarak, bütün bir günü, tek lokma yemeden, tek yudum su içmeden geçirmişim.

Bobby: — Ne oldu? diye sordu. Niye ağlıyorsunuz?

Bense donakalmıştım: Karşımdaki alımlı zenci dilberini, tanıdığım Bobby'ye benzetemiyorum: Ne erkek giyimi, ne usturayla kazınmış kafa, ne gözlük, ne pipo. Allah Allah, nasıl Bobby olabilir?

— Hayır, diye itiraf etti. Ben Victoire Kaunda'yım, asıl kimliğim bu. Emniyet Müdürlüğü'nde, çalışma kartımla ilgili bir formalite noksanlığını düzeltmeye gittim. Eh, sivil giyinmiş zengin başçavuş halimle gidemem ya, 'resmi' kimliğim neyse o olmalıyım: Kaunda, Victoire, *streap-tease* dansözü, Kongo asıllı...

Piyano siyahı, düz ve ipek yumuşağı saçları, omuzlarına su gibi akıyor: Yüzünü çerçeveleyen kırkmalı peruk, ifadesindeki haşinliği de gidermiş, çizgilerini yumuşatıp düzgünlüğünü belirginleştirmiş. Gözlerini boyaması, dümdüz kırkmalarındaki pırıltılı yansımalardan mı, rimelle ağırlaştırılmış takma kirpiklerinden mi, nedense, bakışlarına iç karıştırıcı bir derinlik katıyor. Buğulu bir çağrı sanki.

Şaşkınlığımın büyüklüğüne rağmen, gözlüklerini ne yaptığını sormayı akıl ettim. Gülümsedi (başkasının gülümsemesi, daha yapay, profesyonelce bir gülümseme, üzerinde çalışılmış), astragan mantosunu gelişigüzel divana savurarak, kendini koltuğa bıraktı:

— Karıştırıyorsunuz azizim, gözlüklü olan Bobby'dir; ben hayatta gözlük takmam, kontakt camları kullanıyorum, görüyorsunuz, pekâlâ oluyor. Fakat sorumu cevapsız bıraktınız, lütfen cevap isterim: Bu gözyaşları niye?

Ne diyebilirim? Vahşi 'hayvan' yerini, zenci dilberine bırakmıştı; ortaya çıkan çekiciliğiyle beni öylesine çarpmıştı ki, kendimi de onu da yadırgıyor, söze nereden başlayacağı-

mı bilemiyordum. Oysa, ayak ayak üstüne atmış, uzun biçimli bacakları, siyah kuğu boynu, zümrüt yeşili *chanel* elbisesiyle şahane bir zenci güzeli olarak cevabımı bekliyor: Gözleri, dudaklarımda.

Kem küm ettim, sanırım: — Ciddi bir şey yok, diye bir şeyler söyleyip geçiştirmek istedim, ara sıra böyle bunalıyorum...

Fakat engelleyemiyorum: Acım, benden güçlü çıkıyor; kuşkum, çekingenliğimden baskın; mümkün mertebe kısaltarak, olayı aktarıyorum: Önemli ayrıntıların altını çizmeyi, Duparc kahvesindeki sert tartışmayı, Lili'nin ameliyat saplantısını, hatta 'Paşa' Nuri'nin hikâye uydurma eğilimini eklemeyi unutmadan.

Beni ilgiyle ve dikkatle dinledi, lafımı kesmedi. Bir yandan da, şık çantasından çıkardığı piposuna tütün dolduruyordu. Sözümü bitirdiğim sırada, esnek bileğinin alışkın bir hareketiyle, çakmağın alevini tütünün üzerinde gezdirdi; alevin titrek ışığı, obur ağzını, siklamene boyanmış kalın dudaklarını aydınlatıyor: Bir anda dumana boğuluyoruz. Dumanla beraber, neonların pencereden içeriye boşalan kanlı kızıllığı, gözlerimizi kamaştırdı: Karanlık basmış bile. Ne çabuk?

Perdeleri çektim, abajurların yardımıyla ikimize uygun bir aydınlık ayarladım. Bobby, sessiz sessiz piposunu içiyor, güzel zenci manken başının üzerinde, narin bir duman ağacı, enine boyuna büyüyordu. Garip şey, giyindiği kılığa göre, pipoyu içiş biçimi değişiyor. Şu haliyle daha zarif, epeyce yumuşak, yine de gözü rahatsız eden bir yanı var, belki ben öyle sanıyorum.

Sonunda: — Böyle bir şey yapabilir mi Lili? diye sordu.

— Nereden bileyim? diye cevap verdim. Aslında beni rahatsız eden de bu, ya masumsa?..

— Hah, masumcaymış! Masumluk dediğimiz ne ki, dakika oynar, dakika, şu an masumsunuzdur, bir dakika sonra mücrim: Arada cinayet işlenmiştir çünkü. Lili, sapma kadar masum da olsa, sizin herifi bal gibi öldürebilir, sonra

onun vermediği mangizi sizden sızdırmak ümidiyle, rahatça koynunuza girebilir, öyle hınzırdır o...

— Bu kadarını benim aklım da kesiyor, ama nasıl emin olmalı?

Sustu, piposunun sapını ısırdı:

— ... biraz zorlasaydık? dedi.

Bunu öyle bir yüz ifadesi, öyle bir ses tonuyla söylemişti ki, tüylerim diken diken oldu. Aldırmadan, sözünü sürdürüyor:

— yılandan ödü patlar, tecrübeyle biliyorum: Benim boayla onu karanlık bir yere tıkar, aynı yatağa sokarsak, on dakika içinde her şeyi patır patır söyler: Altında imzasıyla, cinayeti itiraf ettiği kâğıdı elinden alırız.

İblisçe baktı, ekledi:

— Tanrı şahidimdir ki, böyle!

Düşündüğünden, aklın kolay kabul edemeyeceği, çetrefil bir tat aldığı duyumsanıyordu. Hoşlanmadığımı görünce ısrar etmiyor. Başka, akla da yakın bir öneri getiriyor: Kuşku, yeterince tanık olduğuna göre, niye doğrudan doğruya polise başvurmuyor muşuz? 'Aynasızlar' 'ince' yöntemlerle, Lili'yi konuştururlarmış!

Önemli, ağırlığı olan bir sır, paylaşıldı mı, öneminden de ağırlığından da kaybeder. Bilinen şey! İçimi boşaltalı, hayli hafifledim ve rahatladım: Günlük hayatın gerekleri, olağanüstünün etkisini dağıtıyor, açlığım kendini duyuruyor. Bobby'le, baş başa bir akşam yemeğinden kaçınılamaz. Durumu açayım dedim, sen misin açan, evin 'hanımı' o oluverdi, 'misafir' de ben! Doğrusu, hoşlanmadım diyemem: Bir yandan sorduğu pratik soruları cevaplandırıyorum, bir yandan yaptıklarını keyifle izliyorum. Bana mutfağa adım atmayı yasakladı, o vırt zırt girip çıkıyor, her seferinde ya bıçakların, ya tuzluğun, ya da yumurtaların nerede olduğunu öğrenmek istiyor.

Daha ayağa kalkarken, yarı şaka yarı ciddi, demişti ki:

— Bu gece kadın ben oluyorum, oluyorum dedim mi, tamam: Tırnağımın ucuna kadar olurum. Ama sizde hiç ol-

mazsa doğru dürüst bir erkek olun, şöyle bir çekidüzen verin üstünüze başınıza, kadın olarak, derli toplu beylerden hoşlanırım ben!

Aynadaki hayalim gülümsüyordu ama solgun bir gülümsemeydi bu, gözlerimin altı da çökmüştü. O garip fikir işte o sırada, aynada kravatımı bağlarken aklımdan geçti, öyle abuk sabuk bir şeydi ki, üzerinde durmadım. Karnım zil çalıyordu, üstümü başımı toparlayıp, masaya oturmaya can atıyordum: Bobby oturmuştu, balayındaki yeni gelin sevinciyle, beni çağırıp duruyordu.

Yemekte Lili'den başka şey konuşmadık. Ağır bir cinayet suçlaması altında Lili, olduğundan karmaşık, anlaşılmaz ve gizemli görünmeye başlamıştı. Bobby, durup durup, her şeyi aydınlığa çıkarmak için ona işkence etmemizi öneriyor, her önerisinde aynı fikir, kafamdan mermi hızıyla, ıslık ıslığa geçiyordu: Garip, hatta ilkel, ama çarpıcı ilkelliğiyle açıklayıcı bir fikirdi bu, henüz inanmak istemiyordum. Bobby'se, işkence saplantısıyla beni ürkütüyordu:

— o taşbebek suratını asitle yaksak mı? Amma matrak olurdu ha? İlkin efendi gibi uyarırız, itiraf et deriz, inkârda ısrar ederse, şişeyi kaptığımız gibi...

— Yo, hayır! diyordum, bekleyin hele!

Ya da: — ... eğer bilseniz! diyordum.

Hiçbir şeyi bilmiyor, felaket içiyordu. Nasıl olduysa, başındaki peruğu çıkarıverdi, usturayla kazınmış kafası meydana çıktı: Gece moru, katran siyahı, parıl parıl.

— öf be, sıkıldım; içerisi çok sıcak! Sokakta, bu zımbırtıları idare ediyorum iyi kötü, ama sıçak bastı mı, hapı yuttum: Başımı dalıyor, ensem kaşınıyor, iyisi mi...

Değişiklik, beni iliklerime kadar etkiledi. Karmakarışık oldum, büyülendim: Acayipliğin doruğuna ulaşmış sayılmaz mı? Az önce karşımda duran görkemli zenci manken, bir el hareketiyle, kadın mı erkek mi anlaşılmayan, ilginç bir yaratığa dönüşmedi mi? Rimelden ağırlaşmış takma kirpiklerin gölgelediği baygın gözlerine, siyah üzerinde sıklamen bir meyve gibi duran inanılmaz irilikteki ağzına bakar-

san, hâlâ kadın; fosur fosur duman salıveren piposuna, ışığı yansıtan parıl parıl dazlak kafasına bakarsan, erkeğe dönüşüyor. Tam o sırada, kafamı kurcalayan o fikri (bir bakıma kuşku, bir bakıma olasılık) açıklayacaktım; hareketi, hareketinin ortaya çıkardığı hünsa yaratık, elimi kolumu bağladı, donakaldım. O, neler hissettiğimi fark etmedi bile, peruğunu işe yaramaz bir karga ölüsü gibi koltuklardan birine savurdu; bir yandan da, cinayeti itiraf ettirmek için, Lili'ye işkence biçimleri tasarlamayı sürdürüyor:

— banyoya iki kişi tıkılmak merakı malum, yararlanılamaz mı? Bayılıyor bu numaraya, suda aşk yapmaya da. Ben ki sudan nefret ederim, direnemedim be, oyununa geldim, o bakımdan zaafını biliyorum... O halde ne yapacağız söyleyeyim: Üçümüz birlikte banyo yapalım diyeceğiz, suya girdik mi girdik, boğma tehdidiyle ikimiz onu itirafa zorlayacağız.

Dumanların ortasında, gözleri daldı!

— yok canım, saçma! Üçümüzü alacak banyo nerede?

Sessizlik nihayet üstümüze çatılınca; içimi kemiren kuşkuyu, açıklamak cesaretini bulabildim. Ortalığı velveleye verecek bir 'ifşaatta' bulunuyormuş gibi heyecanlıydım. Neredeyse, fısıltıyla konuşuyordum. Yüreğim keder içindeydi, çünkü 'Paşa' Nuri'den, söylediklerinin doğruluğundan emin olmadığımı belirtiyordum. Utana sıkıla diyordum ki:

— mayası iyi bir adam, aciz olduğu kadar onurlu! Çöküntüsü, gerçeklere dayanarak yaşamak yeteneksizliğinden doğuyorsa; gururu, bu çöküntüyü gözlerden saklamak için, onu acayipliklere itiyor. Ne acayiplikler! Sorumsuzluğunun özürü, uydurduğu bahaneler ki, gerçek hayatla bağlantısız, soyut, hatta bunlara karşıt...

Şaşırmış da olsa, dikkatle dinliyordu:

— Öyleyse, dedi, fikrinizce bu adam...

— Yo, hayır, ileriye sürdüğüm, kanıtlanmış bir fikirden çok bir varsayım: Eli daralmıştı, para gereksiniyordu, adeti üzere durumu gözünde büyüttü, daha ağırlaştırdı. Sık sık yapar. Herkese o kadar borçlanmış ki, kimseden tek santim

isteyemiyor; gereksindiği borcu verebilecek tek kişi benim ama, selamsız sabahsız, borç istemek ağrına gidiyor. O zaman bir senaryo uyduruyor kafasından, *sadique* Annamlı kadın, sokaklarda geçirilen gece, beni altüst edeceğinden emindi, hiç de yanılmıyordu: Lili, kocamı öldürmüş olsun!.. Bu buluş beni öyle karman çorman etti ki, kaç para verdiğimi bile hatırlamıyorum.

Sözü benim yerime o bağlıyor:

— ... böylece, sizi kafese koymuş oldu, domuz.

Başımla onayladım. Ayağa kalktı, olduğundan da uzun ve iri göründü gözüme; yamyam kaşla göz arasında çıkmış gelmiş ana avrat düz gidiyordu:

— vay hergele vay! Vay uyanık rezil!

Ya da, daha etkin bir öfke: — olmaz, yanına bırakmak olmaz, bu para kerataya kusturulacak, burnundan fitil fitil getirilecek!..

Kızgınlığından içi içine sığmıyor; salonda bir *cover-girl* şıklığı ve zarifliği, ama öfkeli erkek davranışlarıyla, o duvardan bu duvara gidip geliyor. Kadın görüntüsünü, zümrüt yeşili *chanel* elbisesini, zümrüt küpelerini, iğne topuklu iskarpinlerini kesinlikle unuttu. Dazlak kafası, piposunun kokulu dumanlarını darmadağın ederken; uçları aşağıya çekilmiş kötü niyetli ağzıyla, öç alma planları yapan zenci bir gangsterden farksız: Zenci ve yakışıklı bir gangster.

Sinirli dolaşmasını bir yerde kesti:

— Önce, dedi, işin aslını öğrenmeliyiz: Yanılmamız için, birinci şart! Eğer doğru söylediyse...

Dediğini yaptı: Telefonla Pere Duparc'ı bulup, 'Paşa' Nuri'nin ona dayanarak anlattıklarını bir çırpıda söylüyor. Çabuk çabuk, suçlayıcı bir konuşma, bazı önemli cümlelerini serbest eliyle handiyse biçiyor. Gariptir, 'Paşa' Nuri'nin doğru olmayabileceğini söylemem, Bobby'yi gereğinden çok fazla öfkelendirdi. Neden? Hiç anlayamıyorum. Olaya bu açıdan bakmak, içindeki zehiri aldı, ondan mı?

Onun telaşlı ve öfkeli konuşmasını, alnında beliren siyah ter boncuklarını seyrediyorum; git git daha derinleşen,

genizden gelen sesini dinliyorum, ama bütünüyle alınırsa, olayın dışındayım artık, oldukça ilgisizim. Beni ilgilendiren o, iç öfkesinin ateşiyle hummalı bir çekicilik kazanan suratı, ya da vücudu: Bir bakıyorum, kadın ama kadından biraz fazla; bir bakıyorum, erkek ama erkekten biraz noksan, öyle olmuş böyle olmuş, hatta aynı zamanda öyle ve böyle olabildiğinden, arzularımı daha çok kışkırtıyor.

— tamam azizim, haklısınız, anlattığı hikâyenin, aslı faslı yok, tepeden aşağı uydurmuş. Pere Duparc denilen herif, neden söz ettiğimi bile anlamadı; kocanızı pekâlâ hatırlıyor, ölümünü duymamış, benden duyup şaşırdı. Lili'ye gelince, şöyle böyle tanırmış. Ama 'Paşa' der demez, uyandı: Boş gezenin boş kalfasıymış, işi gücü bin çeşit yalan kıvırıp, ortalığı karıştırmak, ciğerini biliriz, diyor... Ne oldu? Bir şey mi var? Niye öyle bakıyorsunuz bana?

O da sustu, gözlerini gözlerimden ayırmaksızın, yanıma geldi, ağzımdan öptü. Birden ılık, nemli ve karanlık bir mağaraya girmiş gibi oldum; mağaranın dibinde, acıyla gerilmiş yüzü ve kınayan bakışlarıyla, kadersiz kocam (Ekrem'im, sevgilim, bir tanem) yatıyordu.

O GÜNLERDE, beklenmedik bir mektup çıkageldi.

Ne sinsi ve fesat olduğunu bildiğim kapıcı kadın bile, zarfı bana uzatırken şaşmış görünüyordu. Ne zaman karşılaşsak, yüzünde bir tiksinti belirmez mi, yine öyle oldu, ağır bir suç ortaklığının tehlikeli kanıtıymış da, ondan bir an önce kurtulmak istermiş gibi, mektubu çirkin bir aceleyle verip, rahatladı.

Doğrusu, ben de daha az şaşırmamıştım: İclal dahil kimseye tek satır yazmamıştım, kimseden cevap beklemiyordum. Cecile'i unutmuştum ama Paris'te bir yerlerde ilginç yaşantısını sürdürme gücünü, erişilmez ve öykünülmez dikkati çekmeyi bilmek yeteneğini: Mektubu, son günlerde aklım başımda olmadığından mı, biraz duygusallık gereksindiğimden mi nedir, beni sanılabileceğinden fazla duygulandırdı.

Sabahı Nattier et Fils'de, imzalayacağımız anlaşmanın son ayrıntılarını tartışarak geçirmiştim. Haftalardır yorgunu yokuşa süren genç Prevost, babasının müdahalesiyle isteklerime baş eğmişti. Bundan sevinmeliydim. Sevinemiyordum. Arabaların çılgın uğultusu, sisin soğuk ve yumuşak elleriyle suratlarını silip yokettiği sabah insanları, o sürekli koşuşma, bir sıkıntı dumanı halinde içime çöküyordu. Paris'in yürek tüketici hızı, gelişmiş duyarsızlığı altında eziliyordum. Oysa, Cecile diyordu ki...

"Leman, dün sizi Richelieu-Drouot kavşağında gördüm. Günümü ıvır zıvırla harcadıktan sonra, o civarda bir kahveye oturmuş düşünüyordum. Yanınızda iri yapılı bir zen-

ciyle geçtiniz: Gözlüklü, pipo içen bir adamdı, saçları kazıtılmıştı. Halinde bir tuhaflık sezdim! Bana öyle geldi ki, kesinliği tartışılabilir bir şeye, sizi ille inandırmak için çabalıyor. Oysa siz, dalgın ve mesafeli, adeta başka bir yerdeydiniz. Sizi erkek giysileriyle ilk defa gördüğümden, yanıldım. Dedim ki: — Aa, su sarışın delikanlı, Leman'ın sanki kardeşi, ne kadar benziyor?

Fakat bir ara bakışlarınız görmeden, üzerimden geçti; sizi derhal tanıdım: Erkek giyinmiş, yanınıza çirkin bir zenci takmış da olsanız, emindim artık, gördüğüm sizdiniz. Soluğum kesildi, boğuluyordum. Böyle bir haksızlığı hak etmemiştim. İki ay, geceli gündüzlü, portreniz üzerinde çalışmamın mükâfatı bu mu olmalıydı? Kendimi büyük bir haksızlığa uğramış hissediyordum: Grands Boulevards'ın ortasında, sizi birisi benden çalmış, koluna takmış götürüyordu. Ben zayıfım, gerçek duygularımı sahteleriyle gizlemeyi beceremem. Yerimi suratsız bir zencinin aldığını görmek, bana acı veriyor; fakat daha çok acı veren, asıl kimin yerini aldığını bilişim. Kermo'nun yerine, bula bula bu yamyamı mı buldunuz? O Kermo ki, daha oyuna başlarken yenik düşmüştü ama yenilgisi bile görkemliydi, sizi kendi yıkımını sever gibi seviyordu: Yaptığınızı hak etmemişti!

Sizi unutamıyorum. Kusursuz tanrıça burnunuz, kendinden emin kraliçe ağzınız, ikide bir kalemimin ucuna geliyor; defter, bloknot, duvar, ayna, neresi olursa çiziyorum. Her çizgi, yaşadığımız günlerden görüntü sürüleri ayaklandırıyor belleğimde, birbirine karışmış, inanılmaz netlikte görüntüler bunlar, kasıtlı ağır çekimler duyumsadığımız garipsemeyi yoğunlaştırıyor; hani o lüks kahvedeyiz, sağımızda solumuzda süslü püslü kokanlar, pembe beyaz jigololarıyla gönül eğlendiriyor; biraz uzakta, camların önündeki masada bana Türkiye'deki yaşantınızı anlatıyorsunuz: Yüzünüz gölgeli, göremiyorum; sesiniz çok alçak, gereğinden hafif, fısıltıya yakın çıkıyor; erkek sesinden farksız gerçek tınısını gizlemeye çalıştığınızı yalnız ben biliyorum: Karşınızda kendinden geçmiş, hayran, güzelliğinizi seyreden ben!

Ya da sizdeyiz, nemli ve loş bir havada, baş başa çay içiyoruz, ne kadar sokulmuşuz, başımı eğdim mi saçlarım (güzel saçlarım) sel gibi ellerinizin üstüne dökülüyor. Sol kulağımın arkasından beri öptünüz, bir daha, bir daha. Sıcak soluğunuz tenimi yalıyor, bir yanık acısı hissetmekteyim. Onurlu varlığınızla beni yaktınız, fakat tutkunuz niye elimi ayağımı dondurup heykelleştiriyor?.."

Bitmez tükenmez bir mektup, dağınıkça, bütünüyle duygulandırın, amacı belirsiz. Cecile, kesin bir şey söylemeden dört sayfayı tepeden aşağı doldurduktan sonra, mektubun altına şu satırları eklemiş, çarpık çurpuk imzasını atmıştı:

"Geceleri, Cecile adında bir yarasa gelmenizi bekliyor. Belki bunu bilmiyordunuz. Onu, onun sizi ne hale soktuğunu görmek dilerseniz, yuvasına uğrayıverin."

Hemen gittim. Ne hınçlıydım, ne de eksikli, Lili'yle Bobby hayatımı zehir ettiklerinden mi böyle iştahlıydım, bilemeyeceğim; yalnız Cecile'in bir başımı dinleme olasılığı olarak meydana çıktığı bir gerçekti. Başımı dinlemeyi şiddetle gereksiniyordum, fırsatı kaçırmadım. O akşam Dragon Sokağı'nda taksiden öyle bir havada indim ki, kadın olduğumu kimse çıkaramazdı. Yol boyunca ablak suratlı şişko şoför de, 'Aziz Mösyö' deyip durmuştu zaten, o kadar başarılı giyinip kuşanmıştım: Fötr şapka, ipek kaşkol, siyah gangster gözlükleri, trençkot ve eldiven: Yarısı örgü, yarısı deri; birisi cebimde, öbürü elimde!

Yaldızlı mor vişneçürüğü alaşımı bir gece, sağlıksız bir gerilimle çatırdıyor, etrafa kükürt ve amonyak kokuları salıveriyordu. Sokak boştu, karanlığı gevşek dokunmuştu. Köhne yapıları, açıkça düşman. Ayaklarımı bastıkça, asfaltın hafif titrediğini hissediyorum, yeraltından boğuk ve uzak uğultular işitiliyor, Paris'in karnını oyan metro katarlarından birisi civardan geçiyor olmalı. Nedense, kaygılıyım. Az sonra alarm verilecek, durum öyle gösteriyor, bundan o kadar etkileniyorum ki, erkek olduğum yalanı da, erkek davranışlarıyla bu yalanı somutlaştırmaya çabalamak

da, içimi rahatlatmıyor: Kulak kesilmiş, canavar düdüklerinin uğursuz ulumalarını bekliyorum; gözlerim havada, ışıldakların parıltılı kılıçları karanlıkları doğrayıp, ne zaman uçakları aramaya başlayacaklar? Ah ah, benim için Paris'te savaş hiç bitmeyecek. Bunu bir kere daha, o gece Dragon Sokağı'nda anladım.

Cecile kapıyı açıp, beni gangster kılığında görünce, hiç tepki göstermedi. Davranışı, son defa hariç, her zamanki davranışı: Günün havasına uygun görünmek isteyen genç kız, savrukça biraz, konuştu mu çok kaybediyor ama susar susmaz etkileyici bir vampir güzelliği ediniyor: İnsanların dünyasında kaybolmuş, mutsuz bir vampir! Sırtına, onu yanyarıya çıplak bırakan eski bir giysi geçirmiş, gelişigüzel bir ev içi kılığı: Saçı başı dağınık, besbelli geleceğimi ummuyormuş, ama geldiğime sevindi. Sevincini anlata anlata bitiremiyor, gönül alıcı sözler bunlar, pohpohlayıcı, araya sitemler de karışıyor elbet, 'vefasızlığımı' yeren serzenişler. Buradaki son buluşmamızı tamamıyla unutmuş: Zilzurna sarhoş atıp tuttuğunu, beni düpedüz kovduğunu filan. Onun rahatlığı bende yok, davranışımı onunkine ayarlıyorum, ayarlamak zorundayım: Aramızdaki o eski ve munis arkadaşlığı o ne kadar gereksiniyorsa, ben de gereksiniyorum, çünkü bu dostluğu elbirliğiyle kurtarmalıyız.

Neyin böyle bir izlenim doğurduğunu söyleyebilmek zor, duvarlara dizilmiş tabloların mı, eğri düşen gün ışığının mı, yoksa ortalıkta renkli tüller gibi yumuşak yumuşak dalgalanan müziğin mi; hangisi olursa olsun, gerçek şu ki, Cecile'in atölyesine ayak basıldı mı, sanki başka bir evrene ışınlanılmış olunuyor: Adı atölye ama pekâlâ yaşanacak yer diye döşenmiş, alçak divanı, yayvan koltukları, cüce sehpaları buna tanık. Buraya son gelişimden belleğimde ne kötü izler kalmış: Çevremde dört dönen yumuşak başlı bir Cecile'le bu evcil mutluluğu paylaşmak beni şaşırtıyor, kendime güvenimi sarsıyor: Alışılmamış giyim kuşamım, sinemanın çetin gangsterlerinden çaldığım davranışlarımla, zarzor gerçekleştirebildiğim, üstümde yine de eğreti duran o yalancı

sertlik: Kaşlar çatık, gözler hafif kısılıyor, dişlerin arasında yaprak cıgarası, burun deliklerinden salıverilen duman, bir de hareketi ağırdan alarak yapmak! (Soytarılıktan farksız, evet; gülünç de, kabul; çarkın dişlilerine kapılındı mı, başka ne yapılabilir ki?)

Cecile viski sunuyor, sunduğu bardak başlı başına bir seyir: Çepeçevre üstüne cırlak renklerle, soyut köpükler, domino desenleri, zirzop pomponlar boyanmış, aralarından palyaço suratları sırıtıyor. Ona dalmışım, Cecile'in uyarısıyla toparlandım.

— Long John, diyordu. Bu viskiyi sevdiğinizi unutmadım.

Dikkati beni duygulandırmıştı:

— Ne kadar incesin, dedim. Aklından çıkabilirdi...

Fırlak dudaklarında üzgün bir gülümseme beliriyor, küskün çocuk gülümsemesi:

— Buna nasıl ihtimal verebilirsiniz? Şunlara bir bakın...

Kolunun çevresel bir hareketiyle, duvarlara asılı tabloları göstermişti: İrili ufaklı, gizli bir iç düzene uyularak dizilmişe benzeyen, hayli büyük tutulmuş, renk uyumları tartışmalı, yarı kadın yarı hayvan, yüzü dokunaklı güzel ama her yanı kıllı, alnında keçi boynuzları ya da kuyruk sokumunda aslan kuyruğu olan garip yaratıkların doluştuğu, etkileyici tablolar; bazılarıysa, boyları ufak olduğundan dikkati çekmeyen, özlerini çıkarması oldukça zor, çeşitli ayrıntıları simgesel anlamda kullanmış resimler, sözgelişi dolgun dudakları koyu kızıla boyanmış, hafif aralık bir ağız, var mı yok mu belirsiz bir bıyık gölgesiyle bakanın aklını karıştırıyor; ya da şehvet küpü, uçları sütlü sütlü köpürmüş bir çift kadın göğsü, aralarında bir erkek göğsünün kıvırcık kılları.

Cecile, askıda bıraktığı cümlesini şöyle tamamladı:

— hepsini sizden esinlenerek yaptım, evet hepsini! Sizi tanımasaydım, kim bilir daha kaç zaman, yalnız kendi resimlerimi yapmayı sürdürecektim? Bir anlamda beni, kendimden kurtarmış oldunuz!

Bundan kuşkuluydum; esinini belki bende aramıştı ama

kendisinden kurtulduğu söylenemezdi; resimlerinde açıkça görülüyordu bu: İnsan suratı, insan suratına benzer bir desen içeren bir tablo gerçekte Cecile'in yüzü üzerinde bir çeşitlemeden ibaretti; sadece bazı hatları, başka bir yüzün (benimkinin) hatları altında gizleniyor, ödünç alınan kısa saçlar, çekme burun, gösterilen çaba ne kadar büyük olursa olsun, Cecile'in Cecile'liğini ortadan kaldıramıyordu; sözde bana ait çizgilerle ona ait özellikler örtülmek istenmişti ama boşuna: Cecile'in yüzü benimkini gölgeliyordu. Kendimi tutamadım:

— Ah Cecile ah, dedim.

Ya da: — Sahiden, dedim, sanıyor musun ki...

Herhalde o da, başarısından kuşkuluydu, demek istediğimi hemen anladı:

— elimden, dedi bir şey gelmiyor. Sonucu önceden kestiriyordum, bir süre daha kendimi aldattım, birisinin olayı doğrulaması zorunluydu, özellikle sizin, yoksa aldatmaca sürüp gidecekti, artık bitti.

Onu ayakta tutan söyledikleriymiş, susar susmaz dizlerinin bağı çözülüyor. Yorgun, divanına yığılıyor. Beni unutmuş, yeniden iç sorunlarının tutsağı, kâbuslarının elinde oyuncak. Ben, her türde, her boyda Cecile'in kaynaştığı içinden çıkılmaz evreni (Cecile erkek, Cecile kadın, Cecile hayvan, Cecile hünsa, Cecile kuş, Cecile balık vb...) gözden geçirirken, o üzgün bir sesle aynı şeyi tekrarlayıp duruyordu:

— ... artık bitti, artık bitti, artık bitti!..

Kışkırtılmış mıydı, yoksa yıkılmış mı, ne diyeceğimi kestiremiyordum, sadece zayıf, ürpermiş ve ezilmiş olduğunu görüyordum. Nerede olduğunu anlayamadığım teypten şıkır şıkır dağılan müzik, çevremizi gepgenç apaydınlık bir kaygısızlıkla kuşatmıştı; onun kaygısızlığı, Cecile'in acısını abartılmış kılıyordu; benim oradaki varlığım ise, yararsız. Dedim ki:

— Aldırma Cecile, tarihte güzelliğine tutulan tek kadın sen değilsin: Senden öncesi var, sonrası da olacak.

Yanına sokuldum, alnına elimi koydum: İnce, sinsi bir ter parmak uçlarıma bulaştı. Dedim ki:

— sanatçı adına layık herkes, eserine iç dünyasını yansıtır, sen de bilirsin: Eğer seni kendi kişiliğin büyülüyorsa, büyüleyici bir kişilik sahibisin de, ondan: İçindeki kadın, ressamın saplantısı oluyor. Büyülenme, sanat düzeyinde ve...

— Hayır! diye bağırdı. Hayır! Hayır! Yalan söylemeyin! Bakışı sertleşmiş, sesi çatallaşmıştı.

— Nasıl hayır? diye sormuşum.

— basbayağı hayır: İçimdeki kadın ressamın saplantısı olmuyor, kadının saplantısı oluyor; üstelik büyülenmenin geçtiği düzey, sanat düzeyi değil, cinsel düzey: Kendimden hoşlanıyorum, kendime tutkunum, kendimle sevişiyorum. Kadın olmuş, erkek olmuş, başkalarını umursamam, yanlarında taş kesilirim, sebebi basit, vücudum bana yetiyor, anladınız mı, kendi vücudum: Memelerim, kalçalarım, bacaklarım, apışaram...

Sustu, belki aramıza suskunluğunun ağırlığını koymak istedi ama müziğin cıvıl cıvıl neşesi sessizliğe fırsat bırakmıyor. Son dakikalarını yaşayan iki ölüm mahkûmu gibi bakışıyoruz, benim bakışım bulanık, biliyorum; onunkisi meydan okuyor: Gözbebeğinde o kızıl parıltılı tütün dalgalanışı.

— Kermo biliyordu, diye sözünü sürdürdü, yağmurlu bir gece, dayanamayıp ona içimi döktüm, kılı kıpırdamadı: Az rastlanır bir adamdı, insana çok yakın ve epeyce 'mesafeli', ilgisiz ve candan ilgili olabilmenin sırrını çözmüştü; beni o kadar rahata ulaştırdı ki, birkaç hafta sonra, yanında bile kendimle sevişebiliyordum; hatta bakın, bu yaptığımdan yepyeni bir zevk almaya başlamıştım...

Susup yüzüme baktı, dudakları arzudan kabarmıştı, burun delikleri titriyordu. Söylediklerine çok mu kapılmıştı nedir, farkında olmadan sol göğsünü okşayıp duruyordu. Sözleri bir bakıma birçok gizli şeyi aydınlatıyor, aşırı çekimserliğinin, cinsel soğukluğunun sırrını çözüyordu ama; bir bakıma, bazen küçülmüş de olsa, içimde sürekli yanan tutkunun, obur ateşini körüklüyordu.

— ufacık kızken bile, resim yapmaya düşkündüm. Elime fırçayı kâğıdı alır, dünyayı unuturdum. Yaptıklarım

bir şeye benzese benzemese, fark etmiyordu; yapılmış olmaları kâfi, karşılarına geçip saatlerce dalıyorum: Hele bir anıyı yeniden yaşatıyor, bir tanıdık yüzü hatırlatıyorlarsa: Önceleri, beni bunca heyecanlandıran, onları yeniden yaratmak sevinci, gerçekte nasılsalar, başka bir dünyaya öylece aktarmak gücüydü. Yavaş yavaş, sanatın korkunç sihrini, büyük cambazlığını keşfetmekte gecikmedim; insan bu sırra erdi mi, canının istediği bir sahneyi, bir kişiyi, gerçekte olduğu gibi değil, arzu ettiği biçimde yeniden yaratabilir. Bu şenliğin orta yerine düşmüştüm sanki... Akla hayale gelmeyecek kılıkta ve yerde, resimlerimi çiziyordum, subay, gemici, pilot, vs... fakat hep oğlan; bazen bıyıklı, bazen apışaramda o mahut kuyrukla, çizerken cinsel uyarılmayla kendimden geçerek: Şehvet beni zaptediyor, önüme düşüp bilinmez kıyılara sürüklüyordu. Günün birinde, hem resim çizer, hem göğüslerimi okşarken, yalnız sevişmenin ne olduğunu buldum: Bir başıma, kimsenin yardımı olmaksızın...

Nereye varmak istiyordu? Hiç beklemediğim, bu açıklamaları yapması gerektiğine, nereden hükmetmişti? Benliğini şehvete adadığı anlarda, Kermo'nun yerine beni koymak istiyor da ondan mı; yoksa, tek başına taşımayacağı kadar ağırlaşan sırrını paylaşmayı gereksindiğinden mi? Önceki deneylerimden, sevişmeye katılmamı hoşgörmeyeceğini, bundan ürktüğünü biliyordum; benden ancak kendi kendisiyle sevişirken, orada 'hazır bulunmamı' isteyebilirdi: Tutkusunu sergileyerek, aldığı hazzı doruğuna çıkaracak!

— yalnız sevişmelerin zevk olabilmesi, yarı suçortağı bir tanığın 'hazır bulunmasına' bağlıdır, yoksa olağanlaşırlar, olağanlığın zevki öldürdüğünü kim bilmez...

Bu sözleri ya da benzerlerini, sesinde tuhaf bir ürkeklik, konuşmasında şehvetli bir telaşla, bir başkası da söylemişti bana: Eskiden, çok eskiden! İclal'di sanırım, evet İclal, hem de Haco Hanım'ın ölümünü izleyen, o uzun, o tatsız günlerin sonlarına doğru: İlişkimiz ikili hale gelmeden!

(Sonbahar bitmek bilmiyor. Dumanı tüten iri çekirdekli yağmurlar eski Çamlık'ın, kendi haline terk edilmiş vahşi

bahçelerine yıkılıyorlar. Tüylü kasımpatları renkli kafalarını sallıyor, mahcup hanımelleri uslu uslu ıslanıyorlar. Evden usulca çıkıp, yalı boyunca yürüyorum, delik balıkçı teknelerinin atıldığı bir yer buldum, üzerinde çığlık çığlığa martılar dolaşıyor, orada durup ufuklara bakarak ağlıyorum. Dolu dolu yaşanmış nice anıdan sonra, yeniden yalnız ve savunmasız, başlangıç noktasına dönmüş gibiyim. Ekrem'in kasıtlı yokluğu yalnızlığımı da, bundan doğan bunalımı da vahimleştiriyor. Cenazenin kaldırılması için Ankara'dan palas pandıras geldi, Meclis'in yeni açıldığı günlerdi, hemen döndü: Bilmeyen, milletvekilliğini ciddiye aldığını sanır. Beni avutmayı düşünmedi bile, ne bir jest, ne bir söz, ne de insanın acısını hafifleten dostça bir bakış! Havaalanına hareket etmeden, tekrarladığı her zamanki sözlerdi ama bu defa gözüme aşırı bir kıyıcılık gibi görünüyor:

— Bir şeye ihtiyacın olursa, Muhlis Bey'i ara, gerekli talimatı verdim.

Muhlis Bey'i şöyle böyle tanıyordum, kocam milletvekili seçileli, şirketi ve öteki işlerimizi o yönetiyor, zaman zaman gelip nazik -fazla nazik- sesi, bakımlı -fazla bakımlı- elleri, insanı huzursuz eden sinsi bakışıyla, aylık bilançoları sunuyordu. Haco Hanım tiksinirdi ondan, her gelişinden sonra, silah gibi kahkahasını patlatır, beni altın dişlerinin kuyucu aydınlığına boğarak:

— Gelin, gelin, derdi, kansız bu herif, kansız! Damarlarında ille bir şeyin dolaşması lazımsa, sümüktür, gözüm kör olsun!

Nedense arkasından sözü karısına getirir, çekiştirmeden edemezdi:

— Karısı bağdem gibidir, esmer güzeli, herifin müfrit kıskançlığından, yavrucak, evinde hapis yaşıyor...

Sonraları, Iclal'in sahiden 'evinde hapis' yaşadığını saptamak olanağı buldum, kocasının kıskançlığından değil 'evhamlı' olduğundan böyle yaşıyordu. Bunu bana şöyle açıklamıştır:

— ah, ruhum, dışarıdaki her şey beni ne kadar kor-

kutuyor, tahmin edemezsin! Rüzgâr, toz bulutları, kocaman kocaman bakan çocuklar, dilencilerin pis sırıtışı, sokak köpeklerinin sırnaşıklığı, her şey canım, her şey! Sokağa ayağımı atmayagöreyim, içimdeki muvazeneyi kaybediyorum, şahsiyetim çatlayıp dağılıyor, un ufak oluyorum. Kendime gelmem, şahsiyetimi bulmam, başımın üstünde bir çatı olmasına bağlı, mutlak surette böyle bu, aksi takdirde...

Çatı da, ne çatıydı ya! Aşağı yukarı camdan bir kafeste yaşadığından, çatısı çeşitli renklerle, yeşil, kırmızı, mavi, sarı vs... cam parçalarının birleştirilmesinden oluşuyor: Kalın, dayanıklı, yaz boyunca ebemkuşağı aydınlığı, kışın yurtsama loşluğu salıveren camlar. Camdan 'cihannüma' yaptırmayı onlar düşünmemiş, ev eski Rum evi, zengin bir üzüm tüccarınınmış. Muhlis Bey kurtuluştan sonra Emval-i Metruke'den alıyor. İclal, böyle yoğun bir ışık ortamında yaşamaktan, handiyse ışık saçıyor, onca aydınlığı emen gövdenin yaldızlı yaldızlı parlamasına, iri siyah gözlerinin her yana ışıktan oklar savurmasına sayılır mı? Işık yiyip, aydınlık içiyor kadın.

Tuhaftır, onu sesiyle tanımıştım: Rüzgârın çamlarda acı acı uğuldadığı bir lodos gecesi, telefonla aradı, kim olduğunu söyledikten sonra başsağlığı sözlerini birbiri ardına dizmeye başladı, güzel ama yararsız sözlerdi, dinlemek canımı sıkıyor, araya girmeye cesaret edemiyordum. Yalnızlıktan bunalmıyor muyum, hiç olmazsa bir insan sesi! Konuşması değişik, İzmir'liye benzemiyor; çabuk çabuk, çok genç kızlarda rastlanan sevimli bir sesle konuşuyor; oracıkta, saçından tırnağına bir İclal tasarlayıveriyorum hemen; incecik, saman sarışını, yirmi yaşlarında dal gibi bir kız; olduğunun tam karşıtı yani, Çingene esmeri, balık etinde, olgun bir kadın.

Bunun böyle olduğunu, kocasından 'hayatını karartan dramı' dinledikten epeyce sonra öğrenebileceğim: İclal'in 'evhamı', onu dört cam duvar arasına hapseden bir şey, 'kudurmak' korkusuydu:

— hayat-ı beşer, aziz madam, yaşanmaya değmez, her safhası facialarla doludur. Refikam cariyeniz kimsenin

maddi ve manevi sıhhatinden şüphe etmeyeceği bu kadın, tasavvur eder misiniz ki, gayr-i kaabil-i tedavi bir kuduz evhamıyla malul olsun, nereye baksa kudurmuş kediler, kudurmuş köpekler vehmetsin! Evveliyatını araştırdım, anladım ki, beş altı yaşlarında iken başından geçmiş, elim bir hadiseye dayanıyor: O tarihte, Anadolu'nun kuş uçmaz kervan geçmez bir kasabasındaymışlar, maaile, pederi memur, bu münasebetle oluyor; kışları, o mıntıkada yollar kardan kapanır, aylarca irtibat temin edilemez; işte böyle bir kış günü çocuğu kedi ısırmış, kasabada ne tabib mevcut, ne eczacı, tabiatıyla ailede telaş, ne de olsa münevver insanlar, ya kedi kuduz ise, ya biricik evladımız kudurursa diye... Vaziyetin tavazzuhu kırk günün geçmesine mütevakkıftır a, o kırk günü saya saya geçiriyorlar, dehşet içinde, çok şükür İclal kudurmuyor ama çocukluğunda yaşadığı o dehşet bilahara...

Son derece bakımlı kardinal elleriyle, havada anlamsız işaretler yaparak; sesi titrek, ekliyor:

— bilhassa valdesi hanımefendi tedbirde kusur etmiş, vicdanı kanaatim budur; çocuğun yanında, kuduz hastalığının arazı teferruatıyla anlatılır, kuduzdan ölenlere ait hatıralar nakledilir mi?

Ya da: — pederinin de hataları olmuş, mesela her gece, İclal'i güya teselli maksadıyla 'Gördün mü evladım, hepi topu on günümüz kaldı, on günün sonunda bir şey olmazsa, kurtuldun' demesi, affedilir hata mı?

Düşük omuzlarını kaldırıp, dudaklarını büzerek:

— tasavvur buyurun ki, diyor, cahil insanlar değil bunlar, pederi kasabanın Ziraat Muallimi'dir, valdesiyle ilkokulda öğretmen, yani okumuş yazmış şahıslar...

İclal 'evhamı'ndan hiç söz etmez, kedi köpek adını ağzına almaz, onları yok sayar. Yalnız tatlı tatlı söyleşir dururken, çevrede bir kedi miyavlaması, bir köpek havlaması işitilmesin, sapsarı kesilir, ne yaptığını, ne söylediğini unutur: Hayvan sesini kesinceye kadar! Sonra bile, gerçekle bağlantısını kuramadığı bir süre sallandığı çok olmuştur. Bazen

balkondan gördüğü bir kedi yavrusu, onu çileden çıkarır; ona dokunduğunu, kirlendiğini, mikrop kaptığını vehmeder; lavabonun başından alamaz kendini, ellerini yıkar, şurasını burasını sabunlar, hoş bir sabun kokusuyla dolaşmanın nedeni bu değil midir?

Başındaki derdi öğrendikten sonra, günde bir kere telefonda konuşmak yetmez olmuştu. Onunla tanışmak arzusundaydım. Ama nasıl? 'Evhamı' yüzünden yanına kimseyi yaklaştırmadığını biliyorum. Buna rağmen, bir gün ona gelmek istediğimi bildirdim, duraksamadan beklediğini söyledi, çok şaşırdım. İlk karşılaşmamızın olağanı aşan yanı yoktur, 'evhamı'ndan yalnızlığa, yalnızlığından telefonuna mahkûm bir kadın buldum, esmer güzeli, sıcakkanlı bir kadın. O ilk buluşmada ikimiz de meraktan ölüyor, el yordamıyla kişiliklerimizi yoklayıp özümüzü çıkarmaya çalışıyorduk. ikinci buluşmamız, başka havada geçti. Ben süslenip püslenip, öyle gitmeyi uygun görmüştüm. O da süslenmiş beni bekliyor; saçları, siyah kehribar ışıltılarıyla çıplak süt mavisi omuzlarına dökülmüş. Heyecanlı olduğu, sesinin titremesinden belli. Bakışlarında, soğukkanlı bir durgunluk, konuşmasında şehvetli bir telaş. Beni, böylece, herkese yasak en gizli içtenliğine kabul ediyor. Camları, öfkeli bir yağmurun kamçıladığını işitiyoruz; yağmurun gümüş karanlığı körfezin gırtlağına çökmüş, deniz gittikçe durularak yavaş yavaş ölüyor.

İclal, muz likörü sunmuş, çiçeklerini tanıtmıştı:

— inanır mısınız, boş bulunup adlarıyla çağırdığım olur; sanki masal kahramanıdırlar, benim masalımın. Mesela şuna bakın, adı Nurten, fazlasıyla azametli bir hanım, bir paşa karısı, etrafında kim varsa hakir görüyor; halbuki şu Emine, basit ruhlu, gönlü güzel bir halk kadını, iyilikçi mi iyilikçi. Geceleri üstüme fenalık gelirse, Nihal'de teselli bulurum, müşfik, uysal bir kızdır, sabırla dinler...

Çiçekleri beni hiç ilgilendirmiyor, kişiliğine takıldım. Yanı başında kendimi gözlüyor, içten içe bir dönüşüm sürecine girdiğimi, hükmedilenden hükmedene geliştiğimi saptı-

yorum. İclal'le uygun bir çift oluşturabiliriz, bu çiftte ben Haco Hanım'ın yerinde olacağım, İclal benim yerimde. İçimdeki gizli eğilim, bu günün birinde beni erkek kıyafetinde dolaşmaya kadar götürecek olan terslik, o sıralar, bitmek tükenmek bilmeyen söyleşilerimizde varlığını yeni yeni hissettiriyor.

Her akşamüzeri, İclal'e dokunmak hevesiyle evine gidiyor, her akşam buna cesaret edemeden evime dönüyorum. 'Evhamı'nın derecesini çok iyi biliyorum da, ondan: Dışarıdan gelen birisi hayali birtakım kedilere köpeklere yakınlaşma tehlikesi demek, ona dokunmak, kediye köpeğe dokunmakla bir.

Muhlis Bey, o günlerde, bana demişti ki:

— ilk ziyaretlerinizin akabinden, refika mutlaka banyo alırdı, kendini mecbur addediyordu buna, şimdi Allaha çok şükür daha iyi, yanınızda her şeyi unutuyormuş, kediyi köpeği bile.

Unutur mu hiç? Bir saniye olsun, aklından çıkardığını sanmıyorum. Nasıl unutabilir, içi dışı benzer olasılıklarla dolu olduğundan, Muhlis Bey'e yatağını yasaklayan, kendini yalnız sevişmelere mahkûm eden İclal değil mi? Bunu bir yaz gecesi, bana ağzıyla itiraf etmiştir. Ekrem, bir döviz transferi konusunda görüşmek üzere, Muhlis Bey'i Ankara'ya çağırmış olduğundan, İclal evinde yalnızdı; akşama doğru yalnızlıktan, yalnızlığı çekilmez hale getiren ağır ve sırmalı sıcaktan bunalmış, telefonla beni aradı. Bir imdat koluna uzanmış gibiydi.

— gelir misiniz lütfen, dedi, hem de çabuk: Yoksa cinnet geçireceğim.

Onu korkudan alt üst olmuş, gergin, çarpıntılı görmeye hazırlanmıştım, ne büyük yanılgı, balkonda sepserin oturmuş, elinde bütün kayan yıldızları içinde biriktiren bir ayna, kaşlarını alıyor. Öyle alımlı ki! Beni görünce sakin sakin gülümsedi. Biraz fazla sakin. Bundan kaygılanıyorum. Karşılamak amacıyla ayağa kalkınca, kısa geceliğinin altında çıplak olduğunu seziyorum, biçimli bacakları meydanda.

— Kılığımın kusuruna bakmayın e mi? Henüz duştan çıktım, bugün belki onuncusu, sıcaktan ne yapacağımı bilemiyorum.

Peki, ben biliyor muydum, Haco Hanım olmayınca Urla'ya gidemem: Anıların acımı depreştirmesinden korkuyorum. Ekrem bugün varsa yarın yok, ya bilmem hangi parti toplantısında bulunacağını ileri sürerek Ankara'ya gidiyor, ya Nattier et Fils'le ilk ciddi temaslarını kurmak amacıyla, İstanbul'da Paris yolculuğuna hazırlanıyor. Çamlık'taki eski köşkte bir başıma kalmışım, evin köhne görkemi altında eziliyorum, kurtulmanın yolunu, bir yandan Türkçemi iyice ilerletmek, öbür yandan şirketin işlerini öğrenmekte buldum. İclal bilmiyor ama gerçekte, kendimi daha az yararsız, yaşamaya daha çok layık hissedeceğim başka bir hayat için, tek çıkış kapısı o!

Siyah gözlerini (inanılmayacak uzunlukta ve sıklıkta, simsiyah ipekten kıvırcık kirpiklerle donatılmış, yamyam çiçekler) sonuna kadar açmış, dudakları bastırılmış öpüşme arzularının meydanı boş bulmasıyla şiş, beni dinliyor. Neler anlatıyorum? Aklıma ne gelirse onu: Hayatımı sözgelişi, çocukluk korkularımı ve gözyaşlarımı, babaanemin çardak cibinlikli karyolasını, Miss Higgins'i, Miss Higgins'le yaşadığımız cinsel çeşitlemeleri, mutsuz evliliğimi ve mehtaplı gecelerde cümbüşü kendi başına çalıp, Çamlık'ta garip yankılar uyandıran Haco Hanım'la, ulaştığım akıl almaz zevkleri. Sesimin İclal'i etkilediğini görüyorum, anlattıklarıma dalıp kendinden geçiyor. Şöyle bakarsan her okşamaya hazır, ama uzanan ellerim boşlukta kalıyor, o kibarca çekilip, birden anlamı başkalaşmış gözleriyle, benden sanki biraz anlayış, biraz hoşgörü, pek çok da sabır beklediğini belli ediyor.

Garip olmasına tavrı garip ama, elinin bir hareketiyle çırılçıplak kıldığı dolgun vücudunu seyrettirmesi, beni kışkırtması, daha az mı garip? Onu, karşıt iki tepki olasılığı arasına sıkışarak seyrediyorum: Ya çekip gitmeli, ya leopar hızıyla üstüne saldırmalıyım. Ne birini yapabiliyorum ne

öbürünü; ağzımda yanmamış bir cıgara, elimde çakmak, boğazım kurumuş, sinirlerim gergin, çakılmış gibi olduğum yerde kalakalıyorum.

Neyi görmek için? Usul usul, kalçalarını, göğüslerini, pubis'ini okşamaya koyulduğunu mu? Çok zor bulunur, dokunsan kırılır, narin ve tehlikeli bir şeyle oynuyormuş gibi, önceleri çok dikkatli ve ihtiyatlı, gittikçe hızlı ve özdenetimini yitirerek! Nasıl bakıyor olmalıyım kim bilir, rahatsız etmediği pek açık, hoşlandığını söylemek bile olası: Çok geçmeden yarı anlaşılır, yarı anlaşılmaz, kesik kesik mırıldandığı sözler bunu doğruluyor:

— konuşsanıza ruhum, susmayın lütfen, Miss Higgins'i anlatın bana, ellerini anlatın, beygir dişlerini! Hadi anlatın, hepsini anlatın diyorum. Beni öpmenize izin versem, nasıl öpeceksiniz? Söylesenize! Nereden öpeceksiniz? Göğüslerimden mi, karnımdan mı? Yoksa dudaklarımdan öpmeyi mi tercih edersiniz? Konuşun lütfen, sesinizi duymak istiyorum, sesiniz korkunç, susmayın sakın, konuşun...

Kaygan, gürültülü bir orgazmla, seranın ağır kokulu havasını dalgalandırdıktan sonra, son bir itiraf gibi fısıldadığı sözler:

— yalnız sevişmelerin bile, gerçekten bir zevk halini alabilmesi, ancak suçortağı birinin hazır bulunmasıyla mümkündür.

Elimi vücuduna uzatmaya niyetlendiğimi görünce, henüz hiçbir yerine dokunmadığım halde, Cecile, sinirli bir sesle kesti attı:

— Hayır, dokunmayın, benimdir o.

Göğüslerini birer el bombası gibi avuçlarına almış, düşmanca bakıyordu. Tere batmıştı, soluk soluğa. Bantta müzik bitmiş, yerinde hışırtılı bir sessizlik, insanın aklına ihaneti, ağır suçlamaları, pişmanlıkları getiren uğursuz bir sessizlik. Çizgileri aşağı aşağı çekilmiş, açıkça kötü niyetli bir yüzü tanıyorum, son gelişimde Cecile'in bana gösterdiği yüz! O zaman anlıyorum ki, kapısını çaldığımda, o içeride kendisiyle sevişiyordu, ziyaretim havasını darmadağın etmişti.

Bu, nedense beni kederlendirdi. Bardağımı diktim, alçak sehpalardan birinin üstüne koydum. O an kendimi İzmir'de görmeyeyim mi? Çünkü elimin hareketi, içki bardağını sehpaya bırakışım, evimde çok tekrarladığım bir hareket: İzmir'in yıldız alacası aydınlığını, balkonumdan seyrederek rakımı içerken, her yudumda bardağı yanı basımdaki sehpaya böyle koymuyor muyum? Ne mutluymuşum!

İçimi önüne geçilmez bir İzmir'e dönmek arzusu sarıyor. Gökyüzünün cam mavisine martıların beyaz uçuşlarıyla attığı kördüğümleri; sabahın erken saatlerinde, limandan demir alıp Yenikale'ye doğru seyreden tembel şilepleri sanki görüyorum. Kalkıp gitsem!..

Cecile, aklımdan geçenleri sezdi mi? Omzumdan tutup, beni alıkoydu. Yüzüme yangın kızılı gözleriyle bakıyordu. İnce, bahar kokulu bir ter, yüksekçe elmacık kemiklerinden, narin boynuna akıyor. Konuşunca, sesini yadırgıyorum, karanlıkta korkan kız çocuğu sesi, handiyse ağlamaklı: Ne olur, onu 'geceye terk etmemeliymişim', 'yarım saat, fazla değil, yarım saatçik daha kalıversem' dünya mı yıkılırmış?

— Beni böyle bırakıp gitmeyin, yalvarırım!

Ya da: — ... size ne çok gereksindiğimi bilseniz!

Kararsızlığımı hemen fark etti, son kartını kullanıyor:

— burası yeterince sıcak değil, öteki odaya geçelim mi? Söylemiş miydim? Kermo, oraya 'büyücünün odası' adını takmıştı. Gönlümce döşeyip dayamakta, çok yardımını gördüm. Bazen çıkagelir, sabaha kadar kıpırdamaksızın, kendimle sevişmemi seyrederdi. Aslında odayı, kendime olan aşkımın zevkini iyice çıkarabileyim diye düzenlemedim mi?

Hangi güç, ardına düşmemi sağladı: Odanın sırrı mı, Cecile'in dolaylı olarak vaadettiği seyir mi? Her ikisi de! 'Büyücünün odası', basık tavanlı, sıcak, dört duvarı ayna, orta yerde kocaman ve yuvarlak bir yatağı olan bir yerdi: Kapıdan giren bir anda yüzlerce çoğaldığını, yeşilimsi aynalarda enine boyuna dalgalandığını görüyordu. Cecile, sırtındaki giysiyi atmış, altında bir şey olmadığından çıplak kalmıştı; bu haliyle, bu odada, dev bir akvaryuma konmuş,

türü bilinmez bir balığı andırıyor; yüzlerce benzeri, aynaların derinliklerinde parıl parıl gidip geliyordu.

Nasıl bir koşullanma içinde olmalı ki, tutkusu bu görüntü oluşur oluşmaz, onu kıskıvrak yakaladı; baygın gözleriyle ellerini izleyerek, kendini okşamaya daldı. Sevgi okşaması mı, cezalandırma mı? Hareketleri tatlı ve yumuşak olmaktan çok, ağır bir cezanın uygulaması! Fahişe döver gibi, göğüslerini buruyor, kollarını ısırıyor, karnını tırmalıyor, tüylerini yoluyor. Bunları yaparken, yüzünde, hem dövenin keyfi, hem dövülenin acısı! Az görülür bir şey bu, vahşi ve yüce, insanın tüylerini ayağa kaldıran!

Büyülenmiş, ona dalmışım, nasıl daldığımı aynalarda görüyorum. On beş dakika mı, yarım saat mi, ne kadar sürdü, kestiremem; yalnız, Cecile'in dudaklarıyla göğüs uçlarına ulaşmaya çabaladığı sırada, kendimi gözden kaybettim; görünmez oldum, evet! Aynalardan benim yerime ona, kılıksız, saçı başı dağınık, sırtı kamburumsu iriyarı bir adam, bakıyordu. Bakmakla kalsa, iyi: Başıyla 'Hayır! Hayır!' diye yırtınırken, gözle görülürcesine ihtiyarlıyor.

Ekrem'di tabii.

PARİS, başıma bela kesilmişti. Bu kadarı, fazla!

Niye gelmiştim ben, sararmış bir mektup, solgun birkaç resim, kocama değgin bir iki söz toplamaya mı; olanca dehşetiyle geçmişimi buldum: Alarm gecelerini, yasak suratlı Nazi çavuşlarını, beygir dişli Miss Higgins'i vs... Her gece, dönmeye kesin kararlı, başımı yastığa koyuyor; her sabah, katlanacak gücü nereden bulduğuma şaşarak, bıraktığım yerden Paris yaşantımı sürdürüyorum. Gecelerle günler, saçma bir tekdüzelikle birbirini izliyor. Erkek kıyafetinde dolaştığım dönem gerilerde kaldı. O dönemden iki alışkanlık edindim, şehirde pantolonla dolaşmak, zaman zaman yaprak cıgarası tellendirmek! Her ikisi de, artık her kadın için olağan sayılmıyor mu? Daha çok 'kafa kadını' izlenimi vermeyi amaçlıyorum, ciddi, hesaplı kitaplı, işini bilir; bu izlenim, içimdeki büyük bozgunu, sıkça düştüğüm ruhsal bunalımları yabancı gözlerden gizleyebilecek mi?

İki haftadır kimseyi gördüğüm yok: ne Lili, ne Bobby, ne Cecile, ne de 'Paşa' Nuri! Beni, deli yerine koyduğunu açıkça belli eden, kapıcı kadını bile! Öyle deliksiz bir yalnızlığa gömüldüm kaldım ki, orada tek bir kişiye yer olabilir: Ekrem'e! Gece gündüz, günde kaç defa görünüyor, söyleyemem. Görünüyor demek yanlış, durumu açıklayamıyor pek, görünmüyor, benimle birlikte yaşıyor Ekrem; gündelik, burnumun dibinde, kendine özel bir hayatı var, benim hayatımı yolundan saptıran.

Gece, uykumun arasında, onun sesi: Yumuşak ama derin, beni bilmediğim bir yerden çağırıyor:

— Leman! Leman! Uyan sevgilim! Gel bak, yıldızlar ne kadar yakın!

Yatağımdan fırlayıp salona koşuyorum, salona mı, hayır, Çamlık'taki eski evimizin çamları uğuldayan bahçesine; Ekrem, kameriyenin girişinde durmuş, gülümseyerek beni beklemektedir, etrafında yaz gecesinin mehtap mavisi gölgeleri, kaçıcı ve gizemli.

Bazı sabahlar, mutfakta çayı demler kahvaltıyı hazırlarken; banyodan elektrikli tıraş makinesinin mutlu mırıltısını işitiyorum: Yüreğim ani bir ferahla genişliyor, gönlümde, neşeli bir aydınlık, kendimi tutmasam şarkı söyleyebilirim; dudaklarımda utangaç bir gülümseme, sesimi duymayı bile göze alarak, ufak tefek bazı şeyler söylüyorum da: Eskiden St. -Germain des- Pres'de sevilen şarkılar 'Les Feuilles Mortes', hani bir filmde Yves Montand söylemişti.

Bir akşam beni, Boulogne Korusu'na yemeğe götürdü. İlkbahardan unutulmuş bir akşamdı, taze aydınlıklar üretiyor, kıvırcık ışık demetleri: Bir de rüzgâr ki, bir keresinde biçilmiş ot kokuyorsa, ikincisinde isli kar. Çıkmadan, giyim seçimindeki kararsızlığımı alaya alıp, salonda nasıl sabırsızlanmıştı; mutluluk ve sevinç telaşımdan elim ayağım dolaşıyordu; bir türlü kılık seçemiyordum: Hafif erkeğimsi mi giyineyim, kadından daha kadın mı? Aynanın beyzi çerçevesi içinde, tam pantolonumu ayağıma geçirivereceğim sıra aa, ne göyerim. Ekrem, yüzünde az önceki alaycı gülümsemesi, bakışları yorgun ama rahat. İki eliyle omuzlarımdan tutup, sol kulağımın ardından öpüyor:

— Seni hep sevdim, Jeanne!

Unutulmaz bir akşam yemeği oldu, evet Boulogne Korusu'nda değil, Gümüldür'de, İzmir dolaylarındaki o tenha deniz motelinde: Tafrasından yanına varılmayan heybetli bulutlar, körfezin üstüne öyle tıka basa yığılmış ki, deniz yamyassı, kulağımıza ancak fısıltı halinde yakınmaları ulaşabiliyor. Uzaklarda, yanıp sönen deniz fenerleri. İkimiz, dünyayı umursamayan iki sevdalı, her şeyi toz pembe görüyoruz, içimiz umutla dolu. Tartıştığımız ne? Çamlık'taki

köşk iyice köhnelendiğinden niye satmalıymışız da, Bostanlıdaki apartmanın dupleks katma nasıl taşınmalıymışız? Taşınmasına taşınacağız elbet; o apartmanın denize bakan geniş balkonu değil midir ki, nice uzun bir zaman, en büyük yalnızlıklarımı tek başına yüklenecek.

Eski hayatımızı koptuğu yerden tuttuk, tıkır tıkır yaşıyoruz; ben, biraz daha 'oğlanımsı' bir Leman'ım, o, biraz daha sıcak bir Ekrem: Yirmi yıl önce bir 'prens' tanımıştım ya işte o: Az konuşur, mahzun güler, bir dediğimi iki etmez, aksıracak olsam bakarım aspirin almaya gitmiş, çakmağım bozulsa onarmak onun işi, kaybettiğimi sandığım tarağımı bilmem hangi çekmecenin dibinden o bulup çıkarır. Bakışları, ağır kanatlarıyla alçaktan uçan o yorgun akbabalar, değişti galiba, bugüne kadar bilmediğim bir parıltı edindi; göz göze geldik mi, güneşte açık, gölgede koyu mavi bir sel çağıltısına düşüyorum; her zerresi mıknatıslı, bir ışık seli, vücuduma değdiği an, en dip hücrelerim bile keyifle titreşiyorlar.

Aynı zamanda geçmişi ve bu anı yaşayabilmek, can mı bırakır? Çeşitli dönemlerden kalma anıların, kişileri ve yerleri birbirine karışıyor. Duruma göre, olağan ya da olağanüstü özellikler taşıyan; yan yana, üstüste hayat kesitleri oluşturuyor: zaman ve mekân, mantık kısıtlamalarından kurtuldular mı, hayal gücüne, yaşanmışla yaşanmak istenenden, bin türlü çeşitleme seçeneği sağlamış oluyorlar. Filan tarihte gönülden geçirilmiş bir dilek, ne oldu ne oluyor demeye kalmadan bakıyorsun belleğe yaşanmış olarak işlenivermiş, bunun gibi, acılı yılların yürek üzüntüleri, başka bir yaşantının bayram şenliklerine dönüşüyor.

Bu sabah, Ekrem bana, savaş ertesi insanlarıyla tıklım tıklım, gerçeküstü bir Quartier Latin kahvesinde, genç Prevost'yla paldır küldür nasıl tartıştıklarını anlatıyordu; yarın, aynı yerde bambaşka bir Ekrem'e rastlarsam, hiç şaşırmam: Güneşten yanmış, belden yukarısı çıplak, ayağında çizmeler, elinde atının dizginleri, beni plaja götürmeye geldiğini söylüyor, söyleyemez mi? Bulunduğumuz yer, ne sihirdir ne ke-

ramet, Urla'daki bağımız oluvermiş, başımıza tokmak gibi inen bir güneş, çevremizde zırıl zırıl ter döken bağlar. Sabahın erken saatlerinden gece yarılarına kadar, Jeanne'la Leman arasında gidip geliyorum, şimdi Leman'ım, az sonra Jeanne; bazen ilk gecemizdeki, bazen son; ama hangisinde, hangisi olursam olayım, Ekrem'le sadece içtiğimiz su ayrı gidiyor, o kadar beraberiz, öylesine içli dışlı. Ustalıkla oturtulmuş ünlü dörtlüğüyle Yunus Emre'nin neyi anlatmak istediğini bana açıklayan kim, o! Kim kollarının arasında sıkarak, aşkın 'ezeli ve ebedi olduğuna' inandırıyor? O! Geceleri yatmadan, rahat uyuyalım diye, telefonu prizden kim çıkarıyor? O. Bir gece, sadece bir kere çıkarmayı unuttu, Lili fırsatı kaçırmadı.

Zil sesiyle uyandım. Yatağımda da, dışarıda karanlık ve yaldızlı bir nehir gibi aktığını işittiğim Paris'te de, yapayalnız olduğumu görmek beni fena kederlendirdi. Telefonda Lili'nin kırık dökük sesi zor işitiliyor, tatsız tuzsuz bir müzik söylediklerini bastırıyordu. Lili'yle konuştuğumdan da kuşkuluyum. Bilinmez neden, Ekrem'le (kocam, sevgilim, bir tanem) konuştuğumu sanıyorum hep. Sanırım yanlışlığını sezsem de, inanmaktan vazgeçemiyorum. Vazgeçmek istemiyor da olabilirim. Verdiğim cevaplar, bu yüzden, söylediklerini duyurabilsin diye hattın öbür ucunda çırpınan Lili'ye değil, Ekrem'e yönelik.

— dört kere geldim, kapıcı kadın yukarı bırakmadı: Aa, olacak şey mi canım! İtiraz ediyorum, bir hasta bellemiş, durmadan tekrarlıyor: Hasta madam, misafir kabul etmiyor madam, özür dilerim madam vs...

— Yanlış sevgilim, hiçbir şeyim yok, şu günlerde biraz hayatımı düşüneyim demiştim, hayatımızı.

— Sahi mi? İnanayım mı? Alay etmiyorsun ya! Sevinçten yüreğime indireceksin. Öyleyse niye cevap vermedin, bu hafta işi gücü bıraktım, her gece sana telefon ettim, her gece aşağı yukarı bu saatte: Çalıyor, çalıyor, cevap yok.

— Kusura bakma, sevgilim, telefonu fişten çıkarmıştım, aradığından haberim olmadı, yoksa bilirsin...

— Ben mi? Neyi bilirim? Neler söylüyorsun Allah aşkına?

Sesini örten müzik kesildi, söyledikleri belirginleşti ama içimde bir kuşku. Hele söyleyiş biçimi aklıma bin türlü fesatlık getiriyor. Gözümün önünde entrikacı, aklı fikri çıkarında, hınzır bir Lili canlandırıyorum, soğukkanlılıkla çeşitli fırıldaklar çeviren. Yapar mı, yapar. Zaten dedikleri, düşündüklerime eldiven gibi uymuyor mu?

— çok ilginç şeylerim var sana anlatacak, yoo, telefonda olmaz. Yarın Closerie des Lilas'da buluşalım. Evet, uzak düşüyor biraz, ne yapayım, tedbirli olmaya mecburum, ayak altında olmayan bir yer seçtim. Anlıyorsun ya? Saat üçte orada olacağım.

Konuşması uzadıkça sesi alçalıyordu, o kadar ki, gariplikte öncekilerden hiç aşağı kalmayan son sözlerini, düpedüz fısıldayarak söyledi:

— ha, bir şey daha: Sakın *travesti* geleyim deme, e mi? Bak, çok önemli bu!.. Kadın giyin, ne kadar kadın görünürsen o kadar iyi, anlıyorsun ya, boyanmayı da unutma! Kimsenin seni tanımaması lazım.

Kapatırken, ürkmüş ve mutsuz bir çocuk gibi içini çekerek, ekledi:

— Ne kadar korktuğumu bir bilsen! Ne kadar korktuğumu ve seni ne kadar sevdiğimi!

Kadın giyimiyle, kolay tanıyamazlar. Doğru. Boyandıkça aynada; henüz genç, yanaşılması zor, havalı bir kadının güzel yüzünü gördüm; hoşlandım bundan, gururumu okşadı. Pantolonsuz oldum mu bacaklarımı çıplak sanmam; böyle ıslak ve soğuk bir havada, etekliğin tartışılmaz elverişsizliği bir yana bırakılırsa, Closerie des Lilas'ya kadar bir sıkıntım olmadı. Belki biraz, yüksek topuğa dönmenin verdiği rahatsızlık. Hepsi bu. Oysa buğulu vitrinlerdeki kadın hayalimi, uzman gözlerle hayran seyrederken, kendimi kaç kere yakalıyorum. Aynı vücudu paylaşan iki kişiyiz sanki; biri, ben; öbürü, erkek giysileriyle, yaprak cıgarasının dumanını savurtarak geceleri duvar diplerinde yürüyen! Bu

çetrefil duygunun, bana, itirafı müşkül, oldukça müstehcen bir zevk verdiğini itiraf etmeli miyim?

Sözleştiğimiz yere, saat üçe beş kala vardım. Salon, tenha: İki ihtiyar, gazetelerini önlerine açmış uyukluyor, birinin yakasında Legion d'Honneur şeridi, öbürü salyasını toplayamadığından keçe sakalı bütün ıslak. Gençlerle dolu bir masada politika tartışılıyor, hem de hararetle, ikide bir tabanca gibi patlayan devrimci isimleri: Guevera, Mao, Giapp! Dipte bir masada, tek başına oturmuş, iğ parmakları arasında ağızlığı, cıgara içen alımlı bir kadın: Üstünde klasik siyah tayyör, gözünde siyah güneş gözlükleri, dalgın ağzı; uzun, sivri ve kan kızılı tırnaklarıyla casus filmlerinden çıkma bir güzel. Dalga dalga omuzlarına dökülmüş uzun saçları öyle siyah, öyle zeytin parıltılı yansımalar yapıyor ki, başının çevresinde lacivert bir ayla oluşmuş. Lili'ydi bu kadın, belleğime sarışın taşbebek havasıyla kazılı olduğundan, az kalsın tanıyamayacaktım.

Bir parmağını ağzına götürerek: — sus, dedi. Tanınmamak için ne yapayım, erkek olamam ya, esmer olmayı denedim.

Araya iyi hesaplanmış kısa bir sessizlik sokuşturdu, sonra kadınca bir merak, biraz da cilveyle sordu: — nasıl, siyah saç yakışmış mı?

— Elbette, diyerek onayladım, ama ben platin saçlı yeğlerim, öyle daha kadın kadın oluyorsun!

Ağızlığını dişleri arasında tutuyordu; bu yüzüne, içi boş, neşesiz bir gülümseme çizmişti; sonra parmakları arasına aldı, dudaklarını 'o' biçiminde büzüp, dumanları mavi halkalar halinde salıverdi. Ona beni niye çağırdığını, neyi söylemeyi düşündüğünü sormaya hazırlanıyordum; öyle aşağıdan alan, öyle yalvaran sesle önümü kesti ki, kaygısız ve zengin, lüks sosyete kadını havasının bütün etkisi kayboldu:

— al beni buradan götür Leman! Nereye istersen götür! İstediğin yere gelmeye hazırım. Yaşadığım hayat beni tiksindiriyor. Sulu gözlü ayyaşlardan, ahmakça sevişmelerden, Mamma Pellegrini'den bıktım. Yeni bir hayata başlamak istiyorum: Yeni, temiz, aydınlık.

İşitmeye hiç hazırlıklı olmadığım şeyler söylüyordu. Acaba, geçici bir bunalım sonucu aldığı, belki yarın unutacağı bir karar mı; yoksa yaşantısını gerçekten değiştirmeyi mi düşünüyor? Kim bilebilir?

— Beni şaşırttın, Lili. Ne oldu da böyle birdenbire...

Cıgarasını kül tablasında ezdi. Rimelin lacivert bir ağırlık kattığı uzun takma kirpikleri, gök mavisi gözkapakları; usturuplu kuyruklarla ceylan gözüne benzetilmiş gözlerindeki hüznü koyulaştırıyordu.

— Son zamanlarda, dedi, hiçbir şeyin tadı kalmadı. Varsa bile ben alamıyorum. Tuttuğum elimde kalıyor. Ayağımı nereye bassam, çürük. Eskiden, hırsım o kadar büyük, kendime güvenim öyle tükenmezdi ki, kimse beni yenemez sanırdım. Sadece, güzel bir kız olduğuma inanmaları, mutluluktan uçmama yeterdi...

Kırık dökük sesinde çok zor ayrımsanabilen ince bir alay, gittikçe daha umutsuz, devam etti:

— üç yıldır bu türden bir mutluluk içindeyim. Antoine'da, çıplak şarkıcı Matmazel Liliane dedin mi, herkes tanır. Eşcinsel hovardalar arasında, ün sahibiyim, başarılı başarısız aşklarım oldu, hayranlarım sayısız. Bir süredir, bunların beyhudeliğini anlamaya başladım. Hepsi boş. Kocaman bir boşluktayım. Hayatım kıl üstünde duruyor, önümde korkunç bir ihtiyarlığın tuzakları. Doğru dürüst bir hayat kurmak zorundayım, ama hangi temel üstüne?

Balerin havalı bir el hareketiyle Perrier bardağını aldı, hafifçe dudaklarını ıslattı. Yüzüme bakmadan konuşuyordu. Sanki suç itiraf ediyor:

— bir zaman oldu ki, Kermo sayesinde, böyle bir temele kavuştuğumuzu sanmıştım. Ölümü beni karmakarışık etti, büyük bir çirkefe düştüm, ne kadar sürecekti kim bilir, bereket sen meydana çıktın; Ekrem'in yokluğundan duyduğum acıyla, cenneti arar gibi gece ettiğim o telefon...

Elerimden birini, sıcacık avuçları arasına aldı, söze başlarken kullandığı o yalvarıcı sesi yeniden bularak, tekrarladı:

— al beni buradan götür Leman, ne istersen yapma-

ya razıyım, her fedakârlığa! Sığınacak bir kanat gereksiniyorum, anlıyor musun? Beni koruyup kollayacak biri olmalı, yanında kendimi güven içinde hissetmeliyim. Senin dışında, bu güven duygusunu bana kimse vermiyor, veremiyor. Düşündüm, başka türlü olmayacak, hayatımın kararını verdim, ameliyattan vazgeçiyorum! Eğer sen, beni böyle kabul edersen; ben de senin bana hayatında ayıracağın yeri kabul ettim gitti: Her şeyin olabilirim, karın, metresin, can yoldaşın, arkadaşın, sekreterin sorumluluğum olmasın da, adım ne olursa olsun, yanında rahat ve güven içinde yaşamak bana yeter...

Sesinde görünmez gözyaşlarıyla içini çekiyor:

— yarını düşünmek öldürücü bir şey, bağımsız yaşamak korkunç bir moral güç gerektiriyor; özgür yaşamak, çok daha büyüğünü; oysa ben hem zayıfım hem narin, bu lükse tek başıma ulaşamam: iyisi mi, sevdiğim birisine bağımlı yaşamayı seçerim, onun özgürlüğü benim özgürlüğüm olur!

Ameliyatından vazgeçmesi, Lili'nin yapamayacağı bir şeydi, yapmayı düşünemeyeceği; bunu yapmakla, benim yapamayacağım, yapmayı düşünemeyeceğim bir şeyi gündeme getiriyordu: Onu İzmir'e götürmek! Bir-iki kere aramızda lakırdısı edilmişti ama böyle bir şeyi ciddi olarak asla aklımdan geçirmemiştim. Lili'yi beğenmediğimden, ondan hoşlanmadığımdan değildi bu, ona güvenemiyordum. Şimdi, soruna başka bir yanından yaklaşıyor, beni en duyarlı yerimden yakalıyordu. Durumu, aşağı yukarı, yirmi yıl önce benim Paris'teki durumum! Ekrem, benim için, benim Lili için temsil ettiğim şeyi temsil etmiyor muydu: Güven içinde yaşamak olasılığı!

O kırık dökük, hafif peltek sesiyle yalvarırcasına söylediği bazı cümleler, içimde bir yerlerde, iri iri yankılanıp duruyordu; ona kendimi reddetmek, yirmi yıl önce kendime Ekrem'i reddetmek haline gelmişti. Ne güç iş!

"... sığınacak bir kanat gereksiniyorum, anlıyor musun, beni kollayıp koruyacak biri olmalı..."

Ya da; iyisi mi, sevdiğim birisine bağımlı yaşamayı seçerim, onun özgürlüğü benim özgürlüğüm olur."

Onu o kadar iyi anlıyordum ki! Yine de hemen teslim olmadım, konuyu enine boyuna düşünebilmem için zaman gerekiyordu, başka bir dala atladım:

— peki, böyle kimden saklanıyoruz? Onu söylemedin henüz.

Sorum daha ağzımdan çıkarken, dehşete yakın bir korkuya kapıldı: Sanki yüzyıllık bir çınarın, ağır ağır üzerine devrildiğini görmektedir, az sonra ezileceğini biliyor, kaçamıyor. Abartılmış bulduğum bir telaşla sağına soluna bakıp, fazla Hollywood bir kaygıyla:

— takip ediliyorum, dedi. Evet, eminim: Günlerdir biri, peşimi bırakmıyor! İlkin böyle bir şey bana öyle saçma, öyle akıl almaz göründü ki, ciddiye almadım, tesadüftür deyip geçtim! İki gece üstüste, tam pavyondan çıktığım saatte, o şapkalı herif arabasıyla oralarda bulunur, beni apartmanın kapısına kadar izlerse, ne dersin? Ya tesadüf, ya mahcup bir hayran! Fakat güpegündüz, aynı herifi her gittiğim yerde, uzaktan beni dikizlerken görürsem? İş sarpa sarmaz mı? Kimdir? Benden ne istiyor? Bilmiyorum. Her artistin yaşantısında, olmayacak şeyler istemiş, reddedildiği için düşman olmuş sapıklar vardır. Belki bunlardan birisi ardıma takıldı, aklınca öç alacak. Korkmakta haksız mıyım, söyle ama...

Korkusu içten, söyledikleri gerçek izlenimi veriyordu, ama anlattıklarını aklım almıyordu. Belki de, onu İzmir'e götüreyim diye, böyle nice serüvenler uyduracak yetenekte olduğunu bildiğimden, Lili'yi, her köşe başında bir kurdun parçalayacak av aradığı bu şehirde, parasız pulsuz, can telaşına düşmüş bırakıp, gidemezdim ya! Sözünü kesmeden, bir yaprak cıgarası yaktım, korkusunu anlatış biçimini dikkatle gözledim: Korkunca uyarılıyor mu nedir? yumuşak, uyumlu, içten hesaplı davranışları tutarsızlaşıyor, fakat ilginç anlamlar kazanıyordu:

— kafayı bana takmış bir sapığın neler tasarladığını, gel de bil bakalım? Gazetelerde okuyoruz, sinsi katiller var,

iki hafta, üç hafta, bir ay, ardınıza düşüyor, nereye giderseniz yorulmadan izliyor, fırsatını yakaladı mı, göğüs boşluğuna bir bıçak, tamam, işiniz bitik...

Ürkmüş ceylan gözleri korkuyla büyüdü:

— Yo, yo, böyle bir ölümü hak edecek bir şey yapmadım.

Ya da: — bıçağı çektiğini gördüğüm an, korkudan ölürüm zaten!

Ayrılmadan önce, bilerek bir kenara bıraktığım konuya ihtiyatla sokuldu: Bunu öyle ince, öyle dolaylı yoldan yaptı ki, dokundu bana:

— Kermo söylerdi, İzmir'de yılın üç yüz günü güneşli geçermiş doğru mu?

Çocuğumu sever gibi, hafifçe çenesini okşadım:

— Belki daha da fazlası, dedim. Günün birinde, doğruluk derecesini belki gözlerinle göreceksin.

Kuşkulu, soruyor: — Bu bir vaat mi, yoksa teselli mi?

— Ne biri, ne öteki! Sadece bir fikir, her fikir gibi o da gerçekleşebilir. Önümüzdeki günlerde telefon et, kesin cevabımı vereyim.

Kalktı gitti. Ardında hoş kokulu, pırıl pırıl, laciverte çalar bir iz; iki saat sonra bile, bana İzmir'de onunla paylaşılacak bir hayatın hayalini kurduran; uzun uzun, ne yumuşak, ne ilginç olabileceğini düşündüren bir etki alanı bıraktı. Ne kadar uğraştımsa, kurtulamadım.

İzmir Ticaret Odası genel kurul toplantısındaymışım, çevrenin irili ufaklı ne kadar 'tüccarı' varsa, orada: Bazıları, eski kurtlar, yarı Osmanlı, şeytan minaresinden tesbihini başparmağına dolamış, kravatı eğreti, bıyıkları bağdem, alaycı alaycı etrafı kolaçan edip seçimlerin yapılmasını bekliyorlar; yapıldı mı yapıldı, soluğu eski limandaki ünlü kahvede alacaklar; hasır iskemlelere, sıra sıra dizilip, nargile fokurdatacaklar. Bazıları 'özel sektör'ün genç kuşağı, çoğu iktisat okumuş, yakışıklı, giyim kuşam yerinde, ihtirasları büyük, Kermo'nun dostu olanlar beni hiç boş bırakmaz, akran muamelesi yapar, yine de bir puro yakacak olsam, bakışları şaşılaşıyor: Olur muymuş canım?

Yaz sıcağının yakıcı titreşimleri, derimizden içimize sızıyor, 'dilekler' bir türlü sona ermedi. Kahveci çocuk, içi yanmış kalabalığa, çay-kahve-gazoz taşımaktan yorulmuş. Camlardan bakınca, ne görüyorum; rıhtımda, salına salına, Lili yürümüyor mu? İnce, zarif, narin. Çok hafif giyinmiş, yarı çıplak sayılsa olur, gerçeğe sığmaz, gerçekdışı bir hayal: İskarpinlerinin yüksek topukları üstünde, ağır, uyumlu bir dalgalanmayla, sıcağın buğusunu dağıtan bir yürüyüş.

Donakalıyorum, Lili'nin Pasaport rıhtımındaki alışılmadık görüntüsü, yakın gerçekle bağlantılarını çatır çatır kopardı: Göz açıp kapayıncaya kadar Urla'da, bizim bağın plajında oldum! Çıplağım, kumlara uzanmışım; aynı Lili, aynı nazlı ve narin dalgalanışıyla bana doğru ilerliyor ama orada; ışıldamalarla parıltıların düğümlenip açıldığı o deniz kıyısında! Fakat ister eski liman boyunda olsun, ister Urla'da kumsalda, Lili'nin yürüyüşü kesinlikle bana ulaşmasını sağlamıyor, birisi engel oluyor buna, kolunu Lili'nin beline doladığı gibi çekip alarak. Boylu boslu bir sarışın, güçlü kuvvetli; tanıyabilmek olanaksız, çünkü yüzü silinmiş; saçları, kulakları, çenesi tamam; ağzı, burnu, gözleri ve kaşları yok. Gel de tanı! İçsezim, Kermo olabileceğini söylüyor; neyle kanıtlayabilirim; belki o, belki ona çok benzeyen biri, Lili'nin bana ulaşmasını istemiyor.

Oysa, Lili'yle ben 'Büyük Efes' Oteli'nin terasında, yanak yanağa dans ediyoruz. Sıcaktan dumanı tüten denizin yüzüne koca koca yıldızlar saçılmış, ortalık ay ışığından gümüş mavisi. Kıvamlı bir müzik, dans pistine yığılıp kalıyor, sıyrılıp Lili'yi tenha bir köşeye sürüklüyorum, gizlice boynundan öpüyorum, kumru sesleri çıkarıyor mutluluğundan. Ne kadar değişmiş, Lili? Düşük gözkapakları, abartılmış kirpiklerinin eflatun danteli, bütünüyle alınıp, hayli yukarıdan kalemle çizilmiş yay biçimi kaşlarıyla, çağdaş bir *pin-up* olmaktan çıkmış, 30 yıllarının gözde vamp'larına benzemiş. Ben de değişmişim, üstümde beyaz bir frak, boynumda siyah papyon kravat, ellerimde beyaz eldivenler, erkek saçlarım briyantinle sımsıkı arkaya taranmış, tek göz-

lüklü tuhaf bir Valentino olmuşum, yapma kayıtsızlığım, yeni yetme onurumla, ona kur yapıyorum. Vakit yarıgeceyi geçince, gittikçe sıklaşan yıldız yağmurundan arabamıza yol açıp, evimize gideceğiz: İki kişilik BMW spor araba, direksiyonda ben; yanımda deminki düşes, sessiz cigara içiyor: Lili.

imgelemim çığrından çıkmıştı; ne yapsam, hayallerin elinden kurtulamıyordum, gerisini zaten boşlamıştım.

Ekrem, yakışıklı mı yakışıklı, gelip bizi alıyor. İkinci Kordon'daki gemici barlarından birine gidiyoruz. Bayağı, ama tadından yenmez bir çengi, milleti kırıp geçiriyormuş, onu seyretmeye. Çengi Çingene olmalı, her yanı ayrı oynayan ateş esmeri bir kız! Hemen topu erkek, patırtıcı bir kalabalığın ortasında, ince omuz titremeler, kalın göbek atmalar! Şarkısını, bir ağızdan seyirciler söylüyor; temposunu, el çırparak seyirciler tutuyor. Ayarı bozuk bir spot, kendinden geçmiş bu insan yığınını şöyle yaladı mı, çiğ aydınlığında ne yağlı burma bıyıklar peydahlanıyor, ne kıllı burun delikleri, ne arzudan sabitleşmiş gözler! Çengi ayrı bir seyir, suratına saldırgan bir gülümseme maskesi takmış, sırtından, omuzlarından ter aka aka kalçalarını çalkalıyor. Gittikçe artan bir hızla. Sanki, ayakta ve tek başına, görülmemiş bir cinsel doyumu gerçekleştirip, akla durgunluk veren bir orgazma ulaşacak. İşin garibi, ulaşıyor da: Lili'nin önünde, göğüslerinin, oyunun havasına denk geldiğinden değil, şehvetten sapır sapır titrediği görülüyor. Bütün vücuduyla hallaç yayı gibi gerilen çengi, düpedüz uluduktan sonra, olduğu yere yığılıyor. Yeri göğü sarsacak bir alkış fırtınası.

Bilinçaltımda, Lili'yle İzmir'e gidişimizi ne çok benimsemişim, telefonunu beklemeye katlanamaz oldum. Kaç gün geçti, sesi soluğu çıkmıyor. Birkaç kere evinde, ya da pavyonda aramayı düşündüm, müjdeyi ona ulaştırmayı: Tamam, kararımı vermiştim, onu olduğu gibi benimsiyor, sorumsuz, kolay bir hayata götürüyordum, az çalışacak, çok eğlenecekti; nedense her düşünüşümde açıklayamadığım

bir önsezi, beni tasarladığımı yapmaktan alıkoydu, sanırım iyi de etti: Zira, onunkinden önce gelen bir telefon, bu telefonu izleyen beklenmedik bir karşılaşma her şeyi allak bullak etti: İki günde, oldu bitti sandığımın gerçekleşemez olduğunu anladım, yararlı sandığımın da hiçbir şeye yaramayacağını!

Önce, telefon. Çaldığını duyar duymaz, beklediğim sanarak, aygıtın üzerine nasıl atlamıştım. Yanılıyordum: Tiz, delici bir ses kulaklıktan fışkırıyor, kulak zarıma şiş gibi uzanıyordu. O dakika, gözlerimin önünde bir görüntü belirdi: Ağzı palet gibi boyalı, kürek mahkûmu kılığında bir devanası, pijamalar giymiş süslü bir fil, hiç beklemediğim bir kimse yani: Mamma Pellegrini!..

Öfkesinden küplere binmiş, hattın öbür ucunda, ter ter tepiniyor; sağımı solumu kollamadan, bana verip veriştiriyordu.

— söyle alçak, söyle başımın belası zürefa, ne halt ettiğinin farkında mısın, ha, söylesene! Enayiliğinden kocanı kaybetmişsin, tamam mı, avunmak için elimdeki gacoyu yürütmeye kalkışıyorsun, ayıp ayıp, insan utanır. Dinle beni aşağılık orospu, burada böyle kalleşlik yaptırmazlar, tamam mı, dediğimi kulağına iyice koy, yaptırmazlar dedim, anasından doğduğuna pişman ederler adamı, kan kustururlar. Boka düştün, kurtulmak için çırpmıyorsun anladık, etrafına sıçratmasana! Nasıl kendi başına düştüysen, öyle kendi başına kurtul! Lili siktir olup giderse, Mamma Pellegri'nin akıbeti ne olacak, hiç düşündün mü, rezil karı, hayatı kayacak, hayatı, nah şuraya yazıyorum, yiyecek iki lokma ekmek bulamadığından ininde nalları titretecek de kimsenin ruhu duymayacak, insanın ekmek parası elinden alınır mı be...

Kafasını asıl bir fikre takmıştı, dönüp dolaşıp onu tekrarlıyor: — boka düştün, kurtulmak için çırpmıyorsun, anladık, etrafına sıçratmasana!

Sağırlığını unutarak, savunmayı denedim. Yarım yırtık bir-iki söz kekeleyecek oldum ama açık saçık dokundurma-

ların, yakası açılmadık küfürlerin seli altında kaybolup gitti; öyle acımasız bir mafya mantığıyla, öyle iğrenç bir açıklıkla konuşuyordu ki, bana söyleyecek bir şey kalmamıştı: Mamma Pellegrini, zamanında Georges adında bir muslukçu çırağı bulmuş, işine yarayacağına hükmederek 'himayesine' almış: Lili'yi, bu nazlı fuhuş çiçeğini, Georges'dan üreten o. Nasıl üretiyor, yıllarca yatırım yaparak: Giyimine kuşamına masraf ediyor, süs püs giderlerini, estetik ameliyat, horman tedavisi faturalarını ödüyor. Hepsi bu kadar mı, ne münasebet: Eğitimi ayrı bir dava, kenar mahalleli bir oğlandan 'sosyete' havalı bir kadın çıkarmak kolay mi? Uğraşacaksın, üstüne düşeceksin. Niye? İstediğin gerçekleşince Lili bol para kazanacak, yaptığın yatırımın defalarca katı kâr getirecek. Böyle altın yumurtlayan bir tavuğu, birinin çıkıp, elinden almasına izin verir misin? Mamma Pellegrini, bin bir tehdit dolu telefonuyla izin vermeyeceğini bildiriyor, bana savaş açıyordu.

Lili için savaşacak mıyım, yoksa onu bırakacak mıyım? İki gün sonra, Bobby karşıma çıkmasaydı, iki olasılıktan birini seçmek, çok güç olacaktı. Gece, saat on suları, eve dönüyorum. Gece sisleri bulvarları kuşatıyor, sağlıksız, kötü kötü kokan sisler, bataklık sislerinden farksız. Sokak lambaları peçelendiğinden, her şey rüya gerçeğine dönüşüyor; otobüsler, duman; orospular, hayalet; reklam ışıkları, anlamsız!

Çocukluk korkularım depreşmişti: Gıcır yeni üniformalarıyla görünmez bir Nazi sürüsünün nerede olduğumu saptadığını, çizmeleri patır patır asfalta vurarak beni kovaladığını sanıyordum. Henri Monnier Sokağı'nın dirseğini döneceğim sıra, Bobby, geceden koptu, karşıma dikildi. Her zaman şakacı, güler yüzlüdür ya, bu defa aksine, sinirli, kasılmış, suratından düşen bin parça oluyor. Tek kelime söylemeden koluma girip, yakma park edilmiş bir spor arabaya doğru sürükledi. Arabayı tanıdım, Lili'nin kirayla kullandığı Renault-Alpine, kıpkırmızı, saka kuşu gibi cıvıl cıvıl.

Bobby'nin parmakları sanki mengene, kolumu öyle sıkı-

yor ki, acıdan bağırabilirim. İçimsıra ona direniyorum, davranışının nedenini sorup, yaptıklarını açıklamasını istiyorum ama ağzımdan tek kelime çıkmıyor, korkudan kurumuş. Aşağılayıcı, acıtıcı bir korku! Kördüğüm oldum, kilitlendim. Daha kötüsü, Bobby'ye baktıkça, onu kendisine daha az benzetebiliyorum. Gerçekten o mu? Hiç böyle kasketli görmemiştim, hem ne kasket, tam bıçkın kasketi. Sonra, etekleri pat pat bacaklarına vuran, bu kanatlı yağmurluk, hiç üstünde görmedim. 'Tebdil' dolaşırken, piposu ağzından eksik olmaz, o da sırolmuş. Peki kim bu?

Araba, sisin yumuşak sessizliğinde yüzen bir sandal. Bobby, direksiyonu tek eliyle kullanıyor; öbürü sımsıkı kolumu yakalamış. Umutsuzlanıyorum, davranışı içime korku salıyor. On dakika kadar böyle gittik, nihayet ağzımda dolaşan soruyu sorabildim:

— Nereye gidiyoruz?

Kalın sesimin erkekçe ciddiliği güvenini artırdı: Cevap alamayınca, sorumu daha katı, daha güçlü tekrarladım:

— nereye gidiyoruz Bobby? Öğrenmek istiyorum! Hem kolumu bıraksanıza, canım yanıyor.

Cevabı kısa bir soru: — Bu arabayı kim kullanır?

— Lili'nin arabası.

Yüzüme bakmadan, ölgün ama tehdit yüklü bir sesle, sözünü sürdürdü:

— onun hakkında neler konuştuğumuz aklınızda mı? Hani son buluşmamızda, sizin evde?

Çok iyi aklımdaydı, yadsıdım:

— Hayır!

— öyleyse, görüp işiteceklerinizi belleğinizi tazeleyecek!

Gördüklerimi, ölünceye kadar unutamayacağım. Hayatımızda, belirleyici niteliğini çok geç anlayabildiğimiz önemli anlar olur. Önce, olayın içerdiği anlamdan çok, olayın kendisinden etkileniriz. Gerilimin baskısı, çatışmanın şiddeti gözlerimizi karartır, başımızı döndürür. Zihin açıklığı kaybolmuş, akıl sanki durmuştur. Her şeyin yerli yerine

oturması, aklın ve mantığın yaşantıyı değerlendirmesi, epeyce zaman alır. İşte bu defa da böyle oldu.

Neuilly taraflarında, her yanı çelik ve cam, çağdaş bir yapının önünde durduk; Seine'in yakınlığından mıdır ne, sis bu yörede daha yoğun ve kalındı: Nereye bakılırsa bakılsın, hiçbir şey görülmüyor. Arabadan çıktık, Bobby beni önce bahçeye itti, sonra binanın cümle kapısına: Kapı açık, bütün ışıklar yakılmış, kimseler yok. Asansöre bindik. Binada, kaygı verici, yumuşak bir sessizlik, morg sessizliği. Koridorlarda ne kimse görünüyor, ne iç rahatlatan bir ses duyuluyor. Yalnız, ahretten gelir gibi uzak uzak işitilen, bir klavsen: Telemann'dan bir parça sanırım. Dehşet içindeyim, elim ayağım buz kesildi. Bobby, beni düpedüz itip kakıyor, yamyamlığı ona egemen oldu besbelli, inatçı hayvan tepkileri ve vahşi güdüleri, uygarlığının yerini aldı.

Lili, bir banyoya hapsedilmişti. Yürekler acısı bir hal! Ellerini ayaklarını, naylon sicimle bileklerinden bağlayıp; saçlarından, kalorifer borusuna çırılçıplak asmışlar. Gözleri, takma kirpiklerinden; yüzü, özenli makyajından yoksun, zeki ve narin çizgilerini yitirmiş, şiş şiş. Gözlerinin biri kapalı, pınarından midye içi gibi, yapışkan siyahımsı bir sıvı sızıyor. Dudakları yer yer kabarmış, omuzlarında cıgara yanıkları. Ufacık, sivri memeleri (övündüğü şeyler) kanlı, pembemsi bir süt kusuyor.

İrkilerek birkaç adım gerilemiş, elimde olmadan bağırmışım:

— Vah zavallı çocuk! Nasıl yaptılar bunu?

Kımıldamadı, ses de çıkarmadı. Lüks banyo salonunun mis kokulu konforu ortasında, mim gibi asılmış sallanıyordu. Allahım, çıldırmak işten değil! Bir ara, acaba ölmüş mü? diye düşündüm. Hayır, ölmemişti: Belli belirsiz, çok düzensiz de olsa, soluk alıyordu henüz.

Bobby, yağmurluğunu ve kasketini çıkarınca, kendisine oldukça benzemişti: Merceklerin ardında, ur gibi irileşmiş yamyam gözlerini bana dikmiş ak ak bakıyor:

— ona acımamalısınız! Başına gelenleri fazlasıyla

hak etmişti; günlerce izledim, adım adım, gölgesi gibi; kimlerle düşüp kalkıyor, nerelere uğruyor, birer birer saptadım. Sonunda bir yere tıkmaya karar verdim, çünkü...

Yakınıma sokuldu, cümlesini kulağıma haykırarak tamamladı:

— ... çünkü kocanızı o öldürdü.

— Daha da neler, biliyorsunuz ki...

Kahkahayla gülüyor; öfkesini belli eden, iri, karanlık bir kahkaha! Hınç ve kin saçan ıslıklı bir sesle.

— Biliyorum, diye sözünü bağlıyor, bilmez olur muyum, Pere Duparc'ın anlattıklarını unutmadım; ama ben, anlatılana bakmam, dolaysız işi severim: Bu fahişeden kuşkulandım mı, kuşkulandım: Düşerim ardına, bir hafta, on gün! Kaç gün gerekiyorsa! Yeterli bilgiyi topladığım an, tıkarım içeri; biraz zorladım mı, bülbül olur öter, ağzıyla itiraf eder cinayeti...

— Bobby, beni dinler misiniz? Ben...

Beni dinlemiyor, dinleyemez, varlığını kafasından uydurduğu senaryoya kapılmış, oysa bu senaryoda bana ayırdığı sıradan bir tanık rolü: Suçlu suçunu itiraf ederken başında bulunacağım. O kadar. Bunu sağlamak için, bütün engelleme çabalarıma rağmen, Lili'nin suratına inanılmaz sertlikte iki-üç tokat patlatıyor. Lili, önce inledi, sonra sağlam gözü usulca açıldı, bakışı anlamsızdı. Soru sormak gerekmedi hiç. İşkence onu öylesine koşullandırmıştı ki, ona yakıştıramadığım boğuk bir sesle, itiraflarını kendiliğinden yaptı. Düğmesine basmışlar gibi:

— Türk'ü ben öldürdüm, başa çıkamıyordum da ondan, beni aşıyordu: Bilgeliğinden, umursamazlığından bıkmıştım, hükmüme girmiyordu; oralı olmaz görünüyordu ama yenemediğim moral gücüyle beni gülünç mevkie düşürüyordu, katlanamazdım...

Gerisini dinlemedim, Bobby, gözleri zafer sevinciyle pırıl pırıl bana meydan okuyor. Bütün bunlar saçma! Miğde bulandırıcı bir saçmalık! Lili, asla işlenmemiş bir cinayeti itiraf ediyor. Evet, işlenmemiş: Kocam ne öldürüldü, ne inti-

har etti. Yaşıyor. Sadece 'Gayb âlemi'ne çekildi, hepsi bu. Beni hiç yalnız bırakmaz, daha dün gece beraberdik, İzmir'e dönmeye karar verdik; bu akşam, şu Bobby ahmağı yolumu kesmeseydi, onunla buluşacak, sabah, İstanbul'a hareket eden ilk uçakta iki yer ayırttığımı söyleyecektim. Bobby davranışımı anlamadı. Bobby beni anlayamaz! Ne bir şey derim, ne bir şey yaparım. Hepsi hepsi, hoşgören, onurlu, dağınıkça bir gülümseme. İzninizle, ben gidiyorum. Onları, dehşet verici bu cinayetler müzesi ortamında, balmumundan iki heykel gibi hareketsiz bırakıp, savuştum: Ekrem, evde beni bekliyordu. Ne kadar merak etmişti kim bilir?

İki gün sonra, memlekete hareket ettik. Hayatım yeni bir boyut daha kazanmıştı. Mutluydum, mutluluğum çocukların mutluluğu, biraz da delilerin. Ekrem'le (kocam, sevgilim, bir tanem) hiç yapmadığım inanılmaz bir seyahatten, belki de hiç ayrılmadığım balkonuma dönüyorum.

Mayıs 1966 / Eylül 1966, Karşıyaka (İzmir)
Ağustos 1970 / Nisan 1971, Karşıyaka (İzmir)
Temmuz 1979 /Kasım 1979, Kavaklıdere (Ankara)

SON SÖZ YERİNE

"Her şey değişir, her şey karşıtını içerir, her şey karşıtına dönüşür."

Diyalektiğin Temel Yasası

"Her şey hem vardır, hem de yoktur; çünkü her şey akıcıdır, hiç durmadan değişir, hiç durmadan varolur, sonra yokolur."

Heraklitos

"Bitki, hayvan, her hücre, hayatının her anında kendi kendisiyle özdeştir, ama maddeleri özümlemesi ve atması, soluk alması, hücre meydana getirmesi ve hücre ölümü, varolan dolaşım süreci, kısacası hayatı meydana getiren ve toplam sonuçları, hayat aşamalarında gözlerimizin önüne serilen -embriyon dönemi hayatı, gençlik cinsel olgunlaşma süreci, yaşlanma, ölüm- zaman zaman ortaya çıkan aralıksız bir sürü molekül değişmeleri yoluyla kendi kendisinden farklı hale gelir. Fizyoloji ne kadar gelişirse, bu ardı arkası kesilmeyen sonsuz küçük değişiklikler ve dolayısıyla özdeşlik *içindeki* farklılığın hesaba katılması da o kadar önem kazanır ve organik bir varlığın kendi kendisiyle özdeş, sabit bir şey olarak ele alınması gerektiğini savunan formel özdeşliğin eski soyut görüş açısının modası geçer."

F. Engels (Doğanın Diyalektiği)

Attilâ İlhan'ın cinsellik konusuna cesaretle eğildiği, büyük tartışmalar yaratan bu çarpıcı ve sarsıcı romanı yayımlandığında öyle bir yankı yarattı ki, kitabın adı gündelik dile girerek farklı kullanım alanlarında kendine yer buldu: Kimi zaman bir duygunun, kimi zaman bir olgunun normalden fazlalığını anlatmak için kullanılan bir deyim oldu "Fena Halde Leman". Romanda ete bürünen Leman Korkut'la ve diğer kahramanlarıyla Attilâ İlhan, farklı bir cinselliği konuşulabilir, tartışılabilir, anlaşılabilir, doğal bir durum olarak anlattı. Yüzyıllardır diplerde, derinlerde, yaygın olarak yaşanmakta olanın üstünden perdeyi çekti ve söz konusu cinselliği, Türk edebiyatında ilk kez "suç olmayan bir insanlık durumu" olarak resmetti...
Bu cesur roman cinsellikle ilgili tabuları şiddetle sarsıyor ve okurları yeniden ve başka bir düzlemde düşünmeye çağırıyor.

Attilâ İlhan 15 Haziran 1925'te Menemen'de doğdu. Türkiye'nin en üretken yazarlarından olan İlhan'ın genç yaşlarında başladığı düşünme ve yazma serüveni 10 Ekim 2005'te ölümsüzlüğe göçene kadar sürdü.
Bazı yapıtları şunlardır:
Şiir: *Sisler Bulvarı; Yağmur Kaçağı; Ben Sana Mecburum; Yasak Sevişmek; Elde Var Hüzün; Kimi Sevsem Sensin.*
Roman: *Sokaktaki Adam; Zenciler Birbirine Benzemez; Kurtlar Sofrası; Bıçağın Ucu; Yaraya Tuz Basmak; Fena Halde Leman; Dersaadette Sabah Ezanları; Haco Hanım Vay; Allah'ın Süngüleri.*
Gezi, deneme ve eleştiri: *Abbas Yolcu: Hangi Sol; Hangi Batı: Faşizmin Ayak Sesleri: Hangi Seks; Hangi Sağ: Gerçekçilik Savaşı: Hangi Atatürk; Batı'nın Deli Gömleği: İkinci Yeni Savaşı; Sağım Solum Sobe: Yanlış Kadınlar Yanlış Erkekler; Ulusal Kültür Savaşı; Dönek Bereketi.*

ISBN 975-458-324-2
9 789754 583243

KDV dahil fiyatı
14 YTL
14 000 000 TL